JAMES HILTON

Umbre

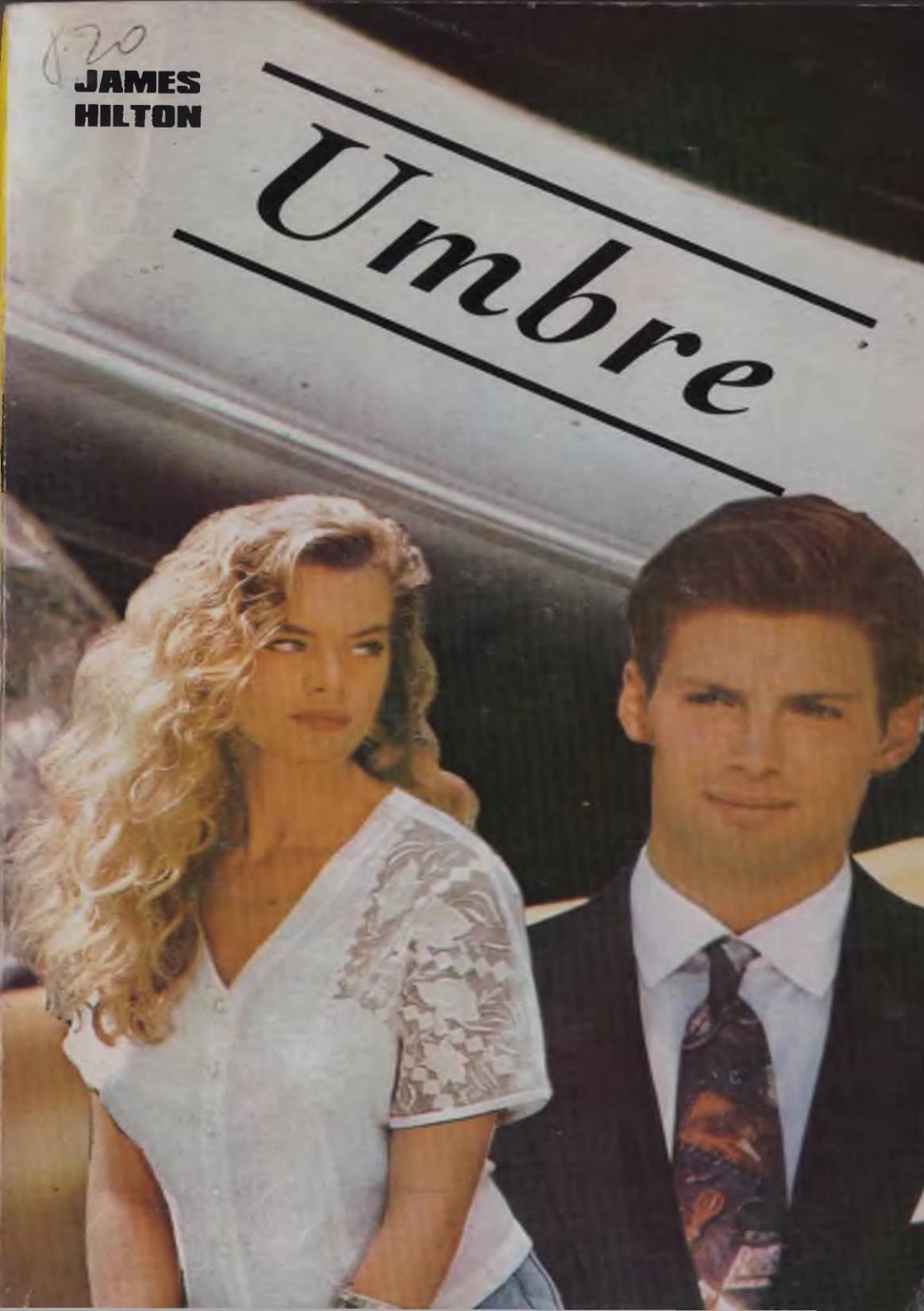

JAMES HILTON

UMBRE

ISBN: 973-95792-0-5

Editura: Speranța
Ploiești-1993

PARTEA ÎNTÂI

În dimineaţa zilei de unsprezece noiembrie a anului 1937, exact la orele unsprezece, un individ cu obiceiuri de „hai să ne găsim în treabă”, deşi bine intenţionat, îşi scoase ceasornicul din buzunarul jiletcii şi – cu glasul ridicat şi destul de limpede, ca să poată fi auzit de toată lumea – anunţă cât e ceasul. Astfel, de voie, de nevoie, toţi cei care se găseau în vagonul restaurant, fură obligaţi să lase consumaţiile şi ziarele, ca să stea vreme de două minute nemişcaţi şi fără să zică nimic, uitându-se unul la altul sau aruncând priviri sfioase pe fereastra vagonului. Atitudinea aceasta nu se datora câtuşi de puţin lipsei de respect ce s-ar fi cuvenit acestei clipe de reculegere, ci sfiala oglindită pe obrazul tuturora, putea fi atribuită faptului că niciunul dintre noi nu înţelegea tocmai bine care ar fi fost atitudinea corectă într-o astfel de împrejurare, şi tocmai atunci când te găseşti în vagonul restaurant al unui tren accelerat, aşa că fiecare ar fi preferat să renunţe la „atitudinea corectă”. Totuşi în timpul acestui răgaz chinuitor, m-am uitat pentru prima dată la călătorul care se aşezase în faţa mea, la aceeaşi masă. Era un bărbat cu părul castaniu închis, zvelt şi extrem de distins, de vreo patruzeci până la patruzeci şi cinci de ani. Distincţia lui se armoniza în întregime cu felul elegant, dar discret al îmbrăcămintei lui. Eram incapabil să-mi dau seama, dacă a intrat în vagonul restaurant dintr-un compartiment de clasa întâi sau a treia. Mii de englezi au aceeaşi înfăţişare. Înfăţişarea lor corectă îţi face aproape impresia unei deghizări anume căutate.

În timpul cât s-a uitat pe fereastră, am constatat o schimbare neaşteptată în expresia lui: privirile indiferente părură că i se aprind pe neaşteptate, ca şi când şi-ar fi adus

aminte de ceva, sau ar fi încercat să recunoască o anumită persoană în mijlocul unui cortegiu de oameni care trec grăbiţi prin apropiere. Datorită unei smucituri a trenului care tocmai făcea o curbă, din ceaşca pe care o ţineam în mână săriră câţiva stropi de cafea pe faţa de masă, aşa că după ce trecură cele două minute de tăcere, începurăm amândoi să ne cerem iertare pentru accidentul întâmplat. Am fost cel dintâi care a încercat să explice întâmplarea, dar când s-a întors spre mine ca să-mi răspundă, lumina din privirile lui se stinsese, ochii păreau nesiguri şi în fundul lor mi se părea că văd un tremur de sfială. Ca să putem trece mai uşor peste stângăcia întâlnirii noastre fugare şi a primelor cuvinte ce va trebui să le schimbăm împreună, am spus ceva în legătură cu peisajul landelor ce fugeau pe sub fereastra vagonului, şi care în dimineaţa acestei zile era de o frumuseţe austeră; în timpul nopţii fusese o fulguire de zăpadă care pusese glugi albe pe vârfurile munţilor din apropiere şi unul dintre munţii aceştia – cu două cocoaşe pe greabăn – părea că aleargă alături de trenul nostru, în lungul văii, întocmai ca fantoma unui dromader.

— Acesta este Mickle, zisei eu şi-i făcui semn spre cele două cocoaşe.

Am rămas mirat, când am auzit că mă întreabă:

— Nu cumva între aceste două cocoaşe există un iezer – un fel de lac – mic de tot?

Doi călători străini, de la masa vecină, de pe cealaltă parte a vagonului, se amestecară numaidecât în conversaţia noastră, fără să-i fi poftit cineva. Dar bieţii oameni, probabil că şi noi, simţeau nevoia unei destinderi, după emoţia prin care trecuseră, căci în această clipă în largul vagonului se auzea un susur de conversaţii începute în şoaptă. Unul dintre ei ne spuse, că de fapt între cele două cocoaşe există un iezer, dacă vrei să-l numeşti în felul acesta, dar în realitate nu este altceva decât o baltă. Al doilea călător însă

afirma că acolo nu există nici baltă nici iezer, doar cel mult în timpul ploilor se adună puţină apă într-o adâncitură de tren care este plină de mâl. Primul călător admisese că s-ar putea ca acesta să fie adevărul, şi în cele din urmă am constatat că deşi amândoi erau originari din Derbyshire, niciunul dintre ei nu mai urcaseră coastele muntelui Mickle de pe vremea când erau copii.

Am ascultat cu toată atenţia vorbele lor şi le-am mulţumit pentru informaţii. Eram încântaţi că nu va trebui să continuăm conversaţia privitoare la acest subiect şi cei doi călători nu mai scoaseră nicio vorbă, până în gara Leicester, unde coborâră din tren. Imediat după aceea m-am aplecat peste masă şi am spus celui din faţa mea:

— Sunt convins că nu face să discuţi astfel de subiecte cu oameni din partea locului; de altfel aş fi putut să răspund şi eu la întrebarea dumitale, deoarece nu mai departe decât ieri m-am urcat până în vârful muntelui Mickle.

Luminile ochilor lui se aprinseră din nou:

— Dumneata ai fost ieri la Mickle?

— Da, eu sunt unul dintre excentricii, cărora le face plăcere să se caţere pe munţi, cât e anul de lung.

— În cazul acesta ai văzut şi iezerul?

— Acolo nu există nici iezer, nici baltă şi nici ceva asemănător.

— Vasăzică aşa!… şi strălucirea ochilor lui se stinse numai decât.

— Dacă nu mă înşel, răspunsul meu pare că te-a dezamăgit?

— Nu tocmai… cred că nu s-ar putea spune că sunt dezamăgit. Fără îndoială, am confundat peisajul acesta cu un altul, din altă regiune. Din nenorocire, am o memorie foarte slabă.

— Slabă pentru peisajele rupestre?

— Chiar şi pentru nume. Cum spuneai că-i zice muntelui?

Mickle? Pronunţă cuvintele acestea ca şi când ar fi încercat ca din adâncul amintirilor lui să prindă acordurile unei melodii care era de mult stinsă.

— Aşa i se spune în părţile acestea. Dar este prea lipsit de importanţă, aşa că numele nici nu se găseşte indicat pe hărţile regiunii.

Dădu din cap şi ridică ziarul în faţa ochilor, părând că încearcă anume să-şi ascundă obrazul din faţa mea, în timpul cât trenul mai făcu o bucată de drum din lungul regiunii. Apariţia unor soldaţi în coloană de marş pe un drum din Bedfordshire, ne dădu ocazia să vorbim, despre evenimentele din Germania, despre situaţia europeană şi despre eventualitate unui nou război şi despre alte nimicuri. Conversaţia aceasta mă îndemnă să-l întreb dacă a participat la războiul trecut.

— Da! îmi răspunse el.

— În cazul acesta probabil sunt anumite lucruri pe care ai prefera să le uiţi.

— Le-am şi uitat, cel puţin într-o anumită măsură. Apoi, cu vădită intenţie de a nu vorbi despre sine însuşi, adăugă: Probabil pe vremea aceea dumneata erai prea tânăr?

— Am fost prea tânăr pentru a participa la războiul trecut, dar nu voi fi destul de bătrân, pentru a fi obligat să mă înrolez în cel viitor, dacă situaţia va continua să se desfăşoare în ritmul de până acum.

— Cred că pentru viitorul război nimeni nu va putea fi nici prea tânăr nici prea bătrân, când va fi vorba să se prezinte în faţa Comisiilor de Recrutare.

Glasurile în largul vagonului se auzeau acum mai distincte. Călătorii vorbeau despre Ypres şi Gallipoli. I-am atras atenţia asupra conversaţiilor ce se desfăşurau în apropierea noastră, spunându-i că în această clipă, fără îndoială, mii de englezi îşi vor aduce aminte de grozăviile prin care au trecut în timpul războiului mondial.

— Dacă dumneata ai reuşit să le uiţi pe toate, înseamnă că eşti un om fericit.

— Eu n-am afirmat că *le-am uitat pe toate.*

A început să-mi spună o întâmplare, pe care voi încerca s-o rezum în câteva cuvinte: În timpul înfricoşătoarelor luni ale războiului de tranşee din Franţa, unui ofiţer din Statul Major al armatei engleze i s-a năzărit că, dacă adversarii ar fi informaţi – de către unul dintre spionii lor încercaţi – despre planurile unui mare atac, fără ca aceste informaţii să fie întemeiate, probabil posibilităţile de reuşită a atacului vor fi mult mai mari. Prin urmare, era nevoie în primul rând să-şi asigure încrederea unui spion căruia vreme mai îndelungată să i se dea posibilitatea să culeagă toate informaţiile necesare în legătură cu mişcările trupelor noastre. Astfel, săptămâni de-a rândul, înainte de marea ofensivă plănuită, mici grupuri de soldaţi de-ai noştri se îndreptau spre liniile duşmane, imediat ce se lăsa noaptea, şi aici erau seceraţi fără milă de gloanţele duşmanului care fusese dinainte informat cu toată precizia de spionul lor. Unul dintre grupurile acestea de soldaţi, trimişi la moarte sigură, era sub comanda unui tânăr gradat care se angajase voluntar la începutul războiului, şi ar fi dorit să-şi câştige primele trese în faţa duşmanului.

Tânărul acesta se declarase gata să încerce o astfel de aventură şi se simţea dispus să înscrie o pagină de eroism în Cartea Victoriei, dar curând după aceea reuşi să-şi dea seama, că însărcinarea lui era foarte puţin eroică şi că nu reprezintă altceva decât graba înfrigurată de a se refugia împreună cu puţinii camarazi răniţi, rămaşi în viaţă, în groapa săpată de o grenadă, care se găsea atât de aproape de liniile germane, încât putea auzi frânturi din conversaţia soldaţilor adăpostiţi în tranşeea din faţa lui. Tânărul cunoştea destul de bine limba germană şi frânturile de conversaţie aduse de vânt, completate cu vorbele indiscrete

ale unui ofiţer, auzite întâmplător înainte de a părăsi adăpostul în care se găseau camarazii săi, îi limpeziră în minte revoltătoarea ticăloşie ce se pusese la cale. Constatarea aceasta îi accentua şi mai mult suferinţele, căci se găsea în mocirlă, cu un picior rupt, şi la nenorocirea aceasta se adăugau suferinţele camarazilor săi, la care trebuia să fie martor, fără posibilitatea de a-i ajuta cu ceva. Înainte de revărsarea zorilor, un obuz căzu la câţiva paşi departe de el. Toţi camarazii săi fură omorâţi, iar el se alese cu o rană la cap, aşa că nu mai auzea, nu mai vedea şi nu se mai putea gândi la nimic.

— Şi ce s-a întâmplat după aceea?

— Sa vindecat complet – afară de faptul că şi-a pierdut o parte de memorie – şi este încă în viaţă. Dar când stai să te gândeşti în toată liniştea, trebuie să recunoşti că procedeul Comandamentului era justificat, în aceeaşi măsură ca orice lovitură strategică în timp de război. Scopul urmărit este să prinzi de veste la timp, despre ceea ce plănuieşte duşmanul pe care-l ai în faţa ta. În vederea reuşitei, orice mijloace sunt bune, până şi ticăloşia.

— Nu ştiu de ce, dar tonul cu care vorbeşti mă face să cred că ai vrea să le iei apărarea şi că încerci să te convingi singur de temeinicia afirmaţiilor pe care le faci.

— Cred că presupunerea dumitale nu este lipsită de justificare.

— În cazul acesta fără îndoială dumneata trebuie să fii cel care a scăpat singur cu viaţă din această nenorocire.

O clipă mi s-a părut că ezită, dar imediat după aceea pe buzele lui am văzut că tremura un zâmbet de amărăciune:

— Sunt convins că nu m-ai crede, dacă ţi-aş răspunde că nu e vorba despre mine.

N-am mai stăruit, dar puţin după aceea am adăugat:

— Mi se. Pare straniu, să mă gândesc că moartea omului acestuia a fost pusă la cale de ambele tabere duşmane.

Gândul acesta dă un farmec în plus frânturii de viaţa cu care a reuşit să scape şi decoraţia pe care a obţinut-o, va putea s-o poarte cu un sentiment de sfidătoare ironie, căci îi va aduce aminte c-a reuşit să dejoace planurile lor.

— Probabil acesta este adevărul.

Am aşteptat, să văd dacă va continua cu mărturisirile, dar el nu mai zise nimic, până când chemă chelnerul şi-i porunci să-i aducă un pahar de whisky-soda.

— Îmi dai voie să-ţi ofer şi dumitale un pahar?

— Nu, mulţumesc foarte mult.

— Dumneata nu bei alcool?

— Nu beau niciodată înainte de amiază.

— De obicei nici eu nu beau. Aş putea spune că nu beau aproape niciodată.

Presimţeam că schimbul acesta de cuvinte banale urmăreşte să ascundă o adâncă mâhnire care-l chinuieşte.

— Ca să revenim la ceea ce spuneai dumneata… începui eu din nou, cu intenţia de a-l determina să vorbească, dar m-a întrerupt numaidecât.

— Cred că va fi mai bine, să nu revenim. Ia ce să vorbim despre întâmplările acestea din trecut. De altfel, astăzi toată lumea este atât de sătulă de ultimul război şi atât de înspăimântată de cel care ar putea veni, încât dacă încerci să vorbeşti în societate despre un astfel de subiect, rişti să fii considerat drept un om lipsit de tact.

— Tocmai, nu poţi vorbi despre un astfel de subiect, decât în ziua armistiţiului, o dată pe an, şi armistiţiul este astăzi. Prin urmare, într-o astfel de zi nu mai există niciun fel de *tabu.*

— Datorită acestei înscenări teatrale, cu două minute de reculegere?

— Da, datorită acestei reculegeri. Expresia este indicată, căci din când în când mai avem şi noi englezii nevoie să renunţăm la rigiditatea noastră obişnuită.

Îl văzui că zâmbeşte, uitându-se la paharul pe care chelnerul îl puse în faţa lui.

— Care va să zică, dumneata eşti de părere că o dată pe an nu poate să strice, dacă vom încerca să vorbim pe faţă?

— Tocmai dimpotrivă. Eu sunt de părere că procedeul acesta este un foarte sănătos ventil, pentru pornirile noastre naţionale normale… care în realitate sunt pe de-antregul anormale.

— Se poate să ai dreptate, răspunse el şi zâmbi din nou. Dacă preferi limbajul celor care se ocupă cu psihanaliza.

— După cât văd, dumneata nu faci parte dintre aceştia.

— Nu fac parte; dar dacă dumneata eşti unul dintre aceştia, te rog să mă ierţi.

— Nu sunt nici eu, dar subiectul acesta mă interesează.

— Ai studiat această problemă mai de aproape?

I-am răspuns afirmativ, deoarece scrisesem mai multe articole referitoare la psihanaliză pentru revista *Philosophica Society.*

Dam văzut că dă din cap şi imediat după aceea s-a adâncit din nou în lectura ziarului. Trenul înainta foarte repede, şi când tovarăşul meu de drum ridică iarăşi privirea, mi s-a părut că ar mai avea poftă să-mi mai spună ceva, înainte de a fi prea târziu. Ajunsesem în mijlocul grădinii din împrejurimile Londrei. Imediat după aceea începu să vorbească cu aceeaşi emoţie,ca şi la începutul conversaţiei noastre.

— Te rog să mă asculţi şi să nu râzi de ce vei auzi. Probabil cazul acesta face parte din domeniul preocupărilor dumitale. Uneori am senzaţia, ca şi când eu – nu ştiu dacă această declaraţie nu ţi se va părea absurdă – ca şi când eu aş face parte pe jumătate din alt om. Un incident fără importanţă, un cuvânt în timpul unei conversaţii, un ton dintr-o melodie, o mireasmă rătăcită, un nume citit într-un ziar, vederea unui obiect sau a unui individ, trezeşte în sufletul meu tremurul

unei amintiri fugare, încât nu sunt în stare s-o prind şi amintirea se destramă înainte de a se putea limpezi. Este ca o halucinaţie care dispare înainte de a te putea concentra asupra ei… De pildă, azi dimineaţă, când am văzut muntele acela, am presimţit că am fost cândva şi eu acolo – eram convins că aşa trebuie să fie… şi mi se părea că văd, iezerul între cele două cocoaşe ale muntelui – căci m-am scăldat în el. Pe marginea iezerului este o lespede uriaşă care se întinde pe deasupra apei, întocmai ca o trambulină. Şi în ziua când am fost acolo, m-am culcat la umbră şi-am adormit, iar când m-am trezit, mă bătea soarele. Dar aproape îmi vine să cred, că toate acestea nu s-au întâmplat niciodată, de vreme ce dumneata spui că în vârful muntelui nu este niciun fel de iezer… Nu ţi se pare că vorbele mele de acuma sunt lipsite de judecată?

— Dimpotrivă, eu cred că astfel de lucruri nu sunt ceva neobişnuit.

— Serios? Părea dezamăgit, ca şi când i s-ar fi răpit iluzia că el reprezintă un caz excepţional.

— Dunne afirmă că astfel de cazuri se pot atribui visurilor de care omul îşi aduce în mod tulbure aminte. Ar trebui să citeşti cartea lui intitulată *An Experiment with Time,* în care spune – voi încerca să-ţi rezum în mod cât se poate de sumar teoria emisă de el – că visurile prevestesc viitorul, doar că în clipa când aceste visuri se realizează, noi le-am uitat, în afară de partea de halucinaţie despre care vorbeai dumneata adineauri.

— Prin urmare asta înseamnă că eu probabil am văzut muntele acesta în timpul unui vis?

— Se poate ca adevărul să fie acesta. Ipoteza în sine este interesantă, cu toate că nu poate fi verificată. Dar oricare ar fi realitatea, senzaţia încercată de dumneata este cât se poate de normală.

— Mie nu mi se pare că ar fi tocmai normală.

— Nu cumva vrei să spui, că persistenţa ei a început să te neliniştească?

— Într-o anumită măsură… uneori… cred că acesta este adevărul. Apoi adăugă cu un zâmbet de enervare: Dar acesta nu este un motiv ca dumneata să-ţi faci griji din pricina mea. Singura mea scuză este aniversarea armistiţiului, când îmi permit – cum spuneai dumneata adineauri – să întrebuinţez ventilul pentru descărcarea pornirilor mele stăpânite. Haide să vorbim despre altceva. De pildă, despre cricket, sau despre campionatele eliminatorii… Ce crezi, cum va ieşi echipa Angliei?

— Mi se pare ciudat, dar cu toate acestea cred că ziua de astăzi nu este indicată, pentru a vorbi despre cricket.

— Ai dreptate. După pauza de reculegere, tonurile ce tremură în jurul tău ţi se par violente… înainte de orice, intenţia mea a fost să-ţi dovedesc că nu sunt un zăpăcit.

— Aproape toţi oamenii au într-înşii un fel de sminteală. Amănuntul acesta le poate fi trecut cu vederea.

— Da, dar numai în cazul când nu supără şi pe alţii cu sminteala lor.

— Şi de ce să nu-i supere? Dacă dumneata simţi nevoia,:.

— Eu nu simt această nevoie. În orice caz, nu o simt în mod conştient.

— Prin urmare, în mod subconştient. Asta este ceva mai neplăcut, deşi cu aceste cuvinte nu vreau să afirm că în cazul dumitale ar fi vorba despre ceva grav.

— Vorbeşti serios? Crezi cu adevărat, că… această funcţiune stranie a memoriei mele nu prezintă nici un motiv care să mă neliniştească?

— Îmi dai voie să-ţi răspund cu toată sinceritatea?

— Sigur că da.

— În primul rând eu nu ştiu ce ocupaţie ai dumneata. Dar nu s-ar putea oare admite despre dumneata, că în ultimul timp te-ai istovit din cauza lucrului, că nu ţi-ai acordat niciun

fel de odihnă şi niciun fel de distracţii?

— Cred că pentru a mă putea convinge de această realitate, nu e nevoie să stau de vorbă cu un psihanalist. Medicul meu consultant îmi repetă mereu aceleaşi vorbe, de fiecare dată când mă duc la el să-l consult.

— În cazul acesta, de ce nu-i urmezi sfatul?

— De ce? îţi voi spune imediat – şi scoase din buzunarul jiletcii un carnet. Eu fac parte din ceea ce lumea numeşte „viaţă publică" şi am fost prins într-un angrenaj din care nu mai pot scăpa, deşi în ziua când mecanismul se va opri… Ori mecanismul acesta nu se va opri niciodată! întoarse câteva foi din carnet: Poftim! În felul acesta arată una dintre zilele caracteristice ale vieţii mele. Ia carnetul şi citeşte-l. Pagina este bătută la maşină, apoi adăugă, în clipa când m-am întins să i-l iau din mână: Secretara mea este foarte meticuloasă şi are grijă întotdeauna, nu cumva să uit ceva.

— Constat că nu scrie corect cuvântul „arheologie".

— Nici nu e nevoie, şi-mi luă carnetul din mână, ca să-l examineze. Judecând după mişcarea făcută de el, mi s-a părut că pretextul acesta de a mi-l lua din mână, îi este binevenit. *Societatea de Arheologie şi Istorie din Calderbury.* Trebuie să ştii, că aceasta este circumscripţia mea electorală. Sunt obligat să le arăt clădirea Parlamentului şi să fac pe ciceronele – o ocupaţie extrem de plicticoasă pentru după-amiaza acestei zile. Astă seară va trebui să iau parte la o recepţie a Ambasadei. Mâine dimineaţă, la şedinţa unui Consiliu de Administraţie; la amiază sunt invitat la un banchet oficial şi seara voi fi obligat să fiu prezent la un dineu în Cambridge, unde voi lua cuvântul.

— Fără îndoială, nu te vei putea sustrage de la niciuna dintre aceste obligaţii, decât cel mult de la banchetul de mâine la amiază?

— Probabil acesta va fi felul în care voi proceda, deşi banchetul se va da chiar în casa mea. Va veni un grup de

romancieri, de artişti şi de oameni iluştri, cărora li se va părea că sunt un om ursuz, deoarece când mă găsesc în societate, nu sunt în stare să vorbesc nici pe departe atât de slobod, cum vorbesc cu dumneata acum.

Nu mă îndoiam câtuşi de puţin de temeinicia afirmaţiilor lui. Până acum nu făcuse nicio declaraţie care să-l fi îndemnat să-mi spună cine este, ca la rândul meu să-i pot spune şi eu, şi bănuiam că tocmai acest anonimat l-a determinat să fie atât de vorbăreţ şi i-a dat curajul să-mi facă anumite confidenţe. Însuşi faptul că adineauri îmi întinsese carnetul pentru Câteva secunde, era un fel de ironică satisfacţie, cu aluzii tulburi privitoare la identitatea lui, pe care nu dorea câtuşi de puţin s-o divulge. Oameni a căror tăcere şi discreţie face parte din educaţia de care s-au împărtăşit, întrebuinţează mijloace neobişnuite, pentru a-şi divulga identitatea, în orice caz, nu m-aş fi gândit câtuşi de puţin să plictisesc pe un plăcut tovarăş de drum, dacă nu s-ar fi întâmplat să-mi spionă, exact în clipa când trenul scârţâi din frâne şi intră în gara St. Pancras:

— Conversaţia cu dumneata mi-a făcut multă plăcere. Probabil, cine ştie, într-o bună zi ne vom întâlni din nou.

Cuvintele acestea, în parte sincere, nu puteau să nu-mi elucideze intenţia nemărturisită a înţelesului lor real, anume că tovarăşul meu de drum era convins că nu va mai avea ocazia să mă revadă niciodată. Dar tocmai din pricină că străinul acesta îmi era simpatic, nu m-am putut stăpâni să nu-i răspund:

— Dacă dineul ce se va da mâine la Cambridge, este organizat de Societatea St. Swithin, atunci va fi mult mai bine să facem cunoştinţă unul cu altul, chiar în această clipă, deoarece voi participa şi eu la dineul acesta. Numele meu este Harrison şi fac parte din Comitetul de Recepţie.

— Nu mai spune!

— Nu ştiu ce aranjamente ai pentru timpul ce-ţi va

rămâne liber după terminarea dineului, dar mi-ar face plăcere, dacă ai veni să-ţi iei cafeaua la mine.

— Mulţumesc foarte mult, răspunse el şi obrazul i se întunecă pe neaşteptate, în timpul cât îşi adună ziarele în servietă. Apoi, dându-şi seama că ar fi nepoliticos şi zadarnic să nu-mi spună cine este, de vreme ce foarte curând voi avea ocazia să aflu, înainte de a ieşi din compartiment, se întoarse spre mine, fără să zâmbească şi declară:

— Eu sunt Rainier, Charles Rainier.

A doua zi seara, când ne-am întâlnit din nou, Rainier s-a uitat la mine şi a dat foarte rece din cap. Era în frac şi cu pieptul plin de decoraţii, aşa că făcea impresia a ceea ce era în realitate: invitat de onoare care se achită de obligaţiile ce i s-au impus cu aceeaşi uşoară nepăsare, caracteristică oamenilor din lumea bună britanică. O atitudine care nu este patrimoniul exclusiv al celor din aristocraţie. Răsfoisem un anuar şi constatasem că este descendentul unei vechi familii de industriaşi. Nu avea deci sânge albastru şi nu avea niciun titlu (mă mir cum de a reuşit să evite această eventualitate); făcuse şcoala într-un colegiu de mâna a doua şi era membru al Parlamentului în calitate de ales al unei circumscripţii dominate de partidul conservator. M-am interesat de numele lui şi printre prietenii mei. Toţi îmi spuneau că este un om foarte bogat, foarte influent şi c-am avut mare noroc că l-am cunoscut. În orice caz, nu face parte din grupul puţinilor privilegiaţi, pe care „omul din stradă” îi putea recunoaşte, fie că i ar fi văzut în carne şi oase, fie că le-ar fi întâlnit caricatura în paginile unei reviste umoristice. Mai curând s-ar fi putut spune despre el că nu ţine la acest fel de popularitate şi nici nu doreşte să atragă atenţia lumii asupra lui, ci că preferă să treacă neobservat.

Un ziarist mi-a spus că Rainier nu este o personalitate pe care presa ar putea-o exploata cu uşurinţă, deoarece este o

fire *centripetă,* în loc să fie *centrifugă.* N-am înţeles tocmai bine ce vrea să spună. Anuarul *Who's who* era mai puţin sibilinic şi spunea că distracţiile lui favorabile sunt alpinismul şi muzica, în special concertele.

La drept vorbind, reuşisem să adun o mulţime de informaţii în legătură cu el, dar totuşi fără să-mi pot face o idee precisă despre personalitatea lui. Speram ca această idee să se limpezească cu ocazia viitoarei noastre întâlniri, aşa că am plecat plin de nădejdi la dineul din Cambridge.

În conformitate cu tradiţia, secretarul şi Comitetul Societăţii St. Swithin organizau o recepţie intimă în cinstea invitaţilor, înainte de a-i introduce în sala festivă a colegiului. Astfel, ne-am adunat cu toţii în aşa-zisul Combination Room, unde s-au făcut prezentările, ne-am servit cu câte un sherry şi am stat puţin de vorbă. Nu este tocmai uşor să stai de vorbă cu personalităţi proeminente, de la prima vedere, căci nu ştii ce le-ai putea spune, ca să nu pari nici insinuant şi nici indiscret. De pildă, în timpul din urmă numele lui Rainier fusese adeseori pomenit în rubrica financiară a ziarelor, în legătură cu formarea unui trust al fabricilor de ciment şi în legătură cu o serie de negocieri foarte complicate care nu se terminaseră încă. De aceea ar fi fost extrem de greu să-l întrebi: „Ei, cum merge cu tratativele privitoare la constituirea trustului?", cum ai întreba de pildă pe un grădinar căruia-i plac florile: „Cum merge anul acesta cu crizantemele?" Din fericire, tocmai sosiseră nişte invitaţi de care trebuia să mă ocup, aşa că abia după un sfert de ceas l-am văzut pe Rainier, făcându-şi loc în mijlocul unui grup, ca să se apropie de mine.

— Îmi pare foarte rău, dar sunt obligat să renunţ la plăcerea acestei seri, deoarece m-a apucat o atroce durere de dinţi. Nu cunoşti vreun dentist prin apropiere?

L-am condus cât se poate de discret până la ieşire şi înainte de a se urca într-o maşină de piaţă, mi-a făgăduit că

se va întoarce la dineu, dacă va mai fi în stare. Făgăduiala aceasta nu putea fi prea convingătoare, aşa că niciunul dintre noi nu conta pe prezenţa lui şi eram convinşi că în seara aceea nu-l vom mai vedea. Cu toate acestea, s-a întors. Peste un ceas a apărut şi şi-a ocupat locul de onoare pe care i-l rezervasem în fruntea mesei, tocmai la timp pentru a putea răspunde la cuvântul de bunăvenire cu o alocuţiune dintre cele mai strălucite ce mi-a fost dat să aud în viaţa mea. Încetarea durerilor la care se adăugase atmosfera tradiţională din Cambridge, cu amestecul ei de amintiri medievale şi de veselie juvenilă, îl transpuseseră într-o dispoziţie neaşteptată care începuse cu o durere de dinţi, ca apoi să sfârşească cu o serie de complimente la adresa Universităţii. Între altele, îmi aduc aminte că spunea despre sine însuşi, c-ar fi avut intenţia – pe vremea când era încă tânăr student şi nu-şi luase licenţa – să-şi petreacă toată viaţa la Cambridge, pentru a deveni un fel de profesor (râsete în asistenţă), dar n-a întârziat îndeajuns, pentru a se putea decide ce fel de profesor ar putea deveni (noi râsete), deoarece soarta hotărâse ca el să devină un fel de industriaş şi om politic, a cărui categorie n-a reuşit încă s-o definească (râsete prelungite).

— Dar tocmai din pricina acestei nehotărâri inerente firii mele, nădăjduiesc totuşi ca într-o bună zi, voi reuşi să scutur jugul numeroaselor întreprinderi, pentru a mă refugia în liniştea plină de pace a unei camere de studiu care să dea spre curtea umbrită de ulmi a unui colegiu, şi a cărei uşă să rămână pentru totdeauna baricadată în faţa zgomotului lumii din afară (râsete prelungite, la care participă şi oratorul).

După terminarea cuvântării sale, l-am aplaudat zgomotos, am ridicat paharele şi am început să discutăm de-a valma, în conformitate cu cele mai nobile tradiţii ale serbărilor de acest fel la Cambridge. La sfârşitul serbării, Rainier, s-a

apropiat de mine şi m-a întrebat, dacă invitaţia pe care i-o adresasem pentru a lua cafeaua în apartamentul meu, mai este valabilă.

— Sigur că este, i-am răspuns eu, dar îmi închipuiam că după vizita pe care ai făcut-o la dentist, nu vei mai fi dispus…

— Dragă prietene, cred că va fi mai bine să nu te gândeşti niciodată la dispoziţia mea şi nici să nu încerci să ţi-o explici.

Cuvintele acestea mi le-a spus zâmbind, aşa că-mi închipuiam că m-a iertat nu numai pe mine, ci şi pe el însuşi, pentru conversaţia noastră din tren. Însoţiţi de câţiva prieteni ne-am dus în apartamentul meu, care era în apropiere şi aici am continuat fără niciun fel de ceremonie conversaţia întreruptă. Ne-a fermecat şi de astă dată cu tot ce ne-a povestit, dar mai ales cu amabilitatea lui specifică şi cu spontaneitatea cu care asculta şi râdea la glumele noastre. Vreme îndelungată, după ce toţi ceilalţi plecaseră, el a rămas nemişcat în apartamentul meu, ca să putem sta de vorbă şi să fumeze ţigară după ţigară, în timp ce asculta ceea ce-i spuneam. Încă nu ştiam că el suferă de insomnie şi că-i place să stea treaz până aproape de ziuă; nu cunoşteam pasiunea lui de a se simţi înconjurat de tineret, de a asculta glumele şi conversaţiile care se încing în orele târzii de după miezul nopţii, de a se feri de orice pretenţii de snobism, şi nici emoţia pe care o resimţea după ce era obligat să vorbească în public – care raportată la auditoriul său – îl lăsa când abătut când morocănos sau îngândurat. Pe la orele trei dinspre ziuă eram singuri. I-am propus să mai luăm câte o cafea, aşa că l-am văzut că se aşază comod într-un fotoliu şi-şi ridică picioarele pe consola căminului, ca şi când ar fi fost la el acasă, ceea ce de altfel părea cât se poate de firesc şi atitudinea era conformă cu tradiţiile celor care făceau parte din Societatea St. Swithin, de pe vremea domniei Reginei Elizabeth, care era fondatoarea acestei grupări.

— Am vizitat şi înainte de asta apartamentul dumitale,

poate chiar destul de des. Pe vremea mea era ocupat de un coleg cu numele Pali – un tânăr născut în Asia sau în Africa, dar fără nicio legătură de rudenie în Europa – cum se spunea cu mult tact în Analele Universităţii. De fapt, era un hindustan de viţă nobilă şi un matematician, adevărat geniu în specialitatea sa. Mă gândesc de multe ori, ce o fi făcând el acum? Probabil participă la mişcarea de *rezistenţă pasivă*, distilează apă de mare, pentru a obţine sare, se aşterne pe terasamentul liniilor de cale ferată sau se dedă la cine ştie ce alte treburi nereglementare. Ne spunea că pentru el algebra este un studiu de ordin sentimental şi într-un rând mi-a mărturisit că nu este în stare să citească teoria binomilor, fără să-şi simtă ochii plini de lacrimi. Concepţia aceasta în matematică este de o frumuseţe neobişnuită, spunea el. Din când în când mă gândesc că mi-ar face plăcere să pot face parte din lumea lui… Dar afară de lumea lui mai sunt şi altele! Uneori mă gândesc, cum aş putea oare să mă strecor pe nesimţite într-o altă lume… pentru a putea scăpa de cea în care trăiesc eu acum.

— Care este motivul că a dumitale nu-ţi face plăcere?

— M-ai prins din nou într-un moment de slăbiciune, răspunse el şi începu să rida, ca şi când ar ti vrut să evite răspunsul. Probabil, cum spuneai dumneata ieri, nu poate fi vorba despre munca istovitoare. Adevărul este, că astă seară când m-am pomenit în mijlocul acestor tineri studenţi, m-am simţit îmbătrânit şi cu sufletul înveninat de pizmă.

— Nu se poate să întrebuinţezi un astfel de calificativ.

Cel mult am putea noi să spunem că te pizmuim pentru succesul dumitale. În realitate noi tinerii, imediat ce încetăm a mai face glume şi a râde, ne simţim cu toţii dezamăgiţi. Ştim dinainte că foarte puţini dintre noi îşi vor putea găsi o ocupaţie care să-i pasioneze, doar cel mult în cazul când va izbucni un nou război şi fiecare dintre noi va primi o ocupaţie pe care niciunul nu şi-o doreşte, deoarece nu poate

fi ceea ce şi-ar fi dorit. O vreme rămase îngândurat, uitându-se la ceaşca de cafea, apoi adăugă:

— Ai dreptate, dar tocmai din pricina asta deosebirile ce le constat astăzi aici la Cambridge, mi se par mult mai impresionante decât ceea ce a mai rămas din ce a fost. Pe vremea mea, viaţa aici la Universitate era cu totul altfel. Războiul tocmai se terminase şi câştigasem o victorie, aşa că toţi ne închipuiam că o victorie într-un război atât de mare va trebui să aibă o semnificaţie, fie că această semnificaţie va da vieţii noastre o mulţumire binemeritată şi durabilă – ca o după-amiază în care tremură lumini de aur – cu zbucium mult mai redus şi beneficiu mai mare, fie că ni se va oferi posibilitatea să refacem într-un fel sau altul concepţia despre viaţă a universului. Totul depindea de starea de spirit în care ne găseam, după această uriaşă încleştare de forţe, dacă ei am sătui de sforţările făcute sau eram dispuşi să mergem înainte. Mulţi dintre noi se simţeau stăpâniţi de amândouă aceste porniri căci ne săturasem de război şi de toate urmările lui. Foarte curând după aceea am încetat să-i mai urâm pe germani şi ni se părea caraghios, când vedeam pe cineva că a uitat atât de mult grozăviile războiului, încât este în stare să-ţi pună aceeaşi întrebare pe caro o vedeam pe afişele Comisiilor de Recrutare: „Ce-ai făcut în timpul războiului mondial?" Dar până şi cei mai cinici dintre noi, nu ar fi fost în stare să se gândească la eventualitatea, că foarte curând va veni o vreme, când ar putea răspunde: „Despre care război mondial vorbeşti?"

"Pe vremea mea, în cartierul Petty Cury era un mic local, cu o sală situată la etajul unei prăvălii care vindea peşte prăjit, şi în sala aceasta ne adunam un mic grup de studenţi, pentru a discuta odată pe săptămână în toată libertatea, despre tot ce ne trecea prin minte. Ne atribuisem calificativul de eretici, dar cu toate acestea îmi aduc mult mai limpede aminte de mirosul peştelui prăjit care pătrundea

prin duşumele, decât de subiectele ce se discutau la aceste întâlniri. La şcoala de Belle Arte domnul John Maynard Keynes ţinea conferinţe în care făcea aluzie, cu toată discreţia, la eventualitatea că germanii nu-şi vor putea procura milioanele ce li se cer în contul reparaţiilor de război… sau probabil era vorba de miliarde. Pe vremea aceea era obiceiul să te gândeşti la un anumit număr şi să-i adaugi la urmă atâtea zero-uri, câte pofteşti. Îmi aduc aminte şi de conferinţa lui Holland Rose care ne-a vorbit despre Napoleon, a lui Pigou despre Reducerea Cifrei de Afaceri şi de Bury care continua să vorbească despre Decadenţa Imperiului Roman; îmi aduc aminte şi de o seară când eu şi Pali ne-am oprit în mijlocul unui grup, ca să ascultăm pe Eddington, care vorbea la Trinity Great Court despre un individ cu numele de Einstein şi despre teoria emisă de el, în legătură cu lumina, despre care afirma că se frânge în două – afirmaţie care a provocat râsetele studenţilor, ca şi cele de astă seară, doar că erau mult mai zgomotoase. Pe peretele din spatele nostru era portretul în mărime naturală al Reginei catolice Mary, care părea că se uită întunecată la tineretul care-şi bătea joc de ştiinţă, ca şi de religie. Eram eretici, ăsta era adevărul, dar eram şi cinici. Prietenul meu Pali însă nu râdea, ci asculta într-un fel de extaz.

Foarte adeseori luam o carte şi mă aşezam într-o barcă de pe apele fluviului, sau în grădina Grantchester. Îţi mai aduci aminte de versurile lui Rupert Brooke? Astăzi Brooke ar avea cincizeci de ani, dacă ar fi trăit… ia gândeşte-te: *“Ceasornicul la patru fără zece s-a oprit, şi Ruperi: Brooke la ceai tot n-a sosit*… din cauză că reumatismele îl trântiseră la pat. Aşa se întâmplă cu poeţii, dacă au nenorocul să nu moară de tineri. Bătrâna care servea ceaiul în această grădină, îşi mai aducea aminte de Brooke. Era o guralivă fără pereche şi după ce ne-am cunoscut mai bine, mi-a povestit o mulţime de amănunte despre studenţii şi profesorii de altă

dată şi cei de atunci, amănunte pe care le-am uitat şi pe care nimeni altul afară de ea, nu le cunoştea. Banalităţi ca şi cele pe care ţi le înşir eu acuma. Asta s-a întâmplat prin nouă sute nouăsprezece, nouă sute douăzeci.

— Cambridge era plin de demobilizaţi, tineri îmbătrâniţi înainte de vreme – între care mulţi mai purtau mantale ofiţereşti şi tunici pe care le trimiteau la Perth, de unde se întorceau vopsite în culoarea ciocolatei – indivizi nervoşi şi irascibili, gata să-şi piardă cumpătul la cea mai inocentă glumă şi care începeau să scâncească, imediat ce auzeau un tunet prevestitor de furtună. Toţi aceştia erau epave care suferiseră de şocuri nervoase, fuseseră îngropaţi de grenade… Erau foarte mulţi, şi printre ei mă număram şi eu".

— Datorită rănii la cap, despre care mi-ai vorbit ieri?

— Cred că da.

— Ai suferit mult?

— N-aş putea spune; dimpotrivă, cred că eu am scăpat mai uşor decât toţi ceilalţi. Asta înseamnă c-am avut noroc; dar când eşti azvârlit în aer, chiar dacă nu eşti rupt în bucăţi… apoi tăcu pe neaşteptate: Te rog să mă ierţi. Astăzi nu mai este ziua Armistiţiului şi astfel de mărturisiri n-au niciun rost.

— Nu am niciun motiv să te iert. Ceea ce-mi spui dumneata, mă interesează foarte mult. Pentru generaţia din care fac eu parte, este foarte greu să-şi imagineze ce a fost războiul mondial.

— N-avea nicio grijă, căci foarte curând ţi se va da ocazia să ştii ce este.

— Cât timp a trecut, până când ai fost găsit?

— Habar n-am. Probabil îmi pierdusem cunoştinţa.

Dar, – fără îndoială, puţin după aceea ţi-ai revenit în simţiri?

— Cred c-aşa s-a întâmplat. Dar nu-mi aduc aminte nici unde şi nici când m-am trezit. Nu-mi aduc aminte de niciun

amănunt, lotuşi, bănuiesc c-am fost luat prizonier, şi am toate motivele să cred că această bănuială este întemeiată.

— Motive să crezi că bănuială este întemeiată? Această declaraţie mi se pare extrem de circumspectă.

— Firește, dar îmi pare rău că nu mai pot adăuga nimic, căci nu-mi aduc aminte de altceva. Din clipa când am fost lovit, memoria mea a dispărut cu totul până când, la ani de zile după aceea, m-am trezit întins pe o bancă dintr-o grădină publică din Liverpool.

— La ani de zile după aceea?

— Cred că la trei ani, dar evident, pe vremea aceea eu nu puteam bănui cită vreme a trecut. Din nenorocire, în ziua aceea tocmai ploua. Cred că ceea ce-ţi spun eu acuma, nu ţi se pare tocmai vrednic de crezare? întrebă el şi zâmbi.

— Probabil mi se va părea mult mai vrednic de crezare, dacă mi-ai spune tot ce s-a întâmplat… fără niciun fel de reticenţă.

— Da, dar tocmai aici este nenorocirea, că sunt o mulţime de episoade care mi-au dispărut din minte şi pe acestea nu le poţi considera drept reticenţe.

— Ce căutai la Liverpool?

— Din nou voi fi obligat să-ţi răspund, că nu ştiu cum am ajuns acolo. Înainte de toate, nici nu ştiam că mă găsesc la Liverpool. Amănuntul cel mai important era, să aflu *cine* sunt eu în realitate. Cât despre „când” şi „unde”, acestea erau întrebări care s-ar fi lămurit de la sine.

— Vrei să afirmi că până la această dată, trăiseşi sub un alt nume?

— E foarte probabil şi cred că aşa s-a întâmplat. Faptul acesta face şi el parte dintre amănuntele de care nu-mi pot aduce aminte. Uneori îmi vine să cred… chiar în această clipă mi se pare că în creierul meu sunt diferite compartimente, şi când într-unul dintre acestea se face lumină, în celelalte este întuneric.

— Şi ce ai făcut, după ce ţi-ai dat seama cine eşti în realitate?

— Ceea ce ar fi Scut oricare altul în locul meu. M-am întors acasă. Am băgat mâna în buzunar şi am descoperit o sumă de bani. Cu ajutorul banilor acestora mi-am cumpărat un costum nou, am făcut o baie la un hotel şi m-am dus la gară. Procedeul a fost cât se poate de simplu, deoarece în clipa când mi-am adus aminte de numele meu adevărat, mi-am adus aminte şi de faptul că eu locuiesc la Stourton; că tatăl meu este proprietarul oţelăriilor Rainier şi are o mulţime de alte întreprinderi industriale, că avem un vechi servitor cu numele Sheldon, şi numeroase alte amănunte.

De fapt, îmi adusesem aminte de toate amănuntele în legătură eu mine şi de tot ce s-a întâmplat înainte de asta,piuă în ziua aceea din anul 1917, când pe frontul de la Arras explodase grenada care m-a rănit, şi toate aceste amintiri se desfăşurau în mod normal.,

— Fără îndoială, pentru tatăl dumitale ai fost o plăcută surpriză.

— N-a fost o surpriză, deoarece el era bolnav şi nu m-au lăsat să i văd Pentru familie însă am fost ca un trăsnet din senin. Ceea e nu este câtuşi de puţin de mirare, deoarece eu fusesem trecut pe lista celor dispăruţi, aşa că ei mă considerau de mult mort.

— Lată o întâmplare cu totul neobişnuită!

— Calificativul dumitale este foarte bine ales, căci se poate interpreta în toate felurile.

Am rămas câteva clipe îngândurat, ca apoi să-l întreb:

— Dar fără îndoială la întoarcerea dumitale din captivitate ai fost trecut în evidenţele autorităţilor militare?

— Chiar dacă am fost trecut, înregistrarea nu s-a făcut pe numele Rainier, căci în lista prizonierilor repatriaţi nu s-a găsit nicio urmă.

În timpul războiului dumneata n-ai purtat nicio placă, pe

care să fie trecut numele dumitale?

— Sigur c-am purtat Dar dacă dumneata ţi-ai putea da seama, cu cită putere eşti aruncat în aer de o încărcătură de explozibil, ai înţelege că nu poţi pune niciun fel de temei pe placa de metal ce o porţi la gât. Fără îndoială, germanii nu m-au putut identifica în clipa când m-au luat prizonier.

— Ce te face să crezi că ai fost luat prizonier de germani?

— Dacă aş fi fost readus în tranşeele noastre, cu siguranţă camarazii mei m-ar fi recunoscut. Nu eşti de aceeaşi părere?

— Huâm… foarte probabil că te-ar fi recunoscut.

— Să ştii că nu mă supăr câtuşi de puţin, dacă din toată povestea mea nu vei crede nimic, adăugă Rainier după ce făcu o pauză. Şi cred că va fi foarte bine, căci eşti primul om căruia îi fac aceste mărturisiri – va fi foarte bine pentru reputaţia mea de cetăţean cu mintea întreagă, declară el şi începu să rida, ca pentru a se apăra în mod instinctiv, apoi adăugă: Cred că datorită împrejurărilor, astăzi am devenit foarte vorbăreţ: ziua armistiţiului, întâlnirea noastră din tren şi o observaţia făcută de dentist, după ce m-am trezit din anestezie.

— Observaţia făcută de dentist? Ce legătură poate avea omul acesta cu întâmplarea din viaţa dumitale?

— A început cu mine o conversaţie foarte amabilă, în timpul cât eu mi-am clătit gura, ca să elimin – sângele rămas de pe urma extracţiei. Între altele, mi-a spus: „Care va să zică, dumneata ai fost prizonier în Germania?" Lam întrebat cum a putut ajunge la această concluzie, şi mi-a răspuns: „Pentru motivul că într-o măsea ai o plombă făcută dintr-un amalgam sau un surogat de amalgam pe care dentiştii germani îl întrebuinţau în ultimul an de război, când la ei metalele începuseră să se rărească". Pe semne dentistul mai avusese şi alţi pacienţi în genul acesta.

O vreme am tăcut amândoi. De afară se auzeau primele zvonuri ale dimineţii şi ale circulaţiei. Pe acestea le auzi şi

Rainier şi le consideră drept semnul de plecare.

— Războiul este un fenomen ciudat. Englezii au indicat germanilor locul exact unde mă găsesc împreună cu oamenii mei, pentru a mă putea ucide, declară el şi se ridică în picioare. Dar germanii nu m-au ucis decât pe jumătate, m-au cârpit repede la loc, şi mi-au plombat şi dinţii. La rândul lor, englezii mi-au conferit medalia de război, „pentru acte de vitejie excepţională" săvârşite pe front. La ocazii solemne, cum a fost cea de astă seară, zise el şi-şi ridică mâna spre reverul fracului, medalia aceasta o port, împreună cu Ordinul Cutare, pe care în 1928 guvernul din Grecia mi l-a conferit, pentru că le-am mijlocit un împrumut asupra recoltei de stafide din Corinth.

Îşi îmbrăcă pardesiul, fără să ţină socoteală de asigurările mele, că nu are niciun motiv să plece, deoarece eu stau de multe ori treaz până la ziuă.

— Te rog să nu-ţi faci griji din pricina mea şi să nu mă însoţeşti. Voi face repede o baie la hotelul unde am tras şi de aici voi ajunge tocmai la timp, ca să pot lua primul tren spre Londra.

Înainte de a ieşi din cameră, s-a uitat la rafturile mele de cărţi şi m-a întrebat ce specialitate mi-am ales.

— Economia politică. Anul trecut mi-am luat licenţa în istorie.

— Ia te uită! Ai procedat exact ca şi mine, pe vremea când eram student al acestei universităţi. Dar ce legătură are psihanaliza cu economia politică?

Asta reprezintă o preocupare de ordin secundar.

— Ooo! Şi ţi-ai făcut vreun plan pentru viitor?

— Mi-ar place să intru în ziaristică.

Dădu din cap şi-mi strânse mâna.

— Am unele relaţii de interese cu marea presă de tiraj. Să-mi scrii după ce-ţi vei termina studiile, căci aş putea eventual să-ţi dau o mână de ajutor, pentru a te introduce.

La începutul anului următor mi-am luat doctoratul în filosofie şi am început să mă interesez de o slujbă, despre care-mi închipui că unui tânăr strălucit care a scris o teză de două sute de pagini despre *Influenţa lui Voltaire asupra teoreticienilor englezi, partizani ai liberei tranzacţii,* ar trebui să-i cadă mură în gură, ca o pleaşcă. Cei de la Cambridge au onorat această teză cu titlul de doctorat, dar nimeni din cei care deţineau presa de informaţie, n-a găsit de cuvinţă să onoreze pe autorul ei cu o slujbă. Aveam un mic venit al meu, aşa că-mi puteam permite să scriu studii critice despre cărţile apărute, în revistele fără cititori şi fără fonduri, şi mă consideram destul de bine plătit, dacă volumele analizate erau destul de scumpe şi puteam să le vând unui anticar de pe Ştrand. Dar tocmai în această epocă în ziaristică erau o mulţime de colaboratori disponibili, datorită fuzionării ziarelor de informaţie, aşa că era puţină nădejde să pot deveni colaboratorul unei redacţii mai importante. Mi-am adus aminte, fireşte, şi de propunerea lui Rainer, dar n-aş fi vrut să-l plictisesc şi afară de asta Rainier era plecat în străinătate. Plecase pentru o chestiune financiară tocmai în America de Sud. Până când să se întoarcă, eu trecusem prin destule dezamăgiri, ca să mai pot încerca ceva sigur, aşa că i-am trimis o scrisoare. Mi-a răspuns numaidecât şi m-a invitat ziua următoare la el la masă…

Am plecat pentru prima dată la Kenmore. Un cartier „care se găseşte aproape la capătul lumii", cum spunea Rainier, şi unii invitaţi afirmau că de fapt este la capătul lumii, dacă nu chiar dincolo de el, deoarece pentru ei lumea se mărginea la regiunile accesibile cu o maşină de piaţă din Londra. Am luat un autobuz şi am coborât la o răscruce de străzi, cam la două sute de metri departe de casa lui, fără să bănuiesc câtuşi de puţin că mesele acestea la Kenmore se bucură de celebritate. Când am primit invitaţia, mi am închipuit că va fi o masă cel

mult în patru, cu stăpânul şi stăpâna casei, plus un magnat al presei care a fost invitat anume pentru a mă cunoaşte. Nu ştiam că doamna Rainier dă de câte două trei ori pe săptămână mese de douăsprezece persoane, pentru glorii efemere sau permanente; dar deşi se găseau unii care făceau haz pe socoteala acestor invitaţii, totuşi se fereau să le refuze. Doamna Rainier îndeplinea rolul de ofiţer de legătură între lumea din înalta societate şi lumea artistică şi literară, iar din când în când întorcea cu discreţie privirea ocrotitoare spre câte un tânăr lipsit de mijloace care promitea să ajungă ceva. Dar deşi dintre toate funcţiunile sociale aceasta ar fi cea care se potriveşte mai puţin cu concepţia mea, totuşi am cel mai mare respect faţă de cei care se pricep să şi-o asume cu deplină discreţie şi înţelegere.?

Când încerc să-mi grupez impresiile ce mi-au rămas din această primă vizită, constat că nu sunt în stare să-mi fac o imagine exactă a doamnei Rainier. Era de faţă, cum cred că era uşor de înţeles, dar în momentul sosirii mele, trebuise să facă prezentările, aşa că n-a putut să-mi acorde prea multă atenţie şi s-a mulţumit să-mi spună câteva cuvinte extrem de banale. Am sosit destul de târziu. Şi am fost introdus într-un salon plin de iniţiaţi despre care-mi închipuiam – probabil fără niciun temei – că se uită duşmănos la mine, pentru că mi-am permis să mă introduc între ei, deşi n-am scris nicio carte care să fie oprită de cenzură şi nici n-am zburat împrejurul globului într-un timp record. Fac această declaraţie pentru motivul că unul dintre invitaţi scrisese exact o astfel de carte, iar un altul făcuse un zbor peste Atlantic, şi nenorocul făcuse ca eu să fiu aşezat tocmai între aceştia doi, aşa că erau determinaţi să vorbească fie cu vecinii lor, fie unul cu altul, dar trecând peste mine. La celălalt capăt al mesei era un scaun neocupat şi din conversaţia celor prezenţi am dedus că Rainier vine uneori

sau foarte târziu, sau nu apare deloc între invitaţii săi, aşa că nimeni nu-l mai aştepta. Tocmai mă gândeam că mi-am pierdut vremea de pomană, primind o invitaţie fără niciun rost, la o masă cu lume plicticoasă, când convivii se ridicară grăbiţi după ce-şi luară rămas bun de la stăpâna casei, se urcaseră. În maşinile particulare sau de piaţă care-i aşteptau. (Mesele doamnei, Rainier durau exact de la 1,15" până la 2,15"; vin se servea foarte puţin, pentru a nu obliga invitaţii să-şi piardă fără folos o după-amiază când ar putea lucra). Dar când m-am ridicat să i urmez ! eu pe cei care plecau, am simţit că cineva îmi pune uşor mâna pe braţ şi un glas îmi spune în şoaptă:

— Mai stai câteva minute, dacă nu eşti prea grăbit, zise doamna Rainier, făcând alături de mine câţiva paşi în lungul holului, după ce plecase şi ultimul invitat. N-am reuşit să reţin numele dumitale…

— Harrison.

— A, da – fireşte! exclamă doamna Rainier. Dumneata eşti prietenul lui Charles. Păcat că n-a putut veni la masă… tocmai acum este foarte ocupat.

Am îngânat câteva cuvinte amabile, nu tocmai lămurite, ca s-o liniştesc.

— Ce păcat că oamenii care sunt în stare să zboare împrejurul globului, sunt cu totul lipsiţi de educaţie, continuă doamna Rainier.

— În schimb, se găsesc mulţi oameni cu cea mai bună educaţie, dar care nu sunt în stare să zboare împrejurul globului.

— Buna educaţie este totuşi mult mai importantă, decât astfel de nimicuri, se grăbi ea să adauge. Spune-mi te rog… nu cumva dumneata?… Nu cumva eşti *acel* Harrison?…

Am zâmbit în aceeaşi clipă, fără să înţeleg motivul, am început să mă simt mai la îndemână alături de ea.

— Probabil dumneavoastră încercaţi să vă aduceţi aminte

de un Harrison care a scris ceva, s-a căsătorit cu cineva anume sau a făcut o lungă călătorie, i-am răspuns eu. Eu nu sunt niciunul dintre aceştia dacă există vreunul în realitate. Sunt pur şi simplu, dacă pot să-mi atribui acest titlu, un ziarist.

— În cazul acesta va trebui să vii din nou, în ziua când vom avea o masă literară, declară doamna Rainier cu o voiciune care mi s-a părut încântătoare, deşi poate lipsită de sinceritate.

I-am răspuns tot atât de curtenitor, că voi veni, deşi eram hotărât să mă feresc ca de ciumă de societatea ei literară, şi după ce mi-am luat rămas bun, am plecat. În drumul pe care l-am făcut cu autobuzul până în Fleet Street, mi-am adus aminte cu totul pe neaşteptate, că dejunul doamnei Rainier fusese admirabil, dar dintr-un anumit punct de vedere: în viaţa mea nu mâncasem ouă a la Mornay mai bine pregătite.

Ziua următoare Rainier m-a chemat la telefon şi nu ştia cum să-şi ceară iertare, din pricină că n-a putut veni la masa organizată de soţia sa. Deşi bănuiam că amănuntul acesta nu poate avea pentru el niciun fel de importanţă, totuşi în glasul său mi s-a părut că simt un tremur de sinceritate.

— Cred că te-ai plictisit în lege, începu el şi înainte de a putea protesta, l-am auzit că adaugă: Nici eu nu mă dau în vânt după oamenii aceştia, dar Helen este o amfitrioană din naştere – aproape tot atât de strălucită ca şi o americană – şi este în stare să reţină douăzeci de nume unul după altul, fără să facă vreo greşeală în timpul prezentărilor.

— În orice caz pe al meu n-a reuşit să-l reţină. De altfel, am băgat de seamă chiar de la început, că habar nu are de existenţa mea.

— Pentru asta eu singur port toată vina. Am uitat s-o previn la timp.

— Nu cumva în casa dumitale pot intra şi oameni cu totul străini, ca să se aşeze la masă întinsă?

— Asta se întâmplă mereu, deşi cei mai mulţi dintre ei sunt invitaţi… Ascultă, dacă n-ai nimic de făcut, vino chiar acum şi vom lua ceaiul împreună, aici în *cameră.*

Am primit invitaţia cu plăcere şi am luat din nou autobuzul care se îndrepta spre Chelsea. Dar după ce am ajuns la Kenmore, camerista mi-a spus că. Domnul Rainier lipseşte de azi-dimineaţă şi că nu vine niciodată acasă ca să-şi ia ceaiul. În timpul explicaţiilor acestora (căci eu încercam s-o conving că acum douăzeci de minute am fost invitat de domnul Rainier la ceai), stăpâna casei s-a apropiat de noi, deoarece tocmai se întorcea din oraş, şi a început să râdă.

— Fără îndoială soţul meu a înţeles Camera Comunelor, zise ea după ce intră în vestibul. Te rog să iei maşina mea, ca să poţi ajunge mai repede la destinaţie.

Mi se pare straniu, cât poate fi omul de tâmpit în anumite împrejurări, dar mai ales atunci când ar dori să strălucească prin inteligenţa lui. Ştiam foarte bine că Parlamentul, Bursa ca şi Christ Church din Oxford, erau numite pur şi simplu „Cameră", dar când Rainier a pronunţat acest cuvânt în receptor, nu m-am putut gândi decât la locuinţa sa proprie. În timpul drumului pe care l-am făcut într-un Daimler foarte sobru (atât de impersonal incit putea trece drept maşina unei întreprinderi de pompe funebre), am afurisit greşeala comisă şi eram convins că nu-mi va putea folosi drept recomandaţie pentru slujba pe care o căutam.

Mă temeam că Rainier mă va aştepta în faţa intrării, dar inima mi-a venit numaidecât la loc, când am văzut că după ce am fost anunţat, a trebuit să aştept o jumătate de ceas, până să vină un poliţist care m-a însoţit în lungul unui labirint de coridoare, ca să ajungem pe o terasă unde Rainier m-a primit cu toată căldura. Felul în care arăta mi s-a părut puţin neobişnuit; când vorbea, împrejurul buzelor şi ochilor muşchii îi tresăreau, ceea ce dovedeau că starea lui nervoasă are imediat nevoie de o destindere. În timpul cât ne-am luat

ceaiul, mi-a vorbit despre călătoria de afaceri pe care o făcuse în America de Sud, făcând o sfioasă aluzie că probabil eu n-am aflat nimic din ziare. Puţin după aceea soneria care semnala redeschiderea şedinţei, a început să vâjâie, şi abia în timpul când treceam prin sala de fumat a Camerei, a adus vorba despre subiectul care pe mine mă interesa atât de mult:

— Imediat ce am primit scrisoarea dumitale, domnule Harrison, m-am interesat în toate părţile, dar deocamdată se pare că în presă nu se găseşte nimic pentru dumneata.

— Aceeaşi constatare am făcut-o şi eu.

— Tocmai de aceea m-am întrebat, oare n-ai fi dispus – până când se va găsi ceva mai bun – să primeşti o slujbă de secretar?

La această eventualitate nu mă gândisem încă şi văzând ezitarea mea, probabil a înţeles că mă simţeam puţin dezamăgit, căci m-a apucat de braţ.

— Te rog, mai gândeşte-te la această propunere. Până acum secretara mea a fost o mică domnişoară, dar aceasta va pleca peste câteva săptămâni, deoarece are de gând să se mărite – vei avea timp tocmai deajuns, ca să te poţi obişnui cu lucrările… presupunând că vei fi dispus să primeşti această slujbă.

Astfel am devenit secretarul lui Rainier şi Miss Hobbs m-a iniţiat în lucrările ce trebuia să le îndeplinesc. Expresia „o mică domnişoară" fusese un eufemism, deoarece eră o fată deşirată, de vârstă mijlocie şi fanatică adoratoare a lui Rainier, aşa că oricare ar fi fost soţul ei, nu putea să se aştepte decât la un rest cât se poate de modest al sentimentelor ei în calitate de tovarăşă. Bănuiam că a acceptat această ocazie de a se mărita, mai mult din pricină că-şi închipuia că va fi cea din urmă, decât ca ar fi ţinut la viitorul ei soţ, ceea ce de altfel mi-a dat să înţeleg chiar cu ocazia primei noastre conversaţii:

— Mă simt ca şi când l-aş abandona, declară ea şi din felul în care accentuase silaba *l-aş,* am înţeles totul. Iar în timpul cât mi-a arătat cum trebuia să-i clasez corespondenţa, a adăugat: Sunt atât de mulţumită că n-a luat o femeie ca secretară. Mă temeam că se va prezenta la slujbă o femeie îngrozitoare, care probabil l-ar fi influenţat.

I-am răspuns că Rainier nu este bărbatul care să se lase influenţat de o astfel de femeie.

— Nu poţi şti niciodată dinainte ce fel de femeie ar fi în stare să influenţeze un bărbat.

Am continuat să controlăm fişele de scrisori:

— Esenţialul este să-i aduci întotdeauna aminte de întâlnirile pe care le are. Aici nu rezolvă decât o parte a corespondenţei, deoarece mai are o secretară în biroul din City. Prin urmare, nu are nicio importanţă că dumneata nu cunoşti dactilografia şi stenografia.

I-am răspuns că le cunosc pe amândouă.

— Cu atât mai bine. Vei avea ocazia să te convingi cât de plăcut este să lucrezi cu el; în orice caz, eu am avut ocazia să fac această constatare. Evident, relaţiile noastre sunt mai mult cele obişnuite între doi prieteni, decât cele dintre un şef şi secretara sa. Trebuie să ştii că atunci când suntem singuri, eu îi zic Charles; dar el îmi spune întotdeauna Elsie, chiar atunci când nu suntem singuri. Am petrecut aproape cinsprezece ani în acelaşi birou, aşa că e cât se poate de firesc… Nu eşti de aceeaşi părere?

— În timpul cât am mai întârziat în birou, mi-a povestit ce fel de căsnicie duce Rainier.

— Evident, căminul său n-a fost niciodată ceea ce ar fi trebuit să fie, cred că-ţi închipui. Doamna Rainier nu este femeia care să se potrivească cu un bărbat ca Charles. Este sătul de festivităţile mondene care nu se mai termină şi pe care doamna le dă mai ales la Stourton – trebuie să ştii că acesta este castelul lor de la ţară – afară de asta nu au nici

copii, ceea ce este un neajuns, deoarece el ar fi preferat să aibă. Nu ştiu care este motivul că n-au avut copii împreună, dar probabil şi asta are o explicaţie. După ce vei lucra un timp împreună cu el, te vei putea convinge cât este de neliniştit. Vina o poartă numai ea, deoarece căminul său nu este ceea ce ar trebui să fie. Kenmore este exact ca un hotel în care oamenii intră şi ies mereu. Sunt convinsă că din toată casa lui nu-i place decât o singură încăpere, anume camera aceasta de aici, în care *mica* lui secretară lucrează de se spetеşte, în timp ce el fumează, deşi n-ar trebui să fumeze, căci îi este interzis. Când vrea să lucreze, se închide în această cameră, deoarece casa lui este plină de tablouri de Goya şi Epstein sau nu ştiu cum le mai zice, aşa că vizitatorii trec din cameră în cameră, ca prin sălile unui muzeu. Între acestea sunt şi obiecte de preţ – ceea ce este foarte explicabil – deoarece el are bani deajuns ca să-şi poată permite acest lux, iar ea are gust… dacă accepţi ca o casă să arate ca un muzeu. Mă întreb de multe ori, oare s-ar putea ca lui Charles să-i placă o astfel de casă?

După ce a mai trecut o vreme, fără ca eu să răspund ceva, a continuat:

— Charles primeşte sute de scrisori de la oameni necunoscuţi, privitoare la tot felul de chestiuni. Când se întâmplă ca aceste scrisori să fie jignitoare, le ignoră pur şi simplu… sau, mai bine zis, el nici nu dă atenţie scrisorilor pe care le primeşte, indiferent de conţinutul pe care l-ar avea. Dar acum îţi voi spune un secret pe care el nu-l cunoaşte şi nici nu-l va cunoaşte niciodată, cel mult dacă i-l vei divulga dumneata, ceea ce sunt sigură că nu vei face: eu trimit de fiecare dată câte un bileţel de mulţumire celor care ne scriu scrisori politicoase. Evident, le scriu întotdeauna în aşa fel, ca şi când mi-ar fi fost dictate de el… Nu eşti de părere că o bună secretară trebuie să rezolve din propria iniţiativă astfel de chestiuni?

Nu i-am răspuns nici de data asta nimic.

— Dacă m-ar ruga să-mi păstrez slujba, probabil n-aş mai pleca, deşi este vorba de căsătoria mea. Mi-ar veni foarte greu să-i refuz ceva. Dar este prea bun, prea delicat şi prea generos, ca să-mi ceară acest sacrificiu… Imediat ce a aflat de logodna mea, a stăruit din toate puterile, să nu amin pentru nimic în lume fericirea mea… ca şi când căsătoria lui ar fi fost o fericire. Îţi spun aceste cuvinte, nu pentru că ar fi o sarcină uşoară să faci fericit un om ca Charles, chiar în cazul când şi-ar fi găsit o soţie potrivită. În orice caz, el astăzi nu se simte fericit, despre asta sunt convinsă. În privirile lui lunecă mereu câte o umbră, ca şi când ar căuta ceva ce nu poate găsi nicăiri.

Iniţierea pe care trebuia să mi-o facă Miss Hobbs mai dură câteva zile; în timpul acesta Rainier era plecat în Lancashire şi doamna Rainier dădea mese la care pe mine nu mă invita, deşi locuiam la Kenmore, şi într-una din zile am avut deosebita onoare să cunosc un ambasador străin care nu prea vorbea bine englezeşte şi fiind în căutarea unui cabinet cu destinaţie discretă, nimerise tocmai în biroul meu. Începeam să înţeleg care este motivul că Rainier încerca din când în când să se izoleze în singurătate.

Puţin după aceea s-a întors, după ce mi-a telegrafiat să-l aştept în gară. Imediat ce ne-am urcat în maşina, m-a întrebat cum mă împac cu slujba şi, fără să mai aştepte răspunsul meu, a adăugat:

— Fără îndoială nu-ţi va veni greu să te achiţi de însărcinarea dumitale, tot atât de bine ca şi precedenta mea secretară?

— Să sperăm că vom reuşi, i-am răspuns eu.

— În cazul acesta, fără îndoială, ţi-ai dat seama şi de ceea ce am fost obligat să suport în timpul cât a fost la mine.

— E adevărat, dar cu toate acestea n-am fost în stare să-mi dau seama cum de ai reuşit s-o suporţi şi încă vreme atât

de îndelungată.

— Cred că este o simplă chestiune de sentiment; la asta se mai adaugă şi simpatia mea neînţeleasă pentru oamenii săriţi, ori Elsie este sărită bine de tot. La început a lucrat la Stourton, în calitate de secretară a tatălui meu, pe urmă a fratelui meu, şi în ziua când el s-a săturat de ea, am fost destul de prost ca s-o primesc în serviciul meu. Am primit-o în calitate de *secretară socială,* tocmai pentru motivul că pe vremea aceea nu duceam niciun fel de viaţă socială. Slujba nu avea nimic important. Dar după ce m-am căsătorit, avea în sarcina ei rezolvarea a o mulţime de probleme sociale, pe care fără excepţie le-a rezolvat în modul cel mai tâmpit ce s-ar putea imagina. Închipuie-ţi c-am aflat despre ea că scrie lungi scrisori oamenilor pe care eu nu i-am văzut şi despre care n-am auzit în viaţa mea, şi are îndrăzneala ca pe aceste scrisori să-mi iscălească numele. Bine că mi-am adus aminte să te întreb: nu cumva ţi-a spus că eu nu sunt fericit cu soţia mea?

— De…

— Să nu crezi nicio vorbă din ceea ce ţi-a spus. Eu şi soţia mea suntem cei mai buni prieteni din lume. Probabil ţi-a dat să înţelegi că această căsătorie a fost o simplă convenienţă.

Întrebările lui mă determinau să divulg conversaţia pe care am avut-o cu Miss Hobbs şi pentru a nu o da de gol, eram gata să-i dau un răspuns evaziv, când l-am auzit că adaugă:

— Din acest punct de vedere secretara mea are toată dreptatea. M-am căsătorit cu soţia mea, fiind convins că este femeia indicată să asigure succesul unui industriaş istovit de ocupaţiile sale, cum era cazul cu mine. Şi din acest punct de vedere nu m-am înşelat deloc. Crezi că s-ar putea găsi un motiv mai întemeiat decât acesta?

— De obicei se afirmă că ar fi alt motiv, tot atât de bine întemeiat.

Schimbă subiectul conversaţiei şi întinzând mâna spre fereastra maşinii, îmi atrase atenţia asupra unui afiş de ziar, scris cu litere de-o şchioapă, care anunţa: *Înfrângerea Angliei.* În aceeaşi clipă mi-am dat seama că cel puţin dintr-un punct de vedere afirmaţiile secretarei Hobbs erau întemeiate: privirile lui Rainier păreau a fi căutat ceva ce nu putea găsi niciodată. Imediat după aceea a început să discute enervat şi grăbit despre acest afiş.

— Închipuiţi-vă că un străin ar citi titlul acesta şi l-ar interpreta, fără să bănuiască nici pe departe că aici este vorba despre un campionat de cricket – în timpul cât am fost împreună în tren, mi-ai vorbit într-un fel care mi-a trezit curiozitatea să te cunosc mai îndeaproape – dar în realitate, dacă te gândeşti bine, titlul acesta nu se referă numai la cricket şi ci la respingătoarea încredere ce o avem în noi înşine. Crezi că aşa ceva s-ar putea întâmpla pe străzile Berlinului sau ale Parisului? Ar provoca numai decât o panică, o revoltă sau ceva asemănător… Gândeşte-te la cuvintele: *Debacle de la France* sau *Untergang Deutschlands…* O astfel de posibilitate ar fi cu totul exclusă! La noi însă astfel de cuvinte nu înseamnă nimica, deoarece nu admitem că aşa ceva s-ar putea întâmpla. Convingerea aceasta nu exprimă o dorinţă şi nici nu izvorăşte din judecată limpede, căci într-însa nu este nici dorinţă, nici judecată, ci pur şi simplu o iluzie înnăscută, de care nu ne putem debarasa. Amănuntul acesta îmi aduce aminte „de ultima conferinţă ţinută la Londra, când toată lumea era convinsă că niciun Stat nu se gândeşte în mod serios la o dezarmare, iar noi ne străduim din toate puterile să împiedicăm spulberarea ultimei nădejdi a civilizaţiei. Sfinte Doamne, cât eram pe vremea aceea de sătul de vorbăria fără rost, în care toate limbile răsuna dogit, fără să mai aştepţi tălmaciul care să ţi-o traducă! Şi în tot timpul acesta razele soarelui tremurau prin atmosfera plină de praf şi luceau pe

cheliile trandafirii ale delegaţilor – un fel de semizei, când te gândeşti la puterea cu care erau învestiţi – dar pentru mine nişte simpli caraghioşi pe care-i uram din adâncul sufletului. Din ziua aceea însorită şi cu atmosfera încărcată de praf, când de afara se auzea zgomotul circulaţiei îndreptate spre Cenotaf, nu mi-a rămas decât o singură amintire plăcută, anume clipa când tânărul Drexler s-a aplecat spre mine şi mi-a spus în şoaptă: "îl vezi pe bătrânul de colo, din rândul al treilea, al cincilea de la dreapta, trebuie să fie reprezentantul Armeniei sau al Irakului sau cam aşa ceva… Spune drept, ai mai văzut pe cineva care să semene atât de bine cu Harry Tate?" Şi pe onoarea mea, delegatul arăta exact ca Harri Tate. Tot timpul cât a durat conferinţa n-am mai văzut altceva nici eu nici Drexler, decât pe omul acela şi nu neam gândit decât la străinii care sunt atât de caraghioşi – dar totuşi suportabili când se întâmplă să fie artişti de bâlci, muzicanţi sau maeştri, de balet – dar imediat ce le căşună să conducă destinele lumii, devin respingători… Ia te uită, încă un afiş! Acesta probabil apăruse ulterior şi anunţa cu aceleaşi caractere de tipar: "Anglia în situaţie disperată", Rainier începu să râdă: S-ar putea ca în secolul douăzeci şi cincilea să apară un arheolog care să dezgroape dintr-un morman de dărâmături acest afiş, ca apoi cu ajutorul lui să dovedească în mod neîndoios că noi am fost preveniţi cu mult înainte despre dezastrul ce ne ameninţa… Astă-seară soţia mea are invitaţi?

— Da!

— Ce fel de oameni sunt?

— Cred că majoritatea lor sunt sportivi şi actori.

— În cazul acesta eu voi lua masa şi mă voi culca la Club. Borotra este singurul sportiv care mă interesează şi pe care-l pot suporta, dar probabil el nu este printre invitaţii soţiei mele.

Se întinse spre fereastră şi după ce spuse şoferului unde

să oprească, îi porunci să conducă maşina mai încet. Vedeam că este neliniştit şi-l cunoşteam îndeajuns, pentru a-mi putea da seama, că în astfel de situaţii începe să vorbească despre tot ce-i trece prin minte, ca să poată scăpa de gândurile care-i dau asalt. În majoritatea cazurilor însă încercările acestea ale lui nu reuşeau. Astfel se explicau frazele lui trunchiate, comparaţiile şi glumele dincolo de care se ascundeau atâtea amănunte care ar fi meritat să fie întrebuinţate în discursurile sale. Dar toate aceste figuri strălucitoare de stil nu reprezentau pentru el nicio valoare şi se pierdeau cu uşurinţă, când auditoriul nu era destul de atent, pentru a le prinde din zbor. Am încercat până acum să reproduc felul lui de a vorbi, dar nici chiar cea mai fidelă reproducere nu ar putea reda amestecul impresionant şi dinamic dintre gesturile, nuanţările neobişnuite ale glasului şi uşoara înfiorare ce se vede pe dinafară, ca dovadă a clocotului ce se dezlănţuia în sufletul său. Nu se putea presupune despre felul acesta de a vorbi nici că se va ridica la până la maximul dincolo de care nu mai poate ajunge nimic, nici că se va stinge întocmai ca lumina unui bec electric, când mai scânteiază o dată cu puterea, înainte de a dispare, după ce filamentul s-a rupt. Probabil Rainier presimţise neliniştea mea, căci se întoarse imediat spre mine:

— Iartă-mă, Harrison că vorbesc în felul acesta. Dar după un turneu de propagandă politică, cum este cel pe care l-am făcut eu acum, simt nevoia ca într-o anumită măsură să mă debarasez de toate cuvintele şi frazele ce mi-au mai rămas şi pe care nu le-am putut întrebuinţa… Probabil îţi închipui despre mine că sunt un bun orator?

I-am răspuns afirmativ.

— Şi fără îndoială crezi că debitarea discursurilor îmi vine foarte uşor?

— Da, cel puţin aşa se pare.

Începu să râdă din nou.

— Vasăzică vezi cât de departe poţi ajunge cu ajutorul exerciţiului. Totuşi mi-e silă să vorbesc în public, deoarece mă gândesc mereu că aş putea fi surprins de o spaimă subită sau că voi începe să mă bâlbâi. Să mă bâlbâi într-un fel cu totul neaşteptat, deşi de obicei eu nu mă bâlbâi niciodată… Ia spune, îţi mai aduci aminte de muntele pe care l-am văzut în Debyshire şi despre care-ţi spuneam că-l recunosc?

— Sigur că da.

— Ceva asemănător mi s-a întâmplat şi în Lancashire, doar că într-un fel ceva mai puţin romantic. Aci a fost vorba de o casă ca oricare alta. Plecasem ca să-l ajut pe Nixon în turneul său de propagandă pentru alegerile parţiale. Am ţinut întruniri la răscrucea străzilor. Imediat după aceea am început turneul prin cartierul alegătorilor, cu obişnuite strângeri de mână şi alintarea copiilor. Cu astfel de mijloace tatăl său a reuşit să se aleagă în Parlamentul de sub guvernarea lui Gladstone, aşa că Nixon continuă acest procedeu. Admit că din punct de vedere electoral eu sunt un cinic. Vederea a două coloane de cifre care se adună între ele, pentru a da a treia cifră care să fie rezultatul, îmi face aceeaşi impresie ca şi bilanţul unei întreprinderi comerciale, care corespunde până la diferenţa de un penny. Dar al cui este acest penny?… A existat el vreo dată în realitate?… Să luăm de pildă majoritatea cu care m-am ales eu în Lythamshire şi care reprezenta exact douăsprezece voturi. Dar ale cui au fost aceste douăsprezece voturi? Aparţin ele unor oameni care au vrut să-mi rămână credincioşi sau au fost puse în urnă de către doisprezece indivizi care se îmbătaseră? Dumneata nu te-ai gândit niciodată la toate acestea? Nu te-ai gândit cât de fals este procedeul acesta şi cât de lipsită de temei este certitudinea ce ne împrumută secolul nostru al douăzecilea, care atribuie o astfel de seriozitate datelor statistice? Este aceeaşi simpatie, ca şi când evenimentele istorice ar putea fi captate pentru

irigarea grădinii noastre, întocmai ca un izvor de apă, pe care s-o poţi duce şi în camera de baie. Dar când se va dezlănţui furtuna, se va găsi oare cineva care să dea o ceapă degerată pe exactitatea acestor cifre? Cine se va interesa dacă aceste cifre sunt reale sau fictive, de vreme ce se va găsi cineva care să dea un răspuns corespunzător propriilor sale interese?

— Adineauri ai pomenit ceva despre o casă.

— Tocmai. Era o casă obişnuită de lucrător, cu patru încăperi, cum se găsesc mii de case. Era frig, şi în timpul cât am aşteptat în faţa uşii, prin interstiţiile storului de la fereastră am văzut lumina flăcărilor focului aprins în cămin. Nu era nimic extraordinar, şi cu toate astea… îmi vine greu să exprim în cuvinte sentimentul care m-a înfiorat, dar mi se părea că această casă mă aşteaptă pe mine, că focul vrea să-mi ureze bun venit, ca şi când m-ar fi aşteptat să mă întorc acasă, după ce am rătăcit prin ger şi prin noapte…

Ochii începură să-i lucească într-un mod cu totul neobişnuit. Eram curios să aud până la sfârşit această întâmplare, înainte de a ajunge la destinaţie, aşa că l-am întrebat:

— Sentimentul acesta n-a dispărut nici după ce uşa casei s-a deschis şi în faţa dumitale a apărut o persoană cu totul străină?

T Tocmai despre asta voiam să-ţi vorbesc. Eram trei: Nixon, eu şi Ransome, secretarul regional al partidului. Am bătut la uşă de mai multe ori la rând, dar nu ne-a deschis nimeni. Ransome a băgat mâna în buzunar şi a scos un smoc de chei, spunându-ne: „Nu ştiu unde a plecat, dar trebuie să se întoarcă numaidecât”. Din cuvintele acestea am dedus, că această casă trebuie să fie proprietatea lui şi că ne poftește să intrăm. A deschis uşa şi am intrat în casa care nu avea niciun hol nici vestibul, aşa că am intrat de-a dreptul în odaia confortabilă şi încălzită. Oala cu apă pentru ceai clipocea

încet în apropierea focului, pe masă erau aşezate ceştile pe farfurioarele lor, tartinele cu unt aşteptau, totul era în ordine, curat şi: plăcut la vedere. Mobilele străluceau şi parchetul era proaspăt frecat. Pe consola căminului o pendulă drămăluia neostenită minutele. Odăiţa curată şi încălzită era încântătoare. Ransome a continuat să vorbească despre soţia sa, spunându-ne cât se va simţi de mândră c-a putut primi în casa ei pe cei doi membri ai Parlamentului. Nu va uita niciodată această onoare neaşteptată, dar se va simţi grozav de ruşinată, când se va întoarce acasă şi ne va vedea instalaţi împrejurul mesei, în loc să ne fi întâmpinat ea din prag. „Fără îndoială s-a dus numai până la cofetăria din vecini, ca să cumpere un cozonac proaspăt", spunea el râzând. Dar în cele din urmă, văzând că soţia sa întârzie, ne-a propus să bem ceaiul fără s-o mai aşteptăm. Flăcările căminului luminau de ajuns aşa că n-a fost nevoie să mai aprindem lampa, deşi afară se lăsase noaptea. Eu mă aşezasem într-un fotoliu turnant din apropierea căminului.

— Prin urmare aţi plecat, fără s-o vedeţi pe soţia lui Ransome?

— Nu s-a întors înainte de plecarea noastră, aşa că n-am putut-o vedea… Dar odaia aceea… cu senzaţia pe care am încercat-o atunci… cu mulţumirea şi impresia ce mi-a dat-o, că sunt aşteptat… face şi ea parte din umbrele trecutului meu… despre care ţi-am vorbit la Cambridge.

— De ce te zbuciumi în felul acesta, fără niciun folos?

— Nu m-aş zbuciuma în niciun caz, dacă aceste umbre ale trecutului nu ar încerca din când în când să să închege împrejurul meu şi să-mi răscolească amintiri, care sunt numai fragmente fără consistenţă, şi n-am nicio putere să mă apăr împotriva lor.

— Singura posibilitate de apărare este să lucrezi mai puţin şi să te odihneşti mai mult.

L-am văzut că întinde mâna cu bunăvoinţă şi mă apucă de

braţ:

— Când sunt în starea aceasta sufletească, mă simt mulţumit că pot sta cu dumneata de vorbă. Din anumite punte de vedere dumneata semeni cu Watson, care este întotdeauna dispus să asculte cu îngăduinţă ceea ce-i spun eu când îmi asum rolul de Sherlock Holmes. Fără îndoială nu vei considera cuvintele mele de acuma, drept un compliment.

— În orice caz, nu pot fi un compliment pentru dumneata, deoarece Watson a fost cel puţin un tâmpit bine intenţionat.

— Răspunsul dumitale este un fel de critică obiectivă, declară el şi încearcă să zâmbească. Dumneata te-ai născut prea târziu pentru a trece prin aceleaşi senzaţii ca mine. Pe vremea mea spuneam: câtă vreme Sherlock Holmes se găseşte în Backer Street, nu e nicio primejdie…

— Mai ales că cei din generaţia mea ştiu dinainte că sunt înconjuraţi din toate părţile numai de primejdii.

— Ai toată dreptatea.. Aceasta este una dintre iluziile tinereţii noastre care mai continuă şi astăzi. Îmi aduc aminte de vizita pe care am făcut-o la Londra, împreună cu valetul nostru Sheldon. N-aveam mai mult de şase ani şi primul lucru pe care aş fi vrut să-l văd, a fost Backer Street. Dar Sheldon era un bărbat cu mult bun simţ şi n-a vrut să-mi spună că toate întâmplările legate de numele acestei străzi sunt simple invenţii. Ne-am plimbat deci o după-amiază întreagă în lungul acestei străzi – cam pe la începutul secolului acestuia – şi am examinat în extaz – un băieţaş de şase ani pe care îl ducea de mână valetul tatălui său – casele înalte în care trăiau aceşti eroi. Tronurile lumii puteau să se clatine, anarhiştii să-şi fabrice bombele nesupăraţi pe nimeni, şi micile gâlcevi ale oamenilor din largul globului să se descarce furioase, căci noi nu aveam niciun motiv să ne temem, câtă vreme aici în Anglia, Sherlock al nostru sta înfăşurat în halatul său, întins într-un fotoliu şi se gândea la

fabricarea noilor arme pe care le va întrebuinţa în viitoarea încrucişare de forţe dintre el şi sinistrul Moriarty. Dar cine era oare acest Moriarty? Nimic altceva decât un escroc celebru pe care *tâmpitul bineintenţionat* – cum spui dumneta – l-a idealizat, pentru a crea o atmosferă favorabilă eroului său. Nu putea fi nimic altceva decât un Raffles cu umerii bleojdiţi şi îmbătrânit. Şi cu toate acestea el încarna tot ceea ce părinţii noştri îşi puteau imagina ca personificare a forţelor răului şi ale distrugerii! Ce vremuri fericite… Cred că va fi mai bine să reţii maşina, ca să te poţi întoarce acasă. Noapte bună!

Până acum nu-mi făcusem nicio grijă, din pricina lui Rainier. În primul rând pierderea memoriei este ceva destul de normal. Cu toţii uităm anumite lucruri şi se întâmplă adeseori, ca târziu, după ce suntem convinşi că le-am uitat, să ne aducem aminte din nou de ele. Altădată se întâmplă ca anumite amintiri să ni se pară atât de tulburi, încât nici nu ne mai dăm osteneală să le evocăm, deoarece ni se par lipsite de importanţă. Singurul amănunt esenţial în situaţia lui Rainier era importanţa pe care el o atribuia umbrelor ce i se părea că vor să se închege împrejurul lui, aşa că starea sufletească în care se găsea, nu reprezenta o simplă ciudăţenie, ci devenise un fel de obsesie,

O bună parte din întâmplările prin care trecuse, putea fi.

Verificată şi eram nerăbdător să încep această verificare. Am profitat deci de prima întâlnire cu Miss Hobbs, pentru a o determina să-mi vorbească despre trecutul şi cariera şefului ei. Am constata că nu se codeşte câtuşi de puţin să mă informeze, deşi încerca să strecoare câte o răutate la adresa doamnei Rainier.

— Domnul Rainier n-a fost la război? am întrebat eu, prefăcându-mă indiferent, cum de altfel ar fi făcut oricare altul în locul meu, pentru a afla cât mai curând ceea ce-l interesează.

— Firește c-a fost, și este și decorat. Dumneata nu știai? Dar partea cea mai stranie este faptul, că toți îl crezuseră mort. Așa că acordarea medaliei s-a făcut în mod pos… post…

— Probabil vrei să spui că medalia i s-a acordat în mod postum?

— Da, asta voiam să spun. Dar nu s-ar putea afirma, că cineva ar fi vinovat din pricina asta, deoarece imediat după atac, s-a constatat că el dispăruse, și nici n-au mai auzit nimic despre el. Și într-una din zile, la câțiva ani după aceea, s-a întors acasă cu totul pe neașteptate, așa că s-a constatat că el trecuse printr-o fază de pierdere totală a memoriei.

— Cred că întâmplarea aceasta a făcut senzație?

— Probabil te gândești la știrile publicate de ziare? N-a făcut deloc, deoarece nu s-a publicat nicio știre. Familia n-a fost de acord ca știrea aceasta să se ventileze în public.

— După cât cunosc eu ziariștii, tocmai această opreliște ar fi fost un motiv mai mult pentru ca ei să exploateze întâmplarea domnului Rainier.

— S-ar putea să ai dreptate, dar în chestiunea aceasta a intervenit Sheldon și totul s-a aranjat de la sine.

— Sheldon?

— Acesta este primul valet în castelul Stourton. Dumneata n-ai avut ocazia până acum să vizitezi castelul acesta?

— Nu.

— Trebuie să știi că Stourton este o reședință încântătoare.

— Fără îndoială și Sheldon trebuie să fie un valet desăvârșit, dacă a fost în stare să împiedice reporterii să scrie un articol senzațional și pe directorii de ziare să-l publice.

— Este cu adevărat un valet desăvârșit și cred că nu există nimic ce el n-ar ști, mai ales în legătură cu familia Rainier. El este cel care conduce totul la Stourton, și este nelipsit de la

castel cât e anul de lung, chiar în timpul iernii, când familia este instalatei în Capitală. Eu îi datorez foarte mult. Pe vremea aceea eram o fată fără experienţă la castel, unde fusesem angajată ca să mă ocup de o parte a corespondenţei şi de contabilitate, aşa că eram mereu în contact cu el. Apoi adăugă cu oarecare sfială: Probabil nu ştii – dar s-ar putea să nu bănuieşti – cât de greu este pentru o fată să se angajeze în serviciul unei case mari, când primul valet nu este aşa cum ar trebui să fie.

— Înţeleg foarte bine, i-am răspuns eu.

— Sheldon a fost întotdeauna un desăvârşit gentleman şi nu pronunţa nicio vorbă şi nici nu făcea niciun gest care te-ar fi putut jigni.

La aceste cuvinte nu i-am răspuns nimic.

— Iar după aceea, când Mr. Charles a luat asupra sa administrarea castelului Stourton, Sheldon însuşi l-a rugat să mă ia şi pe mine în serviciul său, căci altfel fără îndoială astăzi n-aş fi aici.

— Înţeleg… Dar să revenim la timpul când domnul Rainier – vorbesc despre domnul Rainier al, nostru – a apărut pe neaşteptate la Stourton. Pe vremea aceea dumneata erai în serviciul castelului?

— Eram, dar tocmai atunci se întâmplase ca domnul Rainier, tatăl, să fie bolnav, şi fiind aproape sărbătorile Crăciunului, toate invitaţiile au fost contramandate, aşa că eu plecasem în vacanţă. Principala mea ocupaţie era să mă ocup de organizarea serbărilor, să scriu invitaţiile, să marchez locurile la masă şi toate celelalte amănunte în legătură cu astfel de lucruri.

— Cum arăta domnul Rainier la întoarcere?

— Eu nu l-am văzut decât mult mai târziu, dar ştiu că apariţia lui a provocat tot felul de emoţii. Sheldon n-a vrut să ne spună decât foarte puţin din ceea ce s-a întâmplat.

Prin urmare, aici trebuia să se termine drumul pe care

apucasem. Miss Hobbs nu ştia nimic din ceea ce s-a întâmplat la castel. De atunci trecuseră ani îndelungaţi şi bătrânul domn murise; Iară îndoială, majoritatea personalului – care ar fi putut să-mi dea vreo informaţie în legătură cu această chestiune – avusese aceeaşi soartă. Probabil existau şi unele scrisori într-un dosar uitat sau anumite documente oficiale care aşteptau sub. Aşternutul lor de praf, undeva în arhiva castelului, dar posibilitatea de a le răsfoi sau cel puţin de a le găsi, era foarte redusă.

— Asta este o întâmplare extrem de încurcată, am declarat eu. Domnul Rainier n-a încercat niciodată să limpezească această chestiune?

— Vrei să ştii, dacă a încercat să-şi aducă aminte de ceva?

— Da, dar nu numai atât. N-a consultat pe nimeni?

Vreun specialist, un psihanalist sau ceva similar?

— Dumneata nu-l cunoşti, căci dacă l-ai cunoaşte, cu siguranţă n-ai pune astfel de întrebări. Cred că pentru nimic în lume nu ar vorbi cu cineva despre el însuşi. Singurul om cu care a vorbit despre peripeţiile prin care a trecut, a fost un cunoscut al său de la Cambridge… dacă nu mă înşel, unul cu numele Freeman.

— Probabil vorbeşti despre Dr. Freeman… celebrul doctor Freeman?

— Da, se poate să fi fost chiar doctor.

— Un bărbat înalt, cu părul cărunt şi puţin adus de spate?

— Exact; acesta este. Înainte de căsătoria lui Charles, venea foarte des la el. Dumneata îl cunoşti?

— Foarte puţin. Şi care este motivul că după căsătoria domnului Rainier n-a mai venit?

— Dii nu-i plăcea societatea zgomotoasă şi cred că nu era nici de acord ca doamna Rainier să inaugureze o astfel de viaţă pentru Charles. Trebuie să ştii că ea este o femeie extrem de ambiţioasă. Toată lumea este convinsă că va reuşi să facă din Charles un Prim-Ministru.

Am început să rid, deoarece mai auzisem o mulţime de anecdote în legătură cu ambiţiile sociale ale doamnei Rainier. Domnişoara Hobbs continuă:

— În orice caz, trebuie să admit că doamna Rainier are aptitudini deosebite în calitate de femeie de societate.

Din acest punct de vedere mie mi se părea că doamna Rainier are chiar prea multe calităţi şi că tocmai acestea o vor împiedica să-şi ajungă scopul. Este o situaţie întocmai ca la tir, când nimereşti numai cu aproximaţie, şi tocmai din acest motiv la noi în Anglia, tot ce pare desăvârşit, este privit cu neîncredere, întocmai ca dinţii prea strălucitori ai unui străin, despre care-ţi închipui că trebuie să fie falşi. Evident, despre aceste amănunte n-am suflat nicio vorbă domnişoarei Hobbs.

Peste câteva zile am avut ocazia să vorbesc cu Freeman. Atât pe vremea când eu eram la Cambridge, cât şi pe vremea lui Rainier, el fusese o personalitate importantă, dar se retrăsese de la catedră, pentru a trăi în casa unei surori nemăritate care locuia la Richmond. Probabil aici ducea o viaţă izolată, căci vorbind cu el la telefon, mi s-a părut că este foarte mulţumit să-mi audă glasul şi a primit cu plăcere invitaţia de a lua în seara aceea masa împreună cu mine. Îl cunoşteam foarte bine de mai înainte, căci fusese multă vreme preşedinte la *Philosophical Society,* unde în ultimul an de Universitate eu funcţionasem ca vice-preşedinte. Dar deşi scrisese câteva cărţi de valoare despre psihologie, totuşi nu mi s-a părut destul de psiholog, pentru a ghici că dincolo de nerăbdarea mea de a-l vedea şi a vorbi cu el despre cea a fost altădată, se ascund şi alte motive.

Ne-am întâlnit în aceeaşi seară în sala restaurantului Boulestin’s.

După ce am aşteptat în linişte întrebarea care trebuia să vină, referitoare la. Ceea ce fac eu acum, i-am spus că deocamdată sunt secretând lui Rainier.

— A – da, Rainier, murmură el, ca şi când numele acesta i-ar fi adus aminte de ceva. Apoi, după câteva clipe a adăugat râzând: De astă dată e sigur că întâmplarea nu se va mai repeta.

— Ce fel de întâmplare?

— Aluzia aceasta se referă la dumneata, care eşti bărbat, căci Rainier are obiceiul să se căsătorească cu secretarele sale.

— Probabil faceţi aluzie la doamna Rainier? Vasăzică, înainte de Miss Hobbs ea a fost secretara lui?

— Nu, domnişoara Hobbs a fost întotdeauna în serviciul lui. Ea face parte dintre edecurile din familie. Cred că acum trebuie să fie de patruzeci de ani? Ce are de gând să facă? Probabil se va retrage undeva la ţară?

— Se căsătoreşte.

— Ei comedie; ajunsesem să cred că nu-i va veni rândul niciodată. Cine este fericitul?… Dar la urma urmei la întrebarea aceasta aş putea să răspund şi eu: fericitul este. Rainier, căci a reuşit să scape de ea.

— Prin urmare, dumneavoastră o cunoaşteţi?

— Spre norocul meu, n-o cunosc decât mai mult în trecere. Dar femeia aceasta se obişnuise, ca atunci când aveam câte o întâlnire cu Rainier, să-mi scrie cele mai absurde scrisori. Acestea erau menite să-mi dea impresia că vin de la Rainier, dar am aflat din întâmplare că ea-i măsluia iscălitura… Scrisorile erau cât se poate de absurde, dar cu toate acestea mă interesau în calitate de psiholog, deoarece fără îndoială Miss Hobbs le considera ca perfect indicate în astfel de împrejurări.

— Pe doamna Rainier o cunoaşteţi?

— Ea era angajată în biroul său din City şi făcea parte din altă categorie de funcţionari. Aceşti magnaţi ai industriei au regimente întregi de funcţionari.

— Mi se pare straniu, că Miss Hobbs nu mi-a pomenit

nimic despre asta, deşi ar fi putut să-mi dea toate informaţiile, şi ar fi avut toate motivele pentru a fi nerăbdătoare să mă pună la curent tocmai cu aceste amănunte.

— Cred. Că judecând situaţia din punct de vedere psihologic, de astă dată nu ai dreptate. Eu cred tocmai dimpotrivă, că avea toate motivele să-ţi ascundă acest fapt, de vreme ce rivala ei a reuşit să-şi ajungă scopul, pe care de fapt îl urmăreau amândouă.

— Se poate. Cred că pe Rainier îl cunoaşteţi destul de bine?

— Da, înainte de asta am avut adeseori ocazia să stau cu el de vorbă. Dam cunoscut, fără să ştiu cine este în realitate.

— Nu înţeleg tocmai bine, ce vreţi să spuneţi.

Luă un gât de coniac şi continuă:

— Rainier este un bărbat straniu şi-l încearcă o sfială neobişnuită când trebuie să-şi divulge identitatea. De fapt, reuşeşti să te apropii de sufletul lui şi să-l descifrezi mai bine, tocmai atunci când îşi închipuie că nu ştii cu cine stai de. Vorbă. Din punct de vedere psihologic este un subiect extrem de interesant. Dam cunoscut datorită lui Werneth, care a fost profesorul său la Cambridge. Pesemne lui Werneth îi spusese – dar cred că va fi mai bine să nu vorbesc despre amănuntele acestea – în orice caz, pe mine chestiunea m-a interesat în calitate de psiholog, dar pe Werneth nu-l putea interesa, deoarece el nu se ocupa decât de studiul istoriei, sfârşi el şi începu din nou să râdă. Adevărul este că Werneth a primit dezlegarea să-mi spună tot ce s-a întâmplat, evident fără a aduce în discuţie numele lui Rainier. Când am aflat despre ce este vorba, problema m-a interesat atât de mult, incit i-am cerut lui Werneth să ne dea ocazia pentru o nouă întâlnire, tot anonimă, în timpul căreia eu, mă voi preface că nu ştiu cine este el. Trebuie să-ţi mărturisesc cu toată discreţia că Werneth îmi spusese

despre cine este vorba, deci procedeul său a fost puţin lipsit de loialitate. La câteva luni după aceea, ieşind de la o conferinţă ţinută în aula Universităţii, nu mi-am mai putut găsi bicicleta în rastelul de la intrare. În locul ei era o bicicletă exact de aceeaşi fabricaţie, cu o tăbliţă pe care scria *Charles Rainier.* Am întrebuinţat acest mod drept motiv pentru a-i face o vizită şi după primele cuvinte de sfială, specifică într-o astfel de împrejurare, am devenit prieteni foarte buni. Prevăd ce întrebare îmi vei pune acum, dar de vreme ce eu nu procedez în felul în care a procedat Werneth, nu-ţi voi putea răspunde.

— Nu e nevoie să-mi răspundeţi, deoarece eu sunt informat… despre ciudăţenia lui Rainier. Presupun că despre asta este vorba.

— Înainte de toate, să-mi spui ce înţelegi prin asta.?

— Partea *albă* din existenţa lui, de care nu-şi mai poate aduce aminte.

— Noţiunea nu este dintre cele mai exacte.

— Tocmai, şi de aceea mi-ar plăcea să aud părerea pe care v-aţi format-o dumneavoastră.

L-am văzut că începe să zâmbească.

— Este un caz cu totul neobişnuit, dar am mai întâlnit şi altele înainte de el. Dacă-ţi aduci aminte, despre toate acestea s-a vorbit în revistele de specialitate. În conştiinţa lui Rainier rămăseseră câteva firişoare – dacă pot să mă exprim în felul acesta – care datează tocmai din epoca stării de amnezie, dar acestea erau atât de lipsite de importanţă încât puteau fi considerate cu uşurinţă ca inexistente. După ce a plecat de la Cambridge, nu l-am mai văzut aproape zece ani. În timpul acesta firişoarele despre care ţi-am pomenit, au devenit ceva mai aparente. Când, după un timp l-am întâlnit din nou pe Rainier, am încercat să le descurc şi să le clasez, sau mai bine zis să le întreţes ca să pot obţine din ele o amintire consistentă a ceea *ce* s-a întâmplat în această

perioadă.

— Înţeleg; dar încercarea dumneavoastră n-a reuşit.

— Cuvintele dumitale sunt o întrebare sau o constatare a faptelor?

— Şi una şi alta.

Freeman continuă să zâmbească:

— Am fost tot timpul convins, că în cele din urmă va reuşi să-şi recâştige memoria în întregime… încet, bucată cu bucată piuă când – întocmai ca atunci când potriveşti cheia în broasca unei uşi, sau ultima piesă dintr-un joc de răbdare – enigma se rezolvă de la sine. Dar probabil n-am ajuns încă la această etapă.

— Rainier continuă să adune bucăţile, dar încă n-a reuşit să le adune pe toate.

— Ia spune, Harrison, dacă-mi dai voie să te întreb, care este motivul că te interesezi atât de mult de această problemă? Cred că preocuparea aceasta nu face parte dintre obligaţiile dumitale de secretar? Sau poate mă înşel?

— Eu ţin la omul acesta şi-mi pare rău de el, când îl văd că se zbuciumă. Acesta este singurul motiv.

— Un motiv vrednic de osteneală.

— Şi acum vă rog să-mi răspundeţi la întrebarea pe care vreau să v-o pun: Aveţi vreo teorie în legătură cu acest gol de memorie?

— Teorie? Eu nu pot să afirm altceva, decât că omul acesta a trebuit să treacă printr-o epocă foarte grea. A fost rănit. Dacă-mi aduc bine aminte, exact deasupra osului parietal din partea stângă… şi începu să-mi înşire o mulţime de amănunte medicale şi ştiinţifice care pe mine nu mă puteau interesa: O astfel de rană implică imediată intervenţie chirurgicală, poate chiar o serie întreagă de intervenţii. De aceea e păcat că se zbuciumă, cum spui dumneata, deoarece chiar dacă ar reuşi să-şi aducă aminte de ceea ce s-a petrecut în această epocă, într-însa nu va putea găsi altceva decât

dureri, decepţii şi plictiseală fără folos.

— Chiar în cazul acesta situaţia ar fi preferabilă faţă de obsesia dusă până la extrem, din pricina pierderii acestei părţi din memoria lui.

— E foarte probabil.

Am tăcut amândoi un timp, dar imediat după aceea l-am întrebat pe nerăsuflate:

— Ştiţi c-a fost prizonier în Germania?

— Da, ştiu. Dar – fie în Anglia, fie în Germania – spitalele sunt o nenorocire, mai ales pentru un bărbat care nu poate să-ţi spună cine este. Presupun că germanii l-au ţinut în evidenţă ca pe un anonim - sau l-au înregistrat sub alt nume şi că în aceleaşi condiţiuni a fost repatriat în Anglia. Aici probabil a ajuns în spitalele engleze şi a trebuit să treacă prin alte negocieri despre care nimeni nu este dispus să vorbească. Sunt foarte mulţi soldaţi care au fost îngropaţi şi care suferă de amnezie, aşa că pentru vindecarea acestora e nevoie de ani întregi; mulţi dintre aceştia nu sunt nici astăzi vindecaţi; numai Dumnezeu să-i aibă în paza Lui. Cazul lui Rainier este atât de vechi, încât ar fi greu să-l mai poţi cunoaşte în toate amănuntele. Şi acum spune-mi teoria dumitale, dacă ai şi dumneata una.

— Nenorocirea este că eu n-am niciuna.

— Adevărata nenorocire este doamna Rainier.

Mi se părea ciudat, că toată lumea începea să vorbească despre femeia aceasta. Însuşi Freeman, care fusese atât de discret în privinţa informaţiilor primite de la prietenul său, nu se sfia să-şi exprime părerea despre soţia acestui prieten al său.

— Doamna nu este o femeie ca oricare alta, Harrison.

— Nici el nu este un bărbat ca oricare altul.

— Se înţeleg bine împreună? Care este impresia dumitale?

— Cred că este o tovarăşă foarte bună pentru un om politic, i-am răspuns eu cu prudenţă.

— Presupun deci, că dumneata îl consideri drept un bun om politic.

— Dispune de câteva din calităţile necesare omului politic: este un bun orator şi foarte priceput în felul cum trebuie să trateze cu oamenii.

— Da, când este bine dispus, dar uneori i se întâmplă să nu fie. Ai auzit vreodată despre banchetul Bridgelow?

Am clătinat din cap.

— Asta s-a întâmplat acum câţiva ani. Rainier trebuia să ţină cuvântări pentru candidatul nostru şi în timpul campaniei electorale, l-am invitat la adunarea noastră anuală. Era o manifestare fără nicio legătură cu politica, a unei societăţi pe jumătate ştiinţifică, şi e bine să reţinem calificativul „pe jumătate ştiinţifică". Eu eram preşedinte şi Rainier era aşezat la masă în dreapta mea. Pe la mijlocul discursului său, care începuse foarte bine, a intervenit un mic incident, datorită apariţiei intempensive a bătrânului General Wych-Furlough care întârziase şi din pricina asta se scuza în gura mare. Probabil maşina lui avusese o pană sau ceva asemănător. Vorbea cu glasul ridicat, cum fac de obicei oamenii cu auzul slab, ceea ce pentru un orator nu poate fi câtuşi de puţin plăcut, dar incidentul se terminase în mai puţin de un minut, aşa că oricare altul afară de Rainier, nu i-ar fi atribuit nicio importanţă. El însă a rămas încremenit şi cu mare greutate din câteva cuvinte şi-a terminat discursul, ca apoi să plece mai grăbit decât s-ar fi cuvenit. L-am însoţit până la ieşire şi i-am spus fără înconjur părerea mea, subliniind că atitudinea lui este copilăroasă, că faţă de oameni bătrâni şi infirmi se cuvine să fii îngăduitor, mai ales atunci când ei nu au intenţia să ne jignească cu purtările lor. Mi-a răspuns enervat: „Nu este vorba de asta… dar omul acesta avea ceva în firea lui… ceva chimic, în felul în care am reacţionat unul faţă de altul".

Am încercat să-mi stăpânesc o exclamaţie, dar Freeman şi-

a dat seama numaidecât şi m-a îndemnat:

— Haide, dă-i drumul! Ce voiai să spui?

— Mă gândeam, nu cumva între amintirile lui uitate o fi rămas imaginea acestui general pe care probabil l-a văzut undeva, cu mult înainte de aceea?

— Tot aşa m-am gândit şi eu, mult mai târziu după întâmplarea aceasta, dar mi s-a părut foarte puţin probabil, ca ei să se fi întâlnit vreodată. El nu cunoştea nici cel puţin numele generalului. Dar chiar dacă l-ar fi întâlnit undeva înainte de aceea, eu tot nu găsesc motivul care să justifice o astfel de antipatie. Bătrânul era un om simplu care făcuse o carieră militară strălucită şi-i plăcea să povestească întâmplări vânătoreşti cu care te plictiseai de moarte.

— Doamna Rainier a fost şi ea de faţă la acest banchet?

— Nu, deoarece e sigur că ea n-ar veni pentru nimic în lume la o petrecere prezidată de mine. Apoi, ca şi când s-ar fi simţit mulţumit c-a putut aduce din nou vorba despre ea, continuă cu glasul grăbit: Este o femeie ciudată. N-aş putea afirma că am încredere într-însa, deşi sentimentul acesta nu se întemeiază pe antipatie. E ceva mult mai adânc. Îmi face impresia că încearcă mereu să ascundă ceva. Formularea acestor bănuieli face parte din profesia mea de psiholog… Cred ca-i auzit de celebrele ei mese?

— Cine n-a auzit de ele? Am participat şi eu la câteva.

— Ei bine, să încercăm să judecăm situaţia în mod obiectiv. Nu este o femeie îngâmfată în sensul vulgar al cuvântului, din cauza banilor sau a familiei din care face parte. Ar fi şi imprudent din partea ei să fie îngâmfată pentru astfel de motive, deoarece de acasă n-a adus nici de una nici de alta. Dar ce reprezintă femeia aceasta în realitate? Inteligenţă? Celebritate? Notorietate? Am fost invitat într-un rând la Kenmore şi trebuie să admit că-şi îndeplineşte rolul cu toată priceperea. Dar vânătoarea aceasta neostenită după celebrităţi şi seratele pe care le dă mereu, nu sunt singurele

condiţiuni ale unui cămin. De altfel, cine ţi-ar putea spune ce reprezintă toate acestea?

— Sunt unii oameni care-şi închipuie că în felul acesta a reuşit să facă din Rainier o personalitate.

— Am auzit şi eu vorbindu-se despre aşa ceva, mai ales între oameni care nu-l pot suferi. În acelaşi timp, cei care nu o pot suferi pe ea, îţi vor spune că ea este un obstacol în calea lui. Totuşi trebuie să recunosc că este o soţie desăvârşită pentru un bărbat din marea industrie. Esenţialul este, să ştim dacă viaţa lui Ranier se va pute desfăşura în mijlocul acestei frământări politice şi financiare continue.

— Ce vreţi să spuneţi cu aceste cuvinte?

— Ceva cât se poate de simplu; anume că eu am considerat – cu toată obiectivitatea – pe Rainier, drept una dintre cele mai strălucite inteligenţe ale epocii noastre, aşa că reuşita lui de până acuma şi tot ce va face de aici înainte mi se pare o respingătoare trădare faţă de propria sa personalitate.

— Prin urmare sunteţi de părere că şi căsătoria sa a fost o greşeală?

— În cazul în care el este de părere că aceasta este viaţa pe care trebuie să o ducă, atunci fireşte că nu.

— Ce fel de viaţă ar trebui să ducă, după părerea dumneavoastră?

— Întrebarea aceasta cade în afara preocupărilor mele. Eu vorbesc despre calităţile intelectuale ale omului, nu despre posibilităţile ce-i stau la îndemână. El nu poartă nicio vină, din cauză că părintele său i-a lăsat drept moştenire un mic regat industrial – oţelării, ziare, cointeresări industriale şi atâtea altele, care toate erau aproape în stare de faliment, deşi pe vremea aceea nimeni nu putea bănui o astfel de eventualitate. Până şi locul său în Parlament este o moştenire din familie, pe care a trebuit s-o primească.

— Care va să zică, aceeaşi situaţie ca cea cu Miss Hobbs.

— Da, ca şi cea cu Miss Hobbs… tot atât de tâmpită, dar mai puţin demnă de încredere. La ultima alegere a reuşit să-şi menţină mandatul cu o majoritate numai de douăsprezece voturi. Dar fiindcă ai adus vorba despre Miss Hobbs, îţi voi spune că femeia aceasta este o adevărată comoară, în comparaţie cu majordomul pe care-l are la Stourton… unul cu numele Sheldon, dacă nu mă înşel.

— Vasăzică nici dumneavoastră nu vă este simpatic?

Freeman dădu din umeri.

— Nu vreau să-ţi vorbesc despre revoltătoarele lui obrăznicii – aşa sunt oamenii de serviciu de origine din Scoţia şi trebuie să le treci multe cu vederea – de care a avut parte până şi regina Victoria. Îmi face aceeaşi impresie ca şi doamna Rainier: că încearcă să ascundă ceva.

— Nu cumva vreţi să afirmaţi că amândoi ascund acelaşi lucru?

Zâmbi într-un fel cu totul neobişnuit:

— Dumneata n-ai vizitat până acum castelul Stourton?

Era o reşedinţă parcă anume făcută pentru a ascunde ceva… presupunând că amândoi ar avea ceva de ascuns.

Săptămâna următoare Miss Hobbs a plecat, aşa că a trebuit să-mi iau slujba în primire şi să mă străduiesc să devin un demn urmaş al ei. Însărcinarea nu era atât de simplă, cum încercase să mă facă să cred. Rainier avea obligaţii multiple şi era nu numai directorul unor importante Societăţi Anonime ci şi membru în Consiliul de Administraţie al diverselor Societăţi şi întreprinderi, iar la toate acestea se mai adăuga şi activitatea sa politică. Aveam o mulţime de lucru, de care îmi cerea să mă achit repede şi cât se poate de conştiincios. Nu aveam decât rareori ocazia să vorbim despre altceva în afară de afaceri şi mi se părea că problema care-l preocupase până acum atât de intens şi care începuse să mă intereseze şi pe mine, a fost abandonată în mod definitiv. Pe urmă a intervenit ceva la care – după

convorbirea cu Freeman – nu m-aş fi aşteptat: Doamna Rainier m-a invitat din nou la una din mesele ei. De astă dată era vorba despre o masă „cu adevărat literară", aşa cum îmi făgăduise (cu Maurice Baring, Charles Morgan, Louis Bromfield, doamna Belloc Lowndes, H.G. Wells şi un tânăr palid al cărui nume l-am uitat, autor al unor romane pretenţioase cu poliţişti, ale căror titluri le-am uitat de asemenea), dar deşi la început fusesem puţin înspăimântat, m-am convins că reuniunea aceasta este foarte plăcută. În capul mesei era şi de data asta un scaun gol care aştepta pe Rainier, fără ca el să apară, fapt care de altfel n-a mirat pe nimeni. Tot aşa doamna Rainier m-a rugat şi de astă dată să mai rămân câteva clipe, după plecarea celorlalţi, doar că de astă dată invitaţia ei nu putea avea nimic neobişnuit, de vreme ce eu lucram în casa lor.

— Ai câteva clipe libere, ca să vizităm împreună grădina? întrebă ea, mergând alături de mine în lungul holului spre o uşă cu. Ferestrele până la duşumele, pe unde am ieşit.

Am traversat pajiştea grădinii şi ne-am apropiat de poarta mică ce se vedea în zidul curţii. Când mi-a deschis-o, s-a uitat la mine mulţumită, văzând mirarea oglindită pe obrazul meu, căci dincolo de zid era o a doua grădină, aproape cu nimic mai mare decât o cameră spaţioasă, dar atât de plină de copaci şi de flori, încât nu-ţi venea să crezi că aşa ceva ar putea să existe aici în mijlocul Londrei.

— Grădina aceasta este un secret, declară doamna Rainier, pe care nu-l divulg decât celor mai buni prieteni ai mei… sau celor despre care îmi închipui că ar putea să-mi devină prieteni buni.

Am îngânat câteva cuvinte curtenitoare care puteau să se refere tot atât de bine la ultimele ei cuvinte, cât şi la grădină.

— Pe Miss Hobbs eu n-am iubit-o niciodată din cale afară, continuă ea, şi tot aşa nici Charles, dar el era prea cumsecade pentru a o putea concedia. Fără îndoială ţi-a spus lucruri

urâte despre mine, dar te rog să nu-ţi faci nicio părere definitivă, până în ziua când mă vei cunoaşte mai de aproape.

I-am spus din nou câteva cuvinte curtenitoare.

— Dumneata l-ai cunoscut pe Charles în tren, nu-i aşa? întrebă ea şi se aplecă deasupra unui ghiveci de flori. O întâlnire accidentală, cum mi s-a întâmplat şi. Mie câteodată, când poţi destăinui unui om necunoscut toate secretele vieţii tale, fiind convins că nu-l vei mai revedea niciodată… Cred că aşa s-a întâmplat şi cu dumneavoastră?

— Eu nu ştiu despre niciun secret, dar în orice caz întâlnirea a fost foarte plăcută, i-am răspuns eu cu prudenţă.

— Şi-ţi place însărcinarea pe care o ai aici la noi?

— Îmi place foarte mult.

— Sunt foarte mulţumită. Ar fi admirabil dacă ai reuşi să-i fii de folos lui Charles… în afară de lucrările de birou. Uneori are nevoie de cineva în faţa căruia să-şi poată descărca sufletul, căci din când în când este chinuit de melancolie. Cred că despre asta ai aflat? Sau poate n-ai aflat încă? în orice caz, nu trebuie să-l iei prea în serios, când este într-o astfel de stare. (Aşteptam să continue, dar am constat numaidecât că şi ea aşteaptă să i dau un răspuns. Aş fi fost dispus să nu-mi formez încă o părere definitivă despre ea, dar ca şi Freeman, nu putem avea deplină încredere într-însa). Vasăzică acum ţi-am divulgat secretul meu şi te rog să nu mă trădezi nimănui.

Când ne-am întors spre casă, a adăugat:

— Secretul meu este grădiniţa aceasta. Până acum, colţul acesta era întrebuinţat de grădinar pentru a aduna aici tot felul de gunoaie. Proiectul grădiniţei l-am făcut eu şi tot eu mă ocup de ceea ce ai văzut. Charles nu o vizitează niciodată, deoarece el nu are timp. Nu are timp să ia parte nici la mesele pe care le dau eu. Îţi spun aceste vorbe, nu pentru că absenţa lui m-ar supăra. Dar mi-ar face plăcere să-l văd din

când în când că intră în grădiniţa aceasta şi că se aşază pe o bancă, pentru a sta liniştit… cum vezi uneori la ţară oamenii stând liniştiţi pe câte o laviţă din faţa casei lor. Dar el nu este niciodată liniştit.

Presimţeam că ar fi dispusă să-mi mai spună şi altceva. Totuşi nu era sigură dacă eu sunt vrednic de încrederea ce mi-o arată, aşa că a ezitat. Am întrebat-o ce o determină să afirme despre soţul ei că nu este niciodată liniştit.

— Înainte de toate, pentru că lucrează până dă în brânci.

— Asta e adevărat, dar nu cumva mai există şi un alt motiv?

— În zilele de astăzi este foarte greu să poţi trăi liniştit. Dumneata nu eşti de aceeaşi părere?

— Dar bărbaţii de la ţară, care se aşază pe laviţele din faţa caselor lor?

Ca să evite întrebarea, începu să zâmbească. De astă dată era convinsă că eu nu ştiu nici pe departe atât cât bănuise ea; am băgat de Seamă că stă la pândă, ca nu cumva să-mi spună ceva mai mult decât ar fi dorit în realitate.

— Probabil nici aceştia nu se mai bucură de adevărată linişte… astăzi sunt prea bătrâni şi prea sătui de viaţă, pentru a se mai putea, emoţiona de ceva.

După ce am intrat din nou în casă, mi s-a părut că pe faţa ei se coboară o perdea care-i ascunde personalitatea: devenise din nou femeia desăvârşită din societate.

— Acum suntem prieteni, declară ea. Imediat ce ne vom muta la Stourton, va trebui să vii cât mai des acolo pentru weekend. Acolo avem o adevărată grădină secretă… una despre care ştie toată lumea.

Nu mă aşteptasem ca Stourton să fie atât de impunător. La câteva săptămâni după aceea ne-am urcat în patru maşini Daimler şi am plecat „în convoi funerar accelerat" cum spunea Rainier care era într-o dispoziţie macabră. În trei maşini erau bagajele şi personalul de serviciu din Kenmore,

iar în prima eram Rainier, soţia sa, eu şi un tânăr elegant cu numele Woburn care fusese angajat pentru a întocmai un catalog al bibliotecii din Stourton. Ziua următoare trebuia să sosească o mulţime de invitaţi, cam vreo douăzeci de toţi, oameni politici, nobilime, actori, scriitori, campioni de tenis şi tot. Felul de celebrităţi. Era o dimineaţă calmă şi după ce am trecut de Reading şi am apucat spre Newbury, a apărut soarele, ca să lumineze peisajul văratic al regiunii cu nuanţele lui infinit de verde, pe sub un cer pe care fugeau nori molatici care-şi târau umbrele strălucitoare pe pământ.

După câtva timp ne-am abătut spre stingă, în lungul unui drum împrejmuit de carpeni înalţi. Imediat după aceea în îmbucătura a două dealuri ce se vedeau în depărtare, a apărut în faţa noastră – ca o vedenie de vis – o clădire de piatră gălbuie, înconjurată din toate părţile de copacii unui parc. Woburn, care ca şi mine o vedea pentru prima dată, nu şi-a putut opri o exclamaţie de mirare.

— Efectul acesta este anume căutat, declară Rainier. De fapt, mai acum două sute de ani, arhitectul şi cel care a construit drumul acesta, au lucrat mână în mână, pentru a putea obţine efectul pe care l-aţi văzut. Fratele meu Julian care este un mare meşter în fraze sforăitoare, spunea într-un rând, că „este ca o primadonă de ştuc, când apare în scenă". Ia vedeţi, c-acum a dispărut din nou din vedere. Un colnic în faţa noastră făcuse clădirea să dispară, ca după o cotitură să apară iarăşi, dar atât de aproape, încât îţi venea să-i faci un semn de prietenie cu mână.

— Acum o vedem din nou, continuă Rainier, şi tot drumul până la sosire nu ne rămâne decât s-o admirăm iară nicio rezervă. (Ultimii doi kilometri i-am parcurs cu toată viteza în lungul unei alei drepte care se termina în faţa unui portic susţinut de coloane). O astfel de reşedinţă seamănă cu anumite femei… care sunt prea costisitoare, chiar atunci când vrei să le abandonezi. În realitate, cheltuielile de

întreţinere nu le plăteşti pentru proprietatea în. Sine, ci pentru iluzia, pentru sentimentul de stăpânire şi pentru mândria ce ţi-o atribuie, în regiunea acesta de deal, care-mi aparţine, agricultura nu rentează şi însuşi simţul de proprietate este o simplă iluzie, deoarece întinderile acestea uriaşe pot fi încălcate de oricine, nu numai de proprietarul lor. Gândul că eşti proprietarul unui astfel de domeniu rural nu este altceva decât o ficţiune juridică, şi-mi impune obligaţia de a plăti impozite. Sunt convins că domeniul acesta ar pune foarte curând stăpânire pe mine, dacă m-aş lăsa prins în lesă… Bună ziua, Sheldon!

Sheldon ne aştepta pe treapta cea mai de sus a scării de la intrare. Nu părea nici uscăţiv nici pântecos, nici slugarnic nici pretenţios; a strâns mâna pe care Rainier i-o întinsese şi s-a înclinat adânc în faţa doamnei, iar pe noi cei doi tineri ne-a examinat cu toată atenţia, până când Rainier ne-a prezentat. Imediat după aceea mi-a spus:

— Domnule Harrison, aceasta este prima dumneavoastră vizită la Stourton şi sper că nu va fi cea din urmă, deoarece domnul Rainier are obiceiul să-şi păstreze secretarii vreme foarte îndelungată.

Cuvintele acestea mi s-au părut o familiaritate neîngăduită şi în ac clas; timp o lipsă de tact faţă de doamna Rainier, care putea să le considere drept o aluzie la slujba pe care o avusese înainte de asta. Dar toţi au început să râdă, ceea ce m-a făcut să cred că Sheldon se bucura de anumite privilegii care i-au fost acordate, probabil datorită vârstei. Era un edec destul de bine conservat şi în atitudinea lui se putea ghici conştiinţa, gravităţii răspunderilor ce apasă asupra leii. Dacă ar fi fost îmbrăcat în alt costum, ar fi putut trece drept ministru, tocmai contrar înfăţişării adevăraţilor miniştri, care chiar atunci când sunt corect îmbrăcaţi, par să fie rândaşi.

Când am fost condus la camera rezervată pentru mine în

aripa de răsărit – Stourton, ca toate casele zidite în formă de castel din epoca aceea, – avea două aripi soarele coborâse dincolo de dealuri şi vraja înserării acestei zile de vară se desfăşura în toată strălucirea ei. De la fereastra camerei mele vederea parcului şi linia sinuoasă a zărit tulburi păreau impresionante. Începusem să examinez peisajul când intră Rainier împreună cu Woburn, căruia îi arătase biblioteca.

— Sper că nu ai nimic împotriva acestui peisaj, începu Rainier. Ultima modă a esteţilor este să spună despre peisaje că sunt banale. Am tăiat aceste ferestre mari din proprie iniţiativă şi împotriva dorinţei arhitectului, care-mi spunea că procedeul meu este sacrilegiu. Toţi au fost de părere că ferestrele nu se potrivesc cu liniile calme ale clădirii. De altfel, n-am schimbat nimic în ceea ce a fost, afară de câteva camere de baie.

În dosul lor se arătă Sheldon, care anunţă că a pregătit baia. Imediat după aceea Rainier ne conduse în lungul unui coridor, de unde am intrat într-o încăpere în stil maur, împodobită cu coloane şi figuri arabe, deasupra cărora trona un tavan foarte înalt. L-am văzut că urmăreşte expresia întipărită pe obrazul nostru şi că a rămas mulţumit.

— Încăperea aceasta a fost făcută de tatăl meu şi servea drept sală specială de biliard. Cea mai mare parte din avere şi-a câştigat-o sub domnia lui Eduard al VII-lea, când sala de biliard era o dovadă de distincţie. În timpul războiului când încasările deveniseră atât de mari, încât nu mai ştia ce să facă cu banii, s-a gândit să-şi facă o sală specială de biliard, ca supremă dovadă a belşugului… Cel puţin aşa-mi închipui, deoarece nu cred că în această încăpere s-a jucat vreodată biliard. Eu am transformat-o în sală de baie, fără să mă gândesc câtuşi de puţin că fac un gest de impietate.

Am ieşit din această sală, plină de canapele şi de lămpi solare, în a doua sală ceva mai mică unde erau câteva cabine moderne. Sheldon era ocupat cu pregătirile.

— Înainte de asta, continuă Rainier, în toată casa nu se găseau decât patru cabine de baie; una este în aripa unde sunt camerele oamenilor de serviciu şi cheltuielile au fost plătite din banii lui Sheldon. Situaţia aceasta este o dovadă despre ce era aici şi ce a fost până în anul 1919. După o clipă de tăcere, uitându-se din nou la expresia obrazelor noastre, adăugă: Tot aşa vă puteţi face o idee şi despre felul de a fi al tatălui meu. Cu toate acestea, n-a fost un om zgârcit, căci toată viaţa lui a făcut danii instituţiilor de binefacere recunoscute. Din păcate însă avea idei lipsite de justificare, cum este şi cea privitoare la oamenii de serviciu, despre care spunea că nu au nevoie de băi. Una între iluziile lui a fost şi convingerea că el este un veritabil gentleman englez şi că ultimul capitol al istoriei omenirii ar trebui să fie renunţarea totală la obiceiurile din junglă şi organizarea întregului univers într-o colonie englezească, sub administraţia unui guvern liberal. Probabil când s-a terminat războiul; şi-a închipuit că această teorie ar putea fi aplicată în Europa.

— Poate n-ar fi tocmai rău, declară Woburn cu indiferenţă.

Până acum nu făcuse altceva, decât zâmbise mereu şi l-am văzut pe Rainier că se uită la el cu oarecare interes. Am intrat după aceea în cabinele noastre, unde pereţii erau până la înălţimea capului, ca să permită conversaţia. Am ascultat continuarea conversaţiei politice dintre Rainier şi Woburn, în timpul cât Sheldon întindea cearşafurile, şi văzându-mă că mă uit mirat la culoarea cafenie a apei din putină, s-a întors spre mine:

— Nu e nicio primejdie, declară el. De obicei spunem invitaţilor că această culoare se datoreşte sărurilor minerale din apă, foarte bune împotriva reumatismului. Dar de vreme ce dumneata faci parte din familie, îţi voi spune adevărul: Conducta este ruginită şi de aici provine culoarea cafenie.

În timpul cât s-a îndreptat râzând spre ieşire, i-am

răspuns fără niciun gând ascuns:

— Sper că şi celelalte secrete ale familiei vor fi tot atât de inocente.

Râsul lui se stinse numaidecât şi se întoarse spre mine. M-a examinat cu atenţie, dar se vede că înfăţişarea mea l-a făcut să se liniştească din nou, căci zâmbetul i-a apărut pe buze şi înainte de plecare mi-a răspuns:

— Sper, domnule Harrison că despre aceasta veţi avea ocazia să vă convingeţi şi dumneavoastră.

În timpul acesta Rainier începuse să discute din nou despre Stourton, căci l-am auzit spunându-i lui Woburn:

— Tatăl meu a cumpărat castelul de la familia Westondale care-şi pierduse întreaga avere cu întreţinerea lui; iar familia Westondale l-a moştenit de la înaintaşii ei care-l clădiseră cu câştigurile trase din negoţul de sclavi din Africa. În realitate, tatăl meu se potrivea foarte bine în seria aceasta de castelani, deoarece străbunicul meu a făcut avere cu primele filaturi de bumbac din Lancashire unde exploatau în mod odios munca unor copii. Prin urmare ai dreptul să-ţi imaginezi că acest castel este populat de fantomele negrilor şi ale copiilor. Puţin după aceea ne-am îmbrăcat cu toţii, ca să coborâm la masă în sala festivă unde ar fi putut cu uşurinţă să mănânce cel puţin cincizeci de invitaţi. Am constatat în timpul dineului că doamna Rainier este extrem de amabilă faţă de Woburn. Probabil îşi închipuia despre el, că în mijlocul acestei splendori neobişnuite nu se va simţi la îndemână. Au început după aceea să vorbească despre inventarierea cărţilor din bibliotecă şi despre felul în care va fi întocmit catalogul. Majoritatea cărţilor fuseseră proprietatea familiei Westondale şi le cumpăraseră odată cu castelul.

— Tatăl meu n-a fost un lector pasionat, declară Rainier, dar avea un simţ special pentru alegerea cărţilor. Într-o zi, citind că anumite specii de conifere din Hampshire au

calităţi curative, a cumpărat numaidecât o pădure de molift de câteva sute de hectare. Pe acest teren se găseşte astăzi o parte din localitatea Burnemouth. Tatăl meu a fost un om foarte interesant. Îi plăcea să cânte la corn şi era în stare să se emoţioneze până la lacrimi, când citea pe Dickens, mai ales scenele cu Little Nell şi Paul Dombey. Cerea mereu să i se citească aceste scene macabre, mai ales unei bătrâne domnişoare Posomby, care a fost guvernanta mea. Miss Posomby nu-l putea suferi şi după fiecare lectură lacrimogenă de această, se retrăgea în camera ei murmurând printre dinţi: „Ce bătrân ipocrit!" Cu toate acestea, tatăl meu nu era un ipocrit, în orice caz nu era mai ipocrit decât majoritatea dintre noi. Nici eu nu prea ştiu exact ce fel de om era. Ar trebui ca cineva să-i scrie biografia. Puţin înainte de moartea lui s-a scris una; aceasta însă a fost lucru de comandă, şi a făcut dintr-însul un fel de idol, dar fără să aibă puterea de convingere necesară. Cred că ar fi foarte uşor să-i scrii o biografie, văzut tocmai din cealaltă parte şi înfăţişându-l ca pe un sinistru farsor al capitalului. Adevărul trebuie să fie între aceste două alternative, presupunând că s-ar găsi cineva care să-şi dea osteneala să-l fixeze.

— Nu s-ar putea ca domnul Woburn să încerce să scrie această biografie? întrebă doamna Rainier.

— Ideea nu e rea, dacă va fi dispus să-şi asume sarcina. Dar să-l lăsăm mai bine ca înainte de orice, să întocmească un catalog al cărţilor. Ai scris ceva până acum, domnule Woburn?

— Câteva nuvele, domnule Rainier. Aţi citit şi dumneavoastră una, dar probabil aţi uitat subiectul.

— Da, ai dreptate. Povestea aceea cu un nenorocit de rus.

Woburn dădu din cap şi aluzia aceasta misterioasă n-a mai fost discutată. După ce ni s-a servit cafeaua, doamna. Rainier a declarat că se simte obosită şi ar vrea să se culce. Domnul

Rainier avea de făcut câteva scrisori, astfel că mie şi lui Woburn nu ne-a rămas altceva de făcut decât să ne petrecem restul serii împreună şi în felul cum ne vom pricepe mai bine.

Sheldon ne-a propus să trecem în bibliotecă şi a apucat înaintea noastră, cu vădită mândrie, pentru a ne deschide uşa acestei camere somptuoase. A deschis apoi aparatul de radio şi s-a retras. Am ascultat ultimele ştiri şi un rezumat al discursului ţinut de Führer la Berlin. După primele fraze, Woburn a închis aparatul.

— Sa sperăm că anul acesta nu va fi război, declară el pe un ton ca şi când ar fi vorbit despre mersul vremii. Deoarece imediat ce voi termina aici la Stourton, voi avea de îndeplinit o însărcinare similară la familia Kurzmayer. Au o colecţie importantă în casa lor de la Nissa, aşa că va trebui să stea toată vara şi o parte din toamnă pentru întocmirea catalogului şi a fişelor; apoi încercă să zâmbească: Asta ar însemna că un eventual război îmi va încurca toate socotelile. I-am zâmbit şi eu cu aceeaşi sfială, ca atunci când te găseşti într-un cinematograf şi stentorul anunţă, în timpul cât rulează un film exotic; „Domnul şi doamna Hippopotam" şi se aşteaptă ca publicul să râdă de spiritul său caustic. Gândul acesta mi-a trecut în clipa aceea prin minte şi mă întrebam cum de ţângăul acesta de Woburn, care era cel puţin cu zece ani mai tânăr decât mine, a reuşit să obţină astfel de însărcinări plăcute în casele oamenilor bogaţi şi proeminenţi, dar a început imediat să-mi explice el însuşi enigma, cu o sinceritate care m-a dezarmat numaidecât.

— Soţii Rainier mi-au dat o recomandare către familia Kurzmayer, declară el. În general s-au purtat foarte frumos faţă de mine.

L-am întrebat, de când îi cunoaşte pe soţii Rainier.

— O, abia de câteva luni. Dar dumneata?

— De vreo doi ani. Pe domnul Rainier l-am cunoscut din

întâmplare într-un vagon-restaurant.

— Eu l-am cunoscut în localul unei librării publice.

— Tot din întâmplare?

— Nu, eu eram funcţionarul instituţiei şi domnul Rainier a vrut să mă cunoască. Îl trimisese doamna Rainier.

— Doamna Rainier?

— Da, pe doamna o cunoscusem mai demult, şi astfel s-a gândit la posibilitatea de a-mi da această însărcinare aici la Stourton. Acesta a fost motivul pentru care domnul Rainier a venit la bibliotecă, pentru a vorbi cu mine.

— Cred că ar fi fost cazul să te trimită pe dumneata, să stai de vorbă cu el.

— Da, aşa s-ar fi cuvenit. Dar probabil domnul Rainier avea intenţia ca la prima noastră întâlnire niciunul dintre noi să nu ştie cine este celălalt, aşa că ar fi avut posibilitatea să nu mă angajeze, în cazul când înfăţişarea mea nu i-ar fi fost pe plac.

— Acum înţeleg.

— Dumneata n-ai băgat de seamă cât este de sfios, cu toată uşurinţa sa de a vorbi şi manierele plăcute de a trata cu oamenii, când se întâmplă să vorbească cu un necunoscut?

— Se poate, i-am răspuns eu şi l-am întrebat apoi cum s-a desfăşurat întrevederea dintre ei.

— N-a trebuit să fac un drum prea lung. Biblioteca. Este pe ţărmul celălalt al fluviului, în cartierul Lambeth, aşa că a trecut doar podul. În primul moment l-am considerat doar un vizitator obişnuit al bibliotecii. A venit la ghişeu şi a întrebat dacă avem cărţi ilustrate care să reprezinte satele din Anglia. Eram obişnuiţi cu astfel de întrebări neprecise şi am scos din raft câteva cărţi ilustrate pe care le-am aşezat pe masă în faţa lui. Peste câteva minute mi-a mulţumit. Din politeţe l-am întrebat, dacă a găsit ceea ce căuta. „Nu tocmai”, mi-a răspuns el. Sperase să găsească o ilustraţie care să reprezinte o anumită regiune pe care a văzut-o o

singură dată, dar i-a uitat numele. Dar n-a găsit nicio urmă, aşa că ar fi fost inutil să mai caute.

— Probabil că procedeul lui ţi s-a părut "ciudat?

— Da, dar adevărata ciudăţenie este faptul, că puţin înainte de aceea eu scrisesem o nuvelă al cărui subiect se întemeia pe ceva asemănător. Mi s-a părut că subiectul acesta îl interesează foarte mult, când i-am vorbit despre el, şi am mai stat câteva minute de vorbă. Pe urmă s-a uitat împrejurul său, ca şi când ar fi căutat ceva şi a declarat: „Eu ar fi trebuit să mă întâlnesc cu un domn Woburn care este funcţionar al acestei biblioteci". M-am prezentat numaidecât şi l-am văzut că rămâne mirat şi mulţumit de această coincidenţă, deşi eram convins că el ştia chiar de la început cu cine vorbeşte. Totuşi mulţumirea lui mi s-a părut sinceră. Spunea că soţia lui i-ar fi vorbit despre mine şi şi-a exprimat nădejdea că eu aş putea să-i inventariez biblioteca. Evident, imediat după aceea a trebuit să-mi spună cum îl cheamă. Am primit cu mulţumire propunerea lui, iar el a dat din cap şi mi-a spus că-mi va da de ştire. Pe urmă şi-a luat rămas bun şi a plecat foarte grăbit.

— Ţi-a dat de ştire?

— Mi-a dat, dar nu imediat. Propunerea mă interesa, aşa că la câteva săptămâni după aceea i-am scris, deoarece la bibliotecă nu câştigam decât trei lire pe săptămână. În timpul acesta mă informasem despre el şi aflasem că este cointeresat la o mulţime de ziare. Tot din cauza asta i-am trimis şi nuvela mea, crezând ca datorită legăturilor pe care le are, ar putea să-mi găsească un editor,. Adăugă Woburn şi zâmbi. La câteva zile după aceea am primit nuvela înapoi, fără niciun fel de explicaţii, şi câteva rânduri în care-mi spunea că pot ocupa slujba la orice dată poftesc.

— Spune-mi ceva despre nuvela scrisă de dumneata.

— O, nu este nimic extraordinar. E vorba despre un soldat rus care după izbucnirea revoluţiei se întoarce acasă de pe

front.

— Ce s-a întâmplat cu el?

— Nimic deosebit. A cutreierat ţara, în căutarea satului său natal.

— Nu cumva îşi pierduse memoria?

— Nu, eroul era un flăcău de la ţară care nu ştia nici să scrie nici să citească. Tot ce ştia el era numele satului său, pe care îl descria în acelaşi fel în care ai putea descrie mii de sate din Rusia. Autorităţile n-au vrut să se ocupe de el, de vreme ce nu era în stare să completeze formularele. Prin urmare, nu i-a rămas altceva de făcut, decât să meargă din loc în loc, până-şi va găsi satul.

— Şi în cele din urmă l-a găsit?

— A fost călcat de un tren şi transportat într-un sat din apropiere, unde a murit, fără să ştie că se găseşte tocmai în satul pe care-l căutase vreme atât de îndelungată… Probabil ai bănuit chiar de la început, că acesta va fi sfârşitul.

— De vreme ce i-am citit pe Gogol şi pe Cehov, nu este greu de ghicit.

— Ai dreptate şi cred că nuvela scrisă de mine nu este altceva decât o imaginaţie. Eu nu dispun de nicio originalitate literară ci exclusiv de o anumită tehnică a scrisului. Cred că şi Rainier a fost de aceeaşi părere. Va fi mult mai bine ca eu să rămân la redactarea cataloagelor mele. Cuvintele acestea mi s-au părut curajoase, dar în acelaşi timp pline de deznădejde din partea unui tânăr scriitor.

— De ce nu vrei să încerci genul biografiei, de vreme ce ţi se oferă ocazia?

— Mi-ar face plăcere, dar nici eu nu ştiu dacă voi reuşi să fac ceva. Nu ştiu nici dacă preferă ca subiectul să fie tratat cu toată imparţialitatea. Cred că Rainier încearcă să-şi ridiculizeze înaintaşii, mai mult în glumă; procedeul său este inversul îngâmfării, pentru a-i impresiona pe cei din jurul

lui, deoarece îngâmfarea mărturisită fără înconjur nu mai este la modă… bineînţeles, omul acesta mi-e enorm de simpatic.

— Dar doamna Rainier?

— Este o femeie extraordinară, nu-i aşa? N-ai băgat de seamă că este în stare să ţină minte duzini întregi de nume, când este vorba să prezinte invitaţii?

(Mi-am adus aminte că într-un rând Rainier îmi spusese acelaşi lucru. Woburn continuă).

— În Anglia, când cineva nu face nicio greşeală, calitatea aceasta este considerată drept un defect. Tot aşa când ştii prea multe, cum ar fi de pildă numele tuturor Statelor din Uniunea Americană. Tocmai de aceea lumea te clasează imediat ca pe unul „în afară" de societate.

— Constat că punctul de vedere din care judeci dumneata, este cel just.

— Probabil că din cauză că şi eu fac parte dintre cei „clasaţi".

— Tot aşa sunt şi eu, împreună cu majoritatea celor care frecventează această casă. Acelaşi lucru s-ar putea spune şi despre jumătate din cei trecuţi în Anuarul Debrett. Dacă ar fi să te gândeşti bine, faptul că aşa zisa societate este formată în majoritate din oameni clasaţi, ar putea fi considerat drept un simptom îmbucurător.

— Dintr-un anumit punct de vedere s-ar putea spune şi despre soţii Rainier că sunt clasaţi, nu-i aşa?

— E adevărat că n-au niciun titlu, dar asta n-are importanţă. Domeniul Stourton valorează cel puţin atât cât un titlu.

— Castelul Stourton este o reşedinţă încântătoare. Nu ţi se pare că aici este o atmosferă încântătoare?

— Totul pare că ar vrea să-ţi spună: „încă nu ştii totul, încă nu ştii totul…"

— Probabil că te gândeşti la fantomele negrilor şi ale

copiilor istoviţi de muncă în filaturile din Lancashire?

— Soţii Rainier nu au copii?

— Nu.

— N-au avut niciodată?

— Nu ştiu. Aşa ceva e foarte greu să afli.

— Crezi că sunt fericiţi împreună?

Înainte de a-i răspunde, am tresărit amândoi, căci Sheldon apăruse în faţa uşii, în mână cu o tavă pe care erau pahare, sticla de whisky şi sifonul.

— M-am gândit că dumneavoastră, domnilor, probabil veţi dori să vă serviţi cu câte un pahar, fie acum, fie mai târziu, zise el fără să toarne băutura în pahare. După ce puse tava pe masă, se îndreptă spre ieşire, dar în faţa uşii se opri, ca să ne spună bună seara.

I-am răspuns pe un ton plin de sfială şi după ce a închis uşa, ne-am uitat unul la altul speriaţi.

— Nu l-am auzit când a intrat, declară Woburn după un timp de tăcere. Probabil nici n-a bătut la uşă.

— Servitorii stilaţi nu bat niciodată la uşă, decât cel mult atunci când intră în dormitorul stăpânului.

— Serios? Eu nu ştiu astfel de lucruri, deoarece mama mea n-a avut niciodată slugi.

— Ia spune, cine încearcă acum să facă invers pe îngâmfatul? Maică-mea avea o servitoare căreia toţi îi ziceau „duşmanul din casă". Prin urmare vezi că raportul dintre noi şi Stourton este cam acelaşi.

— Da, dar probabil dumneata ai frecventat o şcoală de elită.

L-am spus unde mi-am terminat colegiul, asigurându-l că se bucură de bună reputaţie.

— Este o şcoală tot atât de bună ca şi Netherton, unde a învăţat Rainier. În orice caz, din punct de vedere social, partea importantă este accentul cu care vorbeşti, şi constat că atât la mine, cât şi la dumneata accentul este ireproşabil.

Nimeni nu ne va întreba de unde ni l-am însuşit.

— Puţin mă interesează, chiar dacă mă va întreba cineva. Până la vârsta de doisprezece ani am fost la o şcoală primară, după aceea am obţinut o bursă şi am fost trimis la o şcoală secundară dintr-o suburbie. Anul trecut mi-am luat licenţa la. Universitatea din Londra. În timpul studiilor am fost obligat să lucrez noaptea, pentru a putea trăi. N-am niciun motiv să ascund adevărul.

— Să-l ascunzi? Astfel de lucruri îţi fac cinste şi nu trebuie să le ascunzi.

— Probabil ai dreptate. Îmi dai voie să-ţi torn un pahar?

— Te rog.

În timp ce umplu paharele, mă întrebă cu oarecare sfială:

— Ce impresie îţi face Shelton acesta?

— Este un fel de om căruia pentru a nu-i da o definiţie precisă, îi spun că este un „original”, i-am răspuns eu. Probabil Shelton este custodele misterelor familiei şi al scheletului primului străbun.

— Nu cred că e posibil aşa ceva. Sunt convins că dacă în castelul acesta ar exista un schelet, Rainier ar fi în stare să-l scoată din ascunzătoarea lui, pentru a-l arăta la toată lumea.

Am început amândoi să râdem.

— Tot atât de convins sunt şi eu.

Trecuse de orele unsprezece, când toropiţi de somn, am urcat scara împreună. În camera mea era lumină de lună şi se simţea o uşoară adiere de răcoare. Din pricina jocului de umbră ce tremura printre interstiţiile storului de la fereastră, n-am băgat de seamă că Rainier se aşezase într-un fotoliu, dar l-am auzit spunându-mi:

— Să nu te sperii; am venit să urmăresc peisajul de la fereastra camerei dumitale. De altfel din camera mea se vede aproape la fel, aşa că vorbele mele nu sunt explicaţia cea mai indicată. Ce zici de Woburn?

— Ne înţelegem foarte bine. Este băiat cumsecade şi un

tânăr inteligent.

— Vorbeşti cu superioritatea inerentă omului de treizeci de ani, despre unul care abia a împlinit douăzeci.

— Dimpotrivă, mi-e foarte simpatic.

— Este un protejat al soţiei mele, care ar dori să-l ajute să facă ceva în viaţă. La propunerea ei l-am scos din serviciul unei biblioteci publice, pentru a cataloga biblioteca de aici. Cred că va ajunge departe, cum se spune de obicei, în măsura în care astăzi se mai poate ajunge departe.

— Tocmai aceasta este greutatea cea mai mare şi cred că el îşi dă tot atât de bine seama de ea, ca şi noi.

— În orice caz, de dragul lui nu vom putea schimba rânduiala lumii, dar e foarte plăcut să-l ai la îndemână, căci va fi o tovărăşie foarte plăcută pentru Helen. Acesta este şi el tund dintre motivele pentru care-mi este simpatic. Mie-mi plac tinerii de vârsta lui… şi cei de vârsta dumitale. Mi-ar place să am împrejurul meu o întreagă armată de astfel de tineri.

— Ce ai face cu o întreagă armată de tineri?

— Ceva mai folositor decât să le dau însărcinarea să catalogheze cărţile castelului şi să scrie biografia străbunilor mei. Se opri o clipă, ca şi când ar fi încercat să-mi descifreze gândurile, apoi adăugă: Te miri de lipsa mea de entuziasm faţă de înaintaşii mei. Probabil sentimentul acesta se datorează faptului că acasă n-am dus o viaţă dintre cele mai plăcute. Pe vremea când eram copil, tatăl meu mi se părea o zeitate inaccesibilă şi înspăimântătoare… dar din fericire pentru toţi ai casei, el nu venea decât rareori la castel. La vârsta de zece ani, maică-mea a murit…

— Totuşi cred că pe mama dumitale ai iubit-o?

— Am iubit-o foarte mult. Era o fiinţă delicată, entuziastă, bună şi blândă, dar un temperament supus, deoarece în faţa tatălui meu toată lumea trebuia să-şi plece grumazul. Nu mă îndoiesc că pe marna a iubit-o, dar în felul său tiranic.

Probabil un soţ mai sentimental şi mai puţin indiferent decât a fost el, ar fi trimis-o în timpul iernilor undeva într-o regiune mai caldă; dar din nenorocire tatăl meu era o fire nepăsătoare şi nepăsarea aceasta se manifesta la el printr-o camaraderie grosolană; astfel, când îi căşuna să facă o plimbare împreună cu ea peste dealuri şi peste văi, nu ezita s-o scoată din casă în gerul de la mijlocul lunii ianuarie. Vorba lui favorită era că un vânt rece smulgea pânza de păianjeni din plămâni. Dar vântul acesta a smuls mamei mele şi viaţa, deoarece după o astfel de plimbare nebunească, în timpul cât ea se lupta să respire şi tatăl meu îşi înşira cuvintele de încurajare, în genul poemelor lui Walt Whitman, a trimis după Sanderstead, care era medicul castelului. Din clipa aceea tatăl meu a rămas zdrobit şi a cheltuit o mică avere pentru a o putea vindeca. Dar era prea târziu şi mama a murit în acelaşi an. În conştiinţa tatălui meu, după cât mi-am putut da seama mai târziu, s-a operat un reviriment, un fel de lichidare sau prescriere a conturilor, cum se obişnuieşte astăzi în lumea financiară.

L-am văzut că se ridică în picioare şi se uită pe fereastră, ca a când ar fi vrut să înfrunte pe cineva.

— Iată colinele şi văile în lungul cărora trebuie să meargă alături de el pe jos. Ia uită-te cât de limpede se profilează pe cer. Apoi se întoarse repede spre mine, ca să-mi spună că probabil eu sunt obosit şi aş vrea să mă culc.

I-am spus că nu mi-e somn deloc.

— Te-am văzut că ai intrat în cameră căscând.

— Se poate, dar cu toate acestea acum nu mi-e somn. Adierea uşoară a vântului este atât de plăcută… Probabil pe tatăl dumitale l-ai urât…

— S-ar putea să ai dreptate, răspunse el îngândurat. În orice caz, aceasta este o teorie a lui Freud. Dar pe vremea când eu eram copil, şi chiar mai târziu, când am ajuns la Universitate, nu se admiteau decât sentimente dintre cele

mai alese.

— Războiul a spulberat toate aceste obiceiuri.

— A spulberat şi multe altele.

Urmă un timp de tăcere, pe care am întrerupt-o cu următoarele cuvinte:

— Într-un rând mi-ai vorbit despre o anumită zi de la sfârşitul războiului, când te-ai trezit întins pe o bancă din parcul oraşului Liverpool.

— Când ţi-am vorbit despre asta? întrebă el încercând să zâmbească şi continuă: A – da… asta s-a întâmplat în apartamentul dumitale la Cambridge… acum mi-am adus aminte. Ca să fiu sincer… eu sunt din fire puţin guraliv… Vasăzică ţi-am spus şi acum ştii. S-a întâmplat exact aşa. Dar să nu mă întrebi ce s-a întâmplat înainte de a mă trezi pe această bancă din paie, deoarece nu ţi-aş putea răspunde.

— Dar despre ce s-a întâmplat după aceea?

Dam auzit că respiră mai uşurat.

— După aceea? De atunci încoace pot să răspund la orice întrebare, deoarece din ziua de 27 decembrie a anului 1919 totul merge normal.

— Mi-ar face plăcere să aud povestea vieţii dumitale, de la această dată şi până astăzi.

— Povestea vieţii mele? Nu are nimic deosebit, pentru a merita atenţia dumitale. Cel mult peripeţiile prin care am trecut.

— Tocmai acestea m-ar interesa.

— Felul în care am reuşit să ajung pe o bancă a parcului din Liverpool la un scaun în Parlamentul Angliei?

— Dacă vrei n-ai decât s-o numeşti în felul acesta.

A început să râdă.

— E vorba mai ales de încurcături de afaceri şi certuri familiare. Dumneata nu cunoşti încă familia mea.

— Nu face nimic. Începe fără grijă. Probabil povestindu-mi, efortul pe care va trebui să-l faci, te va ajuta să-ţi aduci

aminte şi de partea cealaltă pe care ai uitat-o… presupunând că ar putea să te mai intereseze.

Am ghicit răspunsul pe care mi-l va da, după expresia obrazului său care se întoarse spre lumină.

— Prin urmare îţi închipui cu adevărat că memoria este ca un atlet pe care e de ajuns să-l antrenezi, ca să poată bate un record? De, n-aş putea spune că ideea este rea. Când vrei să începem?

— Chiar acum, dacă nu te simţi prea obosit; eu nu sunt obosit deloc. Să începem cu banca din parcul Liverpool.

— Partea aceasta ţi-am povestit-o mai demult.

— Repetă-mi-o încă o dată şi deapănă firul înainte.

Astfel a început să-mi povestească, dar cum povestea lui este foarte lungă, ar fi mai bine s-o reduc la persoana a treia.

PARTEA A DOUA

S-a trezit întins pe o bancă din parc. A deschis ochii şi a văzut cerul şi copacii, de pe frunzele cărora se scurgea apa şi pe obraz îi plescăiau picăturile de ploaie. Imediat după aceea şi-a dat seama că poziţia în care se găseşte este incomodă şi s-a ridicat încet în capul oaselor, ca apoi să-şi dea seama că e ud leoarcă, trupul îi este înţepenit, că-l doare capul îngrozitor şi că un bărbat străin se apleacă spre el. În primul moment şi-a zis că poate noaptea trecută s-a îmbătat, dar imediat după aceea a alungat acest gând, în parte pentru că nu-şi aducea aminte de ce i s-a întâmplat noaptea trecută, în parte pentru că ştia, fără să-şi poată explica în ce fel, că el nu face parte dintre tinerii care se îmbată, dar înainte de orice, pentru că bărbatul care sta plecat spre el începuse să-l intereseze şi auzea repetând mereu cu glasul monoton:

— Totul este în perfectă ordine, Sir… nu-ţi faci nicio grijă. Abia te-am atins cu aripa maşinii. Pe stradă era polei… probabil dumneata ai alunecat. Reculege-te, Sir!… N-ai nimic

rupt… Nu-ţi face nicio grijă… Nu te-aş lăsa aici, dacă n-aş fi convins că poţi să te ridici în picioare…

Glasul monoton pe care-l auzea, faptul că hainele cu care era îmbrăcat erau nu numai ude, ci pline de noroi şi rupte, îl făcea să creadă că a fost lovit de o maşină şi că şoferul l-a adus aici în parc, iar acum se pregăteşte să plece.

Dar unde se ducea acum? Creierul său refuza să funcţioneze, căci oricât s-ar fi străduit, nu găsea într-însul altceva decât un vârtej de amintiri în legătură cu războiul… baraj de artilerie… şi probabil din pricina asta îl durea capul; un picior zdrobit… probabil din cauza asta îşi simţea trupul ţeapăn; apoi regiunea dintre cele două rânduri de tranşee, cu apa şi băltoacele pline de noroi…

Când se ridică în picioare, simţi un fel de ameţeală şi era gata să cadă. Străinul plecase, căci nu-l mai vedea nicăieri. Constată că a fost întins pe un ziar. Se uită la una dintre paginile tipărite, în nădejdea că va găsi ceva din care să-şi dea seama unde se găseşte. Dar din pricina umezelii titlul şi data paginii se ştersese cu totul, iar partea pe care o ţinea în mână era ciocănită mereu de picăturile ploii, aşa că foarte curând se va destrăma şi ea. Totuşi, continuă să caute, poate va găsi o frază, un cuvânt care să-l ajute să poată ieşi din această încurcătură. Ziarul părea că nu conţine decât ştiri despre inundaţii şi pagubele pricinuite de revărsarea apelor, reportaje despre acţiunea de salvare a oamenilor refugiaţi pe acoperişurile caselor, bărcile de pe străzi şi alte amănunte de felul acestora.

În aceeaşi clipă ochii i se opriră asupra unui titlu: „Rainier este încă în Germania”. Era unul dintre articolele acelea cu care redacţiile ziarelor încearcă să-şi umple coloanele, în lipsă de alt material, în care se vorbea despre un grup de excursionişti pe care-i prinsese ploaia şi le stricase vacanţa, ca în concluzie să afirme că sunt şi oameni mult mai grei loviţi decât ei.

I se păru straniu, cum de numele său sau al localităţii unde s-a născut, sau un cuvânt imprimat, cum ar fi de pildă *cancerul,* poate să ardă cu litere ca de flacără în mijlocul unei pagini tipărite. Tot aşa se întâmplă acum şi cu el, în timpul cât se apropia de grilajul de fier al porţii, cu ochii pironiţi în depărtare. *Rainier este încă în Germania… Rainier este încă în Germania…* Inscripţia aceasta plutea în faţa lui, cu un fel de sfidare căreia trebuia să-i dea un răspuns. Şi răspunsul îi scăpă în mod automat de pe buze: „Imposibil… eu sunt doar aici şi citesc ziarul, iar ziarul acesta este scris în englezeşte. Prin urmare, localitatea unde sunt eu acum, nu poate fi în Germania".

Ieşi din parc într-o stradă plină de circulaţie. Un vagon de tramvai trecu pe lângă el, stropit de noroi şi aruncă o pală de apă murdară în şanţul de lângă trotuar. Deşi era foarte greu ca sub bătaia ploii şi aşternutul de noroi să poată distinge ceva, totuşi reuşi să descifreze o inscripţie pe peretele vagonului care trecea în goană: *Liverpooll City Corporation.*

Apucă pe lângă grilajul parcului şi merse înainte până când acesta se termină şi apărură magazinele. În timpul acesta băgase mâna în buzunar şi descoperise o sumă de bani: şi câteva hârţi, în total aproape patru lire. Când trecu pe lângă un chioşc de ziare, intră şi ceru un ziar.

— *Post or Courier, Sir?*

— Indiferent.

Vânzătorul îi întinse un ziar.

— Probabil aţi căzut, domnule? Din cauza ploii s-a aşternut polei. Îmi daţi voie să vă scutur puţin?

— Vă mulţumesc… foarte mult.

— O, sunteţi ud până la piele. În locul dumneavoastră m-aş întoarce numaidecât acasă şi m-aş întinde în pat… îmi daţi voie să chem o maşină?

— Nu, căci nu mi-ar putea folosi la nimic, deoarece eu nu locuiesc aici. Spune-mi te rog, nu cumva prin apropiere se

găseşte vreun croitor?

— Ba da, chiar te uşa a doua cum ieşiţi de aici. Sunt sigur că vă va servi. Spuneţi-i că eu v-am trimis.

— Vă mulţumesc foarte mult.

După ce ieşi aruncă o privire asupra ziarului şi văzu data: 27 decembrie 1919.

Prin urmare acum aflase trei amănunte importante: *Cine, Unde şi Când.*

Peste două ceasuri Charles Rainier se găsea în compartimentul unui tren care-l ducea spre Londra. Făcuse o baie şi mâncase: hainele cumpărate nu-i veneau tocmai bine, dar cel puţin erau uscate; după aceea trecuse pe la o farmacie şi ceruse puţină bromură, împotriva durerilor de cap, dar deşi durerea continuase, acum se simţea totuşi mai uşurat.

Alături de el pe canapea erau o mulţime de ziare şi reviste. Fiind sfârşitul lui decembrie, toate erau pline de dările de seamă ale evenimentelor importante din anul 1919, de care după ce le citi, rămase foarte mirat. Se miră mai ales de faptul că războiul se terminase de mai bine de un an, cu victoria totală a Aliaţilor. Constatarea aceasta îl miră cu atât mai mult, căci îşi aduse aminte că pe vremea când era pe front, posibilităţile de victorie ale aliaţilor erau foarte reduse. Dar amintirea aceasta îl duse departe înapoi, spre noaptea aceea din noiembrie 1917, la Arras, când se zbătea în chinurile pricinuite de piciorul rupt şi împrejurul său grenadele explodau una după alta, până când, venise una care ca printr-un coridor lung şi plin de vuiet uriaş, părea că ar avea o legătură cu durerea de cap pe care o simte el acum.

Sosi la Londra pe înserate şi tocmai la timp, pentru a lua ultimul tren de seară cu care se putea duce până la Stourton. Trenul sosi în gara Fiveoaks cu mare întârziere. «După cum ştiu toţi cei care au primit vreo scrisoare din Stourton, Fiveoaks este gara care se găseşte la o depărtare de trei mile

de castel. Făcu drumul pe jos, deoarece în clipa când ieşi din gară, toate trăsurile plecaseră, şi pentru că-şi închipuia că aerul rece va face să-i treacă şi restul de durere ce o mai simţea în cap. Când dădu portarului biletul, se simţi foarte mulţumit că felinarele de pe peron se stinseră. Astfel, funcţionarul gării nu-l mai putea recunoaşte.

Era convins că întoarcerea sa va provoca o consternare generală. Cum va putea justifica lunga lui absenţă pe care nici el nu şi-o putea explica? Era înfiorat şi de gândul că întâlnirea cu familia lui nu-i făcea nicio plăcere, cum nu-i făcea nici întoarcerea acasă. În loc de nerăbdare, se simţea copleşit de un sentiment de prostraţie, un sentiment despre care nu se putea spune că este dureros, dar era plin de ameninţări.

Se abătu din drumul mare pe un drum lateral, şi-şi aduse aminte de drumul acesta care şerpuia printre coline, până la locul de unde în timpul zilei se vedeau turnurile castelului. Când era copil şi aducea vizitatori de la gară, se temea întotdeauna, ca nu cumva exact în locul acesta să fie angajaţi într-o conversaţie şi astfel să nu poată vedea peisajul.

Ajunsese tocmai în punctul acesta, dar nu se vedea şi nici nu se auzea nimic, decât ţipătul unei bufniţe şi susurul vântului rege care-l bătea în obraz.

Era foarte mulţumit că nu telegrafiase. Probabil consternarea lor nu va fi atât de mare, dacă va reuşi să vorbească mai întâi cu Sheldon. În acelaşi timp, n-ar fi ştiut nici ce să le spună în telegramă şi nici până unde să meargă cu destăinuirile. Acum se simţea mulţumit, că nu le dăduse de ştire, deoarece în felul acesta se putea bucura de plăcerea neobişnuită, de a trăi într-o lume unde el nu putea fi considerat că trăieşte, decât cel mult de prima persoană pe care o va întâlni.

Pe la miezul nopţii ajunse în faţa porţilor de fier de la intrarea principală. Poarta era închisă şi zăvorâtă, dar la

fereastra casei portarului tremura încă o dâră de lumină. Pe sub perdea recunoscu imediat lumânările aprinse în crengile pomului de Crăciun. I se păru ciudat, mai ales că portarul Parsloe era un holtei zgârcit care nu risipea banii pe astfel de lucruri. Sau poate în absenţa lui s-a căsătorit? Ar fi o situaţie foarte caraghioasă… Parsloe şi căsătorit…

Totuşi după ce sună de câteva ori la rând, văzu că cel care vine să-i deschidă, nu este Parsloe, ci un bărbat în vârstă care-şi îmbrăcase hainele în pripă şi acuma se uita la el cu neîncredere şi duşmănos.

— Ce doreşti, tinere?

— Deschide-mi poarta, căci aş vrea să intru în casă.

— N-avem obiceiul să deschidem poarta oricui. Cine eşti dumneata şi ce vrei?

— Eu sunt… Dar tăcu imediat, deoarece îşi dădu seama de eventualele dificultăţi ce ar urma, dacă va spune cine este, fără să-şi poată dovedi cu nimic identitatea. Cu mare greutate reuşi să îngâne: Parsloe nu este acasă? El m-ar recunoaşte imediat.

— Se poate, dar el nu este acasă, deoarece a venit moartea şi l-a luat de acum cincisprezece luni. Mai bine vezi-ţi de drum, domnule, în loc să scoţi oamenii din casă, pe vreme de ceaţă şi în cap de noapte.

Faptul că-i spuse „domnule” era în orice caz un punct câştigat, o recunoaştere a superiorităţii sociale a vizitatorului său nocturn care – indiferent dacă era treaz sau beat, om cinstit sau pungaş – era totuşi un „domn”.

— N-aş putea vorbi cu Sheldon?

— Nu se poate să-l deranjez pe domnul Sheldon la această oră!

— Probabil din cauză că la castel se găsesc invitaţi? (Evident, deşi până acum nu se gândise la această eventualitate, de Crăciun şi de Anul Nou castelul Stourton era plin de invitaţi).

— Te pomeneşti că dumneata eşti doctorul Astley? întrebă portarul pe neaşteptate.

Charles era gata să-l întrebe cine este doctorul Astley, dar se gândi să-i răspundă grăbit:

— Exact, eu sunt!

Portarul se uită la el cu neîncredere. Se apropie de aparatul telefonic de lângă intrare şi după ce învârti manivela, murmură ceva în microfon. Apoi făcu semn lui Charles.

— Apropie-te de aparat, căci domnul Sheldon ar vrea să-ţi vorbească.

— Cu plăcere; tot aşa aş vrea să-i vorbesc şi eu.

Bătrânul Sheldon rămase acelaşi om prudent şi plin de tact. De la capătul firului îi auzi glasul sfios şi prevăzător:

— Dumneata eşti, doctore Astley? Ai venit singur?

N-avu nevoie să-i răspundă decât atât:

— Sheldon, aici nu este doctorul Astley, pe care de altfel nici nu-l cunosc. Eu sunt Charles… cred că-ţi mai aduci aminte… Charles!

— Charles?

— Da, Charles care odinioară… Sfinte Doamne, ar fi imposibil să-ţi înşir acum toate amănuntele acestea… Îţi mai aduci aminte de camera *de pe mâna stingă?...* Sunt Charles care locuia în camera aceea.

— Domnule Charles?

— Da, eu sunt!

Urmă o lungă pauză, apoi glasul se auzi din nou, ceva mai stins:

— Vin… vin numaidecât… dacă veţi avea bunăvoinţa să mă aşteptaţi..

— Bine, te voi aştepta, dar spune portarului câteva cuvinte, ca să-l liniştească şi să nu-şi închipuie despre mine cine ştie ce. Spune-i numai atât, că totul este în regulă.

Întinse receptorul portarului de lângă el care-l luă şi

imediat după aceea păru mai curând nemulţumit decât împăcat, şi după ce-l agăţă în cârlig, se întoarse spre el:

— Foarte bine, domnule, poftim şi aşteaptă dumneata aici înăuntru, de vreme ce aşa a poruncit domnul Sheldon.

— Mulţumesc, şi te rog să mă crezi că nu sunt câtuşi de puţin nemulţumit din pricina atitudinii dumitale. Omul nu poate fi niciodată destul de prudent.

După ce-i aduse un scaun, portarul păru ceva mai liniştit şi acceptă ţigara pe care i-o întinse Charles.

— Pe mine, domnule, mă cheamă Marsh. Dacă sunteţi prieten al familiei, atunci fără îndoială ştiţi că anul acesta serbările la castel au fost contramandate, din cauza bolii bătrânului domn Rainier.

— Din cauza bolii… eu n-am ştiut că este bolnav.

— Acesta este motivul că la început mi-am închipuit c-aţi fi doctorul Astley. Acesta este un medic pe care-l aşteptăm să sosească de la Londra,

— Dar doctorul Sanderstead?

— Doctorul Sanderstead doreşte să aibă un consult împreună cu el.

— Prin urmare, boala este gravă?

— Cred că aşa trebuie să fie, domnul meu. Stăpânul este bătrân, încărcat de ani. Şi suferă de inimă.

— Familia este la castel?

— Toţi sunt la castel,. Afară de doamna Jill şi domnul Julian.

— Dar ei pe unde umblă?

— Probabil acum sunt în drum spre casă, căci au fost rechemaţi din călătorie.

I se părea straniu să afle în felul acesta amănuntele care-l interesau. Bolnavul era tatăl său, dar cu toate acestea capacitatea lui emotivă era istovită şi apatia ce-l copleşise, i se părea şi mai adâncă. Continuă să fumeze îngândurat. La urma urmelor, Sheldon era exact omul pe care ar fi dorit să-l

vadă înaintea tuturor. Din gândurile acestea fu trezit de cuvintele lui Marsh:

— Dacă vreţi, domnule, aş putea să vă aduc ceva de băut. Domnul Sheldon va avea nevoie de cel puţin douăzeci de minute, ca să poată ajunge până la poartă. Garajele sunt încuiate şi până aici are de făcut pe jos mai bine de o milă.

Ca şi când Charles n-ar fi ştiut că până la castel este drum de mai bine de o milă.

— N-ar fi rău, dacă mi-ai da ceva, răspunse el.

Marsh trecu în odaia de alături şi se întoarse cu două pahare pline cu whisky.

— Arătaţi puţin cam palid, domnule, aşa că băutura vă va face bine…

— Arăt palid la obraz?

— Puţin, dar s-ar putea ca la asta să contribuie şi lumina.

Charles se apropie de o oglindă şi se examină. De fapt, felul în care se arăta, era neobişnuit; în lipsă de alt calificativ mai întemeiat, ar fi putut spune că este palid. Apoi, cu totul pe neaşteptate, se simţi sfârşit de puteri, datorită drumului plin de peripeţii pe care-l făcuse, loviturii pe care o primi în cap în dimineaţa aceleiaşi zile şi probabil şi altor motive, mult mai complicate, pe care nu era în stare să le definească. Sorbi paharul de whisky şi simţi că i se răspândeşte o căldură binefăcătoare în trup.

— Eu n-am mai trecut de multă vreme pe la Stourton. Ia spune, Marsh, în timpul acesta s-a schimbat ceva pe aici? Adineauri îmi spuneai că Parsloe a murit Altceva nu s-a mai întâmplat?

— Vă interesează personalul de serviciu? Eu nu sunt la castel decât de cincisprezece luni.

— Da, personalul… şi în general dacă a intervenit vreo schimbare, zice el, căci nu îndrăznea să-i pună *o* întrebare mai precisă.

— La castel s-au schimbat foarte multe, după cum vei avea

ocazia să constaţi şi dumneata. Domnul Rainier a refăcut vechea sală de biliard şi a înlocuit-o cu alte două săli noi.

— Două săli dintr-odată, Sfinte Doamne!

— Da, dar una dintre ele nu se prea întrebuinţează. Nu este într-însa decât masa de biliard, pentru cazul când cineva ar vrea să joace. Dar din ziua în care domnul Rainier s-a îmbolnăvit…

— E bolnav de vreme îndelungată?

— De vreo şase luni. Boala l-a apucat treptat…

Mai vorbeau încă şi în momentul când se auzi o uşoară bătaie în uşă. Marsh se ridică şi deschise. Revederea fu calmă, stăpânită şi aproape fără cuvinte: *Hello, Sheldon* şi *Bună seara,* încolo nimic altceva.

Îl lăsară pe Marsh mult mai nedumerit decât la început şi plecară alături în lungul aleii întortocheate prin parcul învăluit de noapte. Imediat ce ajunseră destul de departe, ca Marsh să nu-i poată auzi, Charles se opri şi întinzându-se după mâna lui Sheldon, i-o strânse cu toată căldura.

— Sheldon, nu vreau să devin sentimental, dar îmi face deosebită plăcere, să te pot revedea. E atât de întuneric încât nu sunt în stare să văd la doi paşi, dar cu toate acestea ceva îmi spune, că ai rămas acelaşi de altădată.

— Nu sunt. În stare să-mi vin în fire, domnule Charles, dar aş vrea să fiu eu cel dintâi care să vă ureze bun venit la castel, şi să vă felicite.

— Îţi mulţumesc, deşi nu ştiu dacă acesta ar fi cuvântul indicat.

— Mi se pare atât de extraordinar, să ştiu că sunteţi iarăşi printre noi. Aproape nu-mi vine să cred…

— Nici mie nu-mi vine să cred, Sheldon. Dar să nu-mi pui prea multe întrebări. Pot să-ţi spun cel mult că azi dimineaţă eram la Liverpool. Dar să nu mă întrebi, de ce tocmai la Liverpool, deoarece în această privinţă nu ştiu nici eu mai mult decât dumneata. Imediat ce m-am trezit, am constatat

că am ceva bani asupra mea… şi în acelaşi timp o durere atroce de cap, probabil din pricină că m-a lovit o maşină… îţi jur că atât este tot ce-ţi pot spune. Nu-mi pot aduce aminte de nimic ce s-a întâmplat înainte de acest accident – din ziua când s-au întâmplat atâtea evenimente, de care eu n-am habar, de pe vremea războiului, când mă găseam între cele două fronturi şi împrejurul meu explodau grenadele – asta trebuie că s-a întâmplat cu mulţi ani în urmă. Între evenimentele acestea şi întâmplarea de azi dimineaţă, e un lung coridor… de care nu trebuie să mă întrebi. Acum trebuie să ne gândim în primul rând, cum vei proceda, ca să mă introduci în casă… Ai vreo idee?

— Dă-mi voie, domnule Charles, să mă mai gândesc. Sunt puţin cam…

— Înţeleg, cu „josul în sus", cum spunea bătrâna Sarah.

— Mi se pare straniu, că vă mai aduceţi aminte de ea.

— Ce mai face?

— Mai trăieşte şi astăzi în sat. Evident e foarte slăbită.

— Biata bătrână… Dar cu nenorocitul de Parsloe ce s-a întâmplat?

— S-a îmbolnăvit de gripă şi din asta de pneumonie. Boala a progresat repede. Anul trecut am avut o epidemie.

— Acel care i-a luat locul este un bărbat priceput.

— Marsh? Da, este destul de priceput. Înainte de asta a fost grădinar.

— Nu-mi aduc aminte de el… Dar văd că am început să vorbim despre lucruri care nu ne pot folosi la nimic.

— Tot aşa-mi ziceam şi eu, căci am să vă comunic fapte mult mai importante. Cred că de astă dată castelul vi se va părea cu totul altfel decât înainte.

— Da, tocmai am aflat. Din anumite puncte de vedere, cred că nici n-aş fi putut alege un moment mai nepotrivit, pentru a mă întoarce acasă… Ar fi fost mai bine să mă întorc după ce situaţia s-ar mai fi liniştit, doar că…

— Vreţi să spuneţi, la un moment când n-ar fi fost toată familia întrunită la castel?

— Tocmai; şi se pune întrebarea, cum le vom putea explica într-un mod acceptabil această revenire a mea.

— Va trebui să facem faţă şi acestei situaţii, domnule Charles.

— Mai bine zis, *vor fi* obligaţi să accepte situaţia.

— Evident, se vor bucura enorm… imediat ce emoţia primului moment va trece.

— Emoţia pricinuită de mirarea că mai sunt în viaţă. Nu-i aşa?

— După ce a trecut atâta vreme, şi fără să fi primit nicio ştire…

— Înţeleg foarte bine. Să nu-ţi închipui câtuşi de puţin că sunt nemulţumit de cineva.

— Domnule Charles, întrucât mă priveşte şi pe mine…

— Ştiu, nu mai e nevoie să-mi spui, Sheldon, şi tocmai de aceea îţi sunt foarte recunoscător. Faţă de Marsh te-ai purtat în această împrejurare într-un fel cum nici nu m-aş fi aşteptat. Fără îndoială, va trebui să afle şi el, cum vor afla şi ceilalţi, dar mi-a făcut plăcere felul în care ai reuşit să amâni divulgarea ştirii acesteia senzaţionale. Mi se pare straniu că adineauri la telefon, când încercam să te conving că sunt eu, fără să am intenţia să-i dezvălui ceva lui Marsh, nimic altceva nu mi-a trecut prin minte, decât camera „de pe mâna stingă”. Îţi aduci aminte că aşa îi ziceam, din cauză că uşa avea clanţa pe mâna stingă.

— Constat că vă aduceţi aminte foarte limpede de ceea ce a fost altădată.

— Da, foarte limpede; trecutul îmi face aceeaşi impresie, ca lămpile înşirate în lungul unei şosele, în timp de noapte. Văd aproape mai limpede decât ar trebui… probabil lumina ar trebui să fie mai palidă… Dar sper că totul va reveni la situaţia normală.

— Eu sunt convins, domnule, că aşa se va întâmpla.

— Să nu mai vorbim despre asta. Acum ne aşteaptă o altă problemă care trebuie rezolvată, şi ceva mă îndeamnă să spun ca pe vremuri când eram copil: „Lăsaţi-l pe Sheldon să se descurce singur”.

— Tocmai asta voiam să vă propun şi eu.

— În cazul acesta vei proceda cum vei găsi de cuviinţă. În timpul acesta prepară-mi o cameră mai retrasă, ca să pot dormi bine şi mâine dimineaţă, când voi coborî la masă, să pot face familiei onorurile cuvenite.

— Din nefericire domnul Rainer, nu va putea coborî la masă.

— Da, am aflat. Mi-a spus Marsh că este bolnav. Îmi pare foarte rău. Informează-l cu toată discreţia, pentru a evita un şoc prea violent. Întâlni privirile lui Shelton şi le interpretă în felul său: Nu te supăra, Shelton. Presimt că dumneata eşti de părere că purtarea mea de acum nu corespunde obligaţiilor celor mai elementare de politeţe, dar nu sunt în stare să stau de vorbă cu nimeni astă-seară. Sunt mort de obosit, aşa ca aş fi incapabil să înfrunt familia adunată împrejurul mesei.

— În cazul dumneavoastră, domnule Charles, nu cred că poate fi vorba despre reguli de politeţe, răspunse Shelton după ce făcu o pauză. Dacă aţi fi de acord, v-aş putea pregăti o cameră chiar în apartamentul meu.

— Admirabil. În felul acesta, cel puţin o parte a problemei ce ne preocupă ar fi limpezită. Ce vreme aţi avut pe aici în timpul din urmă?

— Destul de frumoasă, pentru anotimpul în care ne găsim. Am constatat că barometrul a început să urce.

— Foarte bine. Azi-dimineaţă la Liverpool ploua.

Dormi adânc şi liniştit, zbuciumat de visuri tulburi care-i dăduseră o senzaţie de enervare şi nemulţumire. Când

deschise ochii, razele soarelui de decembrie tremurau pe patul său. Îşi plimbă privirile prin odaie, fără să ştie unde se găseşte; pe urmă îşi aduse aminte. Dar odaia aceasta nu o recunoştea; probabil era undeva în clădirea personalului de serviciu. Când se uită pe fereastră, constată că presupunerea lui este justă. Dincolo de curtea aşternută în faţa lui, se vedea faţada impunătoare a castelului Stourton, cu teresa şi ferestrele înalte de la sufragerie şi în cealaltă parte, aripa de răsărit cu turnurile ei ascuţite. Sentimentul pe care-l resimţi, se putea asemăna cu senzaţia pe care ţi-o dă vederea unui monument pe care l-ai văzut şi înainte de asta, reprodus de cărţi poştale. Rămase preocupat de gândul acesta, până când Shelton apăru cu o tavă în mână.

— Bună dimineaţă, domnule Charles. V-am adus ceaiul.

— Mulţumesc, Sheldon.

— Barometrul urcă mereu. Aţi dormit bine?

— Aproximativ. Cât e ceasul?

— Opt. De obicei familia coboară la orele nouă. Dar astăzi – căci aseară ne-am culcat târziu – poate vor fi mai nerăbdători…

— Înţeleg. Niciodată nu poţi prevedea cum reacţionează cineva, nu-i aşa?

— Da, nu se poate prevedea.

— Ar fi trebuit să aduci o ceaşcă şi pentru dumneata, Sheldon. La loc alături de mine şi spune-mi ce s-a întâmplat. La ce oră te-ai culcat,. Căci îmi pari foarte obosit?

— Ca să vă spun adevărul, domnule Charles, eu nici nu m-am culcat încă. Am avut foarte mult de lucru. A trebuit să stau de vorbă şi cu doctorul Sanderstead. Pe urmă, hainele dumneavoastră mi-au pricinuit şi ele destulă bătaie de cap. Cred că nu le veţi mai putea îmbrăca Mi-am permis să împrumut un costum al domnului Chetwynd.

— Deocamdată să nu vorbim despre amănuntul acesta. În primul rând să aud chestiunile mai importante. Le-ai spus

totul?

— Tatălui dumneavoastră, domnule Charles, nu i-am spus nimic, dar le-am spus celorlalţi.

— Şi cum au primit ştirea adusă de dumneata?

— Firește, cu toţii au fost foarte miraţi. De fapt, la început nici n-au vrut să creadă.

— Dar după aceea?

— La urmă totuşi au trebuit să mă creadă. Şi-au exprimat nădejdea, domnule Charles, că veţi coborî la masă, astfel că vor avea ocazia să vă vadă.

— Foarte bine. Vasăzică tatălui meu încă nu i-ai spus nimic?

— Tocmai din cauza asta am fost la doctorul Sanderstead, căci am vrut să-i cer sfatul. În această împrejurare aveam nevoie şi de părerea lui.

— Firește, nici nu se putea altfel. Dumneata, Sheldon, procedezi întotdeauna cu cea mai mare prudenţă.

— Doctorul este de părere, că bătrânul stăpân ar putea să aibă un şoc de nervi. Spunea că va fi mult mai bine ca înainte de orice, să staţi amândoi de vorbă.

— De acord.

— Mi-am permis să telefonez şi domnului Truslove.

— De ce lui Truslove?

— Am crezut că el trebuie să fie informat cel dintâi şi cât mai repede.

— Cred că ai procedat foarte bine… deşi eu nu m-aş fi gândit la aşa ceva… Ce ai zice de o baie fierbinte?

— Este gata pregătită, domnule. Dacă vreţi să mă urmaţi…

— Şi ce vor zice oamenii de serviciu, dacă mă vor vedea pe aici?

— Nimeni nu ştie nimic, afară de Wilson şi de Lucas. Îi voi convoca astăzi înainte de amiază şi le voi spune la toţi. Domnul Truslove va veni la masă pe la amiază, odată cu doctorul Sanderstead şi cu doctorul Astley, medicul pe care-l

aşteptăm să sosească de la Londra.

În timpul acestei conversaţii, ajunseseră în faţa uşii de la camera de baie.

— În partea aceasta e foarte elegant. Probabil instalaţia a fost făcută de curând?

— Da, domnule Charles.

— Din asta deduc că veniturile familiei sunt înfloritoare?

Obrazul plin de creţuri al lui Sheldon se contractă, când încercă să zâmbească:

— Sunt în urcare; ca şi barometrul.

Charles făcu baie, fumă o ţigară şi îmbrăcă hainele aduse de Sheldon. Un costum cafeniu de tweed. Lui Chet i-a plăcut întotdeauna această culoare. Costumul îi venea destul de bine. Pe vremea când erau tineri, el şi Chet puteau purta aceleaşi costume.

Şi o cravată Netherton… Sheldon nu uita nimic. Netherton! Un roi de amintiri se repezi spre el: legarea jambierelor de cricket pe teren, căpşunile cu frişcă de la cofetărie, razele care cădeau oblic prin ferestrele capelei în timpul serviciului divin, vasul de cacao care aburea pe plita de gaz, în timp de iarnă, mirosul de praf şi trupuri asudate în timpul campionatelor de rugby. Acesta a fost Netherton! apoi a urmat Cambridge şi după aceea şcoala de Ofiţeri. Franţa, iar la urmă de tot amintirile încep să se tulbure. Reuşi să se reculeagă şi să nu se mai gândească la compartimentul acesta cu uşile ferecate, pentru a se concentra asupra problemelor de imediată actualitate, între care şi ironica necesitate de a se îmbrăca: înainte marş, întâi pantalonii, apoi jiletca, după ea cravata, pantofii, haina încheiată în nasturi, pentru a putea coborî la întâlnirea solemnă cu familia care-l aştepta. „Poftiţi în vagoane, domnilor”, aceasta era expresia mamei sale, de câte ori plecau împreună în micile călătorii de vacanţă, unde tatăl său nu-i însoţea niciodată, căci era mereu ocupat. Închiriau o casă la Brighton

şi luau cu ei pe Miss Posomby şi pe o cameristă cu numele Florie. În fiecare dimineaţă făceau câte o plimbare, dar nu până la Portslade. Se întorceau înainte de a ajunge până acolo, aşa că Portslade i-a lăsat întotdeauna impresia unui oraş misterios… până într-o după-amiază, când mama lui tocmai se odihnea şi el se furişase din casă şi se dusese până. La Portslade, de unde se întoarse ca un explorator dezamăgit.

— Cred, domnule Charles, că deocamdată vă veţi putea servi de acest costum.

— Da, îmi vine destul de bine, doar că este puţin cam larg. Probabil Chet s-a mai îngrăşat.

— Voi încerca să vorbesc astăzi cu domnul Masters, căci el mai are măsura dumneavoastră, dar va fi mult mai bine să vină şi s-o verifice.

— Va fi mult mai bine aşa. Ce zici, Sheldon, m-am schimbat mult?

— În exterior, domnule, nu v-aţi schimbat. Dimpotrivă, arătaţi foarte bine.

— Dar cu toate acestea ceva totuşi e altfel de cum a fost, nu aşa?

— Probabil în atitudinea dumneavoastră. Dar schimbarea aceasta e firească. O anumită nervozitate, care după cele prin care aţi trecut, este explicabilă.

— Pentru mine ar fi mult mai explicabilă, dacă *aş şti* prin ce anume am trecut. Dar să nu mai vorbim de asta. Haide, să coborâm la masă.

Trecu prin curte şi intră în casă, traversând terasa. Încă nu apăruse nimeni. Robinetul de gaz ardea, ca întotdeauna şi în sufragerie plutea acelaşi miros de spirt metilic, desprins din flacăra care tremura sub ulcelele de aramă. Ziarele *Morning Post* şi Times erau aşezate pe o măsuţă din apropiere. Pe covorul din faţa căminului se întinsese o pisica, o altă pisică şi deschise numaidecât ochii, ca să se uite la el cu

indiferenţă, apoi continuă să se spele cu o labă. Wilson se postase în apropierea bufetului şi se străduia să păstreze o atitudine, ca şi când pentru o familie englezească, întoarcerea unui fiu rătăcitor ar fi un eveniment de toate zilele.

— Bună dimineaţa, domnule Charles.

— Bună dimineaţa, Wilson.

— Cu ce să vă servesc, domnule? Cu şuncă prăjită şi ouă? Peşte afumat? Puţin rinichi?

— Mulţumesc, mă voi servi singur.

Încercă să-şi stăpânească sentimentul de sfială, în timpul în care îşi scoase mâncarea pe farfurie. Presimţea că Wilson nu-l slăbeşte din ochi. Când se întoarse cu farfuria în mână spre masă, adăugă:

— E plăcut să te vezi din nou acasă.

O declaraţie fără niciun rost, ca orice declaraţie de felul acesteia într-o astfel de împrejurare şi care se potrivea tot atât de puţin ca şi costumul lui Chetwynd, dar care ţinea loc de altceva mai bun.

— Da, domnule, sunt încântat să vă revăd iarăşi.

— Mulţumesc. Întinse mâna după ziarul Times şi-l deschise. Fâşâitul paginilor îi aduse aminte de altceva: Spune Wilson, ziarele sunt încălzite şi astăzi la focul din cămin?

— Da, domnule. Le-am încălzit întotdeauna, atâta vreme cât domnul Rainier a coborât la masă, aşa că acum a devenit un fel de obişnuinţă.

— Mi se pare straniu felul în care problemele importante se asociază cu chestiunile banale. În faţa mea învie întreaga copilărie, imediat ce simt mirosul cernelei de tipar, uscată de dogoarea flăcărilor focului.

— Da, domnule.

În timpul cât muncă, îşi aruncă ochii pe ziar. Tulburări în Europa – obişnuitele frământări din Balkani – tulburări în Irlanda, nici acestea nu mai erau o noutate, asasinarea

ofiţerilor englezi. În timpul vacanţelor de Crăciun ziarele nu prea au ştiri, şi asta este ceva obişnuit. Un articol referitor la Crăciun, plin de citate latineştii şi de umor pedant – acelaşi *Times* ca şi înainte de asta. Un lung reportaj de la un corespondent de ocazie care propunea simplificarea ortografiei. Sfinte Doamne, vasăzică şi astăzi se mai învârteau în jurul aceleaşi probleme? Nu era oare îmbucurător şi în acelaşi timp simptomatic, că astăzi, după ce războiul era terminat, Anglia să depene aceleaşi fire şi să le întreţească după acelaşi model?

Imediat după aceea începu procesiunea membrilor familiei; primul apăru Chetwynd, cel mai în vârstă dintre fraţii săi.

— Bună ziua, frate, ce mai faci?

(Ciudată formă de a saluta pe cineva! Dar la urma urmei ce altceva ar fi putut să-i spună… Prin minte îi trecură formulele de politeţe pe care le învăţase de la Miss Posomby… Când cineva te întreabă ce mai faci, îi vei răspunde cu aceeaşi formulă, căci altfel, dacă începi să vorbeşti despre tine, vei fi considerat drept un om lipsit de educaţie).

— Hello, Cet, dar tu ce mai faci?

— Îmi dai voie să te prezint soţiei mele? Lydia, acesta este Charles.

Văzu o femeie foarte înaltă, drăguţă şi cu nişte ochi care se uitau la el cu ostilitate. Veni apoi Julia, care se mai îngrăşase, dar arăta şi astăzi ca o sperietoare. Era roşie la obraz ca o flacără, din pricina soarelui şi a vânturilor. Părea exuberantă.

— Hello – helloo… Charles, vasăzică ai sosit! Sheldon ne-a spus totul. Mi se pare extraordinar, să te văd din nou în faţa mea. Nici nu bănuieşti cât…

Dar chiar în timpul sărutului ei de soră, entuziasmul i se stinse întocmai ca un chibrit pe care l-ai muiat în apă, şi nu

mai. Ştiu ce să-i spună. Charles şi Chet se luară la întrecere, care s-o servească mai întâi. Dar Chet i-o luă înainte şi Charles se aşeză din nou pe scaun.

— Julia, îmi dai voie să te servesc cu puţin rinichi?

— Nu, Chet. Nu vreau altceva decât nişte jumări.

— Nu vrei nicio bucăţică de slănină prăjită?

— Nu, Chet; te rog să mă crezi, nu vreau nimic altceva.

— N-ai aflat nimic în legătură cu starea în care se găseşte tata?

— Pe scară am întâlnit o infirmieră care mi-a spus, că a fost bine în timpul nopţii şi că starea lui nu s-a schimbat? -

— Cu atât mai bine… Eşti sigură, Julia, că nu vrei nicio bucăţică din slănina aceasta prăjită?

— Pe deplin sigură.

— Charles, sunt obligat să am grijă de tine. Văd că n-ai nimic în farfurie.

— Mulţumesc, eu nu mai vreau nimic.

— În cazul acesta sunt eu cel care urmează la rând.

Vă voi spune fără niciun înconjur că mi-e foame. Evenimentele emoţionale au asupra mea întotdeauna acest efect. Păcat că e tata bolnav… căci altfel am fi putut sărbători întoarcerea ta.

— Îmi pare şi mie rău că e bolnav, dar nu din cauza serbării.

— Serios? Da, dragul meu. Chet se întoarse spre bufet şi-şi încărcă farfuria, apoi veni la masă. Imediat după aceea se auzi zvonul de glasuri al celor care se apropiau. Ridică privirea cu prefăcută mirare şi-i salută: Bună dimineaţa, George – bună dimineaţa, Bridgett.

Pe buzele lui George tremura un surâs de enervare, luminându-i obrazul rumen ca la unei păpuşi de ceară: cu el venise Bridgett, cea mai mică din familie, o fată drăguţă şi timidă, gata întotdeauna să zâmbească, dacă vedea că te uiţi la ea sau bănuia că te vei ’ uita. Imediat după aceea se arătă

şi Vera, soţia lui George şi bărbatul Juliei… aşa că fu nevoie de prezentări: „Charles, dă-mi voie să-ţi prezint pe Dick Fontwell” – „îmi face plăcere, îmi face plăcere”, murmură Dick, un bărbat voinic cu nasul mare a cărui stângăcie se manifestă cu o violentă strângere de mână.

Micul dejun la Stourton fusese întotdeauna o obligaţie destul de dificilă, care se mai atenua datorită ziarelor, în dosul cărora fiecare avea dreptul să fie cât de morocănos poftește. În dimineaţa aceasta însă fiecare dintre cei prezenţi îşi dădeau seama că situaţia este anormală şi se considerau obligaţi să vorbească, să vorbească fără întrerupere. Charles înţelese că şi ei se simt tot atât de stânjeniţi ca şi el, şi la asta se mai adăuga şi faptul că nici nu dormiseră de ajuns. După ce schimbară o serie de întrebări privitoare la mersul vremii, la ştirile din ziare, la serbările Crăciunului şi alte chestiuni similare, îşi pregătiu o mică introducere în subiect căreia îi dădu drumul imediat ce Wilson plecă să le aducă serviciul de cafea. Îşi drese glasul, ca să atragă atenţia celor prezenţi, că el ar avea ceva de spus:

— Huâhm… îmi dau pe deplin seama că vă sunt dator o explicaţie. Dar situaţia este de aşa natură, că întoarcerea mea acasă este şi pentru mine tot atât de enigmatică şi de neînţeleasă ca şi pentru voi. Aşa ceva nu se poate întâmpla, decât atunci când cineva îşi pierde memoria. Totuşi trebuie să vă spun de la început şi cât se poate de limpede, că abstracţie făcând de misterul acesta inexorabil, reacţiile mele faţă de problemele zilei sunt în întregime cele ale unui om pe deplin normal. Nu sunt bolnav, prin urmare nu trebuie să vă faceţi nicio grijă şi nici să mă trataţi într-un fel cu totul special… Procedaţi exact cum aţi procedat şi până acum, căci n-aş vrea ca prezenţa mea să vă tulbure felul obişnuit de viaţă. Mi-ar fi penibil să văd că vă emoţionaţi din pricina mea sau că v-aş supăra cu ceva, mai ales acum când cu toţii avem motive să fim îngrijoraţi, dar din alt punct de

vedere.

În timpul cât vorbi, îşi zise că probabil a reuşit să întrebuinţeze nota indicată pentru o astfel de împrejurare, dar după ce se uită la obrazele lor, se întrebă dacă în general a fost prudent din partea lui să le spună astfel de vorbe. Bridgett se plecă peste masă şi-l mângâie pe mână.

— Nu-ţi face gânduri negre, Charles.

Chet strigă cu glasul sugrumat, de la celălalt capăt al mesei:

— Am înţeles băiete, totul este în ordine. Ne bucurăm de întoarcerea ta, poate chiar mai mult decât am fi în stare să-ţi spunem. Firește, având în vedere că bătrânul nostru părinte este bolnav, nu va fi posibil ca în cinstea ta să tăiem viţelul cel gras, dar…

— Eu îl voi considera ca şi tăiat, îl întrerupse Charles, când îl văzu pe Wilson că apare cu serviciul de cafea. Toţi începură să rida şi astfel reuşiră să treacă peste clipa aceasta penibilă.

Doctorul Sanderstead fusese aşteptat să sosească la amiază, dar apăru mult mai devreme, însoţit de doctorul Astley. Sanderstead era un bătrân medic rural, om priceput, comunicativ şi simpatic, care putea trăi destul de mulţumit din veniturile ce i le procura clientela sa particulară, «şa că lăsase grija cabinetului său în sarcina unui coleg mai tânăr decât el. De foarte mulţi ani era medicul castelului Stourton. Însoţit de specialistul în boli cardiace venit de la Londra şi îmbrăcat într-un costum de sport care părea aproape prea sportiv pentru vizita ce o făcea într-un castel de la ţară, stătu vreme de un ceas în camera bolnavului şi imediat după aceea plecă. După plecarea lui Astley, bătrânul Sanderstead profită de ocazie pentru a sta singur de vorbă cu Charles.

Îşi strânseseră mâna foarte serios, apoi ieşiră să se plimbe prin parc. Primele cinci minute le întrebuinţaseră pentru a se felicita în mod reciproc, pentru a-şi exprima mirarea şi

mulţumirea. În timpul acesta Charles devine din ce în ce tot mai liniştit, până când între ei se aşternu o tăcere pe care Sanderstead o întrerupse cu următoarele cuvinte:

— N-avea nicio grijă, că nu-ţi voi pune nicio întrebare… deoarece aceasta nu este specialitatea mea. Sheldon mi-a comunicat tot ce i-ai spus. Cazul dumitale este neobişnuit şi eu nu mă pricep în astfel de chestiuni. Dar există anumiţi specialişti pe care dacă vrei să-i consulţi…

— Deocamdată nu am această intenţie.

— Cred că din acest punct de vedere ai toată dreptatea.

Va fi mult mai bine ca înainte de orice, să te instalezi în mod definitiv. Totuşi, dacă se va întâmpla vreodată să ai nevoie de…

— E foarte amabil din partea dumitale, dar prefer ca acum să-mi vorbeşti despre tatăl meu, căci aş vrea să cunosc situaţia reală.

— Tocmai mă gândeam la asta. Cred că boală lui este foarte gravă.

Un timp îşi continuară drumul în tăcere, apoi Sanderstead adăugă:

— Fără îndoială, după această întoarcere neobişnuită în casa părintească, prima dumitale dorinţă a fost să-l vezi, şi-ţi sunt foarte recunoscător c-ai amânat această vizită, pentru a sta mai întâi de vorbă cu mine.

Charles nu prea înţelegea de ce doctorul Sanderstead îi era recunoscător.

— Spune-mi adevărul, în ce stare este?

— Adevărul este următorul: Un bărbat de vârsta lui şi suferind de boala de care suferă nu se mai poate vindeca pe deplin. Totuşi sperăm că starea lui se va îmbunătăţi puţin, pentru a putea înfrunta situaţia nouă ce s-a creat odată cu întoarcerea dumitale… şi cred că după ce va trece primul şoc, îi va face plăcere să te revadă.

Charles începu să-şi piardă răbdarea:

— Ascultă, Sandersteand, nu e nevoie ca faţă de mine să umbli cu ascunzişuri. După cât pot deduce din cuvintele dumitale, ai fi de părere că tatăl meu nu trebuie să afle nimic despre existenţa mea, până în ziua când se va simţi mai bine decât se simte astăzi.

— Da… cam acesta ar fi sfatul pe care ţi-l dau.

— Pentru a evita orice discuţie inutilă, îţi voi răspunde acum imediat, că sunt pe de-a-ntregul de acord cu dorinţa dumitale şi sunt gata să aştept, până când vei crede dumneata de cuvinţă.

— Nu sunt în stare să-ţi spun, cât de mult mă impresionează atitudinea dumitale.

— Nu e nevoie să te mai osteneşti. Evident, mi-ar li făcut plăcere să-l pot vedea pe tatăl meu, dar dacă spui că nu se simte destul de bine, atunci nu mai încape nicio discuţie. Ţinând seama de faptul că nu ne-am văzut de vreme atât de îndelungată, cred că vom mai putea aştepta câteva zile cu revederea.

După aceste cuvinte, conversaţia dintre ei se domoli. Charles presimţea că doctorul se simte jignit sufleteşte din pricină că atitudinea lui în această împrejurare n-a fost cea mai indicată pentru un fiu iubitor, dar în acelaşi timp prevedea că de aici înainte nu se mai putea conforma obiceiurilor şi nici nu va putea duce o viaţă convenţională, deoarece va fi obligat să se străduiască din toate puterile, pentru a deveni „el însuşi”. În cazul cel mai favorabil ar fi putut cel mult să-şi ascundă mâhnirea, sub aparenţa unei obiectivităţi superficiale. Atitudinea aceasta i se părea cea mai indicată în împrejurările de acum.

În timpul dimineţii "se puse o nouă problemă, dar, de vreme ce în discuţie o aduse Sheldon, Charles fu de părere că-i va fi mult mai uşor s-o dezbată împreună cu el.

— Mi-a spus doctorul Sanderstead, că dumneavoastră sunteţi de acord cu propunerea, lui, cel puţin deocamdată…

— Da, sunt de acord.

— Cred, domnule Charles, că situaţia de acum va pune o nouă problemă. De vreme ce tot personalul de serviciu ştie despre întoarcerea dumneavoastră – ceea ce este inevitabil – nu ştiu dacă ştirea aceasta nu va fi ventilată şi în afară de castel.

— Probabil că aşa se va întâmpla, şi nu văd motivul care să justifice păstrarea întoarcerii mele ca pe un secret al familiei. Nu cumva revenirea reprezintă vreo impietate a tradiţiilor familiale?

— Nu, domnule Charles, nu este vorba despre asta. Dar tatăl dumneavoastră are obiceiul ca din când în când să ceară să i se aducă ziarele, şi sunt convins că dacă ştirea aceasta va ajunge în public, va face o enormă senzaţie.

— Vrei să spui că te temi de articole senzaţionale ce le vor publica ziarele?

— Da, domnule Charles.

— Ca să-ţi spun adevărul, nu mi-ar face nici mie plăcere, nu numai întrucât mă priveşte pe mine, dar cred că n-ar fi nici în interesul tatălui meu.

— În orice caz, cred că situaţia ar fi foarte neplăcută. Adineauri un reporter de la *Daily Post* m-a chemat la telefon.

— Ei comedie! Atât de repede? Dacă îşi închipuie că vor reuşi să facă din mine un erou naţional, atunci se înşală grozav, căci refuz să primesc pe cineva.

— Cred că refuzul acesta, domnule Charles, nu ne va putea folosi la nimic. Meseria ziariştilor este să scormonească astfel de lucruri şi fără îndoială vor reuşi să afle adevărul.

— Prin urmare, ce părere ai?

— Cred c-ar fi mai bine să convocăm câţiva ziarişti, cărora să le explicăm starea în care se găseşte domnul Rainier şi să-i rugăm să fie cât se poate de circumspecţi.

— Adică să luăm contact cu redacţiile ziarelor.

— Nu cu redacţiile ziarelor, domnule Charles, ci cu

proprietarii ziarelor. Însuşi domnul Rainier este proprietarul unei importante cointeresări editoriale…

— Cam se poate? Vasăzică are un ziar al său? Despre asta eu n-am ştiut până acuma nimic.

— Da, domnule Charles. În timpul din urmă a cumpărat ziarul *Evening Record.*

— În cazul când dumneata eşti de părere că merită osteneala, am putea încerca. Cine crezi că ar fi indicat să stea de vorbă cu ei? George sau Chet? Ar fi preferabil să ne adresăm lui Chet.

— Da, e adevărat că domnul Chetwynd ar pune chestiunea într-un fel mult mai convingător decât domnul George. Cu toate acestea, ceea ce mă preocupă pe mine…

— Haide, spune!

— Lordul Borell a fost de foarte multe ori invitat aici la castel – însoţit de valetul său Jackson, care este un tânăr foarte inteligent.

Când apăru în sufragerie, îl găsi pe Sanderstead într-o discuţie înfierbântată cu avocatul Truslove. Acesta era avocatul familiei, un bărbat priceput, cu obrazul uscăţiv şi palid, în vârstă de vreo cincizeci de ani. În timpul saluturilor reciproce, avocatul şi medicul se uitară încruntaţi unul la altul, ca şi când s-ar fi simţit nemulţumiţi, din pricină că acum nu vor mai putea continua cu violenţele pe care şi le trântiseră unul altuia în obraz şi erau nerăbdători să înceapă din nou. Charles le spuse numai decât:

— Vă rog, să nu vă întrerupeţi discuţia din pricina prezenţei mele.

— Uite despre ce este vorba, domnule Charles, declară Truslove în dorinţa de a găsi un aliat. Chestiunea asta are o înfăţişare juridică şi una medicală. Evident, fiecare dintre noi este dispus să-l ferească pe domnul Rainier-tatăl de orice emoţie. Dar avem oare dreptul să ne închipuim, că şi el îşi

doreşte să fie ferit, din moment ce se pune în discuţie o problemă atât de importantă?

— Eu nu pot să vă spun altceva, ripostă Sanderstead, decât că în starea lui de acum orice emoţie ar putea să-i fie fatală.

— Bun, dar trebuie să ne gândim şi la interesele domnului Charles, zbieră avocatul Truslove, aşa că Charles se văzu din nou obligat să le spună.

— Vă rog foarte stăruitor, să nu ţineţi câtuşi de puţin seama de mine.

— E foarte firesc, domnule Charles, ca dumneavoastră să faceţi o astfel de declaraţie, dar în calitate de avocat eu sunt obligat să fiu obiectiv. Aici este vorba despre testament. Pronunţă cuvântul cu un fel de pietate şi aşteptă câteva clipe, ca acesta să poată să-şi facă efectul. Fiecare dintre noi este obligat să-şi dea seama, că aici este vorba despre o avere considerabilă. Se pune deci întrebarea, ce atitudine ar lua părintele dumneavoastră, dacă ar fi informat despre fericita… despre neaşteptata dumneavoastră întoarcere acasă.

— Înainte de orice alte considerente, nu trebuie să uităm că el este foarte bolnav, protestă Sanderstead.

— Tocmai de aceea eu sunt dispus să cred, că el ar prefera să facă o împărţire egală şi justă a bunurilor sale.

— Înţeleg ce vrei să spui, domnule Truslove, declară Charles bătând cu degetele în masă, dar te rog să mă crezi, amănuntul acesta pe mine nu mă interesează deloc.

— Bine, domnule Charles, dar cred că este datoria mea, faţă de tatăl dumneavoastră, faţă de familie şi în acelaşi timp faţă de dumneavoastră personal să stăruiesc, din punct de vedere moral sunt convins că unul dintre clienţii mei…

Standestead nu vru să se lase convins:

— Dacă intenţia dumitale este să determini o schimbare a testamentului, atunci sunt obligat să-i răspund că domnul

Rainier este tot atât de puţin în stare să facă aşa ceva, pe cât de imposibil i-ar fi în starea lui de acuma să prezideze şedinţa unui Consiliu de Administraţie. Abstracţie făcând de faptul că suntem obligaţi să-l ferim de orice emoţii.

— Nu s-ar putea întâmpla ca emoţia pricinuită de o ştire formidabilă să-i dea totuşi puterea necesară, pentru a da imediat dispoziţiunile ce le va crede indicate şi necesare?

— Mulţumesc, Truslove, pentru interesanta dumitale teorie. Când vei avea nevoie de o consultaţie juridică, te rog să treci pe la mine.

Charles zâmbi nemulţumit şi încercă să-i liniştească:

— Nu înţeleg motivul care vă determină să vă certaţi din pricina asta. Probabil amândoi aveţi dreptate. Dar îmi daţi voie ca în această împrejurare să am eu cuvântul hotărâtor? Tatăl meu nu trebuie să afle nimic despre existenţa mea, în cazul când această revelaţie ar putea să fie primejdioasă pentru starea în care se găseşte acum, căci pe mine nu mă interesează câtuşi de puţin dacă sunt sau nu trecut în testamentul său. În felul acesta sunteţi mulţumiţi?

Dar era firesc ca niciunul dintre ei să nu fie mulţumit şi în timpul mesei, care se desfăşură într-o atmosferă deprimantă, căci niciunul dintre cei prezenţi nu ştia ce să zică, Charles se uită la ei şi constată că amândoi sunt încă preocupaţi de argumentele pentru şi contra teoriei celuilalt.

În timpul după-amiezii intră în bibliotecă, în nădejdea că acolo se va putea bucura de câteva clipe de linişte, dar Chet veni pe urma lui, pentru a-i comunica punctul său de vedere în această chestiune:

— Dragul meu, eu înţeleg foarte bine atitudinea lui Truslove. Din punct de vedere juridic tu eşti – nu vreau să spun *mort* în înţelesul strict al cuvântului – dar eşti omul despre care nu se poate afirma că ar fi viu şi pe de-a-ntregul normal. El este obligat să judece problema sub acest aspect al ei. Dacă s-ar întâmpla ceva părintelui nostru – ceea ce din

punct de vedere omenesc este tot atât de probabil, pe cât de probabil ar fi şi să nu i se întâmple nimic – asta ar însemna ca tu să te alegi numai cu ce e pe tine. Eventualitatea asta n-ar fi justă, mai ales când stai să te gândeşti, că va rămâne deajuns pentru fiecare dintre noi. De aceea, după părerea mea, Truslove are toată dreptatea. Nu se poate să nu existe un mijloc pentru a-i comunica o ştire atât de îmbucurătoare. Probabil Sheldon ar putea…

— Da, de fiecare dată când suntem la strâmtoare, facem apel la Sheldon. Dar uite ce zic eu, dragă Chet, aş prefera să nu mai stăruieşti. Truslove mi-a spus că va fi foarte uşor să obţin partea de moştenire ce mi se cuvine de la mama…

— Sfinte Atotputernice, doar nu-ţi închipui că vei putea trăi dintr-un venit de cinci sute de lire pe an!

— Şi de ce să nu pot trăi? Sunt foarte mulţi oameni care ar fi mulţumiţi să aibă un astfel de venit.

— Bine, frate, dar unde ai de gând să trăieşti? Şi ce vei putea face cu această sumă?

— Deocamdată nici eu nu ştiu tocmai bine. Dar presupun că-mi voi căuta o ocupaţie.

— Evident, dacă ai putea să găseşti o slujbă foarte bine plătită la una din întreprinderile noastre, asta ar fi…

— Îmi pare rău, dar nu cred că m-ar putea ispiti o astfel de ocupaţie.

— Nu trebuie să iei situaţia atât de tragic şi nici să ocupi o slujbă de care vei fi obligat să te ocupi serios.

— În cazul acesta mi-ar conveni cu atât mai puţin… Dar cred că despre această eventualitate nu este nevoie să vorbim de pe acum.

— Fireşte că nu. Nu iei un pahar de whisky?

— Mulţumesc, nu iau.

— Eu cred că voi lua unul. Ca să-ţi spun adevărul, afacerea asta îmi uzează nervii. Până acum mi s-a părut că-mi trezeşte pofta de mâncare, dar am început să mă simt nu

ştiu…

— Vorbeşti despre emoţia pricinuită de întoarcerea mea?

— Dragul meu, tu nu porţi nicio vină. La urma urmelor, ce altceva ai fi putut face? Ştii foarte bine ce este o familie şi ce este o soţie, când începe să te bată la cap, de te scoate din minţi.

— Dar care este motivul că aţi început să discutaţi această chestiune?

— Să nu luam decât pe Truslove şi Sanderstead care se înţeleg cum se înţelege dinele cu pisica. Întrucât mă priveşte pe mine, sunt cu totul de partea lui Truslove, aşa cum ţi-am spus, dar Lydia – evident, ea te-a văzut acum pentru prima dată – nu se poate stăpâni să nu-şi manifeste neîncrederea. La urma urmelor va trebui să admiţi şi tu, că nu ne-ai povestit în toate amănuntele ceea ce ţi s-a întâmplat şi nici nu ne-ai dat explicaţii complete.

— Înţeleg foarte bine, dar dacă toate amănuntele ar putea fi cunoscute, eu aş fi cel mai mulţumit dintre toţi.

— Te rog să nu mă înţelegi greşit; în lume se întâmplă atâtea… Dar mie-mi ajunge ceea ce ai declarat tu.

— Eu n-am declarat nimic.

— Dimpotrivă, în timpul prânzului ai făcut o declaraţie. Ai afirmat că totul este în cea mai desăvârşită ordine… vreau să spun… că eşti om normal. Şi sunt gata să perseverez în această atitudine, indiferent de ceea ce vor face ceilalţi.

— Nu cumva vrei să spui că soţia ta mă crede un impostor?

— Un impostor sau altceva… Dacă de fapt va proceda în felul acesta, atunci va comite o greşeală; atât este tot ce pot eu să-i spun.

— Cred că nu vei avea nemulţumiri din pricina mea.

— E foarte amabil din partea ta, că primeşti situaţia în felul acesta, totuşi… Serios sau vrei un whisky?

— Nu mulţumesc.

— În cazul acesta, eu te las!

În aceeaşi seară luă hotărârea să plece de la castel. Nu pentru că cineva n-ar fi fost amabil faţă de el, dimpotrivă, dar presimţea că prezenţa lui deranjează pe ceilalţi membri ai familiei şi din pricina asta se simţea tot atât de tulburat ca şi el. Lui Truslove şi Sanderstead le spusese hotărârea categorică pe care a luat-o şi-i era silă să-i vadă mereu discutând acelaşi subiect.

— E mai presus de îndoială, îi spunea el lui Shelton, că prezenţa mea aici este o complicaţie care nu poate folosi nici celorlalţi, nici mie. Prin urmare, îmi voi aduna catrafusele şi voi dispărea, fără ca cineva să bage de seamă. De altfel, nu am intenţia să plec prea departe şi-ţi voi da adresa, ca în caz de nevoie să mă anunţi, dacă Sanderstead va fi de părere că-l pot vedea pe tatăl meu. Lui Truslove să nu-i spui unde sunt, căci de la el nu vreau să primesc nicio ştire. Cât despre ceilalţi, am toată încrederea în dumneata că-i vei informa în aşa fel, ca să nu rămână cu impresia c-aş fi plecat nemulţumit, sau că am renunţat. Poate vei putea găsi o soluţie acceptabilă. În timpul cât voi fi la Brighton, îţi voi face plăcerea să-mi comand câteva costume noi.

— La Brighton, domnule Charles?

— Da, mie mi-a plăcut întotdeauna Brighton. Mă voi simţi destul de bine singur; să n-ai nicio grijă. Pregăteşte-mi un geamantan şi caută – în cripta familiei, în vreo ascunzătoare sau prin arhive – să-mi procuri ceva bani de cheltuială. Cred că nimic nu poate fi mai uşor decât să găseşti o sumă de bani gata, în casa unui om bogat.

— Aş putea să vă ofer eu aceşti bani, cu toată plăcerea.

— Va fi. Admirabil. Împachetează-mi şi câteva cărţi din cele pe care le întrebuinţam pe vremea când eram la facultate, dacă le vei descoperi undeva.

— N-ar fi mai bine ca tocmai acum să nu vă ocupaţi de aşa ceva?

— Dimpotrivă, mi-ar face plăcere să mă port faţă de capul meu ca faţă de un vechi ceasornic stricat pe care-l iei în mână şi-l scuturi zdravăn, ca să vezi dacă-i foloseşte la ceva. Încă ceva: aş prefera să merg cu maşina până la Scoresby, căci sunt sătul de atâtea strângeri de mână… şi majoritatea funcţionarilor din gara Fiveoaks.

— Am înţeles! După oarecare ezitare Sheldon întrebă: E sigur că veţi pleca la Brighton? Cred că nu aveţi intenţia…

— Nici vorbă de aşa ceva, Sheldon, răspunse Charles râzând. Dacă vrei, n-ai decât să trimiţi un agent secret care să mă urmărească. Şi ca să te convingi că sunt sincer, îţi dau voie să telegrafiezi, ca să mi se reţină o cameră la *Bemer's Hotel.*

— *Bemer's Hotel?* Acesta cred că nu este un hotel din cele mai bune.

— Ştiu, dar este situat în Regency Square şi foarte aproape de casa în care am locuit împreună cu mama şi Miss Posomby în timpul unei vacanţe de vară.

Intenţia aceasta a lui nu fusese altceva decât o pornire sentimentală, aşa că a doua zi se mută în altă parte şi-l anunţă pe Sheldon. Era nemulţumit să constate că deşi nu ţine la lux şi la pompă, totuşi îşi doreşte un hotel care să fie ceva mai bun, decât ar. Fi fost de pildă hainele cu care se întorsese în seara aceea la castelul Stourton. Îi părea rău că spusese croitorului din Liverpool, să arunce costumul său ud şi rupt, deoarece acest costum ar fi putut să-i fie un indiciu preţios pentru dezlegarea enigmei din trecutul său. Se gândea acum la felul în care ar putea-o dezlega, dar stăruinţa aceasta îl obosea şi-l făcea să simtă o uşoară melancolie, o senzaţie dureroasă a golului dimprejurul ' său. Se temea de sentimentul acesta şi reuşi să găsească un fel de uşurare în evocarea amintirilor luminoase, din anii dinaintea războiului, după ce mai crescuse şi se pregătea să devină (cum îi spunea mereu Miss Posomby) un getlemen englez.

Sheldon îi împachetase câteva cărţi pe care le găsise la îndemână, dar peste câteva zile îi sosi o colecţie mult mai bine aleasă, în care se găseau cărţile întrebuinţate de el la Cambridge: *Istoria Constituţiei din Anglia* de Stubbs. *Sfântul Imperiu Roman* de Bryce şi *Măreţie şi Decădere* de Gibbon. Aceasta era o lectură sănătoasă şi substanţială, pe alocuri sălcie, menită să fie citită în zilele lungi şi însorite, când ieşea la plimbare prin parc, sau în holul hotelului, pe vreme de ploaie. Într-o dimineaţă plimbându-se în lungul stâncilor prăpăstioase de pe ţărm, întâlni un bărbat mai în vârstă care ieşise cu dinele şi se îndrepta spre Rottingdean. Apariţia unei epave pe plajă îi determină să înceapă împreună o conversaţie, care de la cărţi se abătu asupra politicii. Trei dimineţi la rând făcu aceeaşi plimbare şi de fiecare dată întâlni acelaşi bărbat, cu care relua conversaţia de unde o lăsase în ajun, pentru a continua din ce în ce tot mai emoţionaţi; dar în dimineaţa zilei a patra necunoscutul nu mai apăru şi din clipa aceea dispăru cu desăvârşire. Charles n-avea motive să-l regrete din cale-afară, ci tocmai dimpotrivă, se simţea mulţumit că relaţiile dintre ei se terminaseră, fără obiceiul absurd de a-şi da numele şi adresa.

Credinciosul Sheldon îl ţinea la curent cu tot ce se întâmpla la Stourton. Dar nu prea avea multe de spus: Domnul Rainier era în aceeaşi stare: Sanderstead şi Truslove continuau să se certe; membrii familiei erau nemulţumiţi de lipsa de variaţie a zilelor şi se plictiseau, aşa că începuseră să se întrebe, cită vreme vor mai fi obligaţi să stea la Stourton, ea după aceea să se poată retrage cu toată discreţia şi să-şi vadă de rosturile lor. Nu aşteptau propriu zis ca bătrânul stăpân să moară, dar toţi erau convinşi că au fost chemaţi prea devreme. Afară de asta apariţia neaşteptată lui Charles tulburase în oarecare măsură echilibrul familiei, căci dacă membrii familiei pot fi tulburaţi de ceva – mai mult decât de

moartea unuia dintre ei – atunci acest ceva nu poate fi decât învierea unuia pe care l-au crezut mort. Toate aceste amănunte Charles le putea ghici din scrisoarea lui Sheldon sau le putea citi printre rânduri. Scrisorile lui calme nu spuneau altceva, decât că Truslove a avut o lungă convorbire cu Astley, că soţia lui Chet nu mai vorbeşte cu Bridgett, că Chet îşi petrece majoritatea timpului în sala de biliard unde încearcă să facă lovituri, că preotul – probabil în nădejdea că-l va putea vedea pe Charles – le făcuse o vizită şi că timpul se menţine favorabil, dar barometrul a început să coboare.

Într-o dimineaţă, după ce se aşezase la masă şi avea intenţia să citească ultimele ştiri liniştitoare ale lui Sheldon care-i spunea că totul este preschimbat, un băiat de serviciu se apropie de el şi-i întinse o telegramă care de la prima vedere îl convinsese tocmai de contrarul celor afirmate în scrisoare. Tatăl său murise de câteva ceasuri, în mod subit.

Îşi făcu geamantanul şi luă primul tren cu care ajunse la Fiveoaks târziu, în aceeaşi după-amiază. Răspunse la saluturile funcţionarilor gării şi constată mulţumit că senzaţia întoarcerii lui a început să se liniştească, apoi se îndreptă spre automobil. La cotitura drumului, deşi începuse să se întunece, vederea castelului îl făcu să se simtă înfiorat de respect.

Sheldon îl aştepta în faţa casei. În interiorul slab luminat – cum se cuvenea într-o astfel de împrejurare – aştepta Chet, în mână cu un pahar de whisky.

— Bun sosit, dragul meu! Te-ai distrat bine la Bringhton?

Îmi spune Sheldon că ţi-ai prescris o cură de aer marin. Ideea nu e rea… A fost frig pe acolo? Vrei un pahar de whisky?

La răspunsul afirmativ al lui Charles, trecură amândoi în sufragerie, unde erau carafele cu lichioruri.

— Asta îmi aduce aminte că într-un rând la Londra m-am dus până la Campdenhill, dacă nu mă înşel – că să vizitez un

fel de atelier al unui artist – şi omul acesta avea un bar adevărat, ca cele din hanuri, pe un perete al sufrageriei, cu tot felul de sticle şi pahare. O idee admirabilă, ce zici? în sănătatea ta!

Charles se interesă de felul în care a murit tatăl său şi după ce află tot ce dorea, urcă singur scara de la etaj şi intră în camera mortuară. Apatia lui păru că începe să se mai limpezească puţin, şi pipăi mâna rece a mortului, simţindu-se el însuşi mort într-o anumită măsură. Puţin după aceea coborî din nou, ca să-i salute pe ceilalţi membri ai familiei, între care erau trei persoane de curând sosite la castel: Jill cu Kitty şi Julian. Jill era o femeie elegantă şi bine făcută de vreo patruzeci de ani, fiica cea mai mare şi văduvă a unui funcţionar din guvernul Indiilor care-i lăsase în grijă pe Kitty, fiica sa din prima căsătorie. Kitty împlinea paisprezece ani şi era considerată o fată neastâmpărată, chiar de către cei cărora le era simpatică. Julian, care-şi petrecuse iarna la Cannes, îl salută pe Charles cu indiferenţă, debitând o frază pe care probabil şi-o pregătise dinainte:

— Ce plăcere să te pot revedea, dragă Charles. Am aflat că în ziua când ţi-a revenit memoria, tu te găseai tocmai la Liverpool. Singura ta mângâiere trebuie să fie, că n-ai fost la Manchester.

Frazele de felul acesta atribuiseră lui Julian epitetul de caraghios al familiei, dar acestor fraze le lipsea spontaneitatea şi nivelul primelor sale cuvinte de introducere era întotdeauna mai ridicat decât al celor următoare. Era înalt şi zvelt şi arăta destul de bine în hainele exagerat de elegante. Îşi petrecea majoritatea timpului în localităţile balneare la modă, juca puţin tenis, avea un cerc de prieteni şi făcea pictură în acuarelă, despre care prietenii săi spuneau că „nu este tocmai proastă”.

Astfel, membrii familiei Rainier se adunaseră cu toţii, de la Jill, care era cea mai în vârstă, apoi Chetwynd, George, Julia,

Charles, Julian, până la Bridgett, care era cea mai mică. Prin urmare, erau şapte, câte unul de fiecare zi din săptămână, cum se spunea într-o glumă prea adeseori repetată. Ca multe alte familii ale căror membri trăiau răspândiţi pe toată suprafaţa globului, le venea greu să găsească un subiect de conversaţie care să nu se refere la propriile lor preocupări, cum ar fi de pildă nemulţumirile ce le au cu servitorii, mutările dintr-un loc într-altul, greutăţile financiare şi altele. Sheldon îşi asumă răspunderea pentru tot ce trebuia făcut la castel, procedând tăcut şi cu toată încrederea, întocmai ca o maşină bine unsă. Charles îi era recunoscător pentru această atitudine şi în special era mulţumit că-i pregătise din nou camera retrasă din tumul castelului, unde-şi putea petrece cea mai mare parte a timpului, în linişte şi citind. Presimţea că toţi ceilalţi membri ai familiei se uită la el curioşi, poate chiar bănuitori şi că orice intimitate cu ei ar duce la întrebări cărora nu va fi în stare să le dea răspuns.

În timpul acesta interveni o constatare lipsită de importanţă, dar în orice caz plăcută, anume în ultimul an bătrânul domn Rainier îşi comandase biografia. Autorul biografiei acesteia era un tânăr necunoscut, cu numele Seabury, care după toate probabilităţile îşi făcuse o specialitate din a convinge oamenii bogaţi, că posteritatea va avea mult de regretat lipsa unei biografii complete a lor. Rainier, care de obicei simţea de la distanţă pe cei care avea intenţia să-l linguşească, se lăsase de astă dată convins, comandase biografia şi plătise o sumă de bani, urmând ca restul să fie plătit după terminarea şi predarea acestei lucrări. Probabil după ce boala castelanului se agravase, Seabury se gândise că s-ar putea să nu mai primească restul ce i se cuvine, de aceea îşi terminase manuscrisul în grabă, îl expediase la destinaţie, nădăjduind că va sosi la timp şi că în felul acesta va reuşi să ofere familiei o imagine exactă a defunctului, şi că va putea să-i impresioneze.

Manuscrisul, bătut la maşină cu îngrijire şi însoţit de o scrisoare, sosi la Stourton în seara din ajunul înmormântării, adus de un curier special. Sheldon îl luase în primire şi-l pusese pe masa din hol. La un ceas după aceea, când Charles trecu prin apropierea mesei, îl deschise la întâmplare şi dădu peste o descriere a localităţii Cowderton, unde erau oţelăriile lui Rainier, în care spunea următoarele:

Ceea ce regiunea dimprejurul oraşului a trebuit să sacrifice din pitorescul silvan, este îndeajuns compensat de atmosfera de prosperitate şi optimism a oraşului. Pentru aceste daruri care sunt atât de strâns legate de familia Rainier, oraşul Cowderton trebuie să-şi aducă aminte cu recunoştinţă de tânărul visător care a răsărit chiar din inima mediului rural al Angliei.

Charles zâmbi cu îngăduinţă şi renunţă să mai citească. Se gândi că acesta carte, dacă este scrisă până la capăt în felul acesta, ar fi mulţumit pe părintele său din două motive; primul, prin însuşi felul în care este scrisă, şi al doilea pentru că nu s-ar fi lăsat amăgit de cuvintele autorului ei.

Ceilalţi membri ai familiei care răsfoiră manuscrisul şi citiră tocmai de ajuns pentru al considera acceptabil, se gândeau cu bunăvoinţă la tânărul autor necunoscut, dar în acelaşi timp se întrebau, înfioraţi de admiraţia caracteristică histrionilor, cum de i-a fost posibil să trateze un astfel de subiect în lungul a trei sute de pagini. Totuşi principala utilitate a acestui manuscris era faptul că oferea membrilor familiei un subiect de conversaţie pentru ziua următoare când la orele două jumătate se adunară împrejurul mesei din sufragerie. Cei care luaseră parte la înmormântarea din cimitirul bisericii din Stourton, veniseră să se odihnească, pentru a putea suporta o ultimă corvoadă: deschiderea testamentului. În capul mesei se găsea Truslove, omul care

deţinea toate secretele familiei şi le. Cunoştea cum îşi cunoştea buzunarele. Fiind pe deplin conştient de considerabila importanţă a momentului, începuse să mestece liniştit o friptură de berbec, luând o atitudine strict profesională, între seriozitate şi glumă, pentru a fi gata să răspundă unei vorbe de spirit sau să pronunţe un cuvânt de mângâiere pentru o lacrimă, dacă aceasta se va întâmpla să cadă.

La Stourton era obiceiul, un fel de lege nescrisă, neformulată, dar consimţită, ca la ocazii solemne Sheldon să rămână alături de ceilalţi membri ai familiei, astfel că după ce se retrăgeau toţi cei care făceau parte dintre oamenii de serviciu ai castelului, nimeni nu se mai simţea stânjenit de prezenţa lui. Chetwynd începuse o conversaţie optimistă cu Truslove despre afaceri şi-i spunea:

— Înţelegi, dragul meu, vom fi obligaţi să ne organizăm acum în timp de pace, cu aceeaşi grijă cu care ne-am organizat în timpul războiului, deoarece de aici înainte industria engleză va avea posibilităţi nelimitate. Astfel, săptămânile trecute una dintre fabricile noastre care producea material de război, a fost transformată în fabrică de motociclete şi am primit atâtea comenzi, incit nu le vom putea prididi pe toate.

Ştirea aceasta era favorabilă şi toţi cei de la masă începură să asculte cu interes, deşi aveau obiceiul să spună că orice conversaţie în legătură cu afacerile, nu poate să fie decât plicticoasă – totuşi despre ce altceva ar fi putut vorbi în această împrejurare? Pe urmă, unul dintre ei aduse vorba despre biografie şi George se adresă lui Sheldon şi-l întrebă ce părere are despre manuscris?

— Gam răsfoit în grabă, domnule George, dar mi s-a părut că este o lucrare respectabilă, după felul în care este scrisă.

— Respectabilă sau respectuoasă? întrebă Julian, al cărui spirit păru că de astă dată a scăpărat mai repede decât de

obicei.

— Şi una şi alta, domnule.

Sheldon zâmbi şi toţi cei de la masă, afară de Charles, începură să râdă, ca şi când şi-ar fi dat seama că nu au niciun motiv să-şi stăpânească veselia. În timpul acesta Chetwynd schimbă peste masă o privire de înţelegere cu Truslove:

— Ce ar fi, domnule avocat, dacă am trece acum cu toţii în bibliotecă?

Peste o jumătate de oră, secretul mult aşteptat era cunoscut de toţi, dar nu reprezenta nimic interesant. Întreaga avere a defunctului, după achitarea taxelor de moştenire, se cifra la peste un milion opt sute de mii de lire şi fusese împărţită în părţi egale celor şase copii care erau pomeniţi cu numele; în afară de asta Chetwynd, care era fiul cel mai mare şi se ocupa de conducerea întreprinderilor industriale, primea şi câteva participaţii. Castelul şi domeniul Stourton îi revenea de drept, tot aşa casa din Londra. Cele câteva amintiri din familie lăsate celorlalţi copii; în afară de asta, defunctul făcuse câteva danii în natură şi în bani, pentru personalul de serviciu şi diverse instituţii de binefacere.

Numele lui Charles nu era pomenit în testament.

Ceremonia deschiderii testamentului se desfăşură calm şi fără nimic ce nu s-ar fi putut prevedea, aşa că imediat ce Truslove împături documentul ca să-l bage în buzunar, toţi respirară uşuraţi. Cei care fuseseră încercaţi de anumite temeri – când este vorba de bani totdeauna se manifestă şi temerile – presimţeau acum că nu mai au niciun motiv să se neliniştească. Vor putea cu toţii să se bucure până la sfârşitul vieţii, de o importantă avere care era mai mare decât bănuiseră cei mai mulţi dintre ei.

Sheldon nu fusese de faţă la deschiderea testamentului. Când apăru din nou în cameră, Chetwynd strigă mulţumit:

— Sheldon, nici pe dumneata nu te-a uitat. Vei primi o mie

de lire.

— A fost un gest foarte generos din partea domnului Rainier.

— Şi dacă vrei s-asculţi sfatul meu, investeşte banii aceştia tot în întreprinderile noastre. Vei avea posibilitatea să-i dublezi sau chiar să-i triplezi… Dar cred că despre asta vom putea vorbi mai târziu. Afară de asta cred că este de la sine înţeles, că de aici înainte vei rămâne în serviciul meu.

— Cu cea mai mare plăcere, domnule Chetwynd.

Se vedea cât de colo că Chet se considera de pe acum un magnat al industriei, stăpân al castelului Stourton şi şef al familiei.

Atitudinea lui avea ceva copilăros şi te determina ca situaţia să nu ţi se pară prea neplăcută. În aceeaşi clipă se întoarse spre Truslove, care se uita la el cu atenţie.

— Şi acum, înainte de a ridica şedinţa, cred că vei mai avea de adăugat ceva.

Truslove se ridică în picioare, îşi drese glasul şi-şi începu discursul spunând, că în acest moment solemn poate s-ar cuveni să se gândească nu la trista întâmplare a înmormântării, ci să-şi concentreze atenţia asupra unui alt eveniment, de dată mai recentă, care a contribuit ca dureroasa pierdere să fie compensată de o mulţumire, deci în schimbul pierderii suferite reprezintă un câştig. De fapt, dacă domnul Rainier ar fi putut să afle acest eveniment, cine ştie… Oricare ar fi însă situaţia, cei prezenţi cunosc părerea lui în această chestiune, precum şi divergenţa de păreri dintre el şi doctorul Sanderstead. Moartea însă a pus capăt acestei discuţii, aşa că ar fi inutil să mai revină asupra ei. Gândul care-l preocupa pe el, Truslove, în această clipă, este probabil şi gândul celorlalţi care se găsesc de faţă: dorinţa de a ura domnului Charles bun venit şi a-şi exprima mulţumirea sinceră pentru fericita întorsătură care i-a permis să revină în sânul familiei sale.

— Nu ne încumetăm, domnule Charles, să explicăm felul în care s-a desfăşurat această întâmplare. Dar Biblia spune că multe şi neînţelese sunt căile Domnului. (Printre cei prezenţi se simţi un murmur de şoapte). Dar dacă se va întâmpla ca bucuria noastră să se manifeste cu întârziere sau să nu pară spontană, sunt totuşi convins că ţinând seamă de evenimente, veţi trece cu vederea.

Charles se înclină uşor în faţa celor prezenţi. Pentru el mulţumirea lor nu era nici întârziată şi nici prea stăpânită, singurul lucru de care ar fi avut motive să se plângă, era tocmai repetarea exagerată a manifestării acestui fel de sentimente. Avocatul continuă:

— Voi stărui acum asupra unui amănunt care face parte din sfera activităţii mele şi pe care-l voi discuta în mod obiectiv şi pe scurt. Domnului Chetwynd, în calitate de şef al familiei, i s-a părut – ca şi mie de altfel – care într-o anumită măsură mă consider drept reprezentant al defunctului, al unui bărbat pe care am avut privilegiul să-l cunosc, de mai bine de patruzeci de ani şi despre intenţiile căruia mă consider în drept să vorbesc… Discursul continuă vreme îndelungată pe tonul acesta. Truslove, care fusese înfrânt în timpul luptei, sale cu medicii familiei, reuşi să convingă pe toţi membrii familiei, despre necesitatea de a ajunge la o înţelegere paşnică, pe temeiul căreia fiecare dintre moştenitori să renunţe la a şaptea parte din moştenirea sa, astfel ca şi Charles să poată primi ceea ce i se cuvine. Cuvântarea aceasta pigmentată de expresii juridice şi de apeluri la simţul lor de echitate, dură aproape zece minute. În timpul acesta Charles stătu nemişcat în fotoliul său şi se uită pe rând la ei; astfel putu constata că aprobarea şi zâmbetele ce tremurau pe obrazele lor (afară de Chet şi Bridgett), erau ceva mai puţin entuziaste decât ar fi vrut să pară. Chet era jovial şi părea mulţumit de gestul său generos, Bridgett era drăguţă şi ca întotdeauna gata să zâmbească.

Ceilalţi păreau întunecaţi şi resemnaţi să-şi facă datoria până la capăt, şi cu ochii sticloşi şi sufletul înveninat îşi luau acum rămas bun de la cel puţin patruzeci de mii de lire. Erau exact ca nişte copii într-o şcoală englezească de elită, când încearcă să-şi stăpânească pornirile ereditare, de dragul unei etichete inexorabile, care-i îndreptăţea să facă parte din lumea bună. Truslove trebui să le ţină o adevărată predică, pentru a-i face să înţeleagă care este datoria lor, datorie ce trebuie îndeplinită fără niciun fel de ezitare. Probabil din simplă mulţumire şi generozitate Chet îl susţinuse, spunând:

— Ei comedie ca asta, nu înţelegeţi că trebuie să-l tratăm aşa cum se cuvine!

Prin urmare, cuvântarea începută în aceste condiţii trebuia să-şi ajungă scopul, dar când Charles se uită mai întâi la George, apoi la Julia, la Jill, la Julian şi la Lydia, înţelese numaidecât că fiecare dintre ei se străduieşte din toate puterile să înghită un hap amar, fără ca ceilalţi să bage de seamă sila ce le-o pricinuieşte. Atitudinea aceasta îl făcu să înţeleagă adevărata lor stare de spirit şi să-şi dea seama, că pentru ei, el este un fel de ghinion, cum ar fi de pildă impozitul pe venit sau un cal de curse pe care ai pariat şi soseşte cel din urmă la destinaţie.

Se ridică imediat în picioare şi începu să vorbească; i se părea că-şi aude propriul glas, dar întrebuinţat de altul:

— Vă mulţumesc tuturora şi dumitale de asemenea, domnule Truslove. Propunerea dumitale a fost extrem de generoasă, mai bine zis prea generoasă. Eu sini un om care s-a obişnuit să se mulţumească cu foarte puţin şi totuşi să se simtă mulţumit. De fapt, micul venit ce-l am acum, îmi ajunge. Îmi pare deci foarte rău că nu pot primi oferta voastră, dar cu toate acestea vă rămân profund recunoscător.

Se uită din nou la figurile lor şi în ochii unora dintre ei, dar mai ales într-ai Lydiei, soţia lui Chet, constată un tremur de

mirare şi de mulţumire. Probabil nici nu se gândiseră că va fi în stare să nu primească. Îi veni să râdă şi se întrebă, nu cumva a fost determinat în parte să refuze oferta lor, din curiozitatea de a vedea cum vor reacţiona. În fond, nici el nu ştia tocmai limpede care sunt dorinţele lui adevărate: oare aici era vorba numai despre bani sau şi despre altceva? Un fapt era cert, că atitudinea lui de acum nu fusese determinată de intenţia de a-i îmbogăţi pe ei.

Truslove şi Chetwynd se ridicară numaidecât în picioare şi începură să protesteze. Intenţiile lui Truslove erau pe deplin sincere, deoarece el în realitate nu avea nimic de pierdut. Cât despre Chet, era oare posibil ca la el să fie o simplă prefăcătorie şi un vag protest împotriva propriilor sale dorinţe şi că protestul său să nu fie altceva decât manifestarea tulbure a zorilor unei nădejdi ce tremura în ochii impudici ai soţiei sale? Stăruinţele şi protestele lui erau oare destul de energice, pentru a fi convingătoare? Charles nu era în stare să-l bănuiască pe Chet de o astfel de făţărnicie, dar presimţea că se teme de soţia sa. Totuşi Chet continuă să protesteze şi Charles stărui în refuzul său. Imediat după aceea întreaga familie începu să protesteze, manifestându-şi generozitatea cu energie crescândă, pe măsură ce convingerea lor devenea tot mai fermă, că el nu se va lăsa convins. Totuşi făcură marea greşeală de a stărui prea îndelung, aşa că Charles începu să se plictisească de spectacolul acesta şi ca să se termine odată, le răspunse:

— Ei bine, dacă stăruiţi aşa de mult, atunci voi primi propunerea voastră.

Truslove strălucea de mulţumirea pricinuită de acest triumf, despre care era convins că se datorește capacităţii sale de convingere. După câteva clipe de ezitare, Chet traversă camera şi-i strânse mâna cu efuziune:

— Bravo, băiete! Văd că suntem cu toţii de acord, aşa că Truslove va avea grijă de rest.

Ceilalţi însă reuşeau cu mare greutate să-şi ascundă consternarea în dosul unui zâmbet chinuit, şi imediat după aceea se făcu o tăcere ca de cimitir.

Trebuiau semnate tot felul de hârtii, şi puţin după aceea Charles se retrase în camera sa. Aici dormise el pe vremea când era copil, dar de atunci încoace fusese mobilată cu un gust mult mai ales. Pe o latură era un turn ai cărui pereţi erau aproape în întregime acoperiţi de ferestine şi de aici putea vedea parcul şi liniile sinoase ale colinelor din depărtare. Stătea îngândurat şi fu trezit de intrarea lui Kitty.

— Unchiule, trebuie să-ţi arăt un articol pe care l-am citit astăzi în ziarul *Times:* îi întinse ziarul şi-i arătă coloana în care era necrologul. Articolul se termina cu următoarele cuvinte:

Tot timpul vieţii sale a fost un individualist şi nu s-a abătut niciodată de la principiile sale politice şi economice, propovăduind întotdeauna şi în mod strălucit, cu vorba şi cu fapta, comerţul liber. A fost un om care datorită caracterului său, a reuşit să-şi asigure respectul adversarilor mult mai uşor decât simpatiile vulgului, aşa că toată puterea de muncă şi-a închinat-o mai mult dezvoltării întreprinderilor sale industriale, decât carierei sale politice; dar deşi activitatea sa în calitate de deputat al circumscripţiei Lythamshire-West s-ar putea spune – în cel mai sever înţeles al cuvântului – că nu s-a remarcat cu nimica, a exercitat totuşi din umbră o influenţă politică în cercul său, care nu poate fi trecută cu vederea, şi sfatul său a fost întotdeauna căutat.

— Spune, unchiule Charles, ce înseamnă asta?

— Fără îndoială asta trebuie să fie ceva, scris de cineva.

— Bine, dar eu nu înţeleg acest articol – propriu-zis cuvintele le înţeleg, dar nu pot înţelege ce vor să spună. Fără îndoială trebuie să fie ceva în legătură cu el, nu-i aşa?

— Probabil trebuie să fie un ecou privitor la tatăl meu, scris de cineva care nu l-a cunoscut îndeajuns, dar cu toate acestea nu-l putea suferi, răspunse el, fără să se mai gândească cu cine vorbeşte.

— De ce crezi că nu-l putea suferi?

Încercă să atenueze cuvintele pronunţate adineauri, spunându-i:

— Ţi-am dat un răspuns prostesc – probabil omului acestuia îi era destul de simpatic… Ei, acum haide, pleacă, draga mea. Ţi-ai luat ceaiul?

Pe vremea când era de vârsta ei, îşi lua întotdeauna ceaiul în camera de studii, şi Miss Posomby îi dădea pâine, magiun şi cozonac.

— Ceaiul se va servi pe terasă. Nu vrei să coborî şi tu?

Fetiţa aceasta părea sigură de sine.

— Cred că astăzi nu voi coborî la ceai.

— Nu te simţi bine?

— Dimpotrivă, mă simt foarte bine.

— Te-a impresionat ceremonia înmormântării?

— Înmormântările sunt întotdeauna impresionante.

Fata întârzie să plece şi părea că se gândeşte să-i spună ceva amabil şi de haz. Apoi declară, cu totul pe neaşteptate:

— Julian este grozav de caraghios, nu-i aşa?

— Da, el este măscăriciul familiei.

— Va pleca astă-seară din nou la Cannes.

— Serios?

— Nu te superi dacă-mi voi aprinde o ţigară?

— O ţigară? Ei bine, draga mea…

— Da, trebuie să ştii că fumez. Majoritatea fetelor de la Kiby încep să fumeze, imediat ce ajung în clasa a şasea. În timpul acesta îşi scoase o ţigară din poşetă şi şi-o aprinse: Cred că n-ai nimic împotrivă?

— N-aş putea spune tocmai…

— Mi-am închipuit numaidecât, că pe tine nu te

interesează astfel de fleacuri.

— Colegele tale din clasa a şasea întrebuinţează şi ele cuvântul *fleac*?

— Nu, cuvântul acesta l-a întrebuinţat mama, când a vorbit despre tine cu unchiul Chet.

— Nu mai spune… Vasăzică aşa…

— Unchiule, nu mă alunga de la dumneata, căci trebuie să rămân aici în cameră, până când îmi voi termina ţigara… Spune drept, nu-i aşa, că Sheldon este un om aproape extraordinar?

— Nu numai *aproape,* ci este cu adevărat extraordinar.

— Cred că este singurul om care ar fi în stare să scrie o carte temeinică despre bunicul.

— Ideea nu este tocmai rea. Dar de ce nu i-o sugerezi?

— Am vorbit cu el, dar a început să râdă. Se poartă atât de cumsecade faţă de toată lumea, nu-i aşa? Anul trecut, înainte de îmbolnăvirea bunicului, aici la castel s-au dat serbări şi am jucat şarade. Propriu-zis, asta s-a întâmplat nu de Crăciun ci de Anul Nou. Crezi că unchiul Chet va da de Anul Nou o serbare?

— Nu cred să se întâmple aşa ceva… Ia scrumiera de colo.

— De fapt eu am venit la tine, ca să-mi iau rămas bun. Mama vrea să plecăm astă-seară, şi-i întinse mâna.

— La revedere, Kitty. Îmi pare bine că ai trecut pe la mine.

O însoţi până la uşă.

— Unchiule Charles, e adevărat că nu-ţi aduci aminte de nimic din ceea ce ţi s-a întâmplat în timpul celor doi ani din urmă?

— Da, e adevărat.

— Mi se pare extraordinar. În timpul acesta ai putut trece prin tot felul de întâmplări emoţionante.

Charles începu să râdă şi o bătu uşor pe umăr, apoi adăugă:

— Da, uitarea poate uneori să devină şi ea un avantaj.

Probabil şi ţie-ţi va face mai multă plăcere, dacă eu voi uita că ai venit la mine, ca să fumezi o ţigară. Sau poate ţi-e indiferent.

— Probabil sunt şi eu ca tine şi nu mă sinchisesc deloc, răspunse ea deschizând uşa. La revedere, unchiule Charles, la revedere.

După ce plecă, îşi zise că probabil atitudinea lui n-a fost conformă principiilor pedagogice, când i-a permis să fumeze şi să întrebuinţeze expresii vulgare. Dar presimţea că o umbră de maliţiozitate ce se ascundea în sufletul său, îl determină să accepte astfel de situaţii, deşi în cazul de faţă nu putea fi vorba nici de umbră, pici de maliţiozitate.

Atmosfera din timpul dineului ce urmă numaidecât după aceea, nu păru câtuşi de puţin plăcută. Julian, Jill şi Kitty plecaseră. O parte dintre cei rămaşi aveau de gând să plece a doua zi. Julia şi soţul ei hotărâseră să rămână până după Anul Nou, pentru a da o mână de ajutor lui Chet şi Lydiei, care declară:.

— Charles, lui Jill şi Julian le-ar fi făcut plăcere să-şi ia rămas bun de la tine, dar şi-au dat seama că nu trebuie să te deranjeze, mai ales după ce Kitty le-a spus că nu vei coborî la ceai.

Zâmbi şi dădu din cap, în semn că a înţeles. Chet vorbea despre afaceri cu Truslove, care-şi petrecuse noaptea la castel. Chet – care de astă dată băuse mai mult decât ar fi trebuit – afirma că industria se găseşte în ajunul celui mai mare succes ce l-a cunoscut istoria ei, dar cu condiţia ca guvernul să nu se amestece în treburile ei. Declaraţia aceasta îi determină să vorbească despre politică şi despre tradiţionalul mandat al familiei:

— Dragul meu, eu nu sunt politician, dar în cazul când o delegaţie a alegătorilor ar veni la mine… Evident, ar fi prea devreme să încep să mă gândesc la astfel de lucruri. Dar cu toate acestea părea că Chet a început să se gândească la

această eventualitate şi ar fi fost dispus să-şi facă datoria faţă de familie şi faţă de circumscripţia rămasă de pe urma tatălui său.

A doua zi dimineaţa, după ce George şi soţia sa plecară împreună cu Bridgett, Charles luă hotărârea neaşteptată să plece şi el la Londra împreună cu Truslove care avea o maşină. În timpul cât Chet era în efervescenţă, Charles schimbă câteva cuvinte în şoaptă cu Shelton, care-i adusese geamantanul la maşină.

— Aveţi intenţia să rămâneţi la Londra, domnule Charles?

— Îţi voi da de ştire, Sheldon. Să nu-ţi faci nicio grijă, totul va merge de minune.

— De asta sunt convins, domnule Charles.

În drum spre Reading şi Maidenhead încercă să-l convingă pe Truslove, că la început hotărârea sa de a refuza propunerea fraţilor săi, a fost sinceră şi a cedat stăruinţelor lor numai din cauză ca familia ţinea atât de mult să-şi dovedească altruismul, dar firește, ar fi dispus să revină la prima lui hotărâre, în cazul când fraţii săi şi-ar manifesta această dorinţă.

Truslove îi răspunse că despre aşa ceva nu poate fi vorba:

— Eu sunt de părere, domnule Charles, că dumneata nu te-ai gândit deajuns la această chestiune, din cauză că nu te interesează. Dar cred că nu va fi tocmai uşor să renunţi la un sfert de milion.

— Tocmai amănuntul acesta este parte importantă. Eu nu ştiu ce aş putea face cu acest sfert de milion.

Fără nicio intenţie de a-l lua în bătaie de joc, Truslove îi răspunse că moştenirea nu-i va pricinui nicio bătaie de cap:

— Averea este investită în acţiuni ale firmei, aşa că dumitale nu-ţi rămâne altceva de făcut decât să încasezi în mod regulat dividendele.

— Cuvintele dumitale îmi aduc aminte de ceva ce şi aşa aveam intenţia să-ţi spun. Eu n-aş vrea să am de-a face nici

cu firma şi nici să fiu cointeresat la întreprinderile rămase de pe urma tatălui meu. Eu sunt om de afaceri. Dacă e vorba ca eu să primesc banii aceştia, atunci voi vinde acţiunile imediat şi capitalul îl voi învesti în bonuri de Stat.

— Domnule Charles, eu nu te sfătuiesc să faci aşa ceva…

— De ce nu? Crezi că ar fi imposibil?

— Dimpotrivă, este foarte posibil, mai ales că astăzi acţiunile sunt cerute. Dar aşa cum se prezintă situaţia, eu tot nu te-aşi sfătui.

— Foarte straniu: eu mi-am închipuit întotdeauna că avocaţii au un fel de slăbiciune pentru bonurile de Stat. Crezi că nu reprezintă investiţia cea mai sigură? Ce părere ai despre *Consols*? (Obligaţiuni Consolidate).

Lui Truslove parcă i-ar fi convenit să se gândească la avantajul ce-l oferă obligaţiunile consolidate, faţă de acţiunile întreprinderilor Rainier:

— Cred că-ţi închipui că n-aş avea nimic împotriva rentelor de Stat, care sunt sigure, şi aş fi ultimul care te-aş sfătui să nu faci un astfel de plasament, dar trebuie să-ţi divulg un secret. Problema aceasta s-ar putea să nu fie înţeleasă de cei neinteresaţi şi încă nu este nici definitiv lămurită, dar în timpul cât părintele dumitale era bolnav, a fost discutată în toate amănuntele şi probabil acum va fi soluţionată cât se poate de repede: Este vorba despre reorganizarea întregului Grup de Interese Rainier şi această reorganizare va fi foarte avantajoasă pentru acţionari. Nu pot să-ţi dau niciun fel de amănunte, dar cred că vei înţelege c-ar fi imprudent să începi să vinzi tocmai acum.

— Cu toate acestea, eu vreau să vând. Eu nu sunt un jucător de bursă şi nu mă interesează scăderea sau urcarea acţiunilor. Hotărârea mea este fermă şi înţeleg să procedez exact aşa cum ţi-am spus.

— Evident, dacă dumneata îmi vei da un ordin de vânzare, îl voi executa. Dar te-ai gândit oare, că abstracţie făcând de

capitalul investit, venitul pe care-l oferă rentele de Stat este mult mai redus?

— Nu mă interesează nici asta. Chiar o fracţiune din venitul pe care-l am acum, îmi va fi de ajuns ca să pot trăi. În concluzie – ca să-ţi divulg şi eu un secret – am intenţia să mă stabilesc la Cambridge.

— La Cambridge?

— După cum ştii, în ziua când s-a declarat războiul, eu mă pregăteam să mă înscriu la Universitate. Mi-am trecut examenul de admitere. Cred că nu poate fi rău să începi exact de acolo de unde te-ai întrerupt, mai ales atunci când prin minte nu-ţi trece ceva mai bun ce ai putea face.

Ferestrele apartamentului său la St. Swithin dădeau spre fluviu şi spre bacurile ancorate la ţărm. La întâi ianuarie, imediat după ce se instală, se simţi învăluit de o pace binefăcătoare. Nu pentru că ar fi resimţit o linişte a sufletului său însuşi, deoarece acesta mai încerca uneori să se frământe şi acum, dar i se părea uneori că aceste clădiri, Universitatea şi întregul mediu contribuie la domolirea zbuciumului ce-l simţea în adâncul fiinţei sale. În ziua când îl luase în primire, apartamentul său fusese destul de sobru, dar puţin după aceea reuşi să-i mai îmblânzească austeritatea „datorită cărţilor, câtorva tablouri şi fotolii confortabile pe care le adusese – totuşi era un interior despre care valetul său Herring spunea că este “interiorul unui gentleman pe care-l interesează studiul”. Era de cincizeci de ani în serviciul colegiului şi se simţea mulţumit de fiecare dată când vedea că la etajul său s-a instalat câte cineva care făcea parte din această categorie.

După terminarea studiilor sale la Netherton, Charles petrecu opt zile la Cambridge. În timpul examenului de admitere, locuise în altă parte, aşa că nu avusese timpul necesar să cunoască pe cineva, dar plecase cu impresia că instituţia aceasta i-a fost simpatică. Tocmai de aceea se

simţea acum foarte mulţumit, căci asta însemna că nimeni nu-l cunoaşte, că nu-şi aduce aminte de el şi nici nu. Se va găsi cineva care să se intereseze de trecutul său. Faptul că el era fiul cel mai mic al unui mare industriaş, nu interesa nici pe profesori şi nici pe studenţi; întoarcerea sa din război era un amănunt prea banal pentru colegii săi care trecuseră prin aceeaşi încercare, iar tendinţa lui de a trăi izolat era explicabilă pentru „un gentleman care vrea să facă studii".

ÎI informă pe profesorul său Braggs, un bărbat mic de statură şi ostenit, că pe el mai mult decât orice îl interesează studiu! istoriei. O convorbire pe care o avu cu Werneth, profesorul de istorie, îl făcu să se gândească la un examen de agregat, nu numai la o simplă licenţă. Îşi procură deci cărţile de care avea nevoie, participă la conferinţe şi lua parte de câteva ori pe săptămână, aşa cum era obiceiul, la mesele comune ce se dădeau în sala cea mare a Universităţii. În aparenţă acesta ar fi fost întreg felul de viaţă al studenţilor de la Universitatea din Cambridge, până în ziua când începeau să-şi dea seama, că dincolo de această aparenţă mai trebuie să fie ceva, mult mai important.

De la Stourton, credinciosul Shelton îi scria destul de des, mai mult pentru a-l informa că nu s-a întâmplat nimic deosebit. Dar Charles, care ca şi înainte de asta, reuşea să citească printre rânduri, înţelese din aceste scrisori că Chet şi Lydia, cu toate încercările făcute, n-au reuşit să reorganizeze administrarea castelului Stourton şi că din pricina asta bătrânul Shelton se simte mult mai. Stânjenit decât se simţise sub tirania vechiului său stăpân. Îi scria şi Truslove ca să-i dea informaţii din sfera sa de activitate, şi se făcu Martie, până să-l poată informa că nu mai este cointeresat la întreprinderile Rainier, Transferurile aveau nevoie de vreme foarte îndelungată şi acţiunile sale fuseseră vândute la cursul de cincisprezece shillingi bucata (ceea ce reprezenta cu cincisprezece shillingi mai mult decât cota ce

o avuseseră la Crăciun) iar cel care le achiziţionase, era însuşi Chetwynd care fără îndoială fusese foarte mulţumit că are ocazia să-şi mărească stocul de acţiuni. Truslove îi mai spunea că acest curs este destul de ridicat, deşi având în vedere tendinţa de creştere continuă a valorilor cotate la bursă, rămâne la convingerea că vânzarea acţiunilor sale a fost un act lipsit de prudenţă.

Charles îi răspunse că întrucât îl priveşte pe el, este foarte mulţumit, iar dacă datoria procedeului este *lipsit de prudenţă* a reuşit să facă lui Chet un serviciu, asta înseamnă că va fi cu atât mai mulţumit. Puţin după aceea începu vacanţa de Paşti. Nu se duse la Stourton şi nici nu vizită pe. Vreunul dintre membrii familiei, ci întrebuinţă cele trei săptămâni libere pentru a face o mică excursie în Franţa, unde vizită Chartres, Lisieux, Caen şi Rouen. În ajunul începerii trimestrului, când ajunse la Londra, cumpără un ziar şi parcurse ştirile, acum aproape nelipsite din presă, privitoare la criza economică din Europa şi la tulburările din China. Târziu în aceeaşi seară, în camera de la hotel, examină pagina financiară a ziarului şi privirea i se opri asupra unui titlu: *Acţiunile Rainier în continuă creştere – Probabilitatea unui dividend suplimentar.* Acţiunile ajunseseră la cinci lire bucata şi se vorbea despre o nouă emisiune în proporţie de o acţiune nouă la două vechi. Toate aceste amănunte el nu le înţelegea, deoarece nu era obişnuit cu jargonul financiar şi rubrica aceasta a ziarelor nu o citea aproape niciodată. Totuşi, din punct de vedere al profilului, înţelegea că atât Truslove cât şi Chet au avut dreptate, iar el s-a înşelat. Amănuntul acesta însă nu era un motiv care să-l nemulţumească, deoarece el n-ar li avut ce face cu acest prisos de bani, cită vreme Chet avea" ocazia să poată cheltui mai mult şi să poată spune celor din apropierea sa: “Vezi, ţi-am spus chiar de la început!” Era atât de dezinteresat, incit trimise câte o scrisoare de felicitare lui Chet şi Truslove.

Ziua următoare plecă la Cambridge şi preocupat de interesul studiilor sale, îşi uită cu totul de ştirile financiare. Nu era nici astăzi mai sociabil decât până acum, dar se înscrisese între membrii Clubului Ereticilor şi participa uneori la şedinţele săptămânale ale Clubului, care se ţinea la etajul unei prăvălii din Petty Cury, care vindea peşte prăjit. Cunoscu şi pe vecinul său de cameră, unul cu numele de Pali, hindustan de castă superioară şi un geniu în domeniul matematicii. Pali afirma că înţelege cifrele din punct de vedere emotiv şi le distinge unele de altele ca şi când ar fi obraze omeneşti. La început Charles îl consideră drept un excentric, apoi o personalitate şi la urmă un prieten. Puţin după aceea se obişnuiră ca cel puţin o dată sau de două ori pe săptămână să ia cafeaua împreună, în apartamentul lui Pali.

Veni vara şi în timpul acesta petrecea zile de-a-rândul în barcă, citind şi vâslind pe Upper Cam, în apropiere de Granchester, şi uneori lua barca la umăr şi trecea drumul, pentru a intra în apele mai adânci de dincolo de Old Mill. Într-o dimineaţă coti pe dreapta, în lungul unui braţ cu ape puţine, unde trebui să vâslească din răsputeri şi să înainteze cu multă greutate printre trunchiurile ascunse sub apă, ca după aceea să ajungă în mijlocul unui ochi întunecat de ape umbrite de sălciile ţărmului. Când se opri, ca să se odihnească, se simţi exact ca un explorator care se găseşte pe fluviul Congo sau pe Amazon şi nu în albia unui râuleţ din Anglia. Se simţea nebănuit de încântat şi-şi petrecu aici toată ziua, până în timpul ceaiului, când se duse la *Oechard,* hanul din Granchester, frecventat mai mult de studenţi. Era în cele mai bune relaţii cu bătrâna hangiţă, care în umbra merilor încărcaţi cu roade le servea căpşuni cu cremă. Când i-a arătat braţele pline de zgârieturi şi-i spuse pe unde a umblat, bătrâna îi răspunse:

— Vasăzică ai fost şi dumneata pe Bourne. Rupert Brooke

spune că e foarte frumos în partea aceea şi de fiecare dată se întoarce de pe acolo cu braţele pline de zgârieturi.

Gândul că a vizitat un loc pe care nimeni afară de el şi Ruppert Brooke nu l-a văzut până acum (o eventualitate foarte puţin probabilă dar foarte ispititoare) îi pricinui o mulţumire neaşteptată. Pentru a nu tulbura această mulţumire, luă hotărârea să nu mai treacă niciodată pe acolo.

De profesori şi de lectori era foarte bine văzut şi în curând îşi făcu o reputaţie printre studenţii care în timpul mesei îşi spuneau în şoaptă că acest coleg al lor va avea ocazia să ajungă foarte departe. Trăia foarte retras şi nu lua parte aproape niciodată la manifestările universitare, dar lumea spunea despre el că-şi face datoria în mod excepţional. Werneth fusese de acord ca el să se prezinte la examenul de istorie din sesiunea de Iulie, deşi majoritatea studenţilor nu îndrăzneau să se prezinte la aceste examene decât după trei sau şase semestre de studii.

— Dumneata ai o pregătire ştiinţifică solidă, îi spuse Werneth zâmbind, şi o memorie foarte bună.

Cuprins de o emoţie pe care nu şi-o putu stăpâni la timp, Charles răspunse:

— Mi se pare straniu ca dumneata să vorbeşti în felul acesta despre memoria mea, când de fapt… Şi începu să-i povestească profesorului său despre rana pe care o adusese din război şi care-i provocase golul acela în creier – coridorul întunecat, cum îi spunea el.

Werneth îl ascultă cu atenţie încordată, ceea ce reprezenta mai mult decât curiozitate. După ce elevul său termină cu ce avea de spus, rupse o foaie de bloc şi desenă un pătrat mare:

— Chestiunea asta cade în afara preocupărilor mele în calitate de istorie, dar cu toate acestea problema dumitale mă interesează foarte mult. Din ceea ce mi-ai spus, constat că viaţa dumitale este împărţită în trei părţi, ca şi Gallia de

pe timpul lui Caesar.

— Sau ca regent Street, ripostă Charles înveselit.

— Sau ca romanul din epoca victoriană, adaugă Werneth mulţumit.

— Sau ca un anghinar, conchise Charles.

Conversaţia aceasta îi făcu să se simtă extrem de mulţumiţi.

— Să numim aceste părţi AB. Şi C., zise profesorul şi trase două linii verticale, apoi scrise literele în cele trei compartimente ale pătratului. A. Reprezintă viaţa dumitale înainte de a fi rănit; B. Este epoca din momentul rănirii până în ziua aceea de 27 decembrie 1919, când te-ai trezit în Liverpool şi când – în conformitate cu afirmaţiile dumitale – ţi-ai adus aminte cine eşti şi cum te cheamă; C. Este perioada ce a urmat după aceea. Este mai presus de îndoială că în perioada C. — deci acum – îţi aduci aminte în mod normal şi pe deplin limpede atât de ceea ce se întâmplă în această perioadă C. Cât şi de ceea ce s-a întâmplat în perioada A, dar cu toate acestea nu ştii nimic de ceea ce s-a întâmplat în perioada B. Este exact?

— Pe deplin exact.

— Prin urmare, rezultă în mod logic că în timpul perioadei B. Dumneata nu ştiai nimic despre ceea ce ţi s-a întâmplat în perioada A.

— Sigur că da.

— Îţi mulţumesc. Îmi dai voie să te mai întreb ceva?

N-ai nimic împotrivă dacă voi lua această diagramă şi o voi da, împreună cu un rezumat al celor spuse de dumneata, prietenului meu Freeman, doctorul Freeman de la Facultatea de Medicină?

Văzând că Charles ezită să-i răspundă, Werneth adăugă:

— Dacă vrei, nu-i voi pomeni numele dumitale. Cu această condiţie Charles se declară de acord. Data următoare când se întâlni cu Werneth, nu vorbiră nimic despre această

chestiune, dar la câteva săptămâni după aceea, profesorul îi spuse să-l aştepte la ieşire, după ce va termina cursul.

— După cum am prevăzut imediat, profesorul Freeman a considerat extrem de interesante notele făcute de mine în legătura cu cazul dumitale. Ar vrea să te cunoască, dacă n-ai nimic împotrivă. Probabil ştii despre el, că este un filosof şi un psiholog celebru.

Charles simţi din nou pornirea de a se împotrivi, dar cedă şi de astă dată, după ce i se spuse că numele său nu va fi pomenit. Întâlnirea se desfăşură în apartamentul lui Werneth. Ilustrul savant şi Charles începură imediat o conversaţie extrem de interesantă şi cu totul impersonală. Freeman emise părerea că probabil perioada B. Îi va reveni în memorie, dar pe această eventualitate nu se poate conta cu certitudine şi nici nu se poate spune când se va produce. După această primă întâlnire, Charles avu ocazia în mai multe rânduri să stea de vorbă cu Freeman şi era o adevărată plăcere pentru el să poată consulta în mod anonim un specialist de valoarea lui. Faptul că i se oferea această posibilitate, Charles îi atribuia obiceiurilor tipice de la Universitatea din Cambridge. Pe măsură ce trecea timpul, se simţea tot mai atras de Freeman, aşa că nu păru câtuşi de puţin nemulţumit când. Mai târziu, identitatea lui fu divulgată, datorită unei întâmplări.

Reuşi printre cei dintâi la examenul din iulie şi după o pregătire care durase atât de puţin, îşi câştigă reputaţia de student strălucit. După convorbirea avută cu Werneth şi Braggs, luă hotărârea ca anul următor să studieze economia politică, ceea ce însemna un pas spre specializare, deoarece istoria economiei politice îl preocupase şi înainte de asta. Se interesa din ce în ce mai mult de doctrinele şi teoriile oamenilor şi de nebănuita stângăcie a faptelor lor, în raport cu concepţiile îndrăzneţe ale spiritului. Pentru a întrebuinţa expresia favorită a lui Werneth, paradoxul acesta i se părea

ispititor.

În timpul vacanţei de vară rămăsese la Cambridge. Înainte de amiază şi în timpul serii lucra, iar după-amiaza pleca la plimbare prin luncile din împrejurimile Grantchester. Cambridge îi plăcea în timpul vacanţelor: străzile liniştite ale oraşului, cu atmosfera de sărbătoare, lumina soarelui de august care decolora perdelele magazinelor ce nu se deschideau din nou, decât în ziua începerii noului semestru. Totuşi majoritatea librăriilor erau deschise. Se dădură şi câteva concerte bune, aşa că cele două luni trecură destul de repede.

Sheldon îi scria în fiecare săptămână, fără să-i anunţe nicio noutate, afară de nemulţumirile de la castel,. De schimbarea unei părţi din personal şi o serie de furturi mai mici care se datorau faptului că Chet nu voise să asculte de sfatul lui Sheldon, într-un rând când se certase cu un grădinar. Acum, când era prea târziu, Chet dovedea o lipsă neiertată de prevedere, concediind fără alegere personalul care ani de-a rândul slujise cu credinţă. Cei rămaşi erau prea puţini şi prea speriaţi pentru a-şi putea face datoria cum se cuvine. Chet îi scria şi el şi-i prezenta situaţia din punctul său de vedere,. Încercând să-i explice că a început să se îndoiască de capacitatea lui Sheldon şi, în calitate de membru al familiei, îl întreba ce ar zice dacă ar vinde castelul Stourton. Charles răspunse numaidecât, să-l vândă în orice caz, deoarece Stourton era o reşedinţă prea mare pentru concepţiile moderne, şi că în chestiuni practice nu trebuie să se lase influenţat de motive sentimentale. La această scrisoare Chet nu-i dădu niciun răspuns, dar la câteva săptămâni după aceea Truslove îl informă că Stourton a fost scos la vânzare, dar „în împrejurările de astăzi” e foarte puţin probabil să se găsească vreun cumpărător.

Într-o sâmbătă, când după terminarea unei conferinţe se întoarse acasă, găsi pe Kitty aşezată pe canapeaua din

apartamentul său, în timp ce Herring aştepta în anticameră, schimbându-şi greutatea trupului de pe un picior pe altul.

— Hello, unchiule Charles! strigă ea de cum îl văzu, apoi adăugă cu glasul în şoaptă: manifestaţia aceasta a fost pentru cel de afară. Am constat că nu m-a crezut când i-am spus cine sunt.

— De ce nu m-ai anunţat de sosirea ta? întrebă Charles, străduindu-se să-şi ascundă mirarea cu tonul care părea mulţumit.

— Pentru că fără îndoială ai fi refuzat să mă primeşti, răspunse ea cu îndrăzneală.

Trebuie să admit că aşa s-ar fi întâmplat şi o întrebă care este motivul că a venit la el.

— Astăzi este ziua mea de naştere.

— Serios? în cazul acesta… felicitările mele… dar…

— Unchiul Chet mi-a făgăduit că va organiza o mare serbare la Stourton, dar a contramandat totul în ultimul moment, deoarece spunea că mătuşa Lydia nu se simte tocmai bine. Dar de vreme ce de la Kirby am obţinut un concediu, n-aş fi vrut să pierd acest weekend fără niciun folos.

— Cred că nu ai intenţia să-ţi petreci weekend-ul aici.

— Mi-am luat o cameră la *Bull-Hotel.* Nici nu-ţi vine să crezi ce este în stare să facă o fată din ziua de azi, nu-i aşa?

— Dacă vor afla cei din Kirby…

— Vor constata că am făcut o vizită altui unchi, nu celui pentru care am plecat de la şcoală. Cred că asta n-are nicio importanţă. De altfel pe mine mă interesează prea puţin, dacă vor afla sau nu. Ca să-ţi spun drept, m-am săturat de şcoala asta. Aş prefera să mă înscriu la liceul din Newnham.

— N-ar fi mai bine să te înscrii la Summerville, în apropiere de Oxford?

— Constat că gândul de a fi în apropierea ta nu-ţi este câtuşi de puţin plăcut.

Începu să râdă inocent şi se gândi că va trebui s-o ducă undeva la masă.

— N-aş putea să iau masa aici, în refectorul colegiului?

— Nu.

— Iată un răspuns categoric. În orice caz, îmi eşti mult mai simpatic decât profesorul de la şcoala noastră, care afirmă că este francez şi ţine cursuri despre istoria artei. Are obiceiul că-şi pierde răbdarea şi declară imediat: „Nu vreau, m-ai înţeles, şi te rog să nu mă întrebi de motive".

Luară masa la Bull şi după ce terminară, îi spuse:

— Şi acum, frumoasă domnişoară, de vreme ce te-ai invitat singură la mine, va trebui să suporţi consecinţele. După amiezile eu mi le petrec în barcă, pe apele fluviului, şi mi-e indiferent dacă te vei plictisi sau nu. Prin urmare, sau vii cu mine, sau rămâi aici şi te vei distra cum vei găsi de cuviinţă.

— Nu face nimic, eu mă pricep foarte bine să umblu cu prăjina.

— De asta nu va fi nevoie, căci barca o voi conduce eu singur.

Tot timpul cât dură această plimbare, Kitty păru foarte mulţumită şi vorbi fără întrerupere despre şcoală, despre familie, despre el şi despre ea însăşi.

— Unchiule Charles, să ştii că ai făcut mare senzaţie cu trecerea examenului din luna iulie. Până acum familia te-a considerat puţin cam sucit… dar şi ca pe un fel de minune. L-ai înlăturat şi pe unchiul Julian, care până acum a fost considerat cel mai deştept din toată familia.

Nu-i răspunse nimic, deoarece condusul bărcii cu prăjina era o sarcină destul de grea şi tăcerea lui putea fi trecută cu vederea. Kitty nu-i era antipatică, şi fără îndoială avea anumite calităţi – sau poate o fi fost altceva – care-l determina să i se para o fată foarte atrăgătoare.

— E de la sine înţeles că familia nu are nu ştiu ce respect

faţă de inteligenţă, adăugă ea. Dar presimte, cu oarecare spaimă, că ar putea veni şi ziua când va avea nevoie de inteligenţă.

— Cum ai putut ajunge la această concluzie?

— Nu ştiu nici eu tocmai bine. Dar înainte de plecarea mamei, ceva parcă plutea în aer. Ea este la Cannes, împreună cu unchiul Julian. Probabil ştii de asta.

Luară ceaiul la *Orchard*, apoi plecară să ia masa la hotelul unde trăsese Kitty.

— Îmi pare bine că ai primit să te arăţi împreună cu mine în localul acesta, declară fata, după ce intrară în holul hotelului, şi se uită la Charles – care în conformitate cu tradiţia studenţească în timpul serii – era cu cascheta în cap şi îmbrăcat în robă. În felul acesta vor avea ocazia să constate că eu sunt o persoană respectabilă, deşi abia am împlinit cinsprezece ani. Dar tu, ce vârstă ai?

— Douăzeci. Şi şase.

— Te simţi de fapt atât de bătrân?

— Uneori mă simt ca şi când aş avea nouăzeci şi şase de ani. Tocmai de aceea prefer să nu mă gândesc niciodată cum mă simt.

— Eşti fericit?

— Da… destul de fericit.

— Îţi aduci aminte să fi fost vreodată atât de fericit, încât să nu te mai încapă pielea?

Rămase câteva clipe îngândurat, apoi îi răspunse:

— Da, o singură dată, pe vremea când eram mic, şi nu ştiu pentru care motiv Sheldon a venit să ne facă o vizită la Brighton. M-a luat cu el la plimbare şi astfel am scăpat de Miss Posomby. Ce zici de asta? şi începu să râdă.

Fata râse şi ea.

— Eu m-am simţit extrem de fericită într-un rând. Când mă apucase o durere de dinţi şi pe urmă a început să se liniştească. Ultima clipă de durere a fost pentru mine o

plăcere nebănuită.

— Tu eşti un temperament morbid!

— Bine, dar nu înţelegi că durerea face parte nedespărţită din iubire?

Charles cercetă lista de bucate.

— Deocamdată mă preocupă întrebarea, ce să luăm, un beefsteak sau o costiţă de berbec, zise el în loc să răspundă la cuvintele ei.

— Acesta este un fel de a vorbi, dar în realitate nu te-ai gândit câtuşi de puţin la ceea ce spui… A doua oară am fost fericită într-o seară, când am sărbătorit încheierea armistiţiului. Ce senzaţie divină, să te gândeşti că războiul s-a terminat. Exact ca atunci când te trezeşti în dimineaţa ultimei zile din ultimul semestru şi te întinzi în pat, între celelalte fete din dormitor, şi te întrebi: o fi adevărat că ai reuşit să ajungi până la capăt. Dar de atunci situaţia s-a schimbat puţin şi amintirea aceasta nu-ţi mai face aceeaşi impresie, nu-i aşa? Plăcerea acestei constatări s-a destrămat şi dacă astăzi încerci să mai repeţi: „S-a terminat războiul, s-a terminat războiul”, nu se poate să mai simţi aceeaşi plăcere ca în prima seară a acestui eveniment.

— M-am hotărât să luăm o friptură. Tu ce zici?

— Ia spune unchiule Charles, eşti supărat rău c-am venit la dumneata?

— De… nu prea ştiu ce voi face mâine cu tine.

— Aş prefera să fac exact ce faci şi dumneata.

— E foarte frumos ceea ce spui, dar nu cred să fie şi realizabil. Plănuisem să-mi petrec ziua citind, iar seara să merg la un concert.

— Aş merge bucuroasă cu tine la concert.

— Nu-mi vine să cred, deoarece cuartetele lui Beethoven nu se bucură de favoarea generală a publicului.

Tot aşa nu te bucuri nici tu unchiule, dar pe mine amănuntul acesta nu mă supără câtuşi de puţin.

Zâmbi, auzindu-i răspunsul plin de haz, dar luă hotărârea ca tot restul serii şi ziua următoare să nu-i mai facă nicio concesie. O va învăţa el ce înseamnă să-şi piardă vremea de la şcoală şi să se ţină de pulpana hainei lui. După o lungă plimbare făcută duminică dimineaţa despre care-şi închipuia că trebuie să fi fost extrem de obositoare, în timpul după-amiezii o luă la concert şi pe înserate o însoţi la gară, simţindu-şi sufletul uşurat.

— Unchiule Charles, te-ai purtat încântător cu mine.

— N-am băgat de seamă aşa ceva.

— Spune drept, ai avea ceva împotrivă, dacă m-aş înscrie la şcoala din Newnham?

— Eu n-am nicio posibilitate să te opresc. Dar nu cumva să-ţi închipui că în felul acesta mă vei putea vedea mai des. În primul rând regulamentul şcolii din Newnham nu admite aşa ceva…

— Crezi că pentru mine şcoala din Newnham ar fi bună?

— Întrebarea este, dacă tu vei fi destul de bună pentru Newntham, ca să fii admisă.

Te rog, fii serios, cel puţin câteva clipe. Nu s-ar putea să-i scrii mamei că acesta şcoală ar fi bună pentru mine?

— Nu cred că am dreptul să-i trimit o astfel de scrisoare.

Chestiunea aceasta vă priveşte numai pe ea şi pe tine, aşa că veţi hotărî cum veţi crede cu cuviinţă.

— Ea mi-a spus că în împrejurările de astăzi nu poate să-şi permită această cheltuiala.

— Nu poate să şi-o permită? Ce înseamnă asta?

Dar la urma urmelor era o chestiune care pe el nu-l interesa câtuşi de puţin. Dacă Jill este de părere că-şi poate permite să facă plimbări scumpe cu yachtul prin Mediterana şi să viziteze staţiunile din Europa, iar la educaţia fiicei sale să facă economii… asta este treaba ei.

Când trenul întră în gară, Kitty adăugă:

Mi se pare că afacerile nu mai merg ca până acum.

Probabil acesta este şi motivul pentru care unchiul Chet a contramandat serbarea organizată pentru mine, iar boala mătuşii Lidya n-a fost altceva decât un pretext şi încercă să-l imite pe Chet: „Ei băiete, a sosit vremea să faci şi tu economii!”

— Cred că tu ai înţeles greşit. O serbare nu poate să coste atât de mult.

— Ştiu că nu costă, dar unchiul Chet nu se gândeşte atât de departe. Nu există nimic mai îngrozitor, decât un optimist care a fost cuprins de spaimă, şi se uită la el dintr-o parte: Probabil acum îţi vei închipui că au am prins vreo frântură de conversaţie, dar trebuie să ştii că această concluzie îmi aparţine, căci nu sunt tocmai atât de proastă, cum mă crezi tu.

— Eu nu cred câtuşi de puţin că tu ai fi proastă. Dar nu înţeleg cum de eşti în stare să te ocupi de chestiuni financiare.

— Crezi că nu sunt capabilă de aşa ceva? De fiecare dată când am fost la Stourton, l-am auzit pe unchiul Chet vorbind atât de mult despre acţiunile întreprinderilor Rainier, încât la şcoală câteva fete am pus mână de la mână şi am cumpărat şi noi câteva, aşa că în fiecare dimineaţă urmărim cursul Bursei.

— Cred că eşti nebună, răspunse el cu severitate. Tu şi prietenele tale probabil puteaţi găsi un mijloc mai bun pentru a vă întrebuinţa timpul şi banii, decât să-i risipiţi cu astfel de prostii. La revedere!

Trenul tocmai părăsea peronul:

— La revedere, unchiule Charles!

Pe drumul de întoarcere spre St. Swithin, în timpul acestei înserări blânde de octombrie, se gândi la expresia „în împrejurările de astăzi”. Truslove o întrebuinţase în legătură cu eventuala scoatere în vânzare a castelului Stourton, iar de astă dată o întrebuinţase şi Jill, în legătură cu cheltuielile ce

le-ar implica trecerea lui Kitty la Newnham. Expresia „în împrejurările de astăzi” era întrebuinţată prin anii 1918 şi 1919 drept un pretext pentru sau contra unei anumite hotărâri ce trebuia luată, şi cel care o pronunţa, îi da o nuanţă de mândrie atribuită victoriei câştigate, dar în timpul anului 1920 începuse să piardă ceva din această nuanţă optimistă. Expresia nu reprezenta încă o prevestire lugubră şi nicio apropiată ameninţare, dar în lumea oamenilor de afaceri şi a speculanţilor de bursă luase o întorsătură de allegro care se termina într-un andante sfios. Afacerile luaseră un avânt atât de exagerat, încât de aici înainte nu puteau decât cel mult să stagneze. Prosperitatea nu putea continua la infinit. După ce ajunse acasă, Charles luă ziarul în mână, ca să cerceteze cursul acţiunilor Rainier. Astăzi cotau patru Lire, după ce avuseseră un curs mult mai ridicat. Ţinând seama de dividendul suplimentar ce se distribuise, acţiunile vândute lui Chet valorau acum de două ori atât cât luase el pe ele. Prin urmare Chet n-avea motive să fie neliniştit, dar cu toate acestea, dacă ar fi să pună temei pe vorbele spuse de Kitty, el totuşi se neliniştea, probabil din cauză că acţiunile cotau ceva mai puţin decât cotaseră până acum. Cuvintele pronunţate de Kitty păreau anume indicate: „Nu există nimic mai îngrozitor, decât un optimist când începe să se sperie”.

Dimineaţa următoare, când se aşeză la masă, aruncă o privire asupra rubricii financiare a ziarului şi privirea îi fu atrasă numai decât de un titlu scris cu litere mari: întreprinderile Rainier vor distribui un dividend de 10 faţă de 15 cât s-a distribuit anul precedent. Ştirea era destul de favorabilă deocamdată, prin urmare nu era niciun motiv de îngrijorare. Dar în aceeaşi seară, când se îndreptă spre Petty Cury, văzu la chioşcurile de ziare afişele care spuneau: *Panica la Bursă, Alarma provocată de acţiunile Rainier.* Se gândi că probabil reducerea dividendelor a provocat

prăbuşirea cursurilor, întocmai cum o piatră din cutia de arhitectură a unui copil, fiind greşit aşezată, provoacă destrămarea castelului pe care l-a clădit. În timpul zilei acţiunile Rainier căzuseră cu treizeci de puncte şi atrăseseră şi celelalte valori după ele. Pentru presa de senzaţie panica de la, bursă era un fel de mană cerească, sau cum o numiseră *Lunea cea Neagră.*

Totuşi deocamdată Charles îşi zicea că nu are niciun motiv să se alarmeze. Între teoriile studiului economiei politice şi întâmplările neprevăzute ce pot interveni în jocul de bursă, era o depărtare ca între cer şi pământ, iar studiile sale de specializare în acest domeniu nu-i revelaseră nici pe departe atât cât ar fi trebuit din psihologia speculaţiilor. Săptămâna ce urmă după aceea, nu se sinchisi deloc de fluctuaţiile pieţii financiare, căci genul acesta de literatură nu-l interesa, până într-o zi când, alarmat de o scrisoare a lui Sheldon, deschise din nou ziarul la rubrica financiară şi constată că acţiunile Rainier scăzuseră de la două lire şi zece shillingi, cât costaseră în ziua precedentă, la şaptesprezece shillingi bucata. Dar şi de astă dată îşi zise, că acţiunile acestea, fie că valorează mai mult, fie că au avut un curs exagerat, înainte de semnalarea panicii.

Sheldon îi scria că Chet este grozav de emoţionat. Avuseseră lungi discuţii cu bancherii şi remizierii de bursă şi petrecuse nopţi întregi în biroul său din City. Charles nu putea înţelege ce legătură ar putea avea în această împrejurare bancherii şi remizierii de bursă cu acţiunile Rainier. Întreprinderile Rainier îşi aveau birourile în Cowderton şi în alte localităţi, prin urmare ce legătură puteau să aibă cu ele cei din City? Cât despre urcarea sau scăderea cursului acţiunilor, amănuntul acesta n-avea nicio importanţă, de vreme ce nimeni nu le cumpăra şi nici nu se găsea cineva care să fie dispus să le vândă. Trimise lui Sheldon o scrisoare în sensul acesta şi i-ar fi făcut plăcere să

poată scrie lui Chet tot aşa, dar de vreme ce fratele său nu i se adresase lui, n-ar fi vrut să-l deranjeze cu părerile şi sfaturile sale.

Totuşi pe la începutul lui decembrie primi de la Chet o scrisoare, care pe ultima pagină conţinea o cerere de împrumut. Nu spunea despre ce sumă e vorba dar se vedea limpede că i-ar fi binevenită orice sumă. Ca întotdeauna era extrem de serios şi lăsa în grija lui Charles să-i trimită cât va crede de cuviinţă, aşa că-i mulţumea dinainte, asigurându-l că banii îi vor fi rambursaţi cât mai curând Charles se simţi foarte încurcat, deoarece nu-şi putea imagina suma de care avea nevoie fratele său. Probabil era vorba de o sumă neînsemnată. Dar dacă era vorba de o sumă mai mare, de câteva mii de lire… la ce-i trebuiau aceşti bani? Fără îndoială, avea dreptul să fie informat. Răspunsul i-l aduse următorul curier, în forma unei scrisori amănunţite şi sincere, care era un fel de apel deznădăjduit la generozitatea lui. Partea cea mai importantă era şi de astă dată pe ultima pagină. Chet spunea că a speculat cu acţiunile întreprinderii şi că banii necesari i-a împrumutat de la bănci. La început norocul l-a favorizat; cumpărările lui continue au contribuit la urcarea cursurilor şi a reuşit să realizeze câştiguri importante, iar cu ajutorul acestor câştiguri (pe care, firește, nu le încasase) a făcut noi achiziţii, lăsându-le drept garanţie pentru noile împrumuturi. Pe urmă a intervenit inevitabilul. Evident, Chet nu judeca lucrurile din acest punct de vedere; pentru el dificultăţile de acum nu erau altceva decât un concurs nenorocit de împrejurări, scăderea cursurilor şi somaţia băncilor de a începe rambursarea împrumuturilor acordate; pentru el toate acestea erau mai curând un fel de ghinion, decât raportul dintre cauză şi efect. Dacă Charles ar fi dispus să-i avanseze o sumă de zece-douăzeci mii de lire, pentru care-i va plăti dobândă, şi pe termen scurt: „Să zicem, dragul meu, un plasament la vedere, căci ar fi imposibil ca panica de

acum să dureze vreme mai îndelungată şi acţiunile Rainier se vor urca din nou. Doar cu puţin înainte de asta se spunea că vor ajunge un plafon de douăzeci de lire". Chet mai spunea că-i vine foarte greu să i adreseze această cerere, dar este obligat să apeleze la ajutorul lui, deoarece aici este vorba de ceva mai mult decât despre averea sa proprie, întreprinderile Rainier fiind un patrimoniu al familiei şi deci i se impune obligaţia să se gândească la Julien, Jill, Bridgett, Julia şi la toţi ceilalţi. Dacă ar arunca pe piaţă acţiunile din portofoliul său, asta ar contribui şi mai mult la scăderea cursurilor, ceea ce ar provoca nu numai compromiterea firmei ci şi primejduirea averii şi existenţei celorlalţi.

Scrisoarea sosi într-o vineri şi în aceeaşi seară Charles îi dădu răspunsul, trimiţându-i un cec care reprezenta întreaga sumă disponibilă şi-i făgădui că peste câteva zile îi va trimite şi alb bani. Dar dimineaţa următoare cazul uzinelor Rainier nu mai figura în rubrica financiară ci trecuse pe prima pagină a ziarelor, între ştirile de senzaţie. Probabil în seara de ajun, după închiderea bursei, acţiunile provocaseră o prăbuşire în libera tranzacţie, aşa că ultimul curs înregistrat reprezenta doi shilingi-jumătate; în legătură cu această prăbuşire circulau cele mai imposibile zvonuri, dintre care unele – spunea un reporter *discret* – de natură extrem de gravă.

Charles se văzu obligat să ceară profesorului Braggs o permisie şi după ce telegrafie lui Sheldon, plecă cu primul tren spre Stourton, unde ajunse târziu în timpul după amiezii.

— Văzând maşinile oprite în faţa intrării, înţelese că familia a sosit, înainte ca Sheldon să-i fi putut da de veste. Îi găsi pe toţi întruniţi în bibliotecă, în mijlocul unei discuţii foarte aprinse. Bridgett, care se găsea în apropierea uşii, strigă „Hello, Charlie", dar ceilalţi erau prea copleşiţi de subiectul pe care-l discutau, aşa că nici nu-l băgară în seamă.

Era interesant să constate că în faţa dezastrului, toate regulile buneicuviinţe sunt inexistente şi să observe cum reacţionează aceşti oameni – care până acum consideraseră averea familiei tot atât de sigură ca şi stânca ce înfruntă veacurile şi izvorul care nu va seca niciodată – faţă de sentimentul atât de comun celorlalţi muritori, ai nesiguranţei zilei de mâine. Charles se postă în apropierea uşii, căci nu voia să se amestece în discuţia lor. Bănuia că ceilalţi membri ai familiei îl hăituiseră pe Chet fără nicio milă. Deoarece se vedea că bietul Chet a început să-şi piardă răbdarea şi în cele din urmă începu să zbiere la ei:

— Ia ascultaţi, nu sunt câtuşi de puţin dispus să-mi asum singur întreaga răspundere. Câtă vreme eraţi convinşi că treaba merge strună, aţi fost foarte mulţumiţi să mă lăsaţi pe mine să mă ocup de mersul afacerilor.

— Da, atâta vreme cât am fost convinşi că eşti la înălţimea datoriei pe care ţi-ai asumat-o. Cine ar fi putut bănui că tu vei începe să faci speculaţiile pe care le-ai făcut?

— Ia ascultă, Jill… nu mă scoate din răbdări… Tu ce ai făcut toată viaţa, decât ai încasat dividentele şi le-ai cheltuit pe Riviera cu craii tăi?

— Cum de îndrăzneşti să-mi spui astfel de vorbe?

— Te rog, dacă vei putea să-mi dovedeşti că ţi-am făcut o nedreptate…

Pe Jill era gata să-l lovească damblaua:

— Ştiu că felul de viaţă pe care l-am dus eu nu se potriveşte cu viaţa meschină şi stearpă pe care ai dus-o tu… Sau poate drumul acesta lung pe care l-am făcut până aici poate fi considerat drept motiv ca să fiu insultată? Julien ştie foarte bine că tu afirmi neadevăruri. Julien te poftesc să nu tolerezi să mi se arunce astfel de vorbe în obraz. Nu face pe mutul, m-ai înţeles, Julien?

— Vă rog, păstraţi-vă cumpătul, interveni George cu glasul împăciuitor.

Apoi Julia, care era mai cumpătată decât ceilalţi, declară cu glas domolit:

— Mai bine să discutăm despre subiectul care ne interesează şi care nu poate avea nicio legătură cu purtările lui Jill, deoarece este vorba despre banii noştri.

Dar Jill continuă să vocifereze:

— Julian poate să vă spună, Julian!…

Toţi se întoarseră spre Julian, dar lui nu-i trecea nimic prin minte, aşa că se mulţumi să tacă. În timpul acesta furia lui Chet ajunsese la limită:

— Uitaţi-vă la mine, nu vă uitaţi la Julian. De săptămâni întregi n-am mai închis ochii şi în timpul acesta voi petreceaţi la Cannes, la Aix şi în toate părţile… Am îmbătrânit cu zece ani într-o singură noapte… Toţi cei de la birou au băgat de seamă, dar vouă ce vă pasă. Apoi adăugă pe un ton dramatic: Fără să vă mai povestesc despre Lydia, care a avut un atac de nervi.

Cuvintele cu care-i invitase să se uite la el erau lipsite de judecată, deoarece afirmaţia relativă la starea în care se găseşte, părea exagerată. Evident, arăta ostenit şi ar fi fost indicat să facă o baie şi să se bărbierească. Dar părul lui nu părea câtuşi de puţin să fi încărunţit, din pricina nopţilor petrecute fără somn. Chiar în această clipă, când încerca să pozeze în victimă, era acelaşi caraghios care fusese întotdeauna. Totuşi, sau poate datorită acestui motiv, Charles se simţi înfiorat de păreri de rău.

Julian, care în timpul acesta reuşise să se gândească la ceva de spirit, îi răspunse:

— Chet, nu te superi dacă-ţi voi spune că felul în care arăţi tu, ne interesează mai puţin decât felul în care ai administrat banii noştri.

Julia aruncă o privire spre uşă şi descoperi pe Charles:

— Iată c-a venit şi omul misterios. Bună ziua, scumpule! Ai fost foarte deştept că ţi-ai vândut acţiunile la vreme, ca în

locul lor să cumperi rentă de Stat. Deştept băiat, n-am ce zice. Dar ia spune, ai venit aici ca să te bucuri de nenorocirea noastră?

Cuvintele ei reprezentau exact interpretarea de care se temuse. Făcu un pas şi se apropie de grupul lor.

— Eu cred că tu te înşeli, dragă Julia… Bună ziua, Chet…

Chet care după erupţia furioasă de adineaori, era gată să plângă, îi întinse mâna, exact ca un căţeluş care îi întinde o labă, şi murmură cu glasul plângăreţ:

— Bună ziua, dragul meu. Ai sosit tocmai în momentul critic… îţi mulţumesc pentru scrisoarea pe care mi-ai trimis-o. A fost un gest extrem de amabil din partea ta… Dar cred că a venit prea târziu… tocmai în timpul refluxului…

Charles, care nu-l auzise limpede ce spune, îi răspunse mai mult ca să nu tacă.

— Aş fi vrut să vin, mai devreme, dar am scăpat primul tren.

— Ai scăpat şi ocazia să auzi ultimele noutăţi comunicate de Chet, ţipă Jill cutremurată de isterie. Noutăţi extraordinare. Am venit zi şi noapte cu trenul, ca să le pot afla; şi tot aşa a făcut şi Julian. Ce ar fi dacă le-am mai repeta odată şi pentru Charles?

— I le voi repeta cu plăcere, răspunse Julia oţărâtă: Am intrat cu toţii la apă şi Chet este cel mai mare om de afaceri din lume.

— Cu excepţia unui anumit student de la Cambridge, care a contribuit cu un sfert de milion la cifra datoriilor lui Chet, cerându-i lichidarea imediată a pachetului său de acţiuni, adăugă Julian.

— Ce vrei să spui cu vorbele acestea? întrebă Charles şi se întoarse brusc spre el.

— Cred că pachetul tău de acţiuni a fost vândut lui Chet, nu-i aşa?

— Eu nu l-am rugat să le cumpere – şi despre asta am aflat

abia mai târziu.

— Da, dar ţi l-a plătit în bani gheaţă!

— Fireşte că în bani gheaţă – sau cum ai fi vrut să mi le plătească?

— Şi de unde crezi că şi-a. Procurat banii? Probabil din buzunarul său?

— Nu cumva vrei să afirmi că a trebuit să se împrumute ia Bancă? Charles se întoarse spre fratele său: E adevărat, Chet?

— Din păcate, Charles, este adevărat. Deoarece tu ai cerut bani numerar.

— Şi tu ai cerut acţiunile.

— Ca să-ţi spun adevărul, dragul meu, nu ţineam să le cumpăr, dar n-aş fi vrut să ajungă pe mâna unui străin, aşa că am fost obligat…

— Da, dar nu înţeleg tocmai bine… nu eram liber să le vând şi altuia?

— Ba da, dar nu la cursul acela. Încearcă şi aruncă pe piaţă şaizeci de mii de acţiuni dintr-odată, şi vezi ce se va întâmpla. Am fost obligat să le cumpăr, pentru a menţine cota pe care o aveau la bursă. E adevărat, Truslove?

Charles întoarse privirea spre Truslove, care sta mai la o parte şi se sprijinea cu o mână de spătarul unui fotoliu.

— Fără îndoială, domnule Chetwynd, acesta a fost mobilul gestului dumitale, răspunse el. Totuşi sunt de părere că din pricina asta nu putem face nicio vină domnului Charles.

— Nu cumva aici este vorba să facem cuiva vreo vină? îl întrerupse Charles emoţionat. Pot să vă spună atât, că eu.:.

Se opri. Ce putea el să le spună? Că-i pane rău? Că dacă ar fi ştiut dinainte că Chet va fi obligat să împrumute banii necesari, ar fi stăruit ca acţiunile sale să se vândă prin bursă? Că dacă ar fi prevăzut catastrofa, ar fi păstrat acţiunile, numai pentru a feri familia de dezastru? Dar niciuna dintre afirmaţiile acestea n-ar fi fost adevărate, afară

de prima. Aşa că declară, mai mult pentru a se scuza în faţa propriei sale conştiinţe:

— Eu pot afirma, cel mult, că toate acestea nu le-am prevăzut.

— Nu mai spune, zbieră Jill. Şi cine crezi că poartă vina, din cauză că tu n-ai prevăzut?

— Eu singur. De asta sunt pe deplin conştient. M-am interesat prea puţin de astfel de chestiuni.

— Cred că această mărturisire nu te costă acum nimic, nu-i aşa?

Glasul ei era atât de înveninat, încât Charles se uită la ea surprins:

— Jill, eu nu înţeleg ce vrei să spui cu astfel de vorbe.

— Te rog, nu-ţi lua aerele acestea de superioritate, aduse de la Cambridge… deoarece nici noi nu suntem aşa de proşti, cum îţi închipui tu. Nici nu s-ar putea spune că suferim de lipsă de memorie. Cred că înţelegi ce vreau să spun? Vreau să spun că din punct de vedere moral eşti obligat să rambursezi banii.

Truslove făcu repede un pas înainte:

— Observaţia aceasta o consider ca lipsită de echitate şi cu totul nejustificată.

Jill continuă să vocifereze:

— Am spus, din punct de vedere moral, nu din punct de vedere juridic. Datoria morală, domnule Truslove, mi se pare, aceasta a fost expresia întrebuinţată de dumneata, după moartea tatălui nostru, când ai reuşit să ne determini să împărţim moştenirea noastră cu

Charles? N-ar fi trebuit ca atunci să facem acest gest. Şi nici el nu trebuie să-l facă astăzi. Dar ceea ce *ar trebui* să facă, este o altă chestiune.

La aceste cuvinte nimeni nu mai zise nimic, Julien îşi trecu mâna îngândurat peste bărbie, în timpul cât Julia se uita întunecată la Jill. Familia părea că a găsit o nouă ţintă

împotriva căreia şi-ar fi îndreptat atacurile cu mai mult succes decât împotriva lui Chet, căci la urma urmei Chet făcea parte din familie. Cât despre Charles, cu el era altceva.

Se uită la ei pe rând, examinându-le expresia obrazului şi-şi dădu seama – mult mai limpede până acum – că pe el nu-l consideră ca făcând parte dintre ei. Conştient de această situaţie neaşteptată, privirile lui deveniră mai reci, dar se stăpâni şi întrebă cu glasul liniştit, ca şi când s-ar fi adresat tuturor celor prezenţi: – Eu încă nu sunt în stare să-mi dau seama de ceea ce s-a întâmplat. Nu s-ar putea să stau de vorbă cu careva dintre voi, între patru ochi, fără ca ceilalţi să se amestece în discuţia noastră? De pildă cu tine, Chet? Sau cu tine, Julian?... Chet păru că se uită speriat împrejurul său, iar Julian nu făcu nicio mişcare: Sau eventual cu dumneata Truslove?

În mijlocul tăcerii generale, ieşi împreună cu avocatul pe terasă. Nu scoaseră nicio vorbă, până când ajunseră destul de departe de casă, aproape de noile terenuri de tenis pe care Chet le instalase puţin înainte de a se decide să scoată castelul Stourton în vânzare. Avocatul încercă să-şi exprime în cuvinte alese părerea de rău pentru scena desfăşurată în bibliotecă şi pentru evenimentele care o provocaseră. Vreme de patruzeci de ani reprezentase interesele ’ familiei, dar până acum nu s-a întâmplat încă niciodată... Charles îl întrerupse fără nicio consideraţie:

— Ascultă, Truslove, cred că nu este momentul să facem pe sentimentalii.

— Te rog, domnule Charles, cel puţin să-mi dai voie să-ţi spun că în timpul ultimelor luni am atras atenţia domnului Chetwund în mai multe rânduri, asupra primejdiei în care se găseşte, dar a fost zadarnic. Şi-a închipuit că norocul nu-l va părăsi niciodată. Nimeni nu mai putea sta cu el de vorbă. M-am gândit întotdeauna c-ar fi foarte bine să aibă ceva din calmul şi judecata dumitale rece.

— Te rog să nu-ţi pierzi vremea nici cu felul acesta de complimente. Vreau fapte. Înainte de toate aş vrea să ştiu dacă întreprinderile Rainier sunt sau nu în pragul falimentului?

— Ar fi greu de precizat, domnule Charles. Sunt multe firme care ar ajunge în pragul falimentului, dacă s-ar întâmpla să fie asediate în mod simultan de toţi creditorii care să ceară rambursarea. Şi din păcate în majoritatea cazurilor aşa se întâmplă, când o firmă începe să se clatine. E adevărat că întreprinderile Rainier lucrează şi astăzi cu câştig, dar au o mulţime de datorii de tot felul. Dacă toate aceste datorii ar trebui plătite acum imediat, ceea ce nu este exclus, ţinând seamă de scăderea valorilor Rainier la bursă…

— Cursul de doi shillingi-jumătate reprezintă valoarea reală a acţiunilor?

— Şi asta ar fi tot atât de greu de precizat, deoarece nu se poate trage o linie de demarcaţie exactă între cursul şi valoarea reală pe care ar avea-o o hârtie.

— Ce s-ar întâmpla în cazul când aceste credite ar fi denunţate?

— Întreprinderea va fi obligată să găsească un împrumut în altă parte… dacă în general îl va putea găsi.

— Şi dacă nu-l va putea găsi?

— În cazul acesta nu i-ar rămâne altceva de ales, decât să ceară concordatul sau să convoace pe creditorii actuali, pentru a ajunge la o înţelegere cu ei.

— Îmi dai voie să-ţi pun o întrebare, la care totuşi nu vei fi obligat să răspunzi, dacă nu-ţi va conveni: Chet a speculat cu banii întreprinderii?

— Sunt obligat ca şi de astă dată să-ţi răspund, că e foarte greu să faci deosebirea între ceea ce s-ar putea numi speculaţie şi operaţie financiară normală. În nădejdea că preţurile se vor ridica, domnul Ghetwynd a cumpărat un important stoc de materiale prime. Procedând în felul acesta

a comis aceeaşi greşeală pe care au comis-o şi alţi oameni de afaceri oneşti şi cu mai multă experienţă decât el.

— Crezi că va fi în stare să-şi ceară declararea în stare de faliment?

— Totul depinde de ceea ce se va întâmpla cu întreprinderile Rainier. Dacă vor putea rezista asaltului, probabil băncile creditoare vor considera să-i acorde un avans. În cazul acesta va fi obligat să pună ipoteca pe castelul Stourton şi să-şi reducă cheltuielile la minimul posibil. Tot aşa va trebui să facă şi restul familiei.

— Înţeleg. Şi acum, ultimă întrebare: Spuneai că întreprinderile au nevoie de numerar în acelaşi timp dumneata ştii de ce sume dispun eu. Crezi că acestea ar fi de ajuns pentru ca Rainier să poată "rezisista asaltului", cum te-ai exprimat dumneata şi că ar putea să-i fie de folos?

— La această întrebare, domnule Charles, este tot atât de greu să-ţi dau un răspuns. De fapt, eu nici nu te-aş sfătui…

— Nu-ţi cer sfatul, ci aş vrea să ştiu de ce sumă are nevoie, aşa ca să-mi pot da seama, dacă intervenţia mea ar mai putea să salveze ceva?

— Eu nu ştiu, domnule Charles. Situaţia este prea complicată. Va trebui să ne adresăm unui grup de experţi contabili şi să luăm informaţii de la băncile interesate. Aşa cum se prezintă lucrurile, mi-ar fi imposibil să-mi fac o imagine limpede despre această problemă.

— Îţi mulţumesc în orice caz, pentru c-ai avut bunăvoinţa să mă informezi, în măsura în care ţi-a fost posibil. N-am putea ieşi prin altă parte a grădinii, căci n-aş vrea să mai ascult discuţia încinsă între membrii familiei, în cazul când aceasta mai continuă…

La un ceas după aceea părăsi căţelul Stourton, fără să se mai întâlnească cu nimeni, dar lăsă lui Sheldon câteva rânduri pentru Chet, în care-i spunea că peste o zi sau două

îi va da de ştire. După ce traversă Londra într-un suflet, ajunse la gară tocmai la timp pentru a putea lua ultimul tren care să-l ducă la Cambridge şi pe la miezul nopţii era din nou în apartamentul său din St. Swithin. Era ferm hotărât să le întindă o mână de ajutor, presupunând că ajutorul acesta ar putea reprezenta un folos real. Nici el nu ştia tocmai limpede cum de a putut ajunge la această concluzie, în orice caz nu datorită obligaţiei morale pe care Jill încercase să i-o sugereze. În acelaşi timp, nici datorită simpatiei faţă de familia sa, de care se sinchisea foarte puţin, abstracţie făcând de Chet şi Bridgett, deoarece faptul că fraţii şi surorile sale vor fi obligaţi ca de aici înainte să-şi câştige singuri existenţa, era un amănunt care nu-l putea impresiona câtuşi de puţin. Dacă de fapt îi părea rău de cineva, atunci îi părea rău de Sheldon şi de ceilalţi care erau în serviciul castelului, pe care-i cunoştea, şi de miile de lucrători şi funcţionari necunoscuţi care se găseau în serviciul Uzinelor Rainier. Toţi aceştia dormeau acum liniştiţi în casele lor modeste şi nici nu bănuiau că soarta lor se găseşte în mâinile unui singur om, ale unui tânăr student al Universităţii din Cambridge. Situaţia era fantastică, dar cu toate acestea reală. Partea importantă pentru el era faptul că banii nu-l interesau câtuşi de puţin; numai venitul produs de acest capital întrecea cu mult nevoile lui proprii. Dacă-l va întrebuinţa acum pentru o acţiune – oricât de îndoielnică – ar fi însemnat că reprezintă mai mult folos, decât dacă ar fi rămas în stăpânirea lui şi ar fi continuat să fie pentru totdeauna un capitol mort. Încetul cu încetul, planurile lui pentru viitor începură să se precizeze: avea intenţia că după ce-şi va obţine titlul universitar, să rămână la Cambridge. Werneth îi vorbise într-un rând despre posibilitatea de a obţine o catedră; în cazul când o va obţine, din ceea ce va câştiga, va putea trăi modest, dar destul de mulţumit.

La câteva zile după aceea cursurile trimestriale se

terminară., şi întorcându-se la Londra, îşi luă o cameră la hotel. Imediat după aceea îi anunţă pe Chet şi pe Truslove despre intenţia lui de a-i ajuta, cu anumite condiţiuni, în cazul când va constata că banii săi mai pot săvârşi minunea dorită. În scopul acesta avu nevoie de convorbiri îndelungate cu bancherii din City şi cu diverşi experţi contabili, de plicticoasele şi îndelungatele cercetări ale bilanţurilor, ale documentelor şi ale notelor care trebuiau scoase din dosarele prăfuite şi toate acestea erau atât de încurcate, încât Charles îşi dădu numaidecât seama de ravagiile pricinuite de neglijenţa lui Chet în toate departamentele întreprinderii.

După terminarea acestor cercetări, unul dintre contabilii experţi ceru să-i acorde o convorbire confidenţială, în timpul căreia îi spuse:

— Domnule Rainier, este adevărat că chestiunea aceasta nu mă interesează pe mine, dar cred că-mi pot limpede da seama care este situaţia reală şi afară de asta eu cunosc intenţiile dumitale.

Uite ce te sfătuiesc eu: Nu te grăbi, ci gândeşte-te că e mai bine să nu scapi vrabia din mână, pentru cioara din gard.

— Îi mulţumesc pentru bunul sfat, răspunse Chet, fără să mai zică nimic.

În timpul celor două săptămâni, Charles încercă să se familiarizeze cu manipulaţiile financiare la care se dedase Chet. Până acum nu descoperise nimic ce ar fi putut să treacă drept incorectitudine, afară de condamnabila lui uşurinţă în toate domeniile şi tendinţa statornică de a poza în om pierdut. Chet fusese apucat de furie nebunească nu numai cu cumpărarea acţiunilor la preţuri exorbitante şi în cantităţi absurde, dar cumpărase cu frenezie mese de birouri, becuri electrice şi peniţe de scris cu kilogramul. Datorită unei uşoare schimbări, cu totul lipsite de importanţă şi probabil imaginate de el, în textul hârtiei de scrisori, tone întregi de

hârtie de corespondenţă fuseseră aruncate la maculatură. Un cămin de marmură oribil la vedere, fusese instalat în biroul lui Chet şi costase şase sute de lire. În măsura în care-i permitea situaţia lui de străin privilegiat în această întreprindere, Charles îşi dădu seama că birourile tuturor departamentelor erau pline de funcţionari gras plătiţi, care nu făceau nimic şi a căror principală preocupare era să convingă pe şefii lor ierarhici de utilitatea lor indispensabilă în serviciu. În preajma Crăciunului, Charles aproape ajunse la convingerea expertului contabil care-i spusese că e mai bine să nu dea vrabia din mână pentru cioara de pe gard. Din cauza acalmiei în domeniul afacerilor, chiar dacă întreprinderile şi-ar fi plătit toate datoriile, ar fi fost imposibil să mai iasă la lumină. O întreprindere atât de mare nu mai putea fi salvată decât datorită unei centralizări necruţătoare, a cărei conducere să fie în mâna unui om care dispune de energia necesară conducerii. Altfel, chiar un împrumut cât de mare, n-ar fi folosit la altceva decât să amâne prăbuşirea finală cu cel mult şase luni.

Într-una din zilele dintre Crăciun şi Anul Nou, care par atât de deprimate din cauza stagnării trecătoare a afacerilor, Charles luă masa împreună cu fratele său şi cu avocatul Truslove în biroul lui Chet, aşa că putu să le spună ce are pe suflet:

— Ascultă, Chet, vreau să fiu cât se poate de sincer faţă de tine. Am petrecut aici două săptămâni încheiate, scotocind prin toate colţurile, dar pot să spun că impresia cu care am rămas nu este deloc favorabilă. Întreprinderea are nevoie nu numai de un nou împrumut, ci şi de o regenerare radicală.

Chet dădu din cap cu îngăduinţă.

— S-ar putea să ai dreptate, dragul meu. Ce ai zice de pildă, dacă în fruntea întreprinderii am pune pe altcineva? Să zicem, de pildă, pe fratele nostru George.

Charles încercă să zâmbească:

— Eu îmi cunosc slăbiciunile, adăugă Chet Sunt un bun pilot, pe timp liniştit. Când totul este normal, nimeni nu mă poate întrece, deoarece am vederi largi. Dar în vremurile de acum este nevoie de cineva care să fie extrem de prudent, şi acesta este motivul pentru care m-am gândit la George.

Charles ar fi fost dispus să cedeze fratelui său coroana de lauri a omului care vede larg, dar presimţea că ar mai avea ceva de adăugat:

— Cred că aici nu poate fi vorba numai de schimbarea pilotului. Vor trebui făcute foarte multe schimbări chiar la barcă. Probabil va trebui schimbat şi drumul pe care l-a urmat până acum… eventual ar fi preferabil ca barca să stea în docuri şi să nu mai părăsească portul pentru o bună bucată de vreme.

— Dragul meu, acestea sunt simple figuri retorice şi cred că va fi bine să nu mergem prea departe.

— Bine, fie aşa cum vrei tu. Dar să luăm de pildă bucatele de la masa aceasta. Dă-mi voie să-ţi spun, deşi sunt invitatul tău, că sunt foarte proaste. Ştiu că au fost pregătite la cantină, aici la subsol. Am examinat şi lista de preţuri şi mi-am dat seama că această cantină a voastră este condusă de oameni care fie că nu se pricep la astfel de lucruri, fie că sunt escroci, eventual şi una şi alta.

— Se poate să ai dreptate, dar cred că amănuntul acesta nu este atât de important.

— Cazul este tipic pentru tot ce se vede aici şi caracteristic pentru întreprinderea care va trebui organizată de la acoperiş până în temelii, şi nu-mi pot închipui despre George că el ar fi bărbatul ce trebuie să vină pentru a face această reorganizare.

— Să zicem că ai dreptate, dar problema esenţială nu este aceasta. Băncile se sinchisesc prea puţin de faptul că această cantină serveşte mâncare proastă. Ele vor să li se ramburseze banii. Dumneata ce părere ai, Truslove?

— Ca întotdeauna, Truslove încercă şi de astă dată s-o scalde:

— Eu sunt de părere că va trebui să-i mulţumim domnului Charles din tot sufletul, pentru faptul că şi-a pierdut două săptămâni din vacanţa de Crăciun pentru a se putea informa de aproape despre realitatea situaţiei. Sunt convins că tot ce a constatat reprezintă o mare valoare pentru ceea ce ne interesează pe noi.

— În orice caz, ceva din banii lui ar reprezenta o şi mai mare valoare. Ce zici, dragul meu?

— După câte ştiu eu, tocmai acesta este motivul pentru care domnul Charles a venit aici… ca să ne informeze despre hotărârea sa.

Amândoi se întoarseră şi se uitară întrebători spre Charles, care declară cu oarecare sfială:'

— Cred că prevezi unde vreau să ajung, chiar fără să mai aştepţi un răspuns lămurit şi definitiv de la mine. Părerea mea este că un împrumut sau chiar un dar de bani, ar fi cu totul inutil,. Înainte de a proceda la reorganizarea totală a întreprinderii.' Atât este tot ce pot eu să-ţi spun.

— Prin urmare şi răspunsul tău este categoric negativ?

— Dacă vrei să-l consideri în felul acesta.. Dar ţi-am explicat motivele.

— Afurisită afacere! zise Chet şi se uită pierdut la faţa de masă. În timpul acesta veni o cameristă şi le aduse serviciul de cafea. Privirile lui Chet se ridicară încet de pe faţa de masă şi se opriră pe ceşti, apoi se întoarseră atât de violent spre cameristă, încât de spaimă fata aproape scăpă tava din mână: Ce este asta, cafea? Ia-o numaidecât de aici şi să ne aduci ceva ce se poate bea. Care este motivul că aici se serveşte mâncare atât de proastă? Spune administratorului cantinei să se prezinte numaidecât la mine în birou… Ia te uită cum arată mâinile dumitale.. Poate-ţi închipui că poţi umbla în felul acesta? Te poftesc să treci pe la casă şi după

ce-ţi vei lua salariul, să pleci numaidecât…

În timpul acesta, Truslove şi Charles se uitară unul la altul, stânjeniţi. Imediat ce fata ieşi din birou, fiind prea speriată să mai poată răspunse, Charles declară cu glas liniştit:

— Eu cred că n-ai procedat aşa cum ar fi trebuit, Chet. Fata n-are nicio vină.

— Ce altceva aş fi putut să fac? Tu nu te-ai uitat la mâinile ei?

— Da… cred… că ai dreptate.

Urmă o lungă tăcere, dar imediat după aceea Chet îşi dădu drumul:

— Prin urmare, eu am făcut ceva ce n-ar fi trebuit să fac? Vorbeşti mereu despre reorganizare… ce înţelegi cu vorbele acestea? Dacă această reorganizare nu este o vorbă goală, te rog să mi-o explici şi mie. Sau poate nu ai curajul să-mi spui de la obraz, că nu vrei să-ţi rişti preţioşii gologani în această întreprindere? Te-aş respecta mai mult dacă mi-ai spune sincer ce ai de gând, în loc să te ascunzi mereu în dosul acestei vorbării cu reorganizarea. Nu mai face pe moralistul.

(Moralistul… Acesta era cuvântul pe care-l întrebuinţau la Netherton, de fiecare dată când directorul îi poftea la el în cancelarie. În primul moment simţi un fel de compătimire pentru fratele său).

— Eu nu mă ascund în dosul vorbelor.

— Vrei să spui că ne-ai împrumuta banii tăi, dacă ne-am reorganiza?

În timp cât Charles se gândi ce să-i răspundă, Chet continuă:

— Ce zici, Truslove? Crezi că această întrebare este justificată? Să ne răspundă, aşa ca să ştim şi noi cum stăm. Nimic altceva, decât un da sau *nu,* şi s-a terminat

— E foarte probabil… că-ţi voi da acest răspuns.

— Bravo, băiete, exclamă Chet şi se lumină la obraz. Acum nu mai rămâne altceva, decât să ne spui ce înţelegi prin

cuvântul reorganizare. Ce va trebui să fac? Sau eventual ce va trebui să facă cel care va veni în locui meu? Mai bine zis, cine este cel care va fi obligat să facă ceva?

— Îmi vine greu… să răspund la toate aceste întrebări ale tale, dragă Chet. Eu nu sunt un om de specialitate. Nu cred că voi avea posibilitatea să-ţi spun în câteva minute – aşa din senin – cu cine să înlocuieşti Consiliul de Administraţie, cine să fie noii directori şi cu cine să înlocuieşti pe şefii departamentelor.

— Vrei să-mi ceri să-i schimbăm pe toţi… până la unul?

— Sigur că da.

— Eşti convins că în timpul acestor două săptămâni ai putut să-ţi faci o idee limpede, despre cei care merită să fie eliminaţi şi cei care să fie menţinuţi?

— Până la un anumit punct.

Obrazul lui Chet începu să strălucească şi răspunse triumfător.

— Uite ce, dragul meu, mar fi mai bine să vii tu şi să începi această organizare? Obrazul lui continuă să strălucească, în timpul cât ceilalţi doi se uitau la el miraţi: De ce nu? Dă-ne banii de care avem nevoie şi vino să ţi-i administrezi singur. Ce altă garanţie. Nai bună ţi s-ar putea oferi? Pretinzi că tu nu eşti om de afaceri, dar ştii de ajuns pentru a-ţi putea da seama, când ceva nu este făcut aşa cum trebuie şi fără îndoială în cazul, acesta te vei pricepe şi să-i îndrumi cum ar trebui făcut ca să iasă bine. Vei lua fotoliul meu din biroul acesta, şi aruncă o privire în jurul său. Truslove, te rog să convoci adunarea generală extraordinară, aşa cum prevede legea. Eu voi demisiona şi…

Charles se ridică în picioare şi se apropie de fereastră. În timpul cât privirile îi rătăciră pe deasupra acoperişurilor din City, ca să se ridice spre cer, se întoarse şi întrerupse peroraţia lui Chet:

— Însărcinarea aceasta nu mă ispiteşte deloc. Nu eşti în

stare să înţelegi nici atâta lucru? Ceea ce mă interesează pe mine, sunt lucrările mele la Cambridge.

— Mai târziu vei putea să ţi le reiei. Pentru a pune din nou în mişcare aparatul de aici, vei avea nevoie de cel mult câteva săptămâni, dacă vei fi dispus să te aşezi temeinic pe lucru.

— Dar eu nu sunt câtuşi de puţin dispus să mă aşez temeinic pe lucru aici, în biroul fabricii.

— Atitudinea aceasta din partea ta este un egoism fără pereche. Aş putea spune chiar mai mult decât atât. Felul în care ne duci de nas, spunându-ne că vrei să ne ajuţi, este curată ipocrizie. Întâi ne pui condiţii, ca să ne amăgeşti, şi după ce ţi le-am primit, te retragi din nou…

— Eu nu ţi-am pus niciun fel de condiţii. N-am pronunţat nicio vorbă din care ai fi putut deduce că aş vrea să iau locul tău în fruntea întreprinderii şi nu ştiu nici dacă m-aş pricepe la aşa ceva.

Chet ridică din umeri şi se întoarse spre Truslove:

— Prin urmare, un al doilea refuz. Probabil nu ne mai rămâne altceva de făcut, decât să lăsăm această molie să se întoarcă la cărţile ei.

(Molie era cuvântul cel mai jignitor pe care-l întrebuinţau pe vremea când erau la Netherton. Charles nu-l întrebuinţase niciodată, căci i se păruse prea brutal).

După această convorbire, Charles se plimbă vreme îndelungată în lungul străzilor înecate de ceaţă, şi după ce se întoarse la hotel, îşi zise că atitudinea lui a fost chiar de la început greşită. Dacă ar fi refuzat să se amestece în această afacere fără niciun fel de înconjur, poate n-ar mai fi fost nevoie de discuţia ce o avuseseră împreună.

Charles luă conducerea întreprinderilor Rainier în anul 1921. În scopul acesta îşi ceru de la Cambridge un concediu pe timp de un semestru. La cuvintele spuse de Braggs în timpul despărţirii: „Sunt convins că aici la Cambridge ai fi

reuşit să ajungi departe", răspunse zâmbind:

— Aş fi ajuns? Intenţia mea este să mă întorc din nou la studii.

— Vom vedea, declarase Braggs cu prudenţă.

Din ziua aceea viaţa lui Charles se desfăşurase în biroul lui Chet din Ol Broad Street, care propriu-zis nu mai era a lui Chet, dar cu toate acestea Charles refuzase să i se pună numele pe uşa de la intrare. Cu ocazia adunării extraordinare a acţionarilor fusese numit administrator delegat, cu asentimentul băncilor creditoare, cărora le lăsaseră în gaj valorile în rentă de Stat care erau proprietatea sa, şi astfel fusese numit director. Băncile erau foarte mulţumite de acest aranjament de pe urma căruia nu aveau nimic de pierdut, iar familia primi această ultimă posibilitate de salvare, oricât de mică ar fi fost, şi respiră uşurată, fără să se simtă câtuşi de puţin recunoscătoare. Fraţii şi surorile lui ar fi fost incapabile să-şi închipuie altceva, decât că a încercat să profite de strâmtoarea în care se găsesc, deşi în realitate situaţia era cu totul de altă natură; dar dacă ajunseseră la convingerea că într-o zi vor avea nevoie de un om inteligent (aşa cum spusese Kitty), acum totuşi înţelegeau cu toţii că ziua aceasta a sosit. Fuseseră cu toţii atât de speriaţi, incit acum începuseră să aibă încredere în el, o încredere lipsită de convingere mai adâncă, întocmai ca într-un vrăjitor capabil să determine urcarea cursurilor la bursă. De fapt, chiar din prima lună, după ce se termină cu speculaţiile la bursă, acţiunile întreprinderilor Rainier săriră de la doi shillingi-jumătate, la şase shillingi. Această urcare neaşteptată a cursurilor contribui şi la îmbunătăţirea prestigiului său în faţa familiei, amănunt care de altfel nu-l interesa câtuşi de puţin. Le era mult mai puţin simpatic, din pricina stăruinţelor lui continue pentru a-şi reduce cheltuielile şi a-şi schimba felul de viaţă pe care-l duseseră până acum. După câteva încercări de felul acesta, care

rămăseseră fără niciun rezultat, se mulţumi să informeze pe fiecare membru al familiei în parte, că anul acesta pentru acţiunile privilegiate (care erau toate în posesia familiei) nu se va plăti niciun dividend. Protestele la care se aştepta se produseră numaidecât, în forma unei vizite pe care i-o făcu Chet, a unor chemări la telefon din partea lui Jill, Julia şi George şi a unei scrisori pline de venin pe care i-o trimise Julien de la Cannes. Protestelor nu le dădu nicio atenţie şi făcu singura concesie, oferindu-se să plătească cheltuielile pentru educaţia lui Kitty, în cazul când ea ar vrea să-şi urmeze şcoala. Kitty îl vizită la birou, ca să-i mulţumească:

— E foarte drăguţ din partea ta, unchiule Charles. Prin urmare acum nu te vei mai împotrivi să mă înscriu la şcoala din Newnham, de vreme ce tu nu mai eşti la Cambridge. Nu-i aşa?

— N-aş putea spune că bănuiala ta este întemeiată, de vreme ce foarte curând mă voi întoarce la Cambridge.

— Vrei să afirmi că activitatea ta de aici nu ai intenţia s-o consideri drept o vocaţie căreia te vei dedica în mod definitiv?

— Sfinte Doamne, sigur că nu.

— Am auzit că ai intenţia să concediezi întreg personalul.

— Nu voi concedia pe toată lumea.

— Ştii că nu s-a găsit nimeni care să fie dispus să cumpere castelul Stourton?

— Nu e deloc de mirare.

— Tu unde locuieşti?

— Într-un mic apartament din apropiere de British Muzeum.

— Cred că trebuie să fii foarte mulţumit îmi dai voie să-ţi fac o vizită?

— Nu cred că mă vei putea găsi acasă, căci lucrez aici până târziu noaptea.

— Nu vrei să mă iei la masă?

— Tocmai voiam să-ţi. Fac o astfel de propunere, dar despre „luat” nu poate fi vorba, căci vom mânca aici în biroul meu. Bucatele sunt destul de proaste, deşi nu atât de proaste ca înainte de asta.

Fata începu să-i spună o mulţime de amănunte în legătură cu propriile ei griji şi-i povesti despre locuinţa lor cea noua, mult mai mică decât cea de până acum, în care Jill fusese obligată să se mute cu ea. Era o vilă modestă în cartierul Hendon şi nu aveau decât o singură servitoare.

— Alături de noi stă un omuleţ care în fiecare dimineaţă, la orele şapte fără trei minute, îşi sărută soţia în faţa intrării, ca pe urmă s-o rupă la fugă pe sub ferestrele casei noastre, ca să prindă trenul de opt şi şapte minute… E o scenă ca în revistele umoristice.

— Îmi pare bine că stai atât de aproape de gară. Trebuie să-ţi fie foarte plăcut.

— Mi se pare că tu-ţi baţi joc de mine şi-ţi închipui că sunt o gâsculiţă.

— Nu tocmai asta.

— Spune-mi ce crezi despre mine?

— Nici eu nu ştiu încă precis.

— Vrei să afirmi că până acum nu ţi-ai format încă o părere despre mine?

— Probabil pentru mândria ta îţi închipui că această părere ar putea fi măgulitoare?

— Cred că din când în când totuşi te gândeşti la mine?

— Evident. „altfel cum aş fi ajuns la ideea că poate ţi-ar face plăcere să-ţi continui studiile?

— Unchiule Charles… ce crezi că s-ar putea întâmpla… dacă eu îmi voi continua studiile sau nu…

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

— Uneori când mă gândesc la astfel de lucruri, începe să-mi vâjâie capul. Omuleţul acela care în fiecare dimineaţă îşi sărută soţia în faţa intrării… te rog să mă crezi că eu nu-l

dispreţuiesc de loc… dimpotrivă, mi se pare admirabil, că în fiecare zi poţi să-ţi potriveşti ceasornicul după ora plecării lui, când aleargă să prindă trenul… cred că reuşeşte să-l prindă, căci dacă şi în birourile unde lucrează el, se va găsi cineva care să controleze funcţionarii şi să concedieze pe cei care vin târziu… Spune, unchiule Charles, ce se va alege din toate acestea? La urma urmelor…

— Probabil te interesează să afli ce se va întâmpla, dacă el va înceta să mai alerge?

— Da, sau la eventualitatea că trenul va înceta să mai circule, sau bărbatul va înceta să-şi mai sărute soţia, sau tu vei înceta să mai concediezi funcţionarii… Toate acestea mi se par atât de îndoielnice, atât de fără consistenţă… Cea mai mică zguduitură…

— Cunosc şi eu acest sentiment al îndoielii.

— Spui adevărat? apoi adăugă cu glasul rugător: Te rog să nu-ţi baţi joc de mine şi să nu-ţi închipui c-am băut ceva sau că seara trecută am mâncat prea mult homar, căci ceea ce-ţi spun eu, nu este lucru de glumă.

— Eu n-am avut intenţia să glumesc, deoarece în ceea ce spui tu nu este nimic de râs.

— Toate acestea le ştiu şi eu, adăugă ea abătută, deşi abia am împlinit şaptesprezece ani.

Cineva bătu la uşă şi numaidecât după aceea se arătă un tânăr care aducea un maldăr de documente. După plecarea tânărului, Charles îi ceru voie şi începu să le răsfoiască, spunând:

— Acum vezi şi tu cât sunt de ocupat.

— În cazul acesta ar fi preferabil să plec, nu-i aşa?

— Dacă nu te superi, răspunse el şi încercă să zâmbească. O însoţi până la uşă, apoi adăugă: Mă bucur extrem de mult că te-ai hotărât să te înscrii la Newnham. După ce vei ajunge la şcoală, să-mi scrii şi să-mi spui cum îţi place.

Apoi se întoarse la hârtiile de pe birou, între care găsi o

listă cu numele a vreo sută de funcţionari care trebuiau să fie concediaţi în aceeaşi săptămână. Parcurse lista şi o semnă, ca numaidecât să se concentreze asupra altei preocupări.

(Ce se va alege de toţi aceştia? Da, ce se va alege de ei? Şi cu toate acestea nu avea nicio posibilitate să-i ajute, căci nu putea proceda altfel) .

Până la începerea trimestrului de după Paşti termină cu reducerile de personal şi realiză economiile posibile în toate secţiunile întreprinderii, dar din cauza gravei crize economice afacerile continuau să stagneze. Erau foarte puţine semne vizibile din care s-ar fi putut deduce că misiunea lui Charles se apropie de sfârşit. Convingerea că fără străduinţele sale neostenite întreprinderile Rainier s-ar fi prăbuşit şi s-ar fi dus la fund, întocmai ca o barcă sfărâmată de furtună, nu-i pricinuia decât o plăcere relativă. Pompele de salvare ale bărcii lucrau cu toată presiunea, dar nu reuşeau să scoată apa decât în cantităţi abia cu ceva mai mari decât cele care năvăleau mereu asupra lor. Faptul că pusese la contribuţie întreaga energie de care dispunea şi-şi dădea seama de inutilitatea eforturilor de până acum, nu făcea decât să contribuie şi mai mult la încăpăţinarea lui de a merge până la capăt. Se dedicase atât de mult misiunii asumate, încât acum era obligat să renunţe din ce în ce mai mult la planurile sale proprii, deoarece „imediat ce ne dedicăm complet unei opere, aceasta începe să devină parte integrantă din personalitatea noastră, chiar atunci când simţi că întreaga fiinţă ţi se revoltă împotriva ei”. Cam acestea erau cuvintele întrebuinţate de el într-o scrisoare adresată lui Kitty, în care-i spune că şi-a amânat data întoarcerii la Universitatea din Cambridge Constată că în scrisori este în stare să-şi descarce sufletul mult mai uşor, decât atunci când ar sta cu ea de vorbă, aproape tot atât de uşor, ca şi faţă de credinciosul Sheldon.

În anul 1924, când Kitty termină şcoala din Newnham,

Charles era încă în fruntea întreprinderilor Rainier; lucra în acelaşi birou, la una dintre mesele pompoase cumpărate de Chet, pe care n-o vânduse, deoarece păstrând-o, realiza mai multă economie decât atunci când ar fi vândut-o. Localul birourilor însă se schimbase foarte mult – nu mai erau aceleaşi încăperi luxoase din Old Broad Street care se găseau la câţiva paşi de localul bursei, ci într-o casă modestă şi veche din apropiere de St. Mary Axe. Dar erau în imediata apropiere de Mark Lane Station şi atât de aproape de fluviu, incit uneori se simţea umezeala apei şi mirosul baloturilor de tutun din docuri.

Din 1921 se întâmplaseră o mulţime de evenimente. Reuşise să scoată barca întreprinderilor Rainier din Oceanul răscolit de furtună şi s-o conducă în ape mai liniştite. În 1923 şi pe la începutul anului 1924 se părea că se îndreaptă spre adăpostul sigur al unui port. Dividendul pentru acţiunile preferenţiale începu să se plătească din nou; celelalte acţiuni nu produceau dividend deocamdată, dar astăzi ajunseseră la doisprezece shillingt şi erau zile când se cereau chiar cu şaisprezece până la şaptesprezece shillingi de bucată. Chet era în perpetuu contact cu un remizier, căruia îi dădu ordin ca de fiecare dată când se va oferi ocazia să vândă câte un pachet de acţiuni ale lui la un curs mai ridicat, şi imediat după aceea să le răscumpere când cursurile lor vor scădea. Aceasta era singura speculaţie ce i-o permisese Charles, dar totuşi îl făcea enormă plăcere. Se considera drept un mare geniu financiar, când reuşea ca din astfel de tranzacţiuni să scoată preţul unui automobil nou pe care ar fi avut poftă să şi-l cumpere. Chet locuia tot la Stourton, deşi o parte a castelului era acum închisă.. Era mult mai economicos să trăiască într-o casă pe care n-o putea vinde decât să-şi închirieze o casă nouă.

În aceeaşi măsură trebuiseră să-şi reducă cheltuielile şi ceilalţi membri ai familiei. Banii de care dispuneau sporiseră

totuşi cu suma dividendului care începuse să li se plătească, aşa că puteau trăi destul de larg, chiar dacă nu duceau viaţă de risipă. Jill îşi putea permite din nou să facă plimbări cu yachtul şi ici-colo câte o aventură sentimentală, iar dorinţele acestea îi erau limitate numai de faptul că nu se găseau regiuni noi spre care s-ar fi putut duce şi că începuse să îmbătrânească. Julia şi soţul ei se stabiliseră la Cheltenham, unde jucau golf şi creşteau câini de rasă Sealyham-Terrier. George şi Vera preferau viaţa din Capitală şi locuiau într-un fel de *maisonette* clădită de curând la Hampstead. Julian era la Cannes şi ducea aceeaşi viaţă de condamnabilă indiferenţă şi se îmbrăca cu extravagantă eleganţă; odată sau de două ori pe an venea la Londra şi-l invita pe Charles la masă în localul Reform Club, unde-i debita câteva anecdote spirituale. Bridgett se căsătorise cu un ofiţer din armata irlandeză şi locuia într-o suburbie a oraşului Belfast. Avea un copil – un băieţaş şi era în aşteptarea celui de al doilea. Asta însemna că împreună cu fiica lui George şi fiul şi fiica Juliei, noua generaţie a familiei Rainier avea cinci reprezentanţi, faţă de generaţia precedentă care numărase şapte, prin urmare era cazul – cum spunea Chet ca Charles să se grăbească. Dar nu s-ar fi putut spune că ţineau din calc afară ca Charles „să se grăbească". Având în vedere că Lydia şi Jill trecuseră de vârsta reglementară, că Vera era mereu suferindă şi Lydia se lăuda că trăieşte separată de soţul ei, toate nădejdiile lor se concentrau asupra lui Bridgett, afară de cazul când Charles ar fi luat şi el hotărârea să se căsătorească. Cât despre Julian, numele lui nici nu se punea în discuţie…

Dar între 1921 şi 1924 se întâmplaseră şi alte evenimente. Problema irlandeză părea că a fost soluţionată; la Washington se ţinuse o conferinţă pentru limitarea construirii vaselor de război, şi la hotărârile luate cu această ocazie adresaseră Statele Unite, Anglia, Franţa şi Japonia;

cineva reuşise aproape să escaladeze muntele Hymalaia; marca germană se prăbuşise vertiginos şi trupele de ocupaţie intraseră în regiunea Ruhr; Mussolini lucra din răsputeri la refacerea Italiei şi bombardase insula Corfu: în Japonia fusese un puternic cutremur şi un nou război cu Turcia părea inevitabil; în Maroc campania de pacificare se desfăşura vertiginos şi la Wimbledon se pregătea deschiderea unei expoziţii internaţionale.

Până şi Charles părea că s-a mai schimbat puţin. Nu s-ar fi putut spune despre el că a îmbătrânit, ci mai curând că se găseşte în epoca aşa-zisă „fără vârstă precisă" care poate să dureze la infinit. Datorită vieţii cumpătate şi weekend-urilor petrecute pe coasta mării, fiziceşte se simţea cât se poate de bine. Îşi cumpărase o căsuţă la Portslade care împreună cu locuinţa sa din oraş – se mutase de curând într-o casă din Smith Square – nu-l costau tocmai scump. Lucra în fiecare zi ceasuri de-a-rândul în birou şi era obligat să facă foarte des călătorii în toate regiunile Angliei, pentru a vizita sucursalele întreprinderilor Rainier. Pentru personalul hotelurilor la care descindea de obicei, era un fel de om care aproape nu le pricinuieşte nicio bătaie de cap, nu bea decât foarte puţin, dădea bacşişuri grase, dar nu exagerate, umbla îmbrăcat întotdeauna cu îngrijire, dar fără să fie ţipător, era cunoscut şi simpatizat de toată lumea. Faptul că era şeful întreprinderilor Rainier nu contribuia aproape cu nimic la respectul de care se bucura, datorită farmecului său firesc.

Charles împlinise treizeci de ani şi Kitty nouăsprezece. Îşi terminase studiile la Newnham în mod strălucit şi-şi luase examenele ca premiantă a doua, deşi în calitate de fată, nu putea să obţină un titlu universitar. În ziua când părăsi pentru totdeauna colegiul, plecă de-a dreptul la Londra şi vizită biroul lui Charles, în nădejdea că-l va găsi şi va putea lua masa împreună. Dar Charles lipsea de la birou; târziu după-amiază când sosi şi el, o găsi aşteptându-l.

— Unchiule Charles, te rog să nu te superi, dar trebuia să vin la tine să te văd. Sunt atât de tristă când mă gândesc că nu ştiu ce va trebui să fac în viaţă. Astăzi m-am despărţit de atâtea cunoştinţe şi nu mi-a mai rămas nimeni afară de tine.

Charles începu să râdă şi punând mâna pe receptorul telefonului, comandă ceaiul de la cantină:

— Prin urmare, eu sunt fericit, că n-am plecat niciodată de la Cambridge cu senzaţia că nu mă voi întoarce niciodată. La început mi-am luat o permisie pe durata unui semestru, apoi pe două şi am continuat în felul acesta.

— Dar astăzi care este situaţia; nu cumva să-mi spui c-ai renunţat pentru totdeauna.

— Cred că astăzi Cambridge a renunţat pentru totdeauna la mine.

— E dureros să te gândeşti la o astfel de eventualitate. Tu te potriveai atât de bine cu mediul de acolo. Îţi mai aduci aminte de ziua când am sosit de la Kirby şi te-am aşteptat în camera din St. Swithin? Exact ca şi astăzi. Doar că fotoliul era mai comod.

— Eu nu sunt de acord cu fotolii prea comode în birou.

— Dar îţi mai aduci aminte de ziua aceea?

— Da… şi cred că tot aşa îşi aduce aminte şi valetul Herring…

— Mă simt revoltată când mă gândesc că au fost în stare să te smulgă din mijlocul studiilor tale, pentru a te planta în fruntea acestei întreprinderi. Dar trebuie să recunosc că ţi-ai făcut datoria cu multă pricepere. Până şi mama este de aceeaşi părere – dar acum să-ţi mai spun ceva ce te va face să râzi: ea este convinsă că de vreme ce tu ai reuşit, înseamnă că sarcina n-a fost atât de grea, şi oricare altul în locul tău ar fi putut să reuşească.

— Şi de ce să nu reuşească? Dacă pe mama ta gândul acesta o face să nu se simtă obligată cu nimic faţă de mine, să ştii că eu voi fi foarte mulţumit. Unde se găseşte acum?

— Bea cocktailuri, undeva pe coasta Mediteranei. Chet m-a invitat la Sourton pentru weekend. Nu vrei să mă însoţeşti?

— Ca să fiu sincer propunerea aceasta nu mă ispiteşte deloc, deoarece la Stourton mă plictisesc îngrozitor.

— Poate nu te vei plictisi, dacă voi fi şi eu la castel.

Charles începu să râdă şi-i răspunse, că se va mai gândi. Şi după ce în timpul celor douăzeci şi patru de ceasuri ce urmară se gândi de mai multe ori la rând, îl chemă pe Chet la telefon şi-l anunţă că va pleca la Stourton. Chet părea încântat. Probabil Kitty se găsea tocmai atunci în odaia unde era telefonul, căci îi auzi glasul stins, apoi îi luă lui Chet receptorul din mână şi imediat după aceea se porni o avalanşă de entuziasm care se descărcă în microfon, aşa că pentru a-i pune capăt, trebui să-l ceară din nou pe Chet.

De astă dată la Stourton se distră foarte bine. Amănuntul acesta nu se datora numai lui Kitty ci şi prezenţei unui străin care cunoştea foarte bine China şi cunoştea lucruri interesante în legătură cu această ţară. Era foarte plăcut să-l asculte, dar ceva mai greu să se poată amesteca şi el în vorbă, aşa că pentru Charles această intermitenţă a contribuţiei la conversaţie fu binevenită. Mai invitaseră şi câţiva proprietari din vecinătate, oameni cumsecade care în timpul zilei jucau tenis şi seara rămâneau la masă. Pe Kitty nu avu ocazia să o vadă prea mult. Era mereu înconjurată de tineri drăguţi, îmbrăcaţi în costume elegante de flanelă albă. E adevărat că Charles ar fi avut ocazii să se apropie de grupul lor, dar se ferise să profite de aceste ocazii. Se întrebă totuşi care este motivul că nu caută să stea cu ea de vorbă şi încercă să se convingă, nu cumva este gelos. Faptul nu i-ar fi fost neplăcut, deoarece în felul acesta ar fi avut ocazia să-şi bată joc de sine însuşi; dar îi fu imposibil să descopere ceva asemănător în pornirile sale. Era firesc şi de la sine înţeles ca fata să caute tovărăşia celor care erau de o vârstă cu ea. Dar mai era şi altceva: Kitty nu mai era fetiţa de altădată. Tinerii

se uitau la ea cu respect şi ar fi fost lipsit de tact din partea lui dacă s-ar fi apropiat de ea şi ar fi început să-i vorbească în glumă, cum avea obiceiul, de parcă ar fi fost tot copil. O astfel de atitudine ar fi adus o jignire prestigiului ei de femeie. Şi cu toate acestea era incapabil să vorbească cu ea decât cu un fel de superioritate, fără alegere şi fără politeţe exagerată. Probabil acesta era unul dintre principalele motive care-l determinaseră să se ferească din drumul ei

Duminică seara, după ce invitaţii plecaseră, îşi luă şi el rămas bun de la toţi ai casei, căci avea de gând ca dimineaţa următoare să plece cât mai devreme, pentru ca pe la orele nouă să fie prezent în biroul său. În timpul cât Chet, Lydia şi Kitty rămaseră în salon, el trecu în bibliotecă. Înainte de a adormi, ar fi vrut să mai citească ceva în pat şi căută o carte anume pentru astfel de lectură. Era o seară splendidă de iulie. Nu-i era somn, dar trebuia să se ducă la culcare, deoarece a doua zi avea mult de lucru. Una dintre ferestrele bibliotecii era deschisă şi simţi adierea caldă a nopţii; lumina lunii pline se strecura printre draperiile ferestrelor şi tremura ca o fiinţă vie pe rafturile pline de cărţi. Întinse mâna şi pipăi peretele, ca să găsească butonul electric, dar în aceeaşi clipă auzi un zgomot uşor în urma lui:

— Nu aprinde lumina, unchiule Charles.

Se întoarse mirat spre glasul care continuă:

— Pentru ce m-ai evitat tot timpul de când suntem la castel? Să nu îndrăzneşti să-mi răspunzi că nu e adevărat.

— Nici nu mă gândesc să-ţi răspund aşa ceva. Te-am evitat cai intenţie. Aş putea să-ţi spun şi motivul, căci m-am gândit îndelung la el.

Îi explică motivul, invocând aceleaşi pretexte la care se gândise în timpul celor două zile După ce termină, fata îi răspunse:

— Mi se pare prea transparent şi prea ingenios.

— Nu eşti de părere că subconştientul funcţionează

uneori în mod ingenios?

— Probabil al tău; de asta nici nu mă îndoiesc.

— Ascultă, Kitty, tu nu mai eşti copil.

— Şi tocmai tu trebuie să-mi spui acest lucru!

Adierea vântului se liniştise şi perdelele de la ferestre nu mai fluturau; lumina lunii se revărsa din plin în odaie şi-i lumină chipul. Nu era un chip frumos, dar chipul acesta reprezenta ceva pentru el, deoarece era întocmit ca o evocare din trecut şi-i trezea o veche amintire.

— Data viitoare voi încerca să mă port mai frumos decât acuma.

— Nu, te rog, să nu încerci aşa ceva; prefer să rămâi aşa cum ai fost întotdeauna în scrisorile pe care mi le-ai trimis. Şi de cumva preferi viaţa din Cambridge, atunci renunţă la cea pe care o duci acum, până nu va fi prea târziu.

— Despre ce vorbeşti tu acum?

— Nu despre ce… căci vorbesc despre tine, deoarece mă gândesc numai la tine. Tu nu eşti fericit… nu eşti ceea ce eşti cu adevărat, în scrisorile pe care mi le-ai trimis, erai însă cel care eşti în realitate… când te simţeai abătut şi deznădăjduit, că în timpul zilei toate au ieşit altfel de cum ai fi vrut tu, şi rămâneai singur în biroul tău, după ce plecau toţi funcţionarii, ca să te aşezi în faţa maşinii de scris şi să-mi trimiţi scrisorile acelea pline de greşeli de dactilografie… îmi închipui că acum mă? ei considera sentimentală. O mică studentă care Colecţionează scrisorile unchiului ei favorit, cel care a scăpat familia de. Ruină… Cât îţi mai trebuie ca să termini cu această însărcinare? Crezi că n-ai făcut pentru noi de ajuns? Ai reuşit să conduci întreprinderile Rainier, aşa fel. Ca să poată trece prin epoca cea mai grea de la înfiinţarea lor. Unchiul Cheyt afirmă că situaţia economică se îmbunătăţeşte din ce în ce mai mult, aşa că astăzi ai putea să scapi. Încearcă să înţelegi acest adevăr! Mi se pare că tu tânjeşti după o viaţă cu totul altfel, după studiile şi cărţile

tale… nu-i aşa? Când am intrat acum în bibliotecă şi te-am văzut în lumina lunii cum te uiţi la rafturile cu cărţi, mi-a venit să plâng.

— Nu înţeleg de ce. Mă uitam numai în partea unde era comutatorul electric, ca să aprind lumina şi să caut o carte de aventuri.

— Prin urmare, nu-i adevărat, c-ai dori să te întorci la Cambridge?

— Nici eu nu ştiu tocmai bine ce să zic… Să mă îngrop cu fiecare an tot mai adânc în cărţile de studii, întocmai ca în gangul unei mine, să câştig cu fiecare an ce trece cunoştinţe tot mai temeinice, dintr-un domeniu limitat (curii e obiceiul să se spună despre savanţii specialişti), până când toate cunoştinţele acestea nu mai reprezintă altceva, decât un fir subţire care nu se mai termină niciodată şi care nu duce nicăieri?

— Ca şi coridorul polonez…

— Ce idei ciudate îţi trec prin minte, răspunse Charles râzând.

— Subconştientul meu lucrează în acelaşi fel ca şi al tău. Dar ca să revenim la întrebarea de adineauri… Ce ai prefera să faci acum?

— Vorbeşti ca şi cum eu m-aş fi plâns de ceva. Nici nu m-am gândit să mă plâng. Sunt foarte mulţumit de activitatea mea de acum.

— În calitate de conducător al firmei Rainier, care contribuie la distribuirea dividentelor şi poartă de grijă ca întreprinderile să prospere… adevăratul salvator – cum se spune în prospectele umanitare – protectorul văduvelor şi al orfanilor.

— Începi să devii sarcastică.

— N-a existat vreodată ceva ce tu să-ţi fi dorit din toată puterea sufletului şi ce ai mai dori şi astăzi să realizezi?

Rămase câteva clipe îngândurat, apoi îi răspunse:

— Ba da, este ceva, dar nu reprezintă nimic deosebit pe vremea când eram la şcoală am dorit să cobor cu barca pe apele Dunării, până unde se varsă în mare, dar tatăl meu n-a fost de acord cu această dorinţă şi nu mi-a dat nici banii de care aveam nevoie.

— Aceasta este o dorinţă cu totul specială şi nu reprezintă nimic banal. Cred că astăzi ţi-ai putea permite realizarea acestei dorinţe.

— Probabil mi-aş putea permite cheltuielile, dar nu timpul ce aş fi obligat să-l pierd.

— Timpul acesta va trebui să ţi-l procuri, rupând ceva din preocupările tale de astăzi.

— Dacă anul acesta îmi voi putea permite să petrec două săptămâni, complet liniştit la Portslade, voi avea dreptul să mă consider om cu noroc, răspunse" el râzând, şi luând-o de braţ, o conduse până la uşă: îmi pare rău, draga mea, dar mâine dimineaţă voi fi obligat să plec foarte devreme, aşa că…

— Ştiu, vrei să-ţi găseşti o carte. Apoi îl apucă repede de mână şi i-o duse spre butonul electric: Noapte bună, unchiule Charles.

În timpul cât se întoarse spre raftul de cărţi, îi auzi ecoul paşilor în lungul coridorului. Nu mai era copil, dar o auzi cum urcă în fugă scara până la etaj. Cotrobăi printre cărţi, dar nu găsi nimic ce l-ar fi interesat.

Anul 1925 fu din nou unul dintre anii prosperi… Locarno, cu amăgitoarea lui aurora. O epocă plină de optimism nejustificat, caracteristic uşurării ce urmează după orice depresiune, cu încercări cu reduceri asupra impozitului pe venituri şi stabilirea legăturii dintre viitorul tulbure şi trecutul tot atât de tulbure, căci publicul era incapabil să privească dezastrul în faţă (editorii continuau să refuze toate cărţile privitoare la război), iar numărul celor care credeau că fantoma dezastrului s-ar putea întoarce, devenea

din ce în ce mai redus. Majoritatea englezilor erau convinşi că Anglia va reveni din nou la „vremurile bune de altădată” (cu impozite din ce în ce mai reduse şi cheltuielile Statului limitate), aşa că încercau să se bucure de toate satisfacţiile ce li le putea oferi prezentul. Europa pe care o visau ei era un continent pacificat, care nu se mai gândeşte decât la cursuri de vară pentru tineret, la tabere în aer liber, la serbări etnografice, cu un cuvânt, un continent ai cărui locuitori „şi-au venit în fire”, conform celor mai patriarhale tradiţii din Hempstead. Astfel că cei din City vor putea acorda avansuri şi comerţul va putea să prospere, iar impozitele către Stat vor scădea mereu. Paralel cu materialismul acesta sentimental se desfăşura idealismul nervos şi înspăimântat al celor din partidul laburist (sentimentalismul şi spaima idealistă a acestora ajunge anul următor la punctul culminant, care a dus la greva generală). La toate acestea se adaugă şi zvonul că Liga Naţiunilor n-a reuşit să facă nimic, dar cu toate acestea e mai bine decât dacă n-ar exista deloc, convingerea pe care o confirmau şi cei de la Genova şi majoritatea celor care stăruiau asupra acestor amănunte erau consideraţi drept cobe. În timpul acesta englezii fără deosebire de clasa socială, se mişcau cu o încetineală revoltătoare care te scotea din fire; nu deveniseră îngăduitori ci erau indiferenţi şi placizi: nu erau nici împotriva Societăţii Naţiunilor, nici împotriva Rusiei, nici a dezarmărilor, nici împotriva tratatului de la Versailles şi nici împotriva revizuirii lui; nu erau împotriva clasei muncitoare şi nici împotriva organizării burgheziei începute în Italia, care cel puţin reuşise să facă trenurile să circule în conformitate xu orarul stabilit. Atitudinea preferată era o generoasă înţelegere a atitudinii adversarilor politici (majoritatea celor din partidul laburist sunt la urma urmelor oameni foarte cumsecade); iar argumentul cel mai de seamă, după fiecare conferinţă: „Cred că situaţia se va limpezi de la

sine tară niciun fel de îngerinţă”.

În timpul manifestării acestor atitudini şi păreri atât de deosebite, Anglia îşi luă înfăţişarea caracteristică de după război, care într-o anumită măsură se semnalase şi în domeniul spiritual. Anul 1925 dădu posibilitate oamenilor de afaceri ca în lungul arterelor principale din toate părţile ţării să clădească locuinţe cu şase sute de lire şi astfel puseră din nou problema care ar fi trebuit chiar de la început eliminată şi prin. Soluţionarea căreia fuseseră înfiinţate liniile de circulaţie: îngrămădeala uriaşă a celor care în fiecare săptămână plecau spre litoral şi la ţară, provocând o înghesuială îngrozitoare la Maidenhead şi Croydon; apariţia autobuzelor uriaşe şi cartierele mărginaşe ale Capitalei care răsăreau ca din pământ, aşa că periferia Londrei începea aproape în punctul unde se termina periferia staţiunilor balneare şi climaterice. În librării şi la teatre scriitorii la modă şi favoriţii publicului erau Michael Alen şi Noel Coward, doi oameni ai căror orchestraţii pline de emoţii neurastenice şi ironie fără satiră, aveau un succes care nu putea decât să contribuie la exagerarea cinismului lor.

În acelaşi an întreprinderile Rainier îşi încheiară bilanţul cu un beneficiu care ar fi putut permite distribuirea unui divident la acţiunile ce se găseau pe piaţă, dar cu toate stăruinţele şi protestele familiei, Charles renunţă la această intenţie. În acelaşi an Lydia muri de pneumonie, Bridgett născu al doilea copil şi Kitty se logodi cu Walter Favresham, un tânăr care ţinea discursuri comuniste în toate cartierele Londrei şi care vizitase Rusia. Timp de şapte luni fata trăi într-o atmosferă de entuziasm fără hotar faţă de această mişcare şi scandaliza cu atitudinea ei pe toţi membrii familiei, dar fără să facă vreo impresie deosebită asupra lui Charles. La începutul lunii mai o văzu împreună cu Wal (aşa-i ziceau cei din familie), într-un cortegiu de manifestanţi, ducând o pancardă uriaşă pe care era o inscripţie, la câteva

săptămâni după aceea, când se întâlniră, încercă s-o necăjească spunându-i că pe afişele de propagandă ale lucrătorilor, pumnii sunt de dimensiuni uriaşe: o fi pentru a strânge mâinile aderenţilor sau pentru a le face cucuie în cap; nu este exclus să urmărească amândouă aceste scopuri. Spunându-i aceste cuvinte, începu să râdă, dar ea se înfurie numaidecât şi-i răspunse că este un laş, care în faţa celei mai importante probleme la ordinea zilei, încearcă să facă pe cinicul.

— Şi te rog să nu-mi răspunzi că mi-am pierdut simţul umorului. Că l-am pierdut, asta o ştiu şi eu. Dar în lumea de astăzi umorul nu mai are ce căuta. Ori tocmai acest umor de origine englezească vă face să nu puteţi vedea situaţia în adevărata ei lumină.

— Nu este exclus ca în oricare măsură să ai dreptate. Dar gândeşte-te şi tu, că în situaţia de acum sunt o mulţime de amănunte pline de haz.

— Va veni şi ziua, când oamenii vor fi ucişi, pentru că-şi permit să facă haz.

— Asta va fi exact ziua când oamenii vor face haz, pentru că pot ucide.

Fata ieşi din birou furioasă şi trânti uşa în urma ei. Nu o mai văzu timp de câteva luni. Într-una din zile, după greva generală din 1926, îl chemă la telefon:

— Unchiule Charles, pot veni la tine, ca să stăm de vorbă?

— Sigur că da.

Era gata să adauge că este dispus s-o invite şi la masă, dar fata închise aparatul. Peste două minute apăru în biroul său:

— Ţi-am telefonat din cabina portarului. Mi-am închipuit că după ultima noastră întâlnire, nu vei mai fi dispus să mai stai de vorbă cu mine.

— Nu cred că aşa ceva s-ar putea întâmpla vreodată. Ce ai mai făcut în timpul din urmă?

— Nimic important, dar am reuşit să-mi recâştig simţul

umorului.

— Ce face Wall?

— A plecat în Rusia… pentru totdeauna. Uite ce, pe omul acesta eu îl admir fără niciun fel de rezervă. Are curajul opiniilor; dacă-i va fi posibil, va încerca să obţină cetăţenia Statului Rusiei. A vrut să mă ia şi pe mine cu el, cu condiţia ca înainte de plecare să ne căsătorim. Dar n-am fost în stare să fac pasul acesta. Eu sunt un caracter slab… şi n-aş fi în stare să trăiesc într-o singură cameră, să învăţ o limbă străină şi să umblu îmbrăcată în haine grosolane. Aş muri din cauza mizeriei – chiar dacă l-aş iubi – dar din ziua plecării lui am început să mă îndoiesc şi de asta. L-am însoţit la gară şi după ce a plecat trenul, îmi venea să urlu! A plecat din Tilbury… Am intrat apoi într-o mică ospătărie din docuri. În pragul uşii era un individ, în mână cu mandolina şi cânta cu gura strâmbată – cred că ai avut ocazia să vezi şi tu astfel de ţipi. În local era un lucrător* aşezat la o masă în faţa unui pahar de bere, şi se uita la el în extaz, cum se uită oamenii la icoana Sfintei Fecioare. Apoi s-a întors spre mine, ca spre o veche cunoştinţă, şi a oftat: „Sfinte Doamne, dacă aş fi în stare să cânt şi eu ca el”. Îmi venea să rid şi să plâng în acelaşi timp. Acum ştiu că nu voi mai părăsi Anglia toată viaţa mea… Prin urmare, iată-mă aici în biroul tău… şi Wal este la Moscova.

1926; anul grevei generale, anul când Germania a fost admisă în Societatea Naţiunilor; anul când s-a ţinut Conferinţa Imperiului Britanic, anul când s-a produs tulburările din Shanghai şi partidul laburist a ieşit cu mare majoritate în alegerile parlamentare şi care marchează ascensiunea Führerului. Afacerile continuau să prospere şi în aşteptarea unui divident (pe care Charles refuză şi de astă dată să-l distribuie), acţiunile Rainier cotau douăzeci şi cinci de shillingi. În 1927 începură tulburările din Viena şi

execuţiile în masă din Rusia şi spre mirarea tuturor, opinia publică engleză avea din nou motive să se opună unei iniţiative, anume aşa-zisei *Prayer Book,* pe care Sinodul bisericesc avea intenţia s-o modifice în intenţia aceasta – pe temeiul unui vechi şi ciudat obicei care permite unei majorităţi politice să se amestece în credinţa unei minorităţi religioase – urma să fie discutată în Camera Comunelor. Anul următor, în 1928, Camera Comunelor respinse pentru a doua oară revizuirea acestei cărţi, ca şi când amănuntul acesta ar fi putut avea vreo importanţă. Dar emoţia pricinuită de acest refuz nu fu de lungă durată şi opinia publică, inclusiv membrii Parlamentului, îşi reluă binevoitoarea indiferenţă de altădată, faţă de tot ce se întâmpla în restul lumii.

În acelaşi an Bridgett născu al patrulea copil şi Kitty se logodi din nou, cu tânărul Ronand Turner, care profesa idei avansate în domeniul filmului şi lucra la un scenariu pe care avea intenţia să-l vândă cu un preţ fabulos unei case se cinematograf, dar care înainte de toate şi în realitate, nu era altceva decât un şofer romantic… romantic pentru că avea dreptul să beneficieze de ajutoarele acordate şomerilor, dar în schimb avea un automobil.

— Prin urmare, dacă ar beneficia de ajutorul acordat şomerilor şi n-ar avea maşină, ar fi o situaţie prozaică, nu-i aşa? întrebă Charles când o auzi ce-i spune.

— Vasăzică mai crezi şi astăzi despre mine că sunt o fată închipuită? Dar să ştii că n-ai dreptate. Rămân de fiecare dată mirată, văzându-l cât de bine umblă îmbrăcat, că frecventează cele mai bune restaurante şi are un mic apartament de toată frumuseţea. Nu înţeleg de unde şi cum îşi procură banii. Nu s-ar putea să-i găseşti tu o ocupaţie?

— Îmi pare foarte rău, dar deocamdată nu am nevoie de scenarii de cinematograf.

— Firește, nu poate fi vorba de asta. Dar se pricepe şi la

altceva, cum ar fi de pildă scrisul şi pictura. De pildă face fresce foarte frumoase. Cel puţin aşa se spune, că într-un rând a făcut o frescă admirabilă, dar din nefericire umezeala aproape a spălat culorile. Se pricepe şi să picteze maşini.

— Îmi pare rău, dar la noi maşinile nu se pictează.

— Mi se pare că nu m-ai înţeles; eu vorbesc despre ilustraţii care să reprezinte maşini, nu despre vopsitul caroseriilor. A făcut una pentru o expoziţie şi ilustraţia aceasta reprezenta un simbol… dar cred că ar putea picta şi ceva serios, dacă ai fi dispus să faci o încercare cu el. Voi nu aveţi cataloage ilustrate?

— Adu-l odată la mine, ca să luăm masa împreună, răspunse Charles zâmbind.

Se întâlniră la Savoy. Roland Turner era un tânăr înalt şi zvelt, mai bine zis deşirat. Îmbrăcămintea lui ireproşabilă, datorită lavalierei, îi dădea o anumită înfăţişare de artist, avea maniere desăvârşite şi se pricepea să aleagă bucatele de pe listă; până şi conversaţia lui părea inteligentă şi variată, aşa că lui Charles îi fu uşor să-l definească: un individ care păstrează echilibrul între independenţă şi cultul pentru marea finanţă. Imediat ce terminară masa, tânărul se ridică şi invocă o întâlnire urgentă, se înclină politicos, apoi 6 lăsă pe Kitty în grija lui Charles.

— Afirmaţia cu întâlnirea nu este adevărată, declară Kitty. A încercat pur şi simplu ca într-un fel cât mai politicos să-mi dea ocazia să stau de vorbă cu tine şi să-ţi pot spune ce tânăr strălucit este. Văzând că el nu-i răspunde numaidecât, îl întrebă: Sau poate nu eşti de părere că este un tânăr strălucit?

— Este un tânăr prezentabil. Cred că acesta este motivul principal pentru care-ţi este simpatic.

— Prezentabil? Ce înţelegi cu această expresie?

— Este drăguţ.

— Nu cumva acesta este un fel în care vrei să eviţi

întrebarea privitoare la un tânăr care nu te interesează câtuşi de puţin?

— Nici pomeneală. Mi s-a părut destul de simpatic şi dacă aş găsi o, ocupaţie care să i se potrivească, n-aş ezita să-l angajez.

— Se interesează foarte mult de Stourton. Crezi că aş putea să-l iau cu mine şi să-l prezint unchiului Chet?

— Cu ce intenţie?

— Pari neîncrezător. El a studiat de aproape şi arhitectura parcurilor. Evident, este informat că nici tu nici Chet nu sunteţi unchii mei adevăraţi.

— Despre asta nu poate fi informat decât dacă l-ai informat tu singură. Dar la urma urmelor ce legătură poate avea acest amănunt cu situaţia reală?

— Am fost obligată să-l informez. Pe Roland l-a descoperit mama… Ia Mentone. L-a găsit acolo în societatea cuiva şi au dansat foarte mult împreună… vreau să spun că mama a dansat foarte mult cu el. A rămas entuziasmată de el şi după ce a venit la Londra, l-a invitat să stea în casa noastră, aşa că eu a trebuit ca dintr-un anumit punct de vedere să fac pe guvernanta între ei. La început nu ne-am dat prea multă atenţie, dar după aceea a început să-mi pară rău de el, deoarece vedeam cât de îngrozitor se plictiseşte alături de mama. Trebuie să ştii că, în fond, este un băiat foarte cumsecade. Cred că i-ar fi venit foarte greu să se apropie de mine, dacă ar fi ştiut că ea este mama mea adevărată.

— Cred că explicaţia aceasta este prea subtilă pentru capacitatea mea de înţelegere.

— Mama a fost furioasă, ceea ce este uşor de înţeles.

— Fără îndoială, situaţia aceasta te-a distrat foarte mult.

— Cred că-ţi închipui că are partea ei comică. Prietenii lui, firește, nu mă pot suferi. N-au bănuit niciodată despre el, că va fi în stare să-şi piardă vremea cu o fată atât de tânără.

— Eşti îndrăgostită de el?

— Da, cred că sunt… Afară de asta, va face foarte curând o expoziţie la Coventry. Va trebui să vii să cumperi deva din lucrurile lui.

îi făgădui să se execute şi săptămâna următoare se duse la vernisaj. Tablourile nu-i făcură o impresie deosebită, dar merita să se deranjeze, pentru a putea examina mai de aproape pe Roland Turner. Încântătorul tânăr, care şi de astă dată era ireproşabil îmbrăcat, îşi însoţea invitaţii împrejurul sălii, le debita cuvinte modeste şi anume indicate pentru a le explica genul picturii sale, cuvinte care oscilau între modestie şi mândria de artist. De dragul lui Kitty, cumpără cu cinci lire un peisaj care reprezenta o casă rurală, în genul lui Botticelli, dacă s-ar fi întâmplat ca Botticelli să vadă vreo casă ţărănească din Anglia şi să fie un pictor tot atât de prost ca şi autorul acestui tablou.

— Da, domnule Rainier, este un tablou neobişnuit, declară tânărul, în timp ce Kitty, foarte mândră, se duse şi fixă pe cadru eticheta „Vândut”; aţi cumpărat cel mai bun tablou din expoziţia mea şi cel mai bun pe care l-am pictat până acum.

— De fapt pentru mine este ceva neobişnuit, răspunse Charles, mai ales că eu nu mă pricep deloc la pictură.

La ieşirea din expoziţie îi invită pe amândoi la cină la restaurantul Kettner’s, unde cu oarecare lipsă de delicateţe, îi încurajă să comande cele mai scumpe bucate trecute pe listă: icre negre, prepeliţe şi şampanie. În timpul mesei tânărul Turner se dovedi un prefăcut, dar Charles îşi zise că tot atât de prefăcut fusese şi el, când îşi asumase obligaţia să joace în faţa lui rolul unui magnat al industriei şi al unchiului care plăteşte şampanie. Turner adusese vorba despre Stourton (probabil Kitty îi înlesnise o vizită la castel) şi declară că trebuie să fie încântător să ai un astfel de domeniu.

— Da’ de unde, răspunse Charles, Stourton este mai mult o povară, decât o plăcere. Întreţinerea castelului este foarte

costisitoare şi agricultura nu produce nimic. Dacă ar fi mai aproape de Londra, fratele meu ar putea să parceleze domeniul şi să-l vândă, dar de vreme ce nu reprezintă altceva decât un plăcut peisaj rural, nu-i trebuie nimănui şi nimeni nu-şi permite luxul să-l cumpere; din aceleaşi motive, tot ce produce domeniul, nu se poate vinde la un preţ care să prezinte rentabilitate.

— Bine, dar păstrarea şi întreţinerea unei astfel de reşedinţe pentru o veche familie reprezintă un privilegiu neobişnuit.

— Nu este o reşedinţă propriu-zisă a familiei noastre. Tatăl meu a cumpărat domeniul Stourton în condiţii foarte avantajoase, din pricină că vechii proprietari nu-l mai puteau păstra.

— În cazul acesta cu siguranţă a fost încântat de înfăţişarea lui, căci altfel fără îndoială nu l-ar fi cumpărat.

— N-aş putea spune, dar înclin să cred că el era partizan al chilipirurilor. Într-un rând a cumpărat un transport întreg de piei de rechin stricate, fiind convins că le va putea vinde altuia cu un câştig cât de mic.

— A reuşit să-l vândă?

— Sigur c-a reuşit; a câştigat chiar o sumă fabuloasă.

— Prin urmare a fost un om de afaceri în adevăratul înţeles al cuvântului?

— Da… exact ca şi mine. Dar a reuşit mult mai bine decât reuşesc eu, deoarece el avea calitatea să simtă de la distanţă afacerile bune şi pentru că a trăit într-o vreme când afacerile erau înfloritoare.

— Evident, sunt convins că pe vremea aceea în toate părţile se proceda la fel, declară Turner şi ridică privirea spre Charles.

— Afară de Rusia, interveni Kitty şi întorcându-se spre Charles, adăugă: Roland a fost şi el în Rusia. (Probabil în clipa aceasta îşi adusese aminte de Wal).

Cuvintele acestea treziră interesul lui Charles, care se gândise şi el la Wal:

— Prin urmare şi dumneata ai fost în Rusia? Ce te-a determinat să faci această călătorie?

— Am vrut şi eu să văd ce este pe acolo.

— Şi ce este anume?

Tânărul zâmbi cu sfială, ca şi când ar fi vrut să evite întrebarea,

— Ceea ce este acolo, nu s-ar putea rezuma într-o singură frază.

— Totuşi, majoritatea oamenilor care au vizitat această ţară, reuşesc. De pildă îţi spun „Este admirabil" sau „Ceea ce-am văzut este îngrozitor".

— Eu, domnule Rainier, n-am reuşit să vad totul, dar ceea ce am văzut nu este nici admirabil şi nici îngrozitor.

— Prin urmare nu crezi în posibilitatea revoluţiei mondiale?

— Sar putea să vină o revoluţie, dar eu nu o cred posibilă. Apoi, după ce luă o înghiţitură de şampanie, adăugă: Exact cum nici dumneavoastră, domnule Rainier, nu credeţi în capitalism, deşi faceţi parte din acest sistem.

— Sar putea ca dumneata să ai dreptate.

— Fapt cert este, domnule Rainier şi cred că după paharele băute, putem recunoaşte fără niciun fel de înconjur, că niciunul dintre noi nu crede în nimic şi nici nu ne interesează ce se întâmplă împrejurul nostru.

Ulterior convorbirea aceasta i se păru destul de neplăcută şi de fiecare dată când se gândea la Turner şi la Kitty, se simţea puţin stânjenit. Nu era de acord cu alegerea ei, şi se simţea obligat s-o protejeze. În anul acesta nu mai revăzu pe niciunul dintre ei, deoarece erau mereu plecaţi în călătorii, iar el era preocupat de tot felul de obligaţii. În aprilie 1929 se simţi istovit, mai ales după rezolvarea unei serii de probleme dificile ce se iviseră la Cowderton, aşa că se hotărî

să plece pentru un timp în Elveţia, deşi sezonul, după terminarea ninsorilor şi înainte de dezgheţ, nu părea indicat pentru o astfel de escapadă. Se opri la Interlaken, într-un hotel aproape pustiu. Într-una din zile îi sosi o scrisoare, dintr-o localitate din Provansa, expediată de Kitty la Londra şi de acolo la adresa de acum. Rămase mirat şi află că ea se găseşte în Provansa împreună cu Turner, care plecase din Londra pentru a executa portretul unui rajah. „Este un rajah foarte gras, îi scria Kitty, şi i-a dat lui Roland un avans de cinci sute de lire pentru lucrare, dar de vreme ce cu fiecare şedinţă portretul seamănă tot mai puţin cu originalul, cred că nu va mai reuşi să obţină nimic în plus". În scrisoarea de răspuns, Charles îşi exprimă mulţumirea că logodnicul ei a reuşit să primească o însărcinare atât de profitabilă, şi-i spusese că întreprinderile Rainier nu şi-ar fi putut permite în niciun caz să-i ofere atât de mult pentru ilustraţiile unui catalog. La două zile după expediere scrisorii îi sosi o telegramă din Avignon: „Vin la Interlaken. Mu pleca, aşteaptă-mă mâine dimineaţă la orele zece".'

Toată ziua încercase să-şi explice îndrăzneala, acestei vizite neaşteptate, deşi ar fi putut să se obişnuiască mai demult cu întorsăturile neaşteptate pe care le luau atitudinile lui Kitty. "Probabil comanda portretului ieşise altfel decât s-ar fi aşteptat, aşa că amândoi încercau acum să profite de ospitalitatea lui în Elveţia. (Charles aflase că felul de viaţă pe care îl ducea Roland Turner, era întemeiat pe datorii şi că veniturile se datorau felului său fermecător şi priceperii cu care le făcea). Dar în fond vizita lor îl lăsă aproape indiferent, căci putea oricând să se întoarcă la Londra, dacă contactul cu ei va începe să-l plictisească mai mult decât i-ar fi convenit.

Dimineaţa când aştepta sosirea trenului în gara din Interlaken, era senină şi rece. La răscrucea străzilor şi în cartierele mărginaşe se mai vedea zăpada adunată grămezi

şi trenul apăru la capătul peronului, pe acoperişul vagoanelor cu un aşternut de zăpadă proaspătă: Kitty era îmbrăcată într-o lungă manta de ploaie şi în cap avea o glugă de blană în formă de fes. Când o văzu că sare din vagon, înainte de golirea completă a garniturii trenului, Charles simţi că ceva a făcut un salt şi în inima lui.

’ Unchiule Charles, îmi pare atât de bine. Începusem să mă tem că vei pleca înainte de sosirea mea. Îmi face impresia c-a trecut o veşnicie de când nu te-am mai văzut. Ce mai faci?

— Îmi merge foarte bine. Şi de fapt a trecut o veşnicie. De când nu te-am mai văzut, aproape un an încheiat. Unde este Roland?

— Nu mai este cu mine. L-am părăsit. Dă-mi ceva de băut, căci trenul acesta n-a avut vagon restaurant.

În localul pustiu al unui han din faţa gării începu să-i spună aventurile prin care trecuse.

— Am constatat că m-am prostit, datorită faptului că începusem să debitez tot felul de tâmpenii, tâmpiţilor care erau nelipsiţi de lângă îi. În toate părţile pe unde treceam, în jurul nostru erau numai oameni din categoria aceasta. În fond n-aş afirma că mie nu-mi place din când în când să. Mai spun şi câte o tâmpenie, dar ajunsesem atât de departe, incit nici nu. Mai băgăm de seamă când vreunul începea să-mi înşire tâmpenii. Un fel de dezagregare a celulelor cerebrale, şi-şi dusese mâna la frunte. Era tocmai timpul să mă trezesc. Pe urmă îmi era milă şi de bătrânul rajah, Nu era un bărbat frumos, dar în orice caz avea educaţie şi ştia cum trebuie să se poarte cu femeile, ceea ce nu s-ar putea afirma despre majoritatea prietenilor lui Roland.

— Mi-am închipuit de mult că aceasta trebuie să fie situaţia reală..

— Tu ţi-ai format această părere chiar din seara când am fost împreună la restaurantul Kettner’s.

— Cum adică?

— Am constatat, după expresia obrazului tău, că nu-l poţi suferi.

— Dimpotrivă, tocmai în seara aceea începuse să-mi devină simpatic… deşi foarte puţin. Este un băiat care ştie ce vrea.

— Cred şi eu, căci acesta este singurul mijloc din care trăieşte: Totuşi ar fi inutil să tăgăduieşti că nu ţi-e antipatic. Am presimţit imediat.

— Ei bine… eu nu sunt atât de entuziasmat de el… cum eşti tu.

— Cum am fost eu.

— Aţi ajuns atât de departe? în cazul acesta. Nu-ţi rămâne altceva de făcut, decât să desfaci logodna.

— Gândul că vreau să mă căsătoresc cu el nu ţi-a convenit niciodată. Sau poate mă înşel?

Ce te interesează pe tine aşa ceva?

— Mă interesează foarte mult. Aş fi incapabilă să fac ceva ce ţie nu ţi-ar fi pe plac – cel mult în cazul când mi-ai interzice – cum ar fi acum, dacă mi-ai spune de la obraz: Nu te mai ţine de capul meu! ceea ce nu e cazul… şi mi-ar fi complet indiferent. Cu un gest grăbit îşi ascunse obrazul în palme şi când se uită din nou la el, ochii îi jucau în lacrimi. Tu nu-ţi dai seama că m-ai alintat prea mult, pentru a mă mai putea gândi în mod serios la alţi bărbaţi?

— Bine, fetiţa mea, dar e caraghios.

— Nu-ţi cer nimic şi pot să plec cu primul tren din Interlaken, dacă aceasta este dorinţa ta, adăugă fata. E foarte probabil că în cele din urmă tot mă voi căsători cu cineva şi voi reuşi să fiu fericită. Dar cel cu care mă voi căsători eu, va fi un bărbat pe care tu să-l apreciezi, nu unul care să strâmbe din nas din cauză că tu lucrezi în mod cinstit.

— Ţinând seama de părerile precedentului tău logodnic, despre mine s-ar putea spune mai curând, că mă îngraş pe spinarea oamenilor săraci.

— Bietul Wall Ce s-o fi ales oare de el? în fond mi-a fost mult mai simpatic decât Roland… Ia spune, am citit în ziare că în uzinele de la Cowderton s-a declarat o grevă… A fost ceva serios?

— Destul de serios. Acesta este şi motivul pentru care am venit aici, ca să mă pot odihni puţin.

— De ce nu renunţi la toată afacerea asta? Acum cred că ai luat bani deajuns.

— Bani… pentru ce anume?

— Ca să poţi trăi. Cred că ceea ce ai îţi va ajunge pentru toată viaţa. Îmi închipui că ai o rentă anuală de cel puţin o mie de lire.

— Asta depinde de o mulţime de amănunte: câte zile voi avea de trăit, cât timp o mie de lire îşi vor mai putea păstra valoarea de astăzi şi cât timp vor fi dispuşi ceilalţi să mă plătească, fără să fac nimic… Dar toate aceste amănunte sunt de importanţă secundară.

— Vrei să spui că ai intenţia să rămâi în fruntea întreprinderii? Nu-ţi aduci aminte că într-una dintre scrisorile tale mi-ai spus că pentru tine toată afacerea asta nu este altceva decât un fel de joc, pe care ai vrea să-l câştigi, deşi jocul în sine nu te interesează câtuşi de puţin? Crezi că n-ai câştigat deajuns? Sau poate astăzi rolul pe care ţi l-ai asumat, a devenit mai mult decât un simplu joc şi reprezintă o misiune, căreia vrei să te dedici pentru toată viaţa?

Charles se uită la ea şi zâmbi:

— Probabil a devenit ceva între aceste două supoziţii: ceva mai mult decât un simplu joc, dar încă nu o misiune căreia să mă devotez pentru toată viaţa. Probabil că ştii că eu m-am înhămat la această afacere, împotriva dorinţei mele şi că ea mi-a fost impusă de către ceilalţi membri ai familiei. Toţi ţipau după ajutor şi la început acesta a fost şi scopul urmărit de mine: să-i salvez şi să-mi văd de treburile mele, înainte de a avea din nou nevoie de ajutorul cuiva. Pe

vremea aceea, pentru mine întreprinderile Rainier reprezentau mijlocul de existenţă al familiei mele, ’ dar cu toate acestea n-aş putea spune, că din acest motiv m-ar fi interesat într-un mod deosebit. În cele din urmă mi-am dat seama că de pe urma acestor întreprinderi trăiesc multe familii pe care eu nici nu le cunoşteam. Ca să fiu mai precis, exact trei mii de oameni.

— Acum înţeleg… povara răspunderilor. Tu eşti unchiul Atlas.

— Îţi dau voie să râzi de mine cât pofteşti, dar cu condiţia să admiţi că vorbele mele sunt sincere. Nu m-am amăgit niciodată şi nu încerc să-ţi vorbesc despre dinastia Rainier, care nu m-a interesat niciodată prea mult, şi nici nu voi căuta să pozez într-un magnat al industriei sau ceva asemănător, cum lumea are obiceiul să vorbească. Dar îţi asumi o anumită răspundere, când eşti în fruntea unei întreprinderi din care trei mii de oameni îşi câştigă existenţa. Cred că afirmaţia aceasta este mai presus de orice îndoială. Dacă voi reuşi să procur oamenilor acestora o anumită siguranţă…

— Bine, dar în această privinţă nu există niciun fel de siguranţă. Chiar adineaori ai afirmat acelaşi lucru, când vorbeai de renta de o mie de lire pe an. Siguranţa nu este altceva decât o iluzie inventată de bănci, de Societăţile de Asigurare, de avocaţi, de Societăţile Imobiliare şi alte instituţii asemănătoare… în fond, o amăgire a tuturor celor care nu-şi permit ceea ce ar putea să-şi permită, dar nădăjduiesc să-şi permită mai târziu. Ia spune, în ziua când vom constata că acest „mai târziu” nu există, ce se va întâmpla atunci?…

— Atunci, draga mea fetiţă, va veni revoluţia mondială despre care vorbea Wal.

— Şi fiecare va încerca să pună mâna pe ce poate.

— Dacă se va întâmpla să mai găsească ceva pe ce să

poată pune mâna. Dacă totul în viaţă nu este altceva decât amăgire, atunci însuşi câştigul ar putea să fie şi el o amăgire.

— Prin urmare, tu încerci să uşurezi soarta celor trei mii de oameni, vorbindu-le despre un viitor care nu există.

— Nu mai cred nici ei aşa ceva. Fiecare orator de la colţul străzii le spune să nu-şi facă iluzii. Singura lor mângâiere, dacă vrei s-o consideri în felul acesta, este că le plătesc salarii bune din care pot să trăiască, să-şi plătească chiriile, să fumeze şi să meargă la cinematograf. Amănuntele acestea îi fac să fie destul de mulţumiţi, pentru a mai putea aştepta.

— Ce să aştepte? Ceea ce vor putea jefui în ziua răsturnării generale?

— Sau formularea convingerii că n-a mai rămas nimic de jefuit.

— În cazul acesta tu eşti mult mai cinic decât ei. Ei nu cred în pretinsa siguranţă a existenţei, dar o acceptă în nădejdea unei răsturnări sociale. Tu însă nu crezi nici în siguranţa prezentului şi nici în răsturnarea ce ar putea s-o aducă viitorul…

— Fostul tău logodnic al doilea s-a exprimat cu totul altfel: el spunea că eu nu cred în nimic.

— Asta e adevărat?

— Mi-am pus şi eu în mod stăruitor această întrebare, dar nici astăzi n-aş putea afirma că răspunsul pe care-l voi da va fi mulţumitor.

— Probabil întrebarea aceasta prea ţi-ai pus-o adeseori şi în mod prea stăruitor. Răspunsul la astfel de întrebări ar trebui să vină în mod spontan – ca atunci când întrebi un copil ce şi-ar dori de ziua naşterii – el poate să-ţi răspundă imediat, căci uneori îşi doreşte o bicicletă, altădată un tren… O, mă simt atât de bine aici… La Roland nici nu mă mai gândesc. Cu tine pot vorbi limpede, deşi tu nu vorbeşti întotdeauna limpede cu mine; îmi face impresia că ceva te îndeamnă să te stăpâneşti. Uneori aproape nu-mi vine să

cred. C-ai fost în stare să-mi scrii scrisorile acelea.

— Foarte ciudat, eu aproape nu-mi mai aduc aminte de ele. Dacă ai păstrat câteva, mi-ar face plăcere să le recitesc.

— Nu, aşa ceva nu se poate; ar fi îngrozitor. Ştiu care a fost motivul că ai putut să-mi trimiţi aceste scrisori pline de sinceritate: îţi închipuiai că eu sunt prea tânără, pentru a le putea înţelege. Eu nu eram decât un fel de instrument, un fel de cutie de scrisori, iar ceea ce-mi scriai tu, era destinat pentru altcineva, nu pentru mine.

— În priviri i se aprinse o lumină stranie:

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce vorbeşti tu acum?

— Ce puteam eu însemna pentru tine, pe vremea aceea? Eram o fată de şcoală. Evident, eram nebună după tine, chiar din ziua aceea când la Stourton am intrat în camera ta şi am fumat o ţigară. Îţi mai aduci aminte de ziua aceea? Ar fi admirabil, dacă acum m-ai putea iubi… căci noi doi avem atâtea trăsături comune. Spune drept, de ce nu mă iubeşti?

— În felul meu încet de a gândi şi cu prudenţa care mă caracterizează, mi-am pus şi eu această întrebare, chiar din clipa când te-am văzut că sari din tren.

— În cazul acesta de ce nu mă iubeşti şi de ce nu-mi spui. Ştii că aş fi foarte curioasă.

— Încă nu ţi-am spus că nu te iubesc.

— Prin urmare, e adevărat?

— Ţi s-ar părea imposibil de crezut?

— Ar fi pur şi simplu fantastic!

— În cazul acesta este fantastic.

— Iubitule, vorbeşti serios? Sau îmi spui aceste cuvinte, numai pentru a fi drăguţ cu mine? şi întinzându-se peste masă, îl apucă de mână,

— Nu mă simt câtuşi de puţin c-aş fi drăguţ. Mă simt., haide să rămânem mai bine la calificativul fantastic.

— Crede-mă… nu ştiu ce ţi-aş putea răspunde.

— Nu e nevoie să-mi răspunzi.

Rămaseră tăcuţi şi ţinându-se de mână. În gara de peste drum intră un tren şi tic-tacul locomotivei electrice părea că drămăluieşte secundele, întocmai ca un ceasornic. Fata se uită la el şi-i spuse pe nerăsuflate:

— Mi-a trecut prin minte cu totul pe neaşteptate, ce va trebui să facem… în cazul când toate acestea sunt realitate şi nu vis. Vom pleca pe Dunăre, într-o barcă cu vâsle. Aceasta a fost cea mai mare dorinţă a ta.

— Bine, să plecăm. Sunt gata să merg cu tine şi pe fluviul Amazon, răspunse el cu obrazul palid ca de mort. Voi pleca pentru trei ani din fruntea întreprinderii, departe de City, de cele trei mii de familii şi de toată lumea. În absenţa mea, la toate acestea va trebui să se gândească altcineva.

În aceeaşi seară, când rămase singur în camera de hotel, nu-i venea să creadă că de acum înainte viitorul său va putea deveni cu totul altfel. I se părea că în timpul zilei a fost un alt om şi că acum citeşte speriat raportul privitor la acest străin. Nu-i părea rău de nimic, ci dimpotrivă, dar se simţea puţin intimidat de dispoziţiile pe care le luase atât de repede. I se părea în acelaşi timp ciudat, că toate aceste dispoziţii fuseseră luate de el însuşi. Totuşi era hotărât să şi le respecte cu toată severitatea şi eventual mai târziu chiar cu entuziasm. În timpul prânzului vorbi cu Kitty despre gândurile ce i-au trecut prin minte şi constată că şi ea s-a gândit exact ca şi el, doar că pe deasupra îşi mai pusese şi întrebarea dacă vorbele lui au fost destul de serioase, pentru ca a doua zi să mai poată pune temei pe ele. Încercă s-o liniştească şi începu să râdă, aşa că imediat după aceea li se păru că planurile lor au prins să se depene în mijlocul unui tremur de strălucitoare lumină. Viitorul era prea fantastic pentru a-l putea discuta sau a se gândi la el. Conveniră deci să nu spună deocamdată nimic celorlalţi membri ai familiei. La Londra nu era aşteptat decât pe la sfârşitul lunii (şedinţa Consiliului de Administraţie fusese convocată pe ziua de

treizeci), şi nimeni nu ştia, că Kitty nu este în Provansa, afară de Roland şi prietenii lui care nu mai aveau acum nicio importanţă. Jill se plimba acum în Marea Egee, pentru a vedea monumentele arheologice care pe ea n-o interesau câtuşi de puţin. Prin urmare, puteau petrece două săptămâni liniştite în Elveţia, înainte de a informa familia şi cercul cunoscuţilor lor despre hotărârea neaşteptată pe care o lansaseră. Evident, ar fi putut să-i informeze cu o scrisoare, dar până şi gândul de a dezlănţui de la distanţă această senzaţie, implica un anumit curaj. Hotărâră deci să se bucure în toată libertatea de aceste două săptămâni ce le-au mai rămas.

Astfel începu un interludiu care părea că-i transportă în altă lume. Prima săptămână rămaseră la Interlaken, de unde făcea zilnic excursii pe Alpii bernandezi. După ninsorile grele din timpul iernii, vremea se îndreptase de ajuns,.ca să facă plimbări pe marginea lacului, până la cascada Giessbach şi să urce prin valea Lauterbrunnen, până la stâncile din Rothal. Era o adevărată plăcere să vezi localnicii vrednici, cum îşi curăţă, spală şi freacă barurile, sălile de dans şi funicularele, în aşteptarea sezonului care trebuia să înceapă foarte curând, dar era mai plăcut să se poată plimba în lungul potecilor zvântate, spre zăpezile şi lumina de soare ce ieşea în calea lor. În timpul ultimei săptămâni descoperiră hotelul de la Jungfraujoch, la o înălţime de 3000 de metri peste nivelul mării, unde nu aveau altceva de. Făcut, decât să stea de vorbă şi să se bucure de plăcerea că sunt departe de lume şi la mare înălţime. Plăcerea era atât de mare, încât hotărâră să nu se mişte de aici, până în ajunul zilei când vor fi obligaţi să se întoarcă în Anglia.

Dar sosi şi ziua aceasta, şi odată cu ea obligaţia de a coborî în văi – petrecută de un sentiment de melancolie care putea fi considerat drept părere de rău pentru locurile acestea unde fuseseră atât de fericiţi. În timpul lungii călătorii, de la

Berna la Bile şi de aici până la Boulogne, sentimentul acesta se menţinu, fără să-i părăsească o singură clipă. Probabil sentimentul de acum, nu este altceva decât consecinţa schimbării de altitudine, îşi ziceau ei. Ajunseră la Londra pe o ploaie torenţială şi mâncară la un restaurant din apropierea Gării Victoria, vorbind tot timpul despre zilele încântătoare petrecute în Elveţia şi regretând că au fost obligaţi să se întoarcă acasă. Şedinţa Consiliului de Administraţie trebuia să se ţină peste patru zile şi se înţeleseseră ca până atunci niciunul dintre ei să nu divulge ceea ce puseseră la cale.

Declaraţiile făcute de Charles în şedinţa Consiliului de Administraţie, provocară o emoţie mult mai mare decât s-ar fi aşteptat. De fapt prevăzuse că membrii familiei nu vor fi entuziasmaţi, dar nu-şi închipuiseră c-ar putea invoca atâtea motive de nemulţumire. Cererea unui concediu de un an fu considerată de ei drept un fel de demisionare, aproape o dezertare, ceea ce era în contradicţie cu părerile lor de până acum, că şi-a păstrat o situaţie de dictator în fruntea întreprinderii. La asta se mai adăuga şi nădejdea celor care-şi închipuiseră că averea lui Charles va fi moştenită de copiii lor, aşa că erau chiar de la început împotriva căsătoriei lui. La aşa ceva Charles nici nu se gândise. În acelaşi timp toţi membrii familiei (în oarecare măsură şi Jill) se declară împotriva alegerii pe care o făcuse. Singur Chet fu cel care primi bucuros această ştire, deşi nu părea entuziasmat. Îi spusese lui

Charles de atâtea ori în glumă că „va trebui să se grăbească”, încât acum când Charles era pe cale să-i îndeplinească dorinţa, prevedea că va fi imposibil să facă altceva, decât cel mult să-l felicite, fie chiar cu jumătate-gură.

Ceremonia logodnei la castel fu o sărbătoare de familie, lipsită aproape cu totul de entuziasm.

În iunie Chet muri din cauza unei crize de cord şi căsătoria

proiectată pentru luna iulie, fu amânată până în toamnă. În timpul îndeplinirii formalităţilor testamentare, ar fi fost imposibil ca Charles să părăsească Anglia.

Căsătoria fu fixată în cele din urmă pentru luna octombrie, într-o seară de la sfârşitul lunii octombrie Charles invită pe Kitty la Kettner's şi în timpul mesei se simţiră amândoi copleşiţi de aceeaşi melancolie ca acum cinci luni, când se întoarseră împreună din Elveţia. Fata spunea că asupra lui şi-a făcut efectul ştirea publicată de ziarele de seară despre panica de la bursa din New York, care fără îndoială va avea repercusiuni şi în Anglia. Dar Charles era prea sincer faţă de ea, pentru a-i ascunde adevărul.

— Eu nu sunt un speculant la bursă. Acţiunile Rainier au scăzut astăzi cu cinci puncte. Dar amănuntul acesta nu va avea nicio urmare, nici pentru mine nici pentru firmă. Va trebui să scadă cel puţin de zece ori atât, pentru ca eu să am motive să mă îngrijorez. Realitatea este că în timpul din urmă valorile au ajuns la cursuri exagerate, chiar în America. Aş putea câştiga o mulţime de bani, dacă aş pune în practică ceea ce ţi-am spus acum.

— Ce anume?

— Convingerea că valorile vor scădea şi mai mult

— Şi cum crezi c-ai putea câştiga bani în felul acesta?

— Speculând. Anume…

— Acum înţeleg, îl întrerupse ea. Am învăţat la Kirby, când împreună cu colegele mele mi-am pierdut banii speculând cu acţiunile Rainier. Îţi mai aduci aminte?

— Probabil ai pierdut toţi banii?

— Aproape toţi în total am avut la îndemână treizeci şi două de lire, răspunse ea râzând. Dar ia spune, de ce n-o faci?

— Dacă ţie-ţi face plăcere, voi juca. Dar fără alte motive.

— Joacă, pentru ca să-mi faci mie plăcere. Te rog, Charles!

— În cazul acesta, mâine la birou va trebui să mă gândesc

la două chestiuni, răspunse el şi-şi scoase carnetul din buzunar pentru a-şi nota: „Să vând, pentru a-i face plăcere lui Kitty” şi „Să dau dispoziţii domnişoarei Hanslett, ca să trimită invitaţiile pentru căsătorie”.

— Cine este domnişoara Hanslett?

— Noua mea secretară. Ultima dată când a fost la mine, cred că ai văzut-o.

— A… fata aceea liniştită din biroul tău?

— Să sperăm că este o fată liniştită, căci mi-ar fi imposibil să suport pe cineva în apropierea mea, dacă ar fi zgomotos.

— Spune-mi, dragul meu, când vom putea pleca?

— Vrei să spui când ne vom putea începe călătoria împrejurul lumii? Probabil luna viitoare. Dar sezonul este prea înaintat, pentru a pleca pe Dunăre cu barca Cred că va fi mai bine să începem cu fluviul Amazon sau cu Nilul.

— Nu, mai bine să renunţăm la Nil, deoarece acolo este Jill.

— Ce face pe acolo?

— Cred că vizitează mormintele faraonilor şi se distrează, ca de obicei.

Dar râsul lor silit şi artificial nu le putu alunga indispoziţia. Imediat ce termină cu masa, Charles declară că se simte obosit şi ar vrea să se culce devreme. O lăsă în faţa casei celei noi a lui Jill, unde locuia împreună cu o singură servitoare, şi reţinu maşina, ca să se poată întoarce acasă, dar fără să înţeleagă de ce, apartamentul său din Smith Square i se păru lugubru. Bău un pahar de whisky şi-şi zise că tot nu va putea dormi, aşa că luă din nou o maşină şi se plimbă prin West End, până când descoperi un afiş de cinematograf care îi putea descoperi o distracţie pentru toată seara. Totuşi filmul nu-l putea reţine mai mult de un ceas, deoarece neliniştea sa devenea tot mai adâncă. În cele din urmă ieşi din sală şi rătăci în lungul străzilor pline de lume, până târziu după miezul nopţii. În faţa ochilor i se părea că vede lumina de soare şi zăpada de pe Jungfraujoch

care-i trezi în suflet magia ce se stinse de mult… dar presimţea că dorinţa trezită acum în sufletul său nu se datora exclusiv acestei magii, ci altui motiv care va continua să trăiască pentru totdeauna…

PARTEA A TREIA

Constatară amândoi că pe deasupra colinelor începe să se reverse lumina tulbure a zorilor. Asta se întâmpla acum pentru a doua oară.

— Iarăşi am stat toată noaptea de vorbă. Dumneata nu eşti obosit?

— Deloc. Începuseşi să-mi vorbeşti despre scrisoarea trimisă de Kitty. Nu ţi-a dat nici*o* explicaţie pentru atitudinea ei?

— Dimpotrivă, mi-a dat o mulţime de explicaţii, dar acum va trebui să mergem la culcare, ca să fim în formă pentru ziua de mâine. Foarte curând vor începe să sosească invitaţii. Mai bine n-ar sosi.

— În cazul acesta de ce-i inviţi la castel?

— Nici eu nu ştiu tocmai bine. Dar oricare ar fi situaţia, eu totuşi simt că aş avea poftă să beau ceva. Vrei să vii cu mine?

Fără să aprindem lumina, ne-am îndreptat pe pipăite în lungul coridorului şi am intrat în bibliotecă, unde Rainier a continuat conversaţia întreruptă:

— Dacă aş avea la mine scrisoarea lui Kitty, ţi-aş arăta-o, dar o păstrez în casa de fier a biroului meu din City. S-ar putea foarte bine ca în această împrejurare eu să fiu un sentimental, dar mă simt şi puţin perplex, deoarece scrisoarea aceasta a fost ultima ştire pe care am primit-o de la ea, afară de câteva cărţi poştale ilustrate, expediate din diferite oraşe. S-a întâmplat exact aşa cum prevăzuse ea. În Egipt s-a căsătorit cu un bărbat cu care a trăit foarte fericită… un bărbat care mi-a plăcut foarte mult, dar pe care

l-am cunoscut abia după moartea ei. Era proprietarul unei plantaţii Indo-China şi ea s-a expatriat împreună cu el, ca la şase luni după căsătorie să moară de malarie.

Se plecă spre masa lui şi luă o carafă, apoi cu ea în mână se apropie de fereastră; silueta lui fantomatică se desena pe tăblia întunecată a ferestrei care lucea tulbure prin întuneric. Luna apusese şi afară era mai întuneric decât la miez de noapte.

— Şi ce s-a întâmplat după aceea?

— După aceea, răspunse el cu un tremur de ironie în glas, urmează epopeea marilor mele succese. M-am aşternut pe lucru cu toată puterea de muncă şi nu m-am gândit un timp decât la afaceri: am speculat la bursă şi am câştigat bani cum nu câştigasem niciodată înainte de aceea; am devenit directorul a o mulţime de Societăţi comerciale şi o „figură cunoscută în City", cum se spune de obicei; am luat asupra mea alte două poveri ale familiei, anume castelul Stourton şi mandatul de deputat al tatălui meu în calitate de reprezentant al circumscripţiei Lythamshire-West. La câţiva ani după aceea, când întreprinderile de sub conducerea mea reuşiseră să treacă cu bine criza din 1931 şi depresiunea afacerilor din 1932, ca apoi să prospere din ce în ce mai mult, m-am căsătorit cu femeia care-mi devenise indispensabilă în goana mea după fericire şi glorie… cu Miss Hanslett – „fata aceea liniştită". Până şi căsătoria aceasta s-a dovedit un noroc neaşteptat Nici nu-ţi imaginezi de ce este capabilă o astfel de „fată liniştită". Modesta mea secretară a devenit una dintre cele mai căutate şi mai strălucite amfitrioane din societatea londoneză; dar partea cea mai interesantă este că ea a rămas cu toate acestea: „fata liniştită" şi nici nu bagi de seamă cum de reuşeşte să pună în funcţiune acest mecanism social.

— Prin urmare, tocmai contrariul domnişoarei Hobbs. Dar probabil asta se datoreşte alegerii pe care ai făcut-o

dumneata, nu moştenitorii din familie, cum a fost cazul cu Miss Hobbs.

— Sau probabil m-a ales ea pe mine. Înainte de aceea, fusese una dintre numeroasele funcţionare ale întreprinderii, până. Într-o seară când a dat buzna în biroul meu şi m-a întrebat dacă n-aş fi dispus s-o numesc secretara mea particulară. Îmi spunea c-a aflat despre secretara mea de atunci că ar vrea să părăsească slujba şi ea este convinsă că pentru această însărcinare s-ar potrivi mai bine decât pentru oricare alta. Evident, după o astfel de scenă nu-mi rămânea altceva de făcut, decât sau s-o concediez pe loc, sau să-i acord slujba pe care o solicita

— Constat că te-ai decis pentru soluţia cea mai favorabilă.

— Da, răspunse el râzând, şi am avut ocazia să constat foarte curând că luasem o hotărâre fericită, deoarece fata a reuşit să se întreacă pe ea însăşi. Nu pot decât s-o laud din toate punctele de vedere. Dacă n-aş fi luat-o pe ea, n-aş fi putut câştiga niciodată atât cât am câştigat şi nici n-aş fi putut deveni strălucitul orator care sunt astăzi. Este cea mai credincioasă femeie din lume, extrem de ambiţioasă, care ţine să mă vadă că reuşesc în tot ce fac; dar afară de asta este şi o femeie încântătoare. Dragostea mea faţă de ea sunt sigur că întrece cu mult dragostea altor bărbaţi faţă de soţiile lor. Cariera mea i se datorează ei şi din anumite puncte de vedere ai putea s-o consideri drept impresarul meu. Nu fac nimic nici în domeniul politic şi nici în cel al afacerilor, fără să mă sfătuiesc cu ea. Datorită ei, la Stourton şi Kenmore totul merge ca pe roate. Nu se supără niciodată dacă vin la masă sau mănânc în oraş, dacă plec pentru şase luni în India sau în America de Sud, sau dacă-mi petrec un weekend la Brighton. Este o soţie ideală pentru un bărbat ca mine. Evident – şi făcu o pauză ca să-şi golească paharul – nu orice bărbat s-ar putea mulţumi să fie ceea ce sunt eu.

— Dar dumneata eşti mulţumit?

Îşi trecu mâna pe sub braţul meu:

— Să lăsăm continuarea pentru o noapte viitoare. Mă duc la culcare şi sper că voi reuşi să dorm bine. Spune-i lui Sheldon să nu mă trezească înainte de sosirea primilor oaspeţi.

Invitaţii începură să sosească în grupuri mici, în timpul după-amiezii, dar Rainier nu apăru decât la vremea ceaiului pentru a le ura bun venit Cât după acest weekend n-am mai avut ocazia să vorbesc cu el în intimitate. Tot aşa nici cu Wolburn, deoarece tânărul acesta, după primele ceasuri de sfială inevitabilă, devenise favoritul tuturor celor care se găseau acum la castel. Eram urmărit din când în când şi am constata că stăruinţele lui desfăşurate cu ocazia acestui prim contact cu marea societate (deoarece îmi spusese că până acum n-a avut ocazia să se găsească în mijlocul unui grup de membri ai clasei sociale superioare) erau calculate ştiinţific, pentru a putea face o bună impresie. Părea că stă la pândă pentru a-şi controla fiecare gest şi-şi descoperea el însuşi calităţile şi încearcă să verifice rezultatul cuvintelor măgulitoare şi al atenţiilor banale care în astfel de ocazii reprezintă partea esenţială a uzanţelor mondene. Părea că în astfel de chestiuni el este tot atât de priceput ca oricare altul, care s-ar fi născut în mediul acesta select. În orice caz, se putea spune despre el că este un tânăr înzestrat cu o mare capacitate de adaptare şi cumpătat De fapt, datorită prezenţei sale serbarea dată la castel nu va avea decât de câştigat, căci era în orice clipă dispus să înceapă o conversaţie interesantă, să joace al patrulea la o masă de bridge, să participe la o partidă de tenis şi să joace cu tot avântul şi calmul necesar sau să invite la dans doamnele mai în vârstă care nu aveau cavaleri. Pe obrazul lui, lipsit de orice aroganţă, părea că se reflectează întrebarea: „Atât este tot ce se cere într-o astfel de împrejurare?”

Doamna Rainier părea o femeie deosebită şi admiraţia

mea n-ar mai fi cunoscut margini, dacă înainte de aceea n-aş fi avut ocazia să-i admir calităţile, deşi pe o scară mai redusă, la Kenmore. Recepţia de la castel fu tot atât de veselă, de strălucitoare şi de spontană ca întotdeauna. Totuşi era ceva care părea că nu este ca altădată, ceva care ar fi fost greu de precizat, cum ar fi fost de pildă presimţirea dureroasă a destinului acestei lumi, cu glas din adâncuri, sau senzaţia ce te înfioară în salonul de bal al unui transoceanic, când maşinile îşi schimbă ritmul şi vuietul răzbeşte până la cei de pe covertă, făcându-i pe dansatori ca o singură clipă să se simtă înfioraţi de spaimă, şi numaidecât după aceea să fie copleşit de acordurile orhestrei.

Comparaţia aceasta aparţine lui Rainier şi mi-a debitat-o luni seară,în timpul drumului spre Londra, după ce-i lăsasem pe Doamna Rainier şi pe Woburn la Stourton. La câteva săptămâni după aceea neliniştea se răspândise în public şi se amplificase, manifestându-se ca o presimţire tulbure în paginile ziarelor şi pe afişele chioşcurilor. În parcurile din Londra începuse să se sape tranşee şi curba crizei din septembrie începu să urce cu o iuţeală înspăimântătoare. În timpul acestei crize Rainier se instală la Club şi ne petreceam toată ziua descifrând rapoarte, vorbind la telefon cu autorităţile şi ascultând comunicatele la radio. Aparatul diplomaţiei lucra cu febrilitate, pentru a descurca situaţia şi a-i putea prevedea consecinţele. Ce va face Fiührerul şi ce fel de ţară este această Germanie nouă? Ruşii vor sprijini oare pe cehi? Cât va mai trece până când avioanele de bombardament vor apărea deasupra Angliei? Fiecare părea că ştie ceva şi se găseau destui care să-i asculte. Ziariştii întorşi din Europa erau ascultaţi cu mai mult interes decât reprezentanţii diplomatici. Faptul că soarta lumii depinde de un singur om făcea ca diletanţii în domeniul psihologiei să fie ascultaţi cu aceeaşi încredere ca şi oamenii politici. Şi dincolo de toate misterele acestea pândea spaima, aceeaşi

spaimă care în vremuri străvechi făceau oamenii să cadă în genunchi când vedeau eclipsele solare sau cometele… teama de necunoscut, când ceea ce este cunoscut nu mai poate să se menţină. Distrugerea totală a civilizaţiei noastre, care pentru bunicii de altădată fusese o catastrofă de neînchipuit, devenise acum un subiect obişnuit pentru lucrările scrise ale elevilor de şcoală, în discuţiile asociaţiilor provinciali şi conversaţia din timpul meselor de fiecare seară. Pentru prima dată în istoria omenirii, societatea era pusă în faţa eventualităţii de a dispărea, nu din punct de vedere teoretic şi într-un viitor mai îndepărtat, ci din punct de vedere practic şi imediat. În ochii tuturor se citea spaima inspirată de această ameninţare fatală, iar lumea se întrunea în conferinţe, la restaurante şi la cluburi sau asculta înspăimântată ştirile la radio. Ne pierdeam timpul ascultând, vorbind sau sorbind din pahare, căci altceva nu puteam face. Eram cu toţii paralizaţi de gândul că acum este prea târziu pentru a mai putea face ceva şi speram, în toată deznădejdea, că poate va fi mult mai bine dacă nu vom face nimic pentru a împiedica dezastrul.

Această inerţie fu realizată (în măsura în care s-ar putea spune despre o stare de inerţie că poate fi realizată). Aşteptarea, conversaţia şi sorbitul paharelor se împleteau într-un singur oftat de uşurare. Numai foarte puţine glasuri de Casandre îndrăzneau să se mai ridice, între acestea şi glasul lui Rainier, care spunea că nu se va întâmpla niciun fel de minune. Lipsa naţională de cumpăt însă îşi închipuia că minunea totuşi, se va întâmpla, sau în orice caz îşi închipuiau că este un gest patriotic să crezi în această eventualitate. Indiferent de felul în care s-a desfăşurat această criză, ea totuşi a trecut şi apa ploilor de toamnă umplu tranşeele pe jumătate săpate; luminile din Kenmore străluceau din nou pe obrazul diplomaţilor şi pe umerii actriţelor… Sir Cutare şi Maharanee Cutare, celebrul romancier şi campionul din

Wimbledon, delegaţii la Conferinţa pentru nu ştiu ce şi câţiva americani care-şi închipuiau că vor avea ocazia să se plimbe „printr-o ceaţă de s-o tai cu cuţitul”, din cauză că în timpul prânzului soarele de noiembrie apăruse aprins şi însângerase cu lumina lui acoperişurile caselor din Londra.

Am fost invitat şi eu la multe dintre mesele acestea şi foarte curând, deşi nu-mi aduc aminte de ziua exactă, rămase stabilit ca la astfel de mese să particip şi eu de fiecare dată, afară de cazurile când obligaţiile mele în calitate de secretar mă reţineau în altă parte.

De foarte multe ori în iama aceasta halucinantă a anului 19381939 aşteptam pe un scaun de la galeria Parlamentului şi ascultam dezbaterile şi bătăile *Big Ben*-ului, până când îl vedeam, pe Rainier că se ridică în picioare şi traversează incinta, cu un calm caracteristic parlamentarilor, care nu putea fi considerat nici indiferenţă şi nici lipsă de politeţe faţă de orator. După ce ieşea, se instala într-o cameră şi-mi dicta scrisori, sau comanda ceai, sau începeam să ne plimbăm în largul terasei care de obicei era pustie, de unde urmăream ultimele raze ale soarelui cum se sting în sclipirea ferestrelor de la St. Thomas Hospital sau aplecaţi peste balustradă, urmăream şirurile de bacuri încărcate cu cărbuni cum urcă în susul fluviului.

În astfel de clipe, datorită mai mult prezenţei lui decât vorbelor pe care le pronunţa, am reuşit să-l cunosc mai bine sufleteşte şi să presimt că umbrele anilor despre care nu vorbea niciodată, continuă să-l obsedeze şi că mai încearcă şi astăzi zadarnic, să găsească ceea ce nu va putea găsi niciodată. În afară şi faţă de oameni străini, această preocupare a lui nu era perceptibilă. În realitate, puţina simpatie de care se bucura acum, din pricina atitudinii faţă de politica oficială, era rezultatul calmului său deplin şi nu al unei porniri duşmănoase. Nu condamnase politica guvernului pentru evenimentele dezlănţuite după

întrevederea de la München; în cazul când se va întâmpla ca istoria să-i condamne vreodată pe conducătorii de astăzi,. El era convins că această condamnare se va extinde mult mai departe decât până în anul 1938, când cei din fruntea destinelor ţării nu fuseseră altceva decât figuranţi în ultimul spectacol de tragedie. În acelaşi timp, era de la sine-înţeles că. Nu putea fii de acord cu cei care, după ce trecuseră prin clipele chinuitoare de groază, căzuseră acum într-o stare de letargie.

— Acesta este sfârşitul, îmi spunea el într-un rând. Ne mişcăm ca şi cum am fi cuprinşi de un somn letargic; până şi aceia dintre noi care presimt primejdia şi o văd apropiindu-se, nu sunt în stare să facă nimic pentru a abate din drum. Este aceeaşi situaţie ca atunci când visezi că te prăvăleşti cu maşina spre marginea unei prăpăstii, dar stai cu piciorul pe pedală, fără să fi în stare s-o pui în mişcare. Dacă am avea cât de puţină minte, ar trebui să începem să ne înarmăm, zi şi noapte, fără repaosul obişnuit între echipe, deoarece conferinţa de la München nu este o garanţie pentru menţinerea păcii, ci ultima ocazie ce ni se mai oferă pentru a ne putea pregăti în vederea asaltului final. Dar prinşi în angrenajul obiceiurilor noastre de toate zilele, nu facem altceva, decât ne amăgim cu vorbe şi aşteptăm, fără să ne pese de ceea ce va aduce ziua de mâine. Nu ne dăm seama de proporţiile primejdiei care ameninţă să distrugă tot ce a clădit o civilizaţie omenească în timp de două mii de ani.

În iarna anului 1938-1939, astfel de declaraţii erau considerate drept o erezie, chiar în această ţară unde ereziile erau tolerate, dar unde totuşi erau calificate drept o nemaiauzită lipsă de tact. Când se întâmpla ca cineva să vorbească de Rainier, începea întotdeauna cu expresia: „Evident, îmi este foarte simpatic” – ceea ce dovedeşte întotdeauna că încerci să atenuezi chiar de la început vorbele grele pe care ai de gând să le pronunţi. În acelaşi

timp se vede limpede că i se pun toate piedicile, pentru a face o carieră politică în adevăratul sens al cuvântului, şi manoperele acestea erau justificate din partea adversarilor săi politici cu afirmaţia că „este prea desăvârşit", iar din partea prietenilor săi o uşoară îndoială privitoare la „intransigenţa" sa.

Totuşi în City cei care deţineau acţiunile întreprinderilor Rainier nu se plângeau de el, nici că este prea desăvârşit nici că este prea intransigent. Trebuia să-l însoţesc şi la consfătuirile acestea, pentru a ţine la îndemână documentele pe care se bizuia în timpul cuvântărilor, şi să-i aduc aminte, cum ar fi de pildă: „Ne face deosebita plăcere să vă putem spune că anul trecut am înfiinţat o nouă sucursală la West Bromwich, unde fabricăm un model special, destinat coloniilor".

Astfel de declaraţii le făcea întotdeauna cu glasul solemn, dincolo de care eu eram singurul capabil să simt o uşoară ironie, îi făcea o adevărată plăcere să jongleze cu cifre şi să le pronunţe cu oarecare dispreţ, de faţă cu acţionarii care presimţeau câştigurile implicite, fără ca să înţeleagă ceva din felul în care procedează, într-un rând i-am spus:

— Lăsând la o parte orice sentimentalism, trebuie să admit că dumneata ai reuşit să faci mult bine. Ai salvat moştenirea rămasă în familie şi capitalul investit de sute de oameni în aceste întreprinderi, asigurând în acelaşi timp existenţa pentru o întreagă armată de lucrători. Afară de asta, ai dus până la capăt tot ce ţi-ai propus.

— Mai este şi altceva, mult mai important, decât să duci până la capăt ceea ce ţi-ai propus, răspunse el. Anume, să fii convins că ceea ce ai făcut merită să te osteneşti.

În aceeaşi zi am coborât la subsol, ca să vedem lucrările de zidărie ce se executau de câteva săptămâni în birourile întreprinderilor Rainier.

— Le-am dat să înţeleagă că aceste subsoluri sunt

destinate noilor depozite de care vom avea nevoie, declară el în timp ce treceam în lungul catacombelor pline de ecouri. Dar eu m-am gândit la altceva, ce nu le putem spune fericiţilor noştri acţionari care nu se gândesc decât la încasat cupoane. Aceste încăperi făcute pe cheltuiala mea, au fost proiectate pentru a oferi adăpost sigur împotriva bombardamentelor aeriene. Şi cred că ceea ce vezi aici este ceva care „merită să te osteneşti".

M-a condus în toate părţile şi mi-a arătat ce era de văzut, întocmai ca un agent imobiliar, când vrea să te convingă că-ţi oferă ceva serios:.

— Avem totul la îndemână: confort şi siguranţă şi un sistem de încălzire special. N-ar avea niciun rost să fereşti oamenii de bombe explozive şi să-i expui să se îmbolnăvească de gripă. Dar mai este ceva: nu este exclus ca cel mai mare bărbat din secolul al doisprezecelea să se nască într-un astfel de adăpost, prin urmare e mai bine să avem tot ce ne trebuie, ca să-l putem primi în mod demn. Avem aici o încăpere pentru infirmerie, la treizeci de metri sub pământ, căptuşită cu oţel şi beton. Am păstrat cel mai mare secret în junii acestor lucrări, deoarece nu s-ar putea cere acţionarilor noştri să facă astfel de cheltuieli.

Totuşi City ne plăcea; acest loc „al meticuloasei lipse de prudenţă" cum îl calificase Rainier, după o adunare generală a acţionarilor, când unul dintre acţionari vorbise despre „minuţioasa lui prudenţă" în chestiunile care interesează întreprinderea.

— Minuţios… Minuţios! exclamase Rainier ceva mai târziu. Ce o fi însemnând oare cuvântul acesta? Cred că nu este o simplă expresie care să dea un aspect mai frumos cuvântului „spaimă"? Mi se pare că este un calificativ pe care-l întrebuinţează majoritatea conducătorilor noştri politici. Pigmeii înspăimântaţi, care ţin adunări speriate şi redactează speriate adrese de mulţumire pentru atitudini

care sunt caracteristice spaimei.

Într-o zi ploioasă de sâmbătă, când tocmai plecasem de la birou, maşina noastră a fost obligată să se oprească, din cauza unui grup de oameni care-i tăiaseră drumul. Semnalele claxonului rămaseră fără efect, până când apăru un individ care ducea la subţioară un sul de împletitură de sârmă, şi strigă celor din apropierea lui:

— Lăsaţi cloncanul să treacă.

Grupul de oameni se despărţiră cu aceeaşi. Indiferenţă cu care ne tăiase drumul şi ne lăsă să trecem. În trăsăturile obrazelor lor nu se vedea nicio urmă de nemulţumire sau de revoltă la vederea maşinii noastre luxoase, sau pentru că-i determinasem să mai întârzie câteva minute în ploaie, şi tot aşa în expresia celui care strigase „lăsaţi cloncanul să treacă" n-am simţit niciun fel de ură de clasă – căci expresia aceasta se putea referi tot atât de bine la şofer; ca şi la mine sau la Rainier. Rainier declară că lipsa aceasta de răutate este caracteristică pentru poporul englez, care în majoritatea cazurilor, este flegmatic – dar binevoitor, liber – dar supus, indiferent – dar niciodată crud.

— Totuşi încearcă să spui astfel de vorbe hindustanilor din Amritsar, chinezilor care în parcurile din Shanghai văd bănci cu inscripţia „interzis pentru câini şi pentru chinezi", arabilor din Irak sau irlandezilor la Cork… şi se întoarse spre mine: Cât de mult ne urăşte lumea! Evident, nu pentru că am merita în întregime să fim urâţi Chiar dacă mi s-ar citi întreg pomelnicul păcatelor noastre, cred că la sfârşitul lui tot voi putea citi cuvintele lui Santayana care spunea că lumea n-a avut niciodată stăpânitori mai blânzi. Ciudat calificativ! în orice caz, este o anumită blândeţe în caracterul englezilor, o blândeţe aproape desăvârşită, întocmai ca un măr în pârg din livezile noastre. Noi suntem urâţi nu pentru motive temeinice, ci mai curând pentru că lumea s-a plictisit şi este sătulă de noi, aşa că pentru ea blândeţea noastră are acelaşi

gust ca şi ceva care-ţi face rău la stomac, şi de cele mai multe ori o consideri ipocrizie. Probabil odinioară lumea era tot atât de sătulă şi de stăpânirea romană, astfel că ajunsese la un moment dat să ierte barbarilor barbaria de care era capabili, mult mai uşor decât cruzimile Caesarilor. În viaţa naţiunilor, ca şi în viaţa indivizilor sunt uneori epoci când cu nimic nu mai pot fi împăcate şi atunci lumea se întoarce împotriva lor, ca publicul dintr-o sală de spectacol când începe să huiduie… Nu huiduie piesa care se reprezintă ci pe autorul ei, pe care nu vrea să-l mai suporte…

Îmi aduc foarte bine aminte de această după-amiază, deoarece în timp ce aşteptam cu maşina în White Hali, ca să putem trece, l-am văzut pe Nixon care încerca să oprească o maşină de piaţă. Rainier s-a oferit să-l ia cu noi. În scurtul drum până la gară, căci Nixon voia să plece cu trenul, a vorbit fără întrerupere şi între altele spunea:

— Îţi mai aduci aminte de Ransome din Browdley, cel la care am fost invitaţi la ceai şi soţia sa tocmai se întâmplase să lipsească de acasă?

Rainier păru că tresare.

— A fost o întâmplare foarte tristă. Plecase de acasă, aşa cum spusese soţul ei, ca să cumpere un cozonac. Fiind grăbită s-ajungă acasă cât mai repede, când a trecut drumul, s-a repezit de-a dreptul sub roţile unui autobuz. În mână ţinea cozonacul cumpărat pentru noi. A fost omorâtă pe loc. Am auzit că bietul Ramsome a fost într-o stare vrednică de plâns, după cât mi s-a spus. Era căsătorit abia de un an.

L-am lăsat pe Nixon în faţa gării şi ne-am continuat drumul tăcuţi. Trăsăturile obrazului lui Rainier erau crispate, şi părea chinuit ca şi când i s-ar fi întâmplat lui însuşi o nenorocire. Aproape ajunseserăm la Kenmore, când l-am văzut că se întinde spre şofer şi-i porunceşte să întoarcă; maşina:

— Ne vom duce undeva, să ascultăm un concert de pian,

declară el. Cred că acesta va fi cel mai bun antidot pentru starea sufletească în care mă găsesc acum.

În drumul spre West End am răsfoit ziarul, ca să văd ce concerte se dau. N-am putut descoperi altceva decât „unicul recital al lui Casimir Navoida, care va interpreta Beethoven, Chopin, Brahms şi Ravel". N-auzisem până acum nimic despre Navoida şi faptul că nici Rainier nu auzise pe nimeni vorbind despre el, m-a făcut să nu fiu prea optimist pe afişele ude de ploaie de la intrarea în Selsdon Hali am văzut o fotografie cu profilul sumbru al artistului, aplecat asupra claviaturii de la pian. Fotografia aceasta nu ni s-a părut menită să ne dea mai mult curaj, şi tot aşa nici publicul foarte redus ca număr, care fără îndoială venise cu bilete de favoare. Aprecierile tipărite în program, cum spunea Rainier nemulţumit erau scrise probabil de o elevă sentimentală. Am rămas ceva mai puţin nemulţumiţi, după ce am citit notele biografice ale artistului, care şi ele erau destul de vagi. Acestea vorbeau despre celebritatea de care se bucură în Europa: fost elevul lui Leschetitzky (numele era scris greşit) şi Premier. Prix de la nu ştiu ce Conservator, după care urma o anecdotă cam răsuflată în legătură cu artiştii. Puţin după aceea, în fundul scenei s-a deschis o uşă şi Navoida a apărut în faţa publicului, apoi, după ce s-a înclinat de câteva ori, s-a aşezat la pian, petrecut de un freamăt uşor de aplauze. Nu prea semăna cu fotografia de la intrare, deşi avea aceleaşi trăsături – profilul întunecat, colacii de grăsime de la ceafa şi părul zbârlit. L-am ascultat cu îngăduinţă, deşi nu cânta tocmai prost în timpul pauzei am băgat de, seamă că pe scaunul de lângă Rainier era aşezată o femeie care încerca să-şi ridice programul ce-i scăpase din mână. Rainier s-a aplecat şi i l-a ridicat. I-a mulţumit, intră în vorbă cu acest străin, şi l-a întrebat

— Ce ziceţi, cântă bine?

— Cred că n-ar cânta tocmai prost, dacă ar face mai mult

exerciţiu, răspunse Rainier.

— Dumneavoastră sunteţi critic?

— Nu când e vorba de mine.

— Prin urmare, nu faceţi parte din presă?

— Doamne fereşte, sigur că nu.

Imediat după aceea femeia mi s-a părut că rămâne ceva mai uşurată, dar şi dezamăgită.

— Am crezut că dumneata ai venit ca reprezentant al unui ziar. Cred că în sală trebuie să fie şi câţiva ziarişti.

Rainier se întoarse şi se uită în largul sălii, apoi mă atrase şi pe mine în conversaţia lor, întrebându-mă:

— Recunoşti pe cineva? Eu nu văd pe nimeni. Cred că la Londra sâmbăta după-amiază este nepotrivită pentru concerte.

Imediat după aceea Navoida a apărut din nou, ca să cânte câteva bucăţi de Chopin. În pauza următoare femeia declară:

— Aveţi toată dreptatea; se vede imediat că n-a făcut exerciţii de ajuns. Azi-noapte a jucat cărţi până la patru dimineaţa.

Rainier începu să râdă:

— Cred că astfel de gesturi din partea lui sunt foarte imprudente. Nu sunteţi de aceeaşi părere?

— Lui puţin îi pasă. Dar afară de asta a pierdut şi o sumă mare de bani. Cel puţin dacă publicul ar putea să-şi dea seama că el este în stare să cânte mult mai bine decât acum.

— De ce să-şi dea seama? Dacă el preferă să bea şi să joace cărţi până la ziuă, în ajunul unui concert..

— Să bea? El nu bea niciodată.

— Nu bea?

— Nu, dar jocul de cărţi i-a intrat în sânge. Toată familia Navoida a fost aşa. Când face un drum cu autobuzul, este în stare să facă prinsoare pe numărul de persoane ce se vor urca la staţia următoare.

— De unde ştii dumneata toate aceste amănunte? întrebă

Rainier şi se uită la ea curios.

Abia avu timp să-i răspundă, când pianul începu din nou:

— Le ştiu, pentru că eu sunt soţia lui.

În timp ce artistul cântă o bucată de Brahms, mi s-a părut că Rainier se simte stingherit, din cauză că se pronunţase cu atâta severitate despre artist. Dar n-avu ocazia să-şi ceară scuze, deoarece în pauza următoare femeia se întoarse numaidecât spre el şi continuă conversaţia întreruptă:

— Aş fi în stare să-l strâng de gât, din cauză că a cântat atât de prost această bucată a lui Brahms. Probabil am comis o greşeală venind în Anglia.

— O, nu trebuie să spuneţi astfel de vorbe, răspunse Rainier. Evident, impresarul soţului dumneavoastră ar fi trebuit să-i fixeze o altă zi, mai potrivită, pentru a se prezenta în faţa publicului.

Londonezii au obiceiul ca la sfârşitul săptămânii să părăsească oraşul.

— Chiar atunci când plouă?

— La noi nimeni nu se sinchiseşte de ploaie.

— Aveţi dreptate, aici la Londra sau plouă… sau e ceaţă.

M-am uitat cu înţeles la el. Toţi străinii îşi închipuie că la

Londra este cea mai îngrozitoare climă din toată lumea. Părerea aceasta nu este pe de-a-ntregul întemeiată, spusese Rainier într-un rând; dar întemeiată sau nu, dădea totuşi posibilitatea englezilor să-i aprobe, ceea ce într-o astfel de împrejurare nu putea avea nicio importanţă. În timp ce doamna Navoida continuă să se plângă împotriva ploii şi a ceţei de la Londra, am încercat s-o examinez mai de aproape, fără ca ea să bage de seamă. Putea să aibă vreo patruzeci şi cinci de ani, dar în orice caz era mai tânără decât soţul ei. Lumina din sala de concert nu prea era bună, dar probabil doamna se fardase în grabă, sau obrazul ei fusese bătut de picăturile de ploaie. Avea ochii căprui şi mici, dar o frunte înaltă şi frumos arcuită care compensa multe defecte din

înfăţişarea ei. Părea foarte interesantă.

Am suflat aceste cuvinte la urechea lui Rainier, în timp ce pianistul cânta din Ravel:

— Obrazul ei mă interesează prea puţin, şi tot atât de puţin mă interesează şi bucata aceasta a lui Ravel. Prezenţa ei însă îmi face plăcere şi mă simt mult mai bine decât acum un ceas.

Imediat după aceea se întoarse spre ea şi vreme de câteva minute continuară conversaţia în şoaptă. Apoi se întoarse din nou spre mine şi-mi spuse:

— Sunt unguri, dar ea a trăit vreme îndelungată la Singapore şi aşa se explică de ce vorbeşte englezeşte. Cunoaşte limba franceză şi germană, dar vorbeşte şi ungara. Scrie versuri în toate aceste patru limbi, cel puţin aşa-mi spune; afară de asta este o adoratoare a literaturii, îi citeşte pe Dekobra şi D'Annunzio, dar îl preferă pe Dekobra… ceea ce este cazul şi cu mine… Face impresia că este spioana tipică din romanele de aventuri… mă aştept în fiecare clipă s-o aud că-mi spune hein şi s-o văd că scoate din sân un teanc de documente diplomatice. Întrebuinţează expresii caraghioase despre „clima din Anglia" şi „jocul de cărţi, pe care familia Navoida îl are în sânge"… Mă străduiesc să ghicesc ce-mi va mai spune de aici înainte. Îţi mai aduci aminte de jocul nostru?

Era o distracţie naivă pe care o inventasem în timpul drumurilor ce le făceam cu maşina spre City. Într-o stradă din cartierul Pimlico era un magazin în faţa căruia în fiecare Marţi se vedea un afiş colorat care anunţa ultimul număr din Judy's Paper. Pe afişul acesta se vedeau de fiecare dată un bărbat şi o femeie, îmbrăcaţi în haine de gală, iar sub ilustraţie era o inscripţie ca de pildă: „El a refuzat să-i dea inelul" sau „Ea a minţit, ca să-l poată salva", în fiecare marţi dimineaţa ne străduim să inventăm ceva care să întrecă banalitatea inscripţiei pe care trebuia s-o vedem peste

câteva minute, dar n-am reuşit niciodată. Ca o dovadă de cât este de greu pentru un om cult să gândească în felul în care ar gândi vulgul. Distracţia aceasta însă contribuia ca timpul să treacă mai uşor.

După ce murmurul şoaptelor dintre ei mai continuă câteva minute, l-am văzut că se întoarce emoţionat spre mine:

— A reuşit să pronunţe fraza pe care o aşteptam. Eram sigur că nu va mai întârzia. Îmi spune că noi englezii *suntem atât de reci.*

În timpul acesta artistul ajunsese la sfârşitul programului său şi în timpul ropotului de aplauze l-am auzit pe Rainier spunând:

— Doamnă, noi nu suntem reci, dar în orice caz avem nevoie de ceva pentru a ne încălzi, – mai ales sâmbăta şi pe vreme de ploaie. De aceea vă rog, ca în timpul cât veţi mai întârzia în Anglia, să fiţi îngăduitoare faţă de noi.

— Mâine vom pleca.

— Atât de repede?

— Miercuri Casimir va da un concert la Ostanda.

— În cazul acesta va trebui să-l păziţi bine. Ostanda este locul anume indicat pentru un jucător de cărţi.

— Nu face nimic. Ne vom duce la Casino şi vom bea şampanie, iar în timpul acesta Casimir va avea noroc la ruletă. Trebuie să ştiţi că la ruletă are întotdeauna noroc, nu ca la cărţi şi mai ales atunci când joacă poker. Aseară când l-am văzut la hotel jucând poker împreună cu nişte americani, mi-am zis numaidecât, că astăzi nu va fi în stare să cânte.

— Parcă spuneaţi că soţul dumneavoastră nu bea nimic.

— Numai şampanie, dar aici în Anglia şampania este îngrozitor de scumpă. Cât am fost la Singapore, tot timpul n-am băut altceva decât Heidssieck La fiecare masă câte o sticlă. Asta l-a ferit de dezinterie.

— Probabil l-a ferit şi de eventualitatea de a deveni un Paderewsky.

— Vrei să spui că băutura aceasta nu-i face bine? Dar gândeşte-te că-i face o plăcere atât de mare, şi cred că are şi el dreptul să se bucure de ceva. Ce viaţă duce astăzi un virtuoz de concert? Nimeni nu se mai interesează de artă. Viaţa muzicală nu mai există nici la Berlin, nici la Lipsea şi nici la Viena. Numai în America sunt plătiţi ceva mai bine, dar acolo n-are voie să mai plece.

— De ce n-are voie?

S-a aplecat spre Rainer şi i-a spus ceva în şoaptă, aşa că n-am auzit decât ultimele cuvinte:

— Dar la urmă l-am iertat, deoarece în felul său mi-a rămas credincios.

Rainier era gata să facă un salt în aer:

— Cum? Ce-ai spus? Mai repetă-mi odată.

Îi repetă fraza şi adăugă:

— Nu cunoaşteţi versurile poetului dumneavoastră Ernest Dowson? Şi începu să-i reciteze poezia de la început până la sfârşit, în timp ce Casimir care, după aceste revelaţii începuse să mă intereseze şi pe mine, apăru din nou pe scenă ca să cânte în suplimet *Studiu pentru claviatura neagră* de Chopin, de care ultimele octave le cântă fals şi sfârşi tot cu o notă falsă de bas. N-ai vrea să faci cunoştinţă cu el? întrebă doamna.

Am intrat în cabina strâmtă din dosul scenei, unde am găsit câteva femei resemnate, îmbrăcate în haine de ploaie, aşteptând ca pianistul, tot atât de resemnat, să-şi iscălească în diagonală numele pe programele lor. Apariţia doamnei Navoida păru că aduce oarecare animaţie în mijlocul acestei scene. Deşi trăsăturile obrazului ei păreau obosite şi fardul i se spălase de ploaie, împrejurul ei radia un fel de vitalitate care o făcea să fie oarecum atrăgătoare. Imediat ce amatoarele de autografe ieşiră, se apropie cu mişcări teatrale de soţul ei şi-l sărută zgomotos pe amândoi obrajii şi exclamă:

— *Casimir, mon cher, tu étais magnifique!*

Apoi gânguri ceva într-o limbă străină pe care noi n-o puteam înţelege şi se întoarse spre Rainier.

— Înţelege mai bine când vorbesc cu el ungureşte. I-am spus acum c-a fost adorabil, dar astă-seară, ceva mai târziu, îi voi trânti adevărul în obraz: a fost pur şi simplu execrabil. Bietul de el. După ce a terminat un concert, se simte totdeauna istovit Vă rog să-l iertaţi. Spune că-l doare capul.

— O, ce păcat, declară Rainier. Tocmai voiam să vă propun să luaţi undeva masa, împreună cu noi. Evident, numai în cazul când nu veţi avea ceva mai bun de făcut.

Obrazul femeii se lumină numaidecât:

— Cu cea mai mare plăcere. Este foarte amabil din partea dumneavoastră. Cu siguranţă îi va trece durerea de cap. Dar va trebui să vă previn că el nu-şi va schimba costumul. Nu se simte bine nici în smoking, şi nu-l îmbracă decât în localuri unde altfel accesul este oprit, dar şi atunci îi trage câte un pomelnic de înjurături, înainte de a se îmbrăca.' Dacă sunteţi de acord…

— Evident De altfel nici noi nu ne vom schimba costumul.

— Atunci va fi foarte mulţumit, declară doamna şi se întoarse spre soţul ei: Casimir, dă-mi voie să-ţi prezint… dar eu nu ştiu cum vă cheamă, adăugă ea şi se întoarse spre noi.

Prevăzusem că va trebui să intervină şi asta. Mă gândeam la ziua armistiţiului, când l-am cunoscut pe Rainier şi mi s-a părut nemulţumit că este obligat să-şi divulge identitatea; mă întrebam acum ce atitudine va avea faţă cu nişte străini care probabil nici nu auziseră până acum de numele lui.

Dar Rainier se întoarse spre ea şi-i răspunse cu o solemnitate plină de haz:

— Eu sunt Lordul Frederic Verisopht, şi înclinându-se uşor spre mine, adăugă: Sir Mulbery Hawk.

Am rămas înţeleşi să ne întâlnim la Poldini şi până atunci Rainier şi eu ne-am dus la Club, unde mi s-a părut foarte

bine dispus. Când i-am adus aminte că în seara aceasta va trebui să ia cuvântul la banchetul Societăţii Gladstone, mi-a răspuns să le trimit o telegramă în care să le spun că „regretă foarte mult, dar este reţinut de afaceri politice urgente”.

— Toate sunt bune şi frumoase, zic eu, dar s-ar putea ca astă-seară să fim văzuţi de cineva la Poldini, cu o pereche de oameni care seamănă cu un crupier ratat, şi o primadonă de operetă antebelică.

— Nu, dragul meu, mi-a răspuns el râzând. Am de gând să fac ceva ce în ziua de astăzi nimeni nu se gândeşte să mai facă: Voi lua o cabină separată.

— Şi care este motivul că m-ai prezentat cu un nume atât de caraghios?

— Voiam să văd dacă l-a citit pe Dickens. Dumneata probabil nu l-ai citit. Acesta este unul dintre motivele mai puţin importante. Al doilea motiv este că voiam s-o văd impresionată. Eram convins că titlurile o vor impresiona. O va impresiona şi restaurantul Poldini, căci mai păstrează ceva din strălucirea şi romantismul de altădată. Eu nu trec decât rareori pe acolo, aşa că nu mă vor cunoaşte chelnerii. Şi de la vârsta de doisprezece ani n-am mai intrat niciodată într-o cabină separată a restaurantului acestuia. Asta este o întâmplare cu totul neobişnuită, pe care cred că nu ţi-am povestit-o până acum. Pe vremea aceea m-am dus acolo cu unchiul meu, care-mi era foarte drag. Cred că şi el mă simpatiza. Se întâmpla destul de des. Ca eu să-mi petrec o zi întreagă împreună cu el. Într-o seară din vacanţa Crăciunului, după ce fuseserăm împreună la un spectacol pentru copii, am simţit că ni s-a făcut foame, şi în drum spre cea mai apropiată staţie a subteranului unchiul mi-a spus: „Haide să intrăm aici şi să luăm o gustare”. Aici nu era altceva decât restaurantul Poldini. Probabil el îşi închipuise că nu este altceva decât o ceainărie ieftină, dar onorabilă. Am intrat deci şi am traversat sala somptuoasă, plină de

doamne şi de bărbaţi tineri şi eleganţi. Noi eram ţinta tuturor privirilor (cum spuneau pe vremea aceea romancierii la modă), deoarece apariţia noastră într-un astfel de local, nu cadra cu demnitatea unui reprezentant al bisericii care venise de mână cu nepotul său. Iar unchiul meu, cu părul alb şi ochii strălucitori (din cauza medicamentelor pe care le întrebuinţa) probabil făcea. Impresia unui Apostol, rătăcit într-o speluncă a păcatelor. Oricare ar fi fost situaţia, destul că bătrânul Poldini – astăzi e mort şi el – ne-a ieşit în cale, deoarece probabil îi făcusem impresia că ne-am rătăcit, şi sub pretextul că toate mesele sunt ocupate sau rezervate, ne-a poftit la etaj. Astfel am fost conduşi spre scară şi unchiul meu clipea din ochii miopi, fără să scoată un singur cuvânt de protest. Poldini ne-a deschis o cameră confortabilă, zugrăvită în tonalităţi de albastru şi aur, cu un covor frumos pe jos şi o canapea comodă, iar pe tavanul albastru de culoarea cerului un grup de Amoraşi făcea tumbe. Poldini ne-a luat în grija lui după ce ne-a recomandat ceva a la carte, ne-a servit el însuşi. În timpul cât am stat la masă, unchiul meu a început să se simtă din ce în ce mai bine dispus… şi continua să creadă că ne găsim într-un restaurant popular ieftin. La sfârşit, când ne-au adus nota de plată, am smuls-o repede din mâna lui Poldini şi am declarat cu mândrie, că de astă dată va fi invitatul meu:

— Este un gest extrem de generos din partea ta, dragă nepoate!

De fapt a şi fost un gest extrem de generos, deoarece m-a costat întreagă suma de bani ce mi-o dăruise în ziua aceea pentru sărbătorile Crăciunului. Nu i-am spus niciodată ce s-a întâmplat şi până la sfârşitul vieţii, de câte ori îşi aducea aminte, spunea la toată lumea că n-a mâncat niciodată atât de bine, ca în ospătăria aceea de pe Ştrand.

— Ospătărie: nu-i aşa că se potriveşte, repetă el şi respirând adânc, adăugă: Ei bine, astă-seară vom mânca

acolo, printre fantomele trecutului, în calitate de lorzi care vor să trateze pe doi străini distinşi..

De seara aceasta mi-am adus aminte, datorită sfârşitului senzaţional pe care l-a avut. Dar e foarte probabil ca toată această petrecere improvizată să nu fi fost altceva, decât o ultimă încercare făcută de Rainier, pentru a sfâşia umbrele trecutului, ca să poată vedea ce se ascunde dincolo de ele, şi că rezultatul la care a ajuns din întâmplare, era totuşi răsplata acestor străduinţe ale lui. Astăzi văd mai limpede decât oricând înainte de aceea, cât de aproape a fost de o prăbuşire totală, datorită muncii prea încordate şi mai ales fragmentelor de viaţă învăluite de timbre ce mai trăiau încă în adâncul fiinţei lui, dar pe care nu le putea alunga cu ajutorul uitării, deoarece el nu-şi mai aducea aminte de ele. Din clipa întâlnirii sale cu Nixon, frământarea aceasta din sufletul său părea că s-a mai accentuat şi că se manifestă în gesturile şi cuvintele lipsite de cumpăt pe care le făcea şi le pronunţa.

Ne-am dus la Poldini, bătuţi de aceeaşi ploaie violentă şi am constatat mulţumiţi că restaurantul aproape nu s-a schimbat deloc. Cabinele separate mai existau şi acum, dar actuala generaţie nu mai avea nevoie de discreţia ce le-o puteau oferi, şi făceau o impresie melancolică, până în clipa când draperiile erau coborâte peste ferestre şi venea răcitorul cu sticle de şampanie, ca să le dea o înfăţişare mai solemnă.

Puţin după aceea apărură şi soţii Navoida; pianistul palid şi întunecat, purta un palton lung, cu guler de astrahan, iar doamna, exuberantă şi cu braţele pline de brăţări de aur masiv, înfăşurată într-o haină veche de blană veritabilă. Erau mulţumiţi că vor putea lua masa împreună cu doi membri ai aristocraţiei engleze şi nu păreau să se simtă stingheri. Am constatat numaidecât că amândoi sunt băutori de şampanie încercaţi, dar în timp ce doamna după fiecare pahar devenea

din ce în ce mai veselă, soţul ei devenise morocănos şi după prima jumătate de de duzină începu să moţăie, ca să nu se trezească decât atunci când chelnerul trecea prin apropierea lui, ca să-i strige: „Păstrăvi!”. Fără îndoială cererea aceasta a pianistului nu putea fi înţeleasă de chelner, deoarece bietul om nu-şi putea închipui că în anul 1939 ar mai putea să existe cineva care, după icre negre, un beefsteak Tartare şi un roastbeef, va fi în stare să mai ceară şi Truites Bleues. Dar până şi amănuntul acesta îl încânta pe Rainier, deoarece-l găsea conform celor mai bune tradiţii, cu mese care nu. Se mai termină şi cu apendicitele odinioară la modă care nu puteau fi altceva decât rezultatul primului exces.

După desfundarea sticlei a patra, doamna deveni cu totul pe neaşteptate sentimentală şi începu să vorbească despre aventurile ei romantice, din toate părţile lumii, făcându-ne un raport plin de citate în versuri pe care le debita în toate limbile, aşa c-am ajuns la convingerea că faţă de citate trebuie să fii tot atât de pasionată ca şi faţă de şampania Heidsieck. Prefera poezia erotică şi felul ei de a confunda citatele avea un anumit farmec candid, când ne debita versuri care erau prea cunoscute pentru a le putea asculta cu plăcere, sau când de la o frază luată din Shakespeare, trecea la o poezie de Emily Bronte sau de Beddoes. Unele, citate le pronunţa greşit, iar pe altele nu le înţelegea exact, aşa că se oprea şi ne ruga s-o corectăm, dar pe un ton care contrasta cu gesturile teatrale ce le întrebuinţa şi cu patosul cu care le pronunţa. Imediat după aceea, datorită intuiţiei inevitabile după ce ai băut câteva pahare, mi-am dat seama că doamna era un fel de femeie dezamăgită, căreia viaţa nu i-a oferit nimic din ceea ce a visat. Fără să aibă un cămin propriu, rătăcind din hotel în “hotel şi din restaurant în restaurant, înlănţuită de acest maestro hodorogit, care debita mereu în faţa sălilor de jumătate goale aceleaşi bucăţi din Beethoven şi Brahms, astăzi îşi ducea viaţa întemeiată pe iluzia că

lumea este formată din cavaleri romantici de operetă.

După ce Rainier comandă lichioruri, îi întrebă dacă ar fi dispuşi să ne terminăm seara aceasta ducându-ne la vreun spectacol interesant, şi că i-ar face plăcere dacă doamna şi-ar exprima dorinţa.

— 0, mii de mulţumiri, răspunse doamna încântată, este extrem de amabil din partea dumneavoastră. Aş ţine foarte mult să văd ceva despre care vorbeşte toată lumea, anume un celebru Music-hall de al dumneavoastră.

Rainier îi răspunse cu părere de rău, că din nenorocire „celebrul music hali" englezesc nu mai există astăzi, deoarece a fost înlocuit cu reviste şi comedii muzicale.

— – în cazul acesta ne-am putea duce să vedem pe Berty Lowe.

— Berty Lowe?

— Un funcţionar de la hotel mi-a spus astăzi că joacă undeva la un teatru de aici din Londra. Mi-ar face plăcere să-l pot vedea, deoarece cu ani în urmă am cunoscut la Budapesta un englez care-l imita într-un fel foarte caraghios. Englezul acesta mi-a spus că Berty Lowe este cel mai mare comic de music-hall pe care l-a avut Anglia.

Rainier ceru unui chelner să-i aducă un ziar şi cercetă rubrica în care era publicată cronica spectacolelor:

— E adevărat, a fost un comic despre care s-a vorbit foarte mult înainte de asta, dar au trecut ani întregi de. Când n-am mai auzit de el. Genul acesta de spectacole este puţin perimat. În orice caz la Coliseum şi la Empire nu mai joacă, ori asta înseamnă că posibilitatea de a-l vedea se termină aici… Un moment… da, aveţi dreptate: Berty. Lowe în *Sus Drapelul,* zilnic două reprezentaţii la Banford Hippodome.

Doamna bătu din palme mulţumită:

— O, să mergem să-l vedem.

— Localul acesta este într-o periferie, la depărtare de câţiva kilometri de aici, încercă Rainier să-i explice, dar tăcu

numaidecât. După trăsăturile obrazului său, mi-am dat seama că gândul de a se duce până la Banford, ca să vadă pe Berty Lowe şi să termine într-un fel atât de burlesc seara aceasta extravagantă, începe să-l ispitească. S-a uitat la mine şi mi-a întins ziarul, apoi a adăugat: Uite-l aici! „Un spectacol nemaivăzut. O seară veselă de râs. Succes fără precedent. Publicul se tăvăleşte pe jos!" Ce zici, o reclamă oribilă. Fii amabil şi cheamă la telefon, ca să ne reţină o lojă pentru a doua reprezentaţie.

Numărul îl găseşti în josul anunţului.

— Sus Drapelul, repetă doamna şi-şi împreună mâinile mulţumită. Cred că este vorba despre soldaţi; mie-mi plac foarte mult. Englezul pe care l-am cunoscut la Budapesta era şi el militar. Asta s-a întâmplat în timpul războiului. La început n-a fost internat, deoarece ungurii simpatizează cu englezii. Dar mai târziu, după ce începuse să-mi trimită în fiecare zi câte un buchet de flori în care era şi câte un bileţel – scris în limba engleză – a fost arestat de poliţie pentru spionaj. După ce au descifrat aceste bileţele – oh, mon Dieu – să fi văzut mutrele pe. Care le-au Scut funcţionarii – dar tot aşa şi noi – căci era îndrăgostit de mine până peste cap, îndrăgostit nebuneşte, nu ca un englez. Păcat că n-am cerut să. Mi se restituie aceste bileţele… Evident, Casimir pe vremea aceea aproape îşi pierduse mintea, de gelos ce era.

Casimir care nu mai era în stare să-şi piardă mintea din cauza geloziei, ridică fruntea întocmai ca un câine când aude că-l strigă cineva, clătină din cap şi continuă să se ocupe de farfuria cu Crepes Suzete din faţa sa.

Peste un ceas eram aşezaţi toţi patru pe nişte scaune de trestie foarte incomode şi ne uitam cum se ridică cortina. Făcusem o greşeală, reţinând o lojă, căci fotoliile ar fi fost mult mai indicate, chiar numai pentru faptul că am fi putut sta mult mai departe de draperiile de pluş, care la cea mai mică atingere scuturau nori de praf. După felul în care am

fost conduşi la loja reţinută şi faptul că toate celelalte erau goale, am înţeles că apariţia noastră în teatru făcuse senzaţie. Ar fi fost îngrozitor, dacă nu chiar catastrofal, să fi întâlnit pe cineva care-l cunoştea pe Rainier. Dar din fericire nu s-a întâmplat aşa ceva, deşi actorii în mod ostentativ i păreau că vor să joace numai pentru noi, iar pe la sfârşitul spectacolului începuseră să facă glume pe socoteala „domnului care doarme mahmur în loja de la mijloc". Dar aveau dreptate, Casimir dormea ca legănat, fără să se sinchisească de ce se întâmplă în jurul său. Doamna îl înghiontise de câteva ori, dar el plecase imediat capul în piept şi continuase să doarmă, aşa că renunţase să-l mai trezească.

Întrucât priveşte piesa, probabil la început fusese o melodramă din timpul războiului şi acţiunea se petrecea prin anii 1914 – 1915. Intriganţii erau germani de o răutate imposibilă, iar eroii, englezi de o suavitate tot atât de imposibilă. Adaptările şi modificările prin care trecuse piesa în cei douăzeci şi cinci de ani de reprezentaţii transformaseră răutatea şi eroismul într-un spectacol burlesc, aşa că discursurile patriotice, sau mai bine zis ceea ce mai rămăsese (din ele, erau acum debitate numai pentru efectul comic pe care-l făceau, iar personajul principal apărea în scenă îmbrăcat în uniformă de cercetaş.

În timpul pauzei dintre acte doamna întrebă cu sfială:

— Nu înţeleg motivul pentru care la anumite replici lumea începe să râdă. Ce poate fi de râs în discursul sergentului care vorbeşte despre Imperiul Britanic?

— Tocmai acesta este simţul nostru specific pentru umor, ripostă Rainier. Nouă sergenţii din comisia de recrutări ni se par caraghioşi. Tot aşa ni se par caraghioase şi cuvântările prea lungi. Până şi Imperiul Britanic îşi are partea lui caraghioasă. Când te gândeşti la toate acestea, ar fi imposibil ca un englez să nu se tăvălească de râs.

— Bine dar a debitat un discurs patriotic!

— Englezii consideră discursurile patriotice mai caraghioase decât orice altceva.

— În Austria dacă se întâmplă ca cineva să râdă în timpul unui discurs patriotic, se face scandal şi vinovatul este arestat.

— Asta-mi confirmă o veche bănuială… anume că Austria nu este Anglia.

— Dumneavoastră cunoaşteţi Austria?

— Am petrecut câteva zile la Viena, în chestiuni de afaceri.

— Ar fi trebuit să staţi vreme mai îndelungată în acest oraş, să faceţi o excursie pe Semmering şi să coborâţi cu vaporul pe Dunăre, până la Pressburg.

— Mi se pare atât de straniu când vă aud spunându-mi aceste cuvinte. Un drum pe Dunăre a fost una dintre dorinţele cele mai arzătoare ale copilăriei mele. Dar firește, eu n-aş fi vrut să fac drumul acesta cu vaporul, ci într-o barcă cu vâsle.

— În cazul acesta ar fi fost mult mai pitoresc. Şi de ce n-aţi făcut acest drum?

— La început n-am avut bani de ajuns, iar mai târziu când am avut bani destui, nu mai aveam timp, şi astăzi… Austria nu mai există.

— Mai bine să nu ne mai gândim la lucrurile acestea triste, începe să se ridice cortina.

Cuvintele ei mi se părură ca o. Replică de operetă, aşa că nu m-aş fi mirat deloc, s-o văd că se urcă pe scenă şi începe să cânte. Dar piesa Sus Drapelul avea mai mult haz decât ea. Actul al doilea avu acelaşi succes, deşi Berty Lowe care încarna un general german mustăcios, părea mai puţin comic decât colegii săi care jucau roluri secundare. Spectatorii se tăvăleau de râs, mai ales la scena unde un subofiţer englez intră în cortul unui colonel care nu era decât un spion travestit) şi strigă clănţănind din dinţi şi

bâlbâindu-se de frică: „Se apropie duşmanul, domnule colonel… daţi ordin de atac, căci altfel pe cinstea mea, voi fi obligat să-l dau eu!”. În general, pe mine glumele în legătură cu infirmităţile fizice nu mă impresionează, dar totuşi trebuie să admit că tonul şi trăsăturile crispate ale acestui actor. Mi s-au părut irezistibile Cel mai mare efect îl făcea în scena finală, când subofițerul părăsește scena şi trântește uşa cu atâta violenţă incit clanţa sare din broască şi se rostogolește până la mijlocul scenei.

Ar fi fost imposibil ca toate scenele piesei să poată fi menţinute la acelaşi nivel de haz, dar jocul artiştilor se desfăşoară în acelaşi ritm de comic grotesc, până la ultimul tablou, care fără îndoială fusese odinioară punctul culminant al spectacolului, când eroina este amenințată cu revolverul de către spionul prins în cursă şi protestează: „Nu ai dreptul să tragi asupra unei femei fără apărare!”.

Imediat după aceea în scenă apare a doua femeie cu ţinuta marţială şi de proporţiile unui elefant, în mână cu toate armele posibile, de la barda indiană până la bombele lacrimogene. Efectul era naiv, dar publicul din Banford era foarte generos cu aplauzele. Spectatorii mai râdeau încă chiar în momentul când toţi artiştii năvăliseră pe scenă, ca să alunge pe trădător şi după aceea să intoneze în cor un imn al victoriei.

După ce am plecat de la teatru, am băgat de seamă că dispoziţia lui Rainier se schimbase. Cu o mişcare bruscă ajută soţilor Navoida să se urce în maşină şi în drumul până la Londra aproape nu mai scoase nicio vorbă. Doamna continuă să mai gângurească un timp, dar indispoziţia lui Rainier avea calitatea să fie întotdeauna contagioasă. Astfel tăcu şi ea până când ajunserăm la hotelul din Russell Square unde ne-am despărţit de ei.

— Good-bye, Mylord, se adresă ea lui Rainier al cărui nume probabil îl uitase, Good-bye, Sir Hawk.

Casimir dădu din cap şi mormăi ceva, când doamna îl luă de braţ şi-i ajută să urce treptele din faţa intrării. Am mai putut vedea străduinţele ei deznădăjduite, pentru a-l face să treacă dincolo de uşa turnantă. Efectul părea caraghios, dar probabil în seara aceasta noi avusesem parte de prea multe scene caraghioase. În realitate, spectacolul acesta nici nu era caraghios, ci mai curând tragic.

— Femeia asta l-a dat gala complet, declară Rainier când apucarăm spre Chelsea.

— Ce te determină să-ţi închipui aşa ceva?

— Mă gândesc la felul în care cântă. Sunt convins că înainte de asta a fost un foarte bun pianist.

— În orice caz s-ar putea spune şi despre el c-a dat-o gata pe ea. Fără îndoială nu poate fi o plăcere să-ţi petreci toată viaţa supraveghind un astfel de om. De altfel îmi face impresia c-a rămas puţin consternată de umorul nostru grosolan de insulari.

— Probabil spectacolul i s-a părut prea bădăran şi nu destul de picant.

— Afară de asta, cel care se bâlbâia. Probabil la teatrele din Viena nu se admite ca pe scenă să apară un ofiţer care se bâlbâie; cel mult atunci când este vorba de un civil.

— Da, ai dreptate, am constatat că au menţinut scena cu ofiţerul care se bâlbâie şi cea cu clanţa de la uşă… Dar sfârşitul a fost complet nou.

— Cuvintele acestea mă fac să bănuiesc că dumneata ai văzut piesa şi înainte de asta.

— Da, este adevărat c-am văzut-o, răspunse el după câteva clipe de gândire.

— Faptul acesta nu este de mirare, deoarece piesa a fost jucată în toate părţile, ani de-a-rândul.

— Eu nu numai c-am văzut-o dar am şi… Dam văzut că se întoarce emoţionat spre mine şi mă întreabă: N-ai nimic împotrivă, dacă ne vom mai plimba puţin, înainte de a ne

întoarce acasă?

— Sigur că nu. Dar ce s-a întâmplat cu dumneata? Arăţi de parcă… M-am oprit numaidecât.

— Cum arăt? mă întrebă el cu glasul răstit. Spune-mi cum arăt la faţă şi ce crezi c-ar fi putut să mi se întâmple?

I-am întâlnit privirea şi i-am răspuns, încercând să mă stăpânesc cât mai mult posibil:

— Arăţi exact ca atunci, când te uitai în ziua aceea la vârful unui munte şi-ţi închipuiai despre el că-l recunoşti… atunci în tren… în ziua armistiţiului.

— În ziua armistiţiului, repetă el. Apoi continuă cu glasul liniştit: în ziua armistiţiului eu eram la spital. Înţeleg în ziua în care s-a încheiat armistiţiul. Imediat după aceea am simţit că mă apucă de braţ: Da… acum îmi aduc aminte… asta s-a întâmplat la Melbury.

Am tăcut, ca să nu-i întrerup firul amintirilor şi ca să nu se sperie de tonul glasului meu care ar fi tremurat de emoţie.

— Am trecut prin atâtea spitale, continuă el. La început am fost internat la Sennelager, după aceea la Hanovra şi la sfârşit datorită schimbului de prizonieri care sufereau de şocuri nervoase şi de tuberculoză – am fost trimis în Elveţia şi de acolo în Anglia, unde am fost internat în spitalul din Birmingham, Hastings, apoi o altă localitate din apropierea oraşului Manchester, şi la urmă Melbury. Acesta a fost ultimul spital.. Aş avea poftă să mergem până la Melbury.

Nu îndrăzneam nici acum să-i răspund ceva, de teamă să nu destram vraja ce pusese stăpânire pe el. În aceeaşi clipă am simţit că el presimte gândurile mele:.

— Ai ceva împotrivă? întrebă el cu glasul neobişnuit de blând. Sau poate te simţi prea obosit?

— Nu sunt deloc obosit Glasul meu răsuna ferm, dar mă simţeam îngrijorat, mai ales că-mi dădeam seama de intenţia lui de a pleca imediat şi chiar în această noapte spre Melbury. I-am răspuns ceva în legătură cu Hanson, care fără

îndoială trebuie să fie de obosit. După ce ne dusese până la Banford şi ne adusese înapoi, nu i se mai putea cere să ne mai ducă din nou într-o localitate care era atât de depărtată…

— Da, firește, dumneata ai dreptate. Îmi pare bine că te-ai gândit la acest amănunt. (Faţă de oamenii săi de serviciu Rainier se purta întotdeauna cu cea mai mare consideraţie). Îl vom lăsa aici şi-l vom trimite acasă cu o maşină de piaţă. Maşina o voi conduce eu… sau dacă-ţi închipui că am băut prea mult, vei trece dumneata la volan.

Se întinse spre tubul acustic şi spuse şoferului încotro s-apuce, înainte ca eu să fi putut spune ceva sau să protestez. La primul colţ Hanson coborî din maşină, fără să pară cu nimic mai mirat, decât s-ar fi cuvenit unui servitor ireproşabil. Dar de vreme ce continua să plouă cu găleata probabil se mira că am ales tocmai o astfel de noapte, pentru a face o excursie.

M-am aşezat în faţa volanului şi Rainier a ocupat locul de lângă mine. După ce am dat drumul motorului, m-a întrebat dacă ştiu încotro s-o apuc.

— Cred că va trebui să trecem prin Stepney şi Stratford, nu-i aşa?

— Pe mine să nu mă întrebi, căci eu n-am mai trecut pe acolo din… din dimineaţa aceea a anului 1918.

— Vasăzică ştii că a fost dimineaţa?

— Dimineaţa am spus? întrebă el nerăbdător. În cazul acesta fără îndoială s-a întâmplat dimineaţa. Dacă aş putea vedea din nou Incul acela, cred că…

— Îmi închipui că în timpul acestei nopţi vei putea vedea foarte puţin.

— Nici atunci n-am văzut prea mult, deoarece era o zi cu ceaţă… Dă-mi voie să vorbesc în toată libertatea. Nu e nevoie ca dumneata să-mi răspunzi. Ştiu că e foarte greu ca în timp de noapte şi pe o ploaie ca aceasta să conduci o astfel de

maşină uriaşă. Nu înţeleg de ce soţia mea procură întotdeauna astfel de monştri. Avem patru în total.

— Cred că nimic nu te opreşte să-ţi cumperi o maşină mai mică, dacă-ţi face plăcere.

— Nu-mi face nicio plăcere să cumpăr maşini.

— În cazul când dumitale nu-ţi face plăcere să cumperi maşini, am răspuns eu râzând, atunci de ce să te superi din cauză că doamna Rainer cumpără maşini despre care-şi închipuie că se strivesc cu situaţia unui om bogat pe care maşinile nu-l interesează.

— Ai dreptate, răspunse el.

Această mică diversiune păru c-a mai domolit puţin neliniştea lui. Am trecut prin cartierul City care era pustiu, apoi Aldgate a apucat în lungul, unui drum care părea mâi bine luminat. La miezul nopţii trecusem de Bow Bridge şi peste cinci minute am ajuns la răscrucea de pe şoseaua Stratford Broadway, unde din pricina şinelor de tramvai şi a asfaltului lunecos trebuia să conduc cu toată atenţia. Într-un rând a trebuit să mă opresc şi să întreb nişte oameni care se aşezaseră în faţa barului unei cafenele, încotro trebuie să apuc; mi-au făcut semn cu mâna spre regiunile periferice care se întindeau până dincolo de zare. Acum ajunseserăm dincolo de cartierele sărace şi intrasem într-o regiune unde casele păreau mai puţin respingătoare şi chiar pitoreşti, învăluite în modesta lor respectabilitate. Şiruri nesfârşite de felinare se pierdeau în depărtări; ici-colo se vedeau clădirile înalte ale şcolilor primare care se ridicau trufaşe peste acoperişurile caselor modeste de cărămidă roşie. La toate răscrucile drumurilor vedeai defilând firmele aceloraşi magazine: Wodsworth, Maypole, Sainsbury, Home and Colonial, Lyons. Am trecut prin faţa unei vechi biserici. Pe uşă era un afiş cu inscripţia: *De ce permite Dumnezeu să se facă războaie?* care era subiectul predicii de duminica următoare şi determină pe Rainier să declare că probabil va

fi „o predică foarte interesantă şi edificatoare, căci Dumnezeu nu este atât de fioros, dacă încerci să-l cunoşti mai de aproape”.

Imediat după aceea Seu o digresiune şi începu să vorbească despre unchiul său care era preot

— El n-ar fi ţinut niciodată o predică despre un astfel de subiect, în primul rând pentru că aşa ceva nu i-ar fi trecut prin minte s-au chiar dacă i-ar fi trecut, ar fi răspuns numaidecât:” Şi de ce să nu permită?” Pentru el era definitiv stabilit că Dumnezeu se ocupă numai de problemele care-L interesează acolo unde este. Nebunia aceasta de a-l invoca pe Dumnezeu în orice împrejurare şi a-L aduce pe pământ, i s-ar fi părut lipsită de tact şi de bun simţ. Cu toate acestea, a dus o viaţa aproape fără de prihană şi în casa lui, nu îndrăznea să ucidă nici măcar o muscă, ci le aduna într-o cutie de chibrituri, ca după aceea să le dea drumul în grădină. Pe de altă parte, era mare amator de vânători şi adept al străvechiului obicei de a unge pe obraz cu sânge de vulpe fata care participa pentru prima dată la o vânătoare. În general vorbind, nu s-ar fi putut spune despre el că este mai inconsecvent decât oricare alt preot modern care încearcă să bage în aceeaşi oală pe Sfântul Francisc de Assisi, pe Lenin şi pe Freud.

După ce ajunsese la Leytonstone, şinele de tramvai se terminară, aşa că puteam înainta mai repede. Puţin după ora unu am ajuns în piaţa din Melbury. Am oprit şi m-am uitat întrebător la Rainier. El se uita tăcut pe fereastră; am coborât geamul din partea unde eram eu. Ploaia devenise torenţială. Sub straşina unui magazin se adăpostise un agent de strada care după ce ne-a văzut, a strigat:

— Căutaţi ceva?

Rainier, auzindu-i glasul, s-a întors spre el:

— Da, căutăm spitalul, răspunse el. Încotro ar trebui să apucăm?

— Vreţi să ajungeţi la spitalul cel nou sau la cel vechi, domnule?

— Cred că la cel vechi, apoi se pomeni că adăugă: Unul care se găseşte pe vârful unei coline; are o poartă mare cu gratii şi este împrejmuit de un zid înalt.

Agentul se întunecă la obraz:

— Descrierea dumneavoastră nu se potriveşte cu niciunul, răspunse, el.

Tocmai voiam să-i mulţumesc şi să ne continuăm drumul, când el se apropie de maşină şi băgând capul pe fereastra deschisă, m-a întrebat, uitându-se iscoditor la Rainier:

— Cred că nu căutaţi Azilul de Alienaţi, domnule?

PARTEA A PATRA

Era atât de sătul de medicii cărora trebuia să le dea explicaţii, bâlbâindu-se, incit la urmă de tot scrise pe o hârtie tot ceea ce ştia în legătură cu el însuşi, aşa că le-o întindea de fiecare dată când încerca să-i ia interogatoriul. Fusese de curând transferat la Melbury, dintr-un alt spital militar – eveniment extrem de emoţionant care însemna pentru el contactul cu alţi medici, alte infirmiere şi noi tovarăşi de suferinţă, între care trebuia să-şi găsească din nou un colţişor unde să nu stea în călea nimănui şi să aibă linişte. Dar nici spitalul acesta nu-i plăcea, căci era prea mare, prea plini de bolnavi şi-l înspăimânta cu gândul ce i-l sugera, că aici va rămâne în mod definitiv. Psihiatrii istoviţi de muncă îi prescriau tratamente care în cazuri analoge îşi făcuseră efectul; dar probabil el era obsedat de ideea că. Nu există un caz care să se poată asemăna cu al său, deşi admitea că în spitalul acesta se găsesc cazuri mult mai grave. Afară de asta, înţelesese că medicii – de altfel toţi oameni capabili, de care nu avea niciun motiv să se plângă – se interesau mai mult de statistica rezultatelor favorabile obţinute, decât de

vindecarea lui.

În dimineaţa aceea de noiembrie tocmai ieşise să-şi facă plimbarea obişnuită în lungul aleilor aşternute cu zgură ale parcului şi era foarte mulţumit, – că din cauza ceţei majoritatea tovarăşilor săi de nenorocire nu ieşiseră din saloanele spitalului. În timpul cât era singur, cele mai mult simptome ale bolii de car. E suferea dispăreau cu totul, şi tăindu-şi drumul prin ceaţa groasă, sentimentul de singurătate îi trezea în suflet un fel de gol, de destrămare a tuturor grijilor, ceea ce i se părea un fel de mulţumire nebănuită. Mişcarea în aer liber făcea parte dintre metodele terapeutice aplicate la Melbury. Întinderea terenurilor spitalului, care era împrejmuit de un zid înalt pe coama căruia se vedeau ţepuşe ascuţite de fier, îi permitea să facă o plimbare de mai bine de un kilometru. O manta militară îmbrăcată peste uniforma subţire a institutului, îl apăra de frig.

Când se apropie de intrarea principală, unde inscripţia fusese acoperită cu un aşternut de vopsea (pe coada târnurilor şi a celorlalte acareturi de grădinărie fusese arsă cu fierul roşu aşa că se mai vedea şi acum: Proprietatea Azilului de Alienaţi a Departamentului…) uriaşele gratii de fier ale porţii se desprinseră din ceaţă şi liniştea fu sfâşiată de şuierul neaşteptat al unei sirene. Sirena era a unei fabrici din apropiere şi o auzise de nenumărate ori la o anumită oră, dar ora aceasta nu era cea obişnuită şi nici şuierul sirenei nu părea ca altădată ci făcea variaţiuni care urcau şi coborau în note sălbatice. La câteva clipe după aceea auzi o a doua sirenă, apoi a treia. În timpul acesta ajunsese destul de aproape de poartă, pentru a putea vedea pe cei doi paznici de la intrare, cum o rup la fugă şi apucă în lungul aleilor întortocheate ale parcului, ţipând emoţionaţi. Constată numaidecât şi fără niciun fel de emoţie, că poarta a rămas fără pază. Nu-l opri nimeni când trecu pragul porţii, pentru a

ajunge în lumea din afară şi nimeni nu-i dădu atenţie, când începu să coboare spre oraş. Deşi accepta în mod pasiv ceea ce se întâmpla cu el acum, în sufletul său mai pâlpâia încă o slabă scânteie de dorinţa de a merge înainte şi de a dovedi oarecare iniţiativă, dar reflexele acestea erau aproape imperceptibile, căci dorinţa de a lupta, nu se trezise încă în adâncul fiinţei lui. Dacă ar fi văzut că cineva aleargă după el, ca să-l oprească, nu s-ar fi împotrivit deloc.

Dar după el nu alerga nimeni. Drumul cobora în şoseaua principală, unde era ultima staţie de tramvai şi aici văzu un grup de oameni care discutau în gura mare şi râdeau. Sirenele mai vâjiau şi acum şi vuietul lor devenise şi mai puternic şi se împletea cu semnalele vagoanelor de tramvai, cu şuierul locomotivelor şi zvonul de glasuri care se auzeau tot mai puternic din depărtări, îşi continuă drumul în jos, umblând cât mai spre marginea trotuarului, ca să nu se împiedice de oameni. Era mulţumit că ceaţa devine din ce în ce mai groasă. Curând după aceea îşi dădu seama că se apropie de un grup de oameni care se frământau ca valurile unei ape şi că-l înconjură din toate părţile ca un vârtej care-l duce la fund. Simţi fiorul de spaimă cum începe să pună stăpânire pe el, până în clipa când pentru a scăpa de valurile acestei mulţimi care se frământa, se strecură pe după colţul unei străzi şi intră într-un magazin.

Înăuntru era întuneric, aşa cum nădăjduise. Văzu tulbure tejgheaua, rafturile şi mărfurile de vânzare; probabil aici era o mică băcănie săracă şi interiorul mirosea a mucegai. Un clopoţel de deasupra uşii zdrăngăni, imediat ce trecu pragul. Când se mai obişnui cu întunericul, în dosul tejghelei văzu o femeie bătrână, cu obrazul întunecat şi părul cărunt, care se uita la el cu ochi cercetători. Dădu să ceară un pachet de ţigări şi începu să se bâlbâie. Asta i se întâmpla de fiecare dată când vorbea cu cineva, dar încolo când stătea de vorbă cu sine însuşi, nu simţea niciun fel de greutate să pronunţe

cuvintele. Acesta era şi el unul dintre amănuntele pe care şi le notase pentru uzul medicilor, dar bănuia că medicii aceştia nu-l cred, deoarece n-avea niciun fel de posibilitate să le dovedească această afirmaţie. În clipa aceasta fiind într-o stare de o neobişnuită emoţie, bâlbâitul său era mult. Mai exagerat, deoarece i se păru nu numai că limba îi este paralizată, dar muşchii obrazului începuseră să-i tremure şi tot aşa şi capul. Se opri tremurând şi luptându-se să poată vorbi, până când reuşi să pronunţe primul cuvânt. Bătrâna nu zise nimic ci-l mai examină câteva clipe, apoi fără să-şi desprindă privirile de pe obrazul lui, trecu într-o odaie alăturată. După plecarea ei, se simţi mai uşurat, închipuindu-şi că-i va aduce pachetul de ţigări, fără să-l mai întrebe nimic. Oare nu se va supăra, dacă va mai întârzia acolo în prăvălie, până când îşi va fuma prima ţigară? Deocamdată se simţea mulţumit c-a rămas singur. Dar imediat după aceea îşi dădu seama că nu este singur. Intrase o fată, sau poate fusese tot timpul aici în prăvălie, dar el n-o băgase în seamă. Se oprise şi ea în faţa tejghelei, dar acum se întoarse spre el şi începu să-i vorbească în şoaptă şi cu glasul grăbit:

— Bagă de seamă, că s-a dus să cheme pe cineva, deoarece ştie de unde ai venit…

Se uită la ea, străduindu-se să-i distingă trăsăturile obrazului, dintre celelalte lucruri ce le vedea în prăvălie.

— Dumneata fără îndoială vii *de acolo?*

Dădu din cap fără să spună nimic.

— Ea ştie că n-ai voie să treci, dincolo de poarta parcului.

Continuă să se uite la ea şi dădu a doua oară din Cap.

— Într-o zi ca cea de astăzi nu se poate să faci cuiva vreo vină. Cred că ştii ce s-a întâmplat? Războiul s-a sfârşit! Ce fericire! Afară de asta, dumneata nu pari câtuşi de puţin c-ai avea intenţia să faci cuiva vreun rău, şi încercă să-i zâmbească.

Clătină din cap, ca o confirmare a cuvintelor ei şi se

strădui să-i zâmbească şi el.

— Eu, dacă aş fi în locul dumitale, acum după ce ai reuşit să scapi de acolo, nu aş mai întârzia aici, aşteptând să se întâmple ceea ce fără îndoială se va întâmpla.

Zâmbi din nou. Se simţea puţin năucit, văzând c-a întâlnit pe cineva care vorbeşte cu el în mod normal şi cu înţeles, dar mai ales cu bunăvoinţă. Se simţi înfiorat de o senzaţie plăcută pe care ar fi vrut s-o mai prelungească puţin. Dar în aceeaşi clipă în odaia de alături auzi paşii bătrânei care ieşise din prăvălie. Îşi adună toate puterile, zâmbi încă o dată fetei şi ieşi în stradă. Cât ai clipi se pomeni în mijlocul luminii prea puternice pentru ochii lui şi simţi în gât atmosfera înecăcioasă a străzii. Din tumultul de glasuri se putea distinge acum clocotul neîntrerupt al aclamaţiilor şi din fundul ceţii văzu apropiindu-se un vagon de tramvai care dădea neîntrerupt semnale de clopot, mergând încet şi descărcând un grup de copii de şcoală care strigau cât îi ţineau gura. Ca să scape de larma aceasta, se rufugie într-o străduţă laterală care urca la deal, pe amândouă părţile cu câte un şir de case care se amestecau între ele. Pe una dintre case văzu o tăbliţă murdară de alamă şi citi numele: „H. T. Sheldrake, profesor de muzică", repetă numele de câteva ori la rând, căci se obişnuise să repete în felul acesta diferite nume pe care le întâlnea sau le auzea, în nădejdea că într-o bună zi îl va descoperi pe cel care să se potrivească exact cu golul din amintirile lui. Dar îşi dădu seama imediat că numele Sheldrake nu poate fi cel pe care-l caută el. Auzi pe cineva făcând game la pian şi tonurile acestea păreau că-l mai liniştesc puţin. Dar imediat după aceea notele se stinseră şi glasurile stridente ale străzii se ridicară din nou. Înaintă în sus pe coasta dealului, dar nu trecu mult şi se simţi sleit de puteri, aşa că trebui să se sprijine de un perete. În aceeaşi clipă fata îl ajunse din urmă:

— Ce s-a întâmplat cu dumneata?

Zâmbi fără să-i răspundă.

— M-am luat după dumneata. Arătai atât de palid.

Ridică fruntea cu îndrăzneală şi se uită pentru prima dată mai cu atenţie la ea. Era îmbrăcată într-o manta lungă de ploaie şi pe cap avea o căciuliţă de blană în formă de fes, de sub care i se vedea părul castaniu frumos netezit, împrejurul obrazului plin de bunătate şi milă, aşa că simţi imediat cât de puţină importanţă va avea pentru ea amănuntul că el vorbeşte cu greutate. Era preferabil să-l vadă cum se trudeşte, decât să-şi închipuie că este într-o stare gravă decât era în realitate. Ar fi vrut să-i spună: Dacă ai vedea pe ceilalţi bolnavi… *de acolo* din parc… în comparaţie cu ei suferinţele mele nu înseamnă nimic, căci eu nu am altceva, decât că mă bâlbâi puţin şi că nu-mi aduc aminte de nimic.

În timp cât se gândea să formuleze fraza această, fata îl luă de braţ:

— Sprijină-te de mine şi n-avea nicio grijă. Dacă nu vrei să vorbeşti, nu e nevoie. Dar să nu-ţi pierzi cumpătul.

Ascultând cuvintele ei, se gândi c-ar trebui să-i spună, că în realitate el nu este bolnav, dar se simte puţin obosit, din pricină că a făcut drum mai lung decât de obicei. Îşi adună toate puterile şi se uită la ea, apoi îi zâmbi, ca şi când ar fi vrut să-i ceară dinainte iertare, pentru că o va obliga să se uite la el şi să-l asculte. În aceeaşi clipă se întâmplă ceva neaşteptat, ca atunci când s-ar fi repezit să spargă o uşă, ca apoi să constate că uşa n-a fost nici încuiată, nici deschisă. Deschise gura şi constată că poate vorbi fără nicio greutate. Nu tocmai bine, dat tot atât de uşor, ca atunci când vorbea singur. Rămase atât de mirat, încât în primul moment crezu că şi ea trebuie să aibă această senzaţie.

— Ai auzit? Poate n-ai înţeles, dar a mers destul de bine.

— Sigur că am înţeles. Ţi-am spus chiar de la început să nu-ţi pierzi cumpătul.

— Nici nu-ţi poţi imagina cât de greu mi-a venit până

acum să vorbesc.

— Ba da, căci te-am auzit adineauri vorbind în prăvălie. Felul în care arăta bătrâna aceea, sperie pe toată lumea. Unde te duci acum?

— Nici eu nu ştiu unde mă duc.

— Strada aceasta este o fundătură şi nu vei ajunge nicăieri.

— Am ieşit numai aşa, să mă plimb.

— Bine… dar n-ai avut intenţia să evadezi?

— Nu tocmai asta. N-aveam niciun plan; am ieşit din parc, pentru că, n-am văzut pe nimeni care să păzească poarta.

— *Acolo* sunteţi bine trataţi?

— Destul de bine.

— Am auzit că paznicii se poartă rău cu bolnavii.

— Cu mine nu s-au purtat rău.

— Dar cu toate aste nu ţi-a plăcut acolo?

— De… n-aş putea spune că mi-a plăcut din cale afară.

— Atunci probabil n-ar trebui să mai rămâi acolo.

— Unde m-aş putea duce, înainte de a fi pe deplin vindecat?

— Crezi că te vei putea face bine, într-o casă unde nu-ţi face plăcere să stai?

De câte ori nu-şi pusese până acum şi el această întrebare, dar de data asta încercă să-i dea un răspuns evaziv:

— E foarte probabil că în starea mea de acum, nu m-aş putea simţi nicăieri mai bine.

— Dar acum, după ce războiul s-a terminat, situaţia este cu totul alta. Era gata să înceapă să plângă, şi-şi trecu repede mâna peste obraz, apoi continuă: Cât sunt de proastă; astăzi mi se pare că toată lumea şi-a pierdut mintea. S-a nimerit să fie o zi foarte urâtă, tocmai astăzi când s-a terminat războiul, ce zici? De fapt ar trebui să fie soare şi cerul albastru şi strălucitor… ca în tablouri. Din nou era să izbucnească în lacrimi: Nu vrei să ne întoarcem?

Îl apucă din nou de braţ şi coborâră încet colina, mergând alături. Simţea că merge sigur pe picioare şi era foarte mândru… Uşoara ezitare în mersul său nu o putea observa nimeni. Când ajunseră în dreptul casei profesorului de muzică, încetini pasul.

— Dacă nu ai nimic împotrivă, aş prefera să nu ne amestecăm în mulţimea de oameni de pe stradă.

— Foarte bine, ne vom feri din calea oamenilor. Vasăzică dumitale nu-ţi plac aglomeraţiile de pe stradă?

— N-aş putea spune că-mi plac.

— Şi nici spitalele?

Clătină din cap şi zâmbi.

— În sfârşit, am reuşit să aflu ceva, declară ea râzând. Dacă voi continua în felul acesta, sunt sigură că voi reuşi să te cunosc bine de tot.

Începu să râdă şi el.

— Cunosc aici în apropiere un local, adăugă fata, unde se serveşte cafea fierbinte. Nu vrei să iei o cafea?

Coronation Caffee era un mic local popular pe Bockley Road, frecventat mai ales de conducătorii vagoanelor de tramvai, care după ce ajungeau la capătul liniei, intrau să-şi umple în grabă cănile cu cafea fierbinte şi plecau numaidecât, să-şi continue cursa. Cât era ziua de lungă, clienţii intrau şi ieşeau fără întrerupere, aproape fără să schimbe nicio vorbă cu cel care-i servea. Dar astăzi, în ziua de 11 noiembrie 1918 watmanii şi conductorii discutau în gura mare, ca şi când n-ar mai fi vrut să ţină seama de orarul curselor pe care le aveau de făcut, şi se uitau curioşi la cei doi consumatori care se aşezaseră la o măsuţă de marmură în apropierea ferestrei. După mantaua în care era îmbrăcat tânărul, vedeau că trebuie să fie militar şi într-o zi ca aceasta ar fi avut poftă să stea şi ei de vorbă cu un militar.

Oare când va veni ziua să-i trimită pe toţi acasă?

Sar putea să-i mai ţină…

Nu m-aş mira de loc, dacă şi acesta ar fi numai un zvon, ca cel cu compresorul rusesc…

Toate ziarele au publicat ştirea… Armistiţiul a fost semnat, ori asta înseamnă că pacea se va încheia”.

Conversaţiile se desfăşurau în felul acesta şi uneori se auzea glasul cafegiului:

Aveţi dreptate, domnule; tot aşa mi-am zis şi eu”, iar când observaţiile consumatorilor i se păreau mai pe placul său, declara: “Foarte bine, foarte bine; aţi nimerit în plin”.

Către amiază ceaţa deveni mai groasă şi conductorii tramvaielor aduseră ştirea că în centrul oraşului aglomeraţia a devenit mai mare decât până acum. Funcţionarii birourilor şi lucrătorii din fabrici au suspendat lucrul, iar copii de şcoală au fost trimişi acasă. Puţin după aceea nu mai sosi niciun tramvai, deoarece prin ceaţă şi din cauza aglomeraţiei, circulaţia nu mai putea continua. Văzând că nu mai vin nici alţi clienţi, cafengiul începu să frece o căldăruşă în care fierbea ceai, până când o făcu lună. Pe urmă se apropie de masa celor doi. Era un bărbat mic de statură, gălbejit la obraz, chel şi cu ochii apoşi şi avea o mustaţă bleojdită.

— Nu vreţi să vă aduc o gustare? întrebă el.

Fata se uită la însoţitorul ei şi constată că se luptă să răspundă ceva, fără să reuşească, apoi se întoarse spre cafegiu şi răspunse ea în locul lui:

— N-ar fi tocmai rău. Ce poţi să ne dai?

— Altceva nu am decât ouă. Cum le vreţi, tari sau cleioase?

Se uită din nou peste masă, înainte de a răspunde:

— Potrivite… cred că ar fi mai bine.

— Da, va fi mai bine aşa. În felul acesta le prefer şi eu. Şi eventual încă două cafele?

— Da, dă-ne şi două cafele.

— Pe o zi umedă ca aceasta e bine să ai ceva cald în

stomac. E adevărat că războiul s-a terminat astăzi, dar oamenii mai pot muri şi de pneumonie.

— Sigur că da. Prin urmare, serveşte-ne cafeaua cât mai repede.

Cafegiul se depărtă râzând şi fata se plecă peste masă.

— Nu face o mutră atât de speriată, căci nu te va muşca.

— Ştiu că nu mă va muşca… dar de fiecare dată când văd străini, mă simt intimidat, mai ales la început. Dar afară de asta… eu n-am nici bani de ajuns.

— Nu face nimic. Am eu ceva bani.

— Da, dar…

— Te rog, nu e momentul să-mi spui că dumneata eşti gentleman. Mi se pare că voiai să-mi spui ceva în legătură cu dumneata, când cafegiul s-a apropiat de masa noastră. Haide, continuă. Se uită la ea distrat, aşa că fata adăugă: Sau preferi să nu-mi mai spui nimic? După trăsăturile obrazului dumitale, văd că acum te gândeşti la altceva.

— Mă uitam la afişul cel de colo, şi-i făcu semn spre peretele din faţa lui. Afişul era o reclamă a ţigărilor Carmen. „Carmen” îmi aduce aminte de Melba…

— Melba? A, vorbeşti despre cântăreaţa Melba? întrebă fata şi începu să râdă. Şi Melba îmi aduce aminte de pierseci. Pêche Melba. Ce înseamnă asta, un joc nou?

— Aproape… Unul dintre medici mi-a recomandat să fac întotdeauna legătura între diverse nume şi obiecte, cât mai mult, deoarece acesta este un fel de tratament. Eu mi-am pierdut în parte memoria. Este cam aceeaşi situaţie, ca atunci când pierzi vederea şi începi să umbli pe pipăite.

— Te rog să mă ierţi, n-am avut intenţia să te jignesc. Dacă aş fi ştiut despre ce este vorba, n-aş fi râs.

— Nu face nimic. Îmi face plăcere să te văd râzând. Toată lumea ar trebui să râdă şi să fie veselă… Ce voiai să mă întrebi adineauri?

— Am vrut să ştiu cum de ai ajuns în spitalul acesta. Dar

acum am înţeles, – fără să-mi mai spui.

— Va trebui să rămân în spital, până când mă voi vindeca pe deplin. Cred că vindecarea nu va mai dura multă vreme.

— Şi crezi că atunci îţi vei recâştiga şi memoria?

— Da, medicii spun că mi-o voi recâştiga.

— Şi până atunci ce vei face?

— Va trebui să aştept.

— Nu ai rude sau cunoscuţi pe care ia-i putea găsi? Dând de pildă un anunţ în ziare?

— Au încercat şi asta. De fapt au venit câţiva oameni la spital… dar au constatat că eu nu sunt fiul lor.

— Bieţii de ei. Probabil au. Rămas dezamăgiţi, căci ai fi fost un fiu foarte drăguţ pentru oricare dintre ei.

— Am fost şi eu dezamăgit, căci ar fi fost bine să am şi eu pe cineva, un cămin al meu… o familie care să mă aştepte.

Îi spuse apoi cam acelaşi lucru pe care-l aşternuse pe hârtie, pentru uzul medicilor: că în 1917 a fost îngropat de o grenadă, că s-a trezit undeva într-un spital din Germania, dar nu mai ştia cine este şi asupra lui nu s-a găsit niciun fel de indiciu după care ar fi putut să-l identifice. Mai târziu, când s-a făcut schimbul de prizonieri grav răniţi şi cei care fuseseră îngropaţi de obuze, a fost trimis în Elveţia şi de aici în Anglia – unde cercetările de a-l identifica au rămas fără rezultat, ca şi cele dinainte. La început a fost considerat drept un caz extrem de grav – incapacitatea de a vorbi şi o paralizie parţială a funcţionării muşchilor. Dar foarte curând în starea lui a intervenit o îmbunătăţire generală şi s-ar putea ca într-o bună zi să-i revină şi memoria. În total a petrecut în diverse spitale mai bine de un an, dar dintre toate, mai rău s-a simţit aici la Melbury.

— Trebuie să ştii, începu el să-i spună ceea ce ar fi vrut să-i spună chiar de la început, că mie mi-a mers mult mai bine decât celorlalţi. Dacă i-ai vedea pe ei…

— Îmi închipui ce este. Dar faptul că eşti în contact cu

astfel de bolnavi nu poate contribui cu nimic la vindecarea dumitale.

— Fireşte că nu, dar spitalele sunt supra-aglomerate. Fără îndoială, nu au posibilitatea să ne despartă de restul bolnavilor.

Cafegiul, care tocmai aducea cafeaua şi ouăle, constată că cei doi clienţi încetează să mai vorbească, şi simţi un fel de curiozitate.

— S-a făcut întuneric, murmură el. Voi aprinde lumina, apoi se urcă pe un scăunel şi trase de lănţişorul becului de gaz care atârna din tavan. O lumină verzuie se răspândi în cameră şi tremură pe obrazele celor doi de lângă fereastră. Cafegiul se uită cu atenţie la ei: Nu prea arăţi bine, tinere. Nu cumva eşti bolnav?

— Se simte puţin obosit, dar încolo nu are nimic, răspunse fata, apoi ca să scape de el, adăugă: N-ai putea să ne dai un pachet de ţigări?

După ce cafegiul plecă, se întoarse din nou spre tânărul din faţa ei:

— Mi se pare că ai cerut ţigări, când ai intrat în prăvălia bătrânei aceleia.

— Da, dar propriu-zis eu n-aveam nevoie de ele.

— O, te rog; eu ştiu mai bine decât dumneata, ce-ţi lipseşte. Să nu-ţi fie frică de cafegiul acesta, este un om cumsecade.

Cafegiul le aduse pachetul de ţigări:

— Prietenul dumitale, domnişoară, arată ca şi când ar fi bolnav de gripă. În cartierul acesta a făcut ravagii. Mai acum câteva săptămâni la spital oamenii mureau ca muştele.

După ce plecă din nou, fata încercă să-l liniştească:

— Să nu te nelinişteşti. Dacă nu-ţi place localul acesta, vom mânca repede şi vom pleca din nou.

— Localul îmi place, dar mi-e teamă că vor veni şi mă vor ridica.

— Cum de-ţi trece prin minte aşa ceva?

— L-am auzit vorbind despre spital. Probabil el ştie c-am venit de acolo, exact cum ai ştiut şi dumneata, imediat ce m-ai văzut. Se vede limpede pe obrazul meu. Se cunoaşte şi după felul în care mă uit la oamenii dimprejurul meu. Cred că n-aş putea scăpa de ei, nici chiar atunci când aş avea unde mă duce. În fiecare seară la orele şase se face apelul, pentru a constata dacă sunt toţi bolnavii prezenţi. Dacă până la ora aceea mă voi întoarce, totul va fi în perfectă ordine.

— Vasăzică vrei să te întorci acolo?

— Nu-mi rămâne altceva de făcut, răspunse el şi zâmbi cu tristeţe. Dumneata te-ai purtat foarte frumos cu mine.

— Te rog, să nu vorbim despre asta.

— Ba da, va trebui să vorbim, şi-ţi sunt foarte recunoscător. Probabil de aici înainte îmi va veni mai uşor să mă împac cu situaţia, deoarece mi-am dat seama că încă nu mă simt destul de bine, pentru a putea porni singur la drum.

Câteva minute niciunul dintre ei nu mai zise nimic, apoi fata se ridică în picioare şi se apropie de tejghea, ca să plătească.

— Un shilling şi zece pence, zise cafegiul. Sper că nu vi se va părea exagerat. Dacă aş fi în locul dumitale, eu l-aş conduce pe tânărul acesta până acasă. Îmi face impresia că se simte atât de rău, incit va trebui să se întindă în pat.

Peste câteva clipe fură din nou înconjuraţi din toate părţile de ceaţa care se vălătucea în lungul străzilor, şi din depărtări, peste acoperişurile caselor, se auzeau chiotele stinse al mulţimii. Îl luă de braţ şi la primul colţ apucară în lungul unei străzi laterale care ducea departe de centrul oraşului. Dar fără să bănuiască, ajunseră în mijlocul unei pieţe unde grupuri de cetăţeni dansau împrejurul unui foc uriaş pe care-l aprinseseră. Cotiră prin mai multe străduţe şi după un drum de câteva minute ajunseră din nou în mijlocul străzii principale, unde larma şi chiotele păreau mult mai

uriaşe decât adineaori. Războiul se terminase de câteva ceasuri şi prima emoţie de bucurie, devenise o dezlănţuire frenetică a maselor, un fel de reacţiune faţă de resemnarea de până acum.

Războiul se terminase… dar ce se va întâmpla de aici înainte? Morţii vor rămâne morţi; niciun fel de tratat de pace nu va putea şterge suferinţele îndurate, şi nici nu va reda mâinile şi picioarele amputate, ochii lipsiţi de lumină şi echilibrul moral al celor loviţi de nenorocire. Suferinţele acestor patru ani nu puteau fi uitate datorită unui articol de ziar. Facultatea de a înţelege a omului fusese înlăturată şi va trebui să treacă cel puţin un deceniu pentru a se reface, aşa că ştirea care sr fi trebuit să fie una dintre cele mai fericite, contribuia acum la o încordare nebănuită a nervilor fiecăruia. Totuşi, ici-colo în lungul străzii oamenii făceau gesturi simbolice: se urcau pe stâlpii felinarelor şi smulgeau benzile de hârtie neagră – primele din istoria omenirii – cu care camuflaseră lumină, pentru a se feri de primejdia bombardamentelor aeriene; vitrinele se luminaseră şi ele, aşa că centrul cartierului Melbury avea astăzi acelaşi aspect, ca numeroase centre din Londra şi împrejurimi, unde era aceeaşi înghesuială, aceeaşi larmă, aceleaşi lumini strălucitoare şi acelaşi tremur de umbre omeneşti prin ceaţă. Dincolo de o anumită limită nu mai exista nicio posibilitate de a-ţi manifesta voinţa nici prin gesturi, nici prin vorbe, dar oamenii simţeau stăruitoarea nevoie de a vorbi sau a face ceva. Astfel, în timpul celor câteva ceasuri toată lumea aceasta îngrămădită pe străzi se lasă târâtă de inspiraţia momentului: un soldat permisionar care trecea din întâmplare prin apropierea manifestanţilor fu ridicat pe umeri şi purtat în triumf; vitrinele birourilor aşa-zişilor speculanţi de război fură sparte, iar gardurile pe care erau afişate proclamaţiile de război către populaţie şi de care nimeni nu mai avea acum nevoie, fură dărâmate şi arse.

Poliţia avea foarte mult de lucru pentru a putea stăpâni această dezlănţuire a entuziasmului mulţimii, ca să nu degenereze, căci în astfel de împrejurări este de ajuns un gest cât de neînsemnat, pentru ca entuziasmul manifestanţilor să se transforme în revoltă.

Apariţia unei fete care Cerea să-i dea ajutor ca să ridice un soldat căzut fără cunoştinţă în mijlocul străzii, făcu lumea să se frământe din nou. Soldatul purta uniforma unui spital militar. Cât ai clipi lumea se îngrămădi împrejurul lui şi începu să strige speriată şi pe toate tonurile:

„ — Daţi-vă la o parte. Desfaceţi gulerul la gât. Duceţi-l în casa de colo. Eu am la mine o sticlă de wisky… să-i dăm băiatului o înghiţitură… Nu, să nu-i daţi alcool..', nu faceţi nimic, înainte de a chema un medic… Anunţaţi spitalul din apropiere… să trimită o ambulanţă… Sfinte Atotputernice! Dacă ar fi fiul meu, n-ar mai avea nevoie să-l transporte la spital… unde să-l omoare cu zile…"

Câţiva oameni îl ridicară şi-l duseră până la intrarea unei băcănii din apropiere, al cărei stăpân nu deschise uşa de la intrare. Decât după ce bătură de mai multe ori la rând. Dar după ce intrară, larma ar fi continuat, dacă fata care le ceruse ajutor, nu le-ar fi spus că vrea să-l ducă acasă.

— Ar fi mai bine, domnişoară, să chemaţi numaidecât un doctor.

— Îl voi chema după ce vom ajunge acasă.

— Unde locuiţi?

— Aici în apropiere.

— Fără îndoială a fost grav rănit?

— Da' de unde, nu are nimic. Şi-a pierdut cunoştinţa, atâta tot. Iată că-şi revine în simţiri… numai de l-aş putea duce acasă…

— E soţul dumitale?

— Crezi că asta are vreo importanţă?

— Nu, dar mi-a trecut aşa prin minte.

— Mi se pare, domnişoară, că eu te-am mai văzut undeva.

— Se poate, dar acum nu am timp să-ţi dau explicaţii. Puneţi mâna şi ajutaţi-mi! dacă aş putea găsi o trăsură…

— Cred că astă-seară va fi foarte greu, domnişoară.

În timp ce oamenii din magazin continuau să vorbească, băcanul care ar fi vrut să-şi libereze cât mai repede prăvălia, se apropie de ea şi-i spuse în şoaptă:

— Am o camionetă şi vă va conduce fiul meu. Crezi că prietenul dumitale se va putea ridica, pentru a merge până în fundul curţii?

— Sigur că da; ia să încercăm.

Era un camion uriaş care mirosea a tot felul de alimente şi a săpun. Şoferul, care era un tânăr înalt şi slăbuţ, le făcu loc alături de el. După ce ieşiră cu camionul din curte, tânărul îşi aprinse o ţigară şi le spuse cu mândrie:

— De fapt, camioane de acestea mari nu au voie să le conducă decât şoferi care au împlinit optsprezece ani, dar tatăl meu nu spune nimănui că eu nu i-am împlinit încă. Încotro ne vom duce, domnişoară?

— Cunoşti localul Owl Inn, hanul acela care se găseşte dincolo de Bockley?

— Sigur că-l cunosc. Hanul lui Biffer, nu-i aşa?

— Exact. Te vei opri la câţiva paşi departe de intrare.

— Am înţeles. Va fi un drum greu pe astfel de ceaţă. Ce face bolnavul?

— Face bine. Fii atent şi uită-te drept înainte.

— N-avea nicio grijă, domnişoară. Pe aici aş fi în stare să conduc şi cu ochii închişi. Săptămâna aceasta nu jucaţi la *Empire?*

— Nu ştiu dacă se mai joacă. Mi se pare că astă seară nu va fi spectacol.

— Săptămâna trecută am fost la Bockley şi am văzut piesa. Mi-a plăcut foarte mult.

— Cum se poate! Mie mi s-a părut o piesă slabă. Bagă de

seamă cum conduci.

— Iartă-mă, domnişoară.

E foarte drăguţ din partea dumitale că ne conduci acasă, chiar dacă ar fi să ne omori într-un accident, înainte de a ajunge.

— Să n-aveţi nicio grijă, domnişoară… Anul viitor voi intra şi au în anuală.

— Acum, după ce războiul s-a terminat?

— Credeţi că din cauza asta Comisia de Recrutare mă va respinge? întrebă el încruntat şi aproape dezamăgit.

— Probabil te vor accepta… dacă până atunci vei mai fi în viaţă.

— Felul dumneavoastră de a vorbi, mă face să râd, exact cum râdeam la piesa în care îl chelfăneaţi pe mustăciosul acela gras. Ne-am stricat de râs, când v-am văzut.

— Foarte bine aţi făcut; cred că acesta a fost motivul pentru care veniserăţi să vedeţi piesa şi aţi plătit biletele de intrare.

— Ce se va mai mira tata, când îi voi spune că domnişoara pe care am luat-o cu camionul a fost Polly Ridgeway. El nu v-a recunoscut, deşi am fost la teatru împreună. Dar de un timp încoace el nu prea vede bine.

Stând în felul acesta de vorbă, înaintau încet şi cu băgare de seamă, încercând să evite pe cât posibil străzile prea populate, încrucişările drumurilor unde lumea sta îngrămădită, şi centrele comerciale. Melbury şi Bockley erau două cartiere periferice foarte apropiate şi cu o mulţime de străzi înguste care se încrucişau în toate direcţiile; dar după ce ajunseră dincolo de Bockley şirurile de case dispărură pe neaşteptate, întocmai ca o armă oprită în repaos, şi străzile largi şi drepte, deveniră drumuri înguste şi întortocheate, ca toate drumurile rurale. Într-un târziu se opriră sub streaşină unui gard:

— Am sosit, domnişoară; hanul Owl este colea după colţul

din stânga. Nu vreţi să vă duc ceva mai încolo?

— Nu, ajunge atât. Distanţa rămasă o vom face pe jos.

Tânărul le ajută să coboare din camion.

— Credeţi că veţi rătăci drumul?

— Sigur că nu… şi-ţi mulţumesc foarte mult, apoi băgă mâna în buzunar să-i plătească.

— Nu te deranja, domnişoară. Trimite-mi fotografia dumitale cu un autograf. Mi-ar face o enormă plăcere. Cum se simte onorabilul nostru bolnav? Ei, acum eu vă las. Mi-a făcut deosebită plăcere, domnişoară. La revedere şi noapte bună!

Fata ridică mâna şi-i făcu semn de bun rămas. Maşina plecă şi rămaseră singuri în mijlocul întunericului.

— Unde mergem acum? întrebă soldatul.

— Acasă… sau undeva unde să ne simţim ca acasă.

— Bine… dar eu va trebui să mă întorc la spital.

— La asta vom avea timp să ne mai gândim şi mâine.

— Nu înţeleg nimic… unde mă găsesc eu acum?…

— La Owl Inn, dacă vrei să-i spui în felul acesta, dar măi bine să-i zicem cafeneaua la *Biffer.* Pe patronul localului îl cunosc foarte bine.

— Crezi că va fi dispus să ne primească?

— Aşa cum se prezintă situaţia, cred că nici nu va află despre sosirea noastră, în orice caz nu te va putea vedea în starea în care se găseşte astă-seară.

ÎI apucă de braţ şi mai merseră o mică distanţă, apoi intrară într-o curte şi ajunseră la o grădiniţă ai cărei copaci începuseră să se desprindă din mijlocul ceţii.

— Vara este foarte frumos aici; poţi să-ţi iei ceaiul în grădină şi vederea este încântătoare.

— Cum ţi-a spus băiatul de adineauri?

— Polly Ridgeway. Dar acesta nu este numele meu adevărat. Pe dumneata cum te cheamă?

— Smith… dar nici acesta nu este numele meu adevărat.

— Nu-ţi mai aduci aminte de numele dumitale adevărat?

Tânărul clătină din cap.

— În cazul acesta să ne mulţumim cu Smith. Haide, Smithy.

Pipăindu-şi încet drumul în lungul aleii din grădină, tăcerea învăluită de ceaţă fu tulburată de un zvon depărtat de glasuri şi imediat după aceea în adâncul ei tremură o scăpărare palidă de lumină, până când în cele din urmă reuşiră să vadă liniile tulburi ale hanului, aşa cum erau în această istorică seară de noiembrie. O clădire cu două etaje şi pereţii acoperiţi de iederă, cu acoperişul înalt şi toate ferestrele de la parter luminate. Dinăuntru se auzea larma de glasuri a celor care veniseră să sărbătorească victoria. Un han vechi şi conform vechilor tradiţii, dar fără niciun fel de pretenţii: hanul fusese clădit prin anii 1840, pe vremea când cartierul Bockley nu era altceva decât o regiune rurală şi în epoca circulaţiei mecanizate şi a năvalei copleşitoare pe care o dădeau suburbiile, revărsându-se spre periferiile cele mai depărtate, reuşise să-şi păstreze nealterat caracterul de la început Mai păstrase până şi distincţia de mult uitată şi trecută astăzi în mitologia Londrei de altădată, între sala de consumaţie publică şi particulară, distincţie împotriva căreia nimeni nu avea de obiectat, deoarece nu mai prezenta niciun fel de deosebire socială, ci cel mult permitea o majoritate a consumaţiei cu doi penny la cana de bere şi impunea o deosebire de îmbrăcăminte. Nici chiar ziua Armistiţiului nu reuşise să înlăture această deosebire. Dar cu toată demnitatea tradiţională a hanului acestuia, astă seară cântecele, aclamaţiile şi râsetele petrecute de ciocnirea paharelor din ambele săli de consumaţie se topeau într-o singură larmă uriaşă din care nu mai puteai distinge nimic. Dar nu cântau numai cântece patriotice, deoarece unele melodii erau reminiscenţe de prin anii nouăzeci, iar altele erau ultimele succese ale revistelor din West End. Cântecul

favorit era *Knees Up, Mother Brown* pe care îl intonau cu toţii şi băteau tactul din picioare, pe duşumelele aşternute cu rumeguş de ferăstrău şi îmbibate de berea ce se scurgea din pahare.

Când să treacă pragul, fu cuprins din nou de o spaimă nervoasă, mai ales după ce constată că la apariţia fetei în sala de consumaţie, toţi încep s-o aclame şi să-i ureze bun venit. Îl aşeză pe un scaun dintr-un colţ întunecat al sălii şi.i spuse:

— Aşteaptă-mă aici, Smithy, căci mă voi întoarce imediat. Consumatorii ieşiră din bar şi trecură în cafenea, ca s-o înconjure din toate părţile, aşa că putea auzi glasurile lor şi răspunsurile ei. Rămase nemişcat şi aşteptă. Încercă să-şi limpezească gândurile, pentru a se putea concentra asupra emoţiilor prin care trecuse în timpul după-amiezii, până când să ajungă la hanul acesta, în tovărăşia fetei care pesemne era actriţă la un teatru. Câţiva oameni trecură pe lângă el, fără să-l bage în seamă. Atitudinea lor îl mai linişti puţin, deşi înţelegea că se datoreşte numai stării de ebrietate în care se găsesc. Îşi zise ca dacă cineva va încerca să vorbească cu el, se va preface şi el că este beat şi această hotărâre îl făcu să se simtă mai sigur de sine şi putu să aştepte fără să se mişte. Se uita cu coada ochiului la uşa care da din cafenea, în nădejdea că va auzi strigătele de despărţire ale consumatorilor şi o va vedea că apare din nou în faţa lui. Dar fata apăru calmă şi fără niciun zgomot, cu totul din altă parte:

— Am reuşit să scap de ei, dar crede-mă, n-a fost uşor deloc. Haide repede, până nu dau din nou de urma noastră. Îl conduse spre o uşă laterală, de unde apucară pe o scară îngustă şi ajunseră la primul etaj, iar de aici trecură în lungul unui coridor, prin faţa a o mulţime de uşi. Se opri în faţa uneia, apoi o deschise şi după ce intră înăuntru, frecă un chibrit şi aprinse becul de gaz. La lumina becului se văzu o

cameră mică, mobilată modest, cu un pat de fier şi câteva scaune şi un dulap în stil victorian. Aruncă o privire împrejurul său şi încercă să protesteze:

— Nu se poate să stau în camera aceasta. Eu n-am cu ce s-o…

— Ascultă-mă bine, Smithy, războiul s-a terminat azi dimineaţă; ori, dacă această misiune a fost posibilă, atunci se mai pot întâmpla şi altele. În orice caz, noaptea aceasta va trebui să ţi-o petreci undeva, decară fata şi începu să râdă apoi adăugă: Aici te găseşti în siguranţă şi nimeni nu te va supăra cu nimic. Ţi-am spus că eu îl cunosc pe proprietarul acestui local. Îl cheamă Biffer Briggs şi înainte de asta a fost campion de box, totuşi acesta nu este un motiv ca să te sperii, dar văd că e frig şi ar trebui aprins focul.

Imediat după aceea îngenunche în faţa lui şi începu să-i desfacă şireturile bocancilor, aşa că protestă din nou.

— Cred că bocancii va trebui să ţi-i scoţi, căci aşa se cade când te culci într-un pat curat. Eu mă voi întoarce numaidecât şi-ţi voi aduce o ceaşcă de ceai.

După ce ieşi din odaie, îşi scoase bocancii, dar sforţarea pe care trebui s-o facă îl osteni mai mult decât şi-ar fi închipuit. Emoţiile zilei acesteia îl istoviseră cu totul. Aproape ar fi preferat să fie tot la spital, unde se obişnuise cu tot ce vedea că se întâmplă împrejurul său, pe când aici, în locul acesta străin… dar imediat după aceea fu cuprins de un somn adânc. Când deschise din nou ochii, o văzu că s-a oprit în faţa patului său, în mână cu o ceaşcă de ceai. Puse ceaşca pe o măsuţă din apropiere şi-l înveli bine cu pătura. Tocmai se pregătea să iasă din odaie, în vârful picioarelor, când el întinse mâna spre ea, cu un gest de mulţumire mută.

— Te-ai trezit, Smithy?

— Cum adică, m-ai găsit dormind?

— Sigur că da; ai dormit patru ceasuri fără întrerupere. Aceasta este a treia ceaşcă de ceai pe care ţi-o aduc…

Doamne, cât sunt de obosită! N-am mai putut sta în mijlocul larmei aceleia de la parter.

— Probabil e târziu?

— Unul după miezul nopţii, şi cei de la parter nu s-au liniştit încă.

— Dumneata locuieşti aici?

— Nu locuiesc aici, dar pe Biffer îl cunosc. În noaptea aceasta aproape toată lumea de aici va rămâne la han. Cred că larma chefliilor nu te va deranja din cale-afară. Probabil va continua în felul acesta până la ziuă.

— Nu face nimic.

— De obicei dormi bine?

— Uneori.

— Sau probabil stai de veghe şi te gândeşti?

— Da, mă gândesc.

— Te gândeşti la dumneata, la ceea ce eşti şi la ce ai fost. Altădată?

— Da, mă gândesc de multe ori la asta.

Când se pleacă spre el, glasul îi deveni blând şi catifelat:

— Bea ceaiul,. Smithy. Ce impresie-ţi face, când încerci să te gândeşti la ce a fost odată?

— Este aceeaşi senzaţie, ca atunci când m-aş gândi la epoca dinainte de naşterea mea.

Fata îl strânse de mână:

— Vezi, Smithy, acum te-ai născut din nou. Toţi ne-am născut din nou; lumea întreagă… Acesta este motivul pentru care toţi cei de jos cântă şi zbiară cât îi ia gura, şi tot acesta este şi motivul pentru care eu m-am îmbătat astăzi.

— Dumneata te-ai îmbătat?

— N-aş putea spune că m-am îmbătat din pricina alcoolului, deşi am golit câteva pahare, dar m-a îmbătat gândul că acum totul s-a terminat… Am cunoscut atâţia tineri de seama dumitale, tineri simpatici ca şi dumneata, care astăzi se bucurau de viaţă, ca mâine să se întoarcă în

infern… Dar mai bine să nu vorbim de asta… să nu mai vorbim nimic. Dumitale ţi-e somn şi nici eu nu mă mai pot ţine pe picioare. Ce ar fi dacă mi-ai face şi mie puţin loc lângă dumneata?

Fără să se mai dezbrace, îşi smulse pantofii din picioare şi se întinse alături de el, sub pătură. Senzaţia apropierii ei îi pătrunse încet în trup şi-şi simţi nervii cum i se destind, când a auzit că începe din nou:

— Ascultă, Smithy, astă seară mă simt ca şi când aş fi mama dumitale. Prin urmare, lipeşte-te strâns de mine, fără nicio teamă, ca să-ţi pot ţine de cald… Noapte bună,. Smithy.

— Noapte bună.

— Să ştii că pe mine mă cheamă Polly, de cumva ai uitat şi numele acesta.

Nu-i mai răspunse, dar simţea liniştea adâncă ce se destrăma din timpul ei şi-i pătrundea în fiinţă. Cheflii de jos continuau să cânte Knees Up, Mother Brown. Melodia şi cuvintele necunoscute şi se întrebă, nu cumva şi acestea se trezeau acum, venite din altă lume pe care el a uitat-o. Nu bănuia că această melodie fusese improvizată în noaptea aceasta a armistiţiului şi că era cântată în mod spontan pe toate străzile, în toate pieţele şi cafenelele Londrei, ca o dovadă vie a unităţii unui popor de care victoria nu se apropia în cântec de surle, ci în legătura dintre masele populare de acum şi cele din trecut, ale căror victorii au fost cântate odinioară de Anglia lui Dickens, Shakespeare şi Choser.

Mai ascultă o vreme, apoi adormi în braţele fetei.

A doua zi avea temperatură de aproape patruzeci de grade. El însă nu ştia nimic, dar simţea o căldură aproape plăcută în tot trupul şi un fel de gol în creier. Nici ea nu bănuia „dar văzându-l cât este de aprins la obraz şi că vorbeşte fără nicio legătură, trimise după un doctor. Toţi locatarii hanului simţeau în dimineaţa aceea un fel de

căldură în toate membrele şi vorbeau de-a valma, dar fireşte, cu totul din alte motive. Însuşi Biffer sta întins, pe jumătate dezbrăcat şi cu părul răvăşit, pe canapeaua din cabinetul de dincolo de bar şi sforăia cu nădejde. Barmanul Frank, care spunea că în viaţa lui n-a băut încă o picătură de alcool, se zvârcolea pe o laviţă din sala de consumaţie şi se uita – treaz, dar chinuit de melancolie – la servitoarele care începuseră să adune grămadă cioburile paharelor sparte şi rumeguşul de pe duşumele. Alţii, între care era şi ajutorul barmanului şi câţiva oameni de serviciu, împreună cu mai mulţi consumatori care nu vruseseră să se întoarcă acasă în timp de noapte, sau nu fuseseră în stare să se mai ţină pe picioare, dormeau prin colţuri sau întinşi pe coridor, ca şi când ar fi fost de la început hotărâţi să nu se mişte, în timpul acestei nopţi istorice, nu numai pentru hanul lui Biffer, ci şi pentru istoria lumii.

Singurul medic care răspunse la chemarea lui Polly, păru foarte prost dispus, când se arătă la han. Polly îl aştepta la parter. Când văzu trupurile oamenilor răspândite în toate părţile, dincolo de uşile pe jumătate deschise ale sălii de consumaţie şi ale coridorului, obrazul i se încreţi de scârbă:

— Cred c-ar fi trebuit să-ţi dai seama că eu n-am vreme de pierdut. Trei dintre medicii cartierului Bockley sunt în spital, bolnavi de gripă. Prin urmare, sunt obligat să alerg la toţi bolnavii acestora şi să muncesc pentru cinci dintr-odată. Cred că nu m-ai făcut să vin aici de pomană. Pe Briggs îl cunosc de ani de zile; bea prea mult şi i-am spus mereu că într-o bună zi băutura îl va da gata. Altceva ce pot să-i fac? La urma urmelor, oamenii au dreptul să trăiască şi să moară aşa cum le convine. Medicul nu are dreptul şi nici puterea să-i oprească.

În timpul acestui monolog Polly îl condusese în camera unde era întins Smithy. Medicul se apropie de pat şi după ce aruncă o privire spre bolnav, se întoarse furios spre ea:

— Ce înseamnează asta? Cine este individul acesta?

— Un fost soldat. Se simte rău.

— Credeam că este vorba despre Briggs. Cum de ţi-ai permis să mă chemi aici? Cine eşti dumneata?

— Cunosc şi eu pe Biffer, exact cum îl cunoşti şi dumneata…

— Eu nu am timp de pierdut cu pacienţii străini.

— Bine, dar dumneata nu vezi că este bolnav?

— Cât a băut?

— N-a băut nimic. Boala lui nu vine din băutură.

— De unde ştii dumneata?

— Am fost tot timpul împreună cu el.

— Dumneata eşti soţia lui?

— Nu sunt.

— Prin urmare, ce legături sunt între dumneata şi tânărul acesta? Şi ce a căutat aici? mă faci să-mi pierd timpul, în loc să-mi văd de bolnavii mei, şi-mi spui că este vorba despre un caz grav… iar eu vin într-un suflet, convins că este vorba de Briggs cu care sunt prieten de vreme îndelungată… în timpul când pronunţă aceste cuvinte, ridică pătura de pe pat şi strigă numaidecât: Ce înseamnă asta? Este îmbrăcat în uniformă…

— Ţi-am spus doar că este un fost soldat.

— Mai este şi astăzi soldat… nu vezi că este îmbrăcat în uniforma unui spital militar?

— Prin urmare, nu vrei să-l ajuţi?

— Nu am dreptul să mă amestec în afaceri de soiul acesta. Este militar, prin urmare tot ce pot face, este să mă adresez autorităţilor militare, ca să vină să-l ridice. Cum îl cheamă? Nu mai e nevoie să-mi spui… am găsit numărul pe pieptul tunicii…

— Se simte foarte rău, nu se poate să-l laşi aşa…

— Vor veni după el să-l ridice cu o ambulanţă.

— Doctore nu se poate să pleci în felul acesta şi să nu-i dai

niciun ajutor.

— Te poftesc să nu-mi dai lecţii despre felul în care trebuie să-mi fac datoria!

Smithy sta întins cu trupul scăldat în sudoare, iar cuvintele doctorului le auzi ca prin vis. Auzi şi uşa când se trânti în clanţă şi ca din adâncul unei ceţe văzu obrazul fetei apropiindu-se de pat.

— Bietul Smithy, mi se pare c-am făcut o prostie. Omul acesta ar li în stare să ne denunţe.

Încercă să zâmbească. Pe el nu-l mai interesa nimic, dar fata păru că-i citeşte gândurile, căci adăugă:

— Da, văd că pe dumneata nu te interesează ce se va întâmpla de aici înainte. Dar după ce vei ajunge din nou acolo, probabil vei gândi cu totul altfel. Vrei cu adevărat să te întorci la spital?

Încercă din nou să zâmbească, dar se simţea atât de istovit, încât nu fu în stare să-i răspundă.

— De cumva ai de gând să mori, să ştii că-mi va fi foarte greu să explic oamenilor cum ai ajuns aici, iar dacă se va întâmpla să nu mori, atunci nu voi fi niciodată în stare să-mi iert greşeala făcută, dacă te-aş lăsa acum să fugi singur. Prin urmare, cred că va fi mai bine să nu mori şi nici să nu te mişti de-aici, dragă Smithy.

Zâmbetul şters continuă să-i joace împrejurul buzelor, ca şi când ar fi făcut haz de această întâmplare.

Spre seară, când doctorul apăru din nou în sala de consumaţie de la parter, mult mai grăbit şi mai prost dispus decât prima dată, Polly îi dădu nişte răspunsuri pe care şi le pregătise dinainte.

— Află, domnişoară, c-am luat toate dispoziţiile necesare în legătură cu bolnavul dumitale. Azilul din Melbury va trimite astă seară o ambulanţă, ca să-l ridice.

— Soldatul nu mai este aici.

— Cum se poate?

A plecat, răspunse fata.

Medicul se făcu roşu ca o flacără şi păru că e gata să se repeadă cu gura la ea, dar se stăpâni şi începu să tuşească. Mi se pare şi el este bolnav, îşi zise Polly. După ce reuşi din nou să respire, începu să vorbească ceva mai liniştit:

— Domnişoară, cred că-mi datorezi câteva explicaţii. Unde a plecat? Şi cum a putut pleca de la han?

— Probabil nici nu era bolnav, răspunse fata şi-i oferi un scaun. Se vede că era numai beat, aşa cum ai spus dumneata.

— Nu vorbi copilării; bolnavul dumitale suferea de comoţie cerebrală, dacă înţelegi ce vasăzică asta. Este obsedat de gândul că toată lumea e pornită împotriva lui. Astfel de oameni pot deveni primejdioşi pentru semenii lor, dacă sunt apucaţi de o furie subită.

Imediat după aceea medicul fu apucat din nou de o tuse violentă care-l făcu să se cutremure din tot trupul şi obrazul i se crispă, străduindu-se să vorbească:

— Prin urmare să lăsăm vorba, căci timpul meu e preţios. Unde este?

Fata nu vru să se dea bătută, în timpul cât doctorul se lupta cu tuşea violentă care-l apucase şi respira cu greutate:

— Unde este Briggs? Vreau să vorbesc şi cu el.

— A plecat de, acasă.

— În cazul acesta mă voi întoarce din nou, după ce-mi voi termina turneul de vizite, declară doctorul şi în aceeaşi clipă simţi o nouă energie şi un nou val de furie păru că-l ia în stăpânire: Tot ce mi-ai spus dumneata, este minciună şi să nu-ţi închipui că pe mine mă poţi amăgi cu astfel de vorbe.

Dar după ce-şi termină turneul vizitelor, doctorul nu se mai întoarse. De fapt nici nu reuşi să-şi termine turneul, deoarece trupul i se frânse peste volanul maşinii pe care o conducea, şi abia mai avu puterea necesară ca să îndrepte maşina spre marginea trotuarului unde o opri. Era o stradă aproape pustie şi nimeni nu se opri, decât atunci când el era

demult mort: victimă a epidemiei de gripă din anul 1918.

Târziu în aceeaşi seară, în faţa hanului Owl se opri o ambulanţă, dar peste câteva minute plecă din nou. Biffer afirma categorie, că în hanul său nu este adăpostit niciun soldat bolnav, aşa că probabil trebuie să fie o neînţelegere. Dar pentru a da afirmaţiilor sale şi mai multă putere de convingere, invită şoferul şi pe cei doi infirmieri la bar, unde-i tratã cu câteva păhărele de coniac.

Gripa contamină şi câţiva oameni de la han: Biffer, barmanul Frank şi pe servitoarea Annie, dar toţi trei reuşiră să scape. Tom, care de ani de zile era grădinarul hanului şi mai în vârstă decât ceilalţi, muri însă fără nicio putere de împotrivire, ca milioane de oameni din Europa care fuseseră seceraţi de această epidemie. De fapt războiul nu reuşise să distrugă atâtea vieţi în cei patru ani, dar moartea aceasta fiind mai puţin îngrozitoare decât bătăile din timpul războiului, lumea îi dădea mai puţină atenţie. Faptul că mai bine de două treimi dintre locatarii hanului erau bolnavi şi trăgeau să moară, făcu chiar mai puţină senzaţie decât bomba rătăcită a unui avion care cu câteva luni în urmă căzuse la depărtare de un kilometru în mijlocul câmpului din apropiere.

În timpul acesta Lloyd George începu celebra sa campanie electorală khaki şi lumea răsuna de tot felul de promisiuni: ex-kaiserul va fi tradus în faţa unui Tribunal Internaţional pentru a fi judecat; învinşii va trebui să plătească toate daunele de război;, armatele învingătoare se vor întoarce acasă şi vor începe lucrul care-i aşteaptă, prin urmare, pentru Anglia trebuia să înceapă paradisul belşugului şi al liniştii. Unele dintre aceste promisiuni deveniră numaidecât realitate: votul femeilor, recompensa naţiunii faţă de cei întorşi de pe front, de la mareşal până la ultimul soldat, care se plăti în numerar, bineînţeles cu deosebirile inerente gradului. Într-o dimineaţă, odată cu ceaiul, Polly îi aduse şi

ziarul care publica această ştire, dar nu-i spuse nimic, înainte de a-i lua temperatura.

— Dragă Smithy, astăzi temperatura dumitale este aproape normală, prin urmare voi putea să-ţi dau şi o ştire îmbucurătoare. Guvernul îţi va plăti o recompensă, şi-i citi comunicatul, apoi adăugă: De aici înainte nu va trebui să-ţi mai faci nicio grijă, căci foarte curând îţi vei putea plăti toate datoriile.

— Dar până atunci ce voi face?

— La ce te gândeşti acum?

— N-aş vrea să-ţi pun întrebări… dar nu-mi vine să cred că dumneata ai fi o fată care să poată risipi banii puţini pe care-i are… pentru a mă ajuta pe mine…

— Dragă prietene, e adevărat că eu nu-mi pot permite să risipesc banii puţini pe care-i am, dar dându-ţi ajutor cât de mic, asta nu înseamnă că voi ajunge pe drumuri. Şi de ce spui că n-ai vrea să-mi pui întrebări?

Se aşeză pe marginea patului şi se uită mulţumită la termometru:

— Ascultă, Smithy, mi se pare că dumneata eşti un gentleman prea desăvârşit, pentru a te putea gândi în linişte la această situaţie. Dar la urma urmelor nici dumneata nu ştii încă cine eşti. S-ar putea să fii lord, sau conte sau cine ştie ce nobil. Te pomeneşti că ţi-ai făcut şcoala la Eaton. În timpul delirului ai vorbit despre o mulţime de lucruri, dar toate erau în legătură cu războiul şi n-ai pomenit nicio vorbă despre trecutul dumitale. Poate nu ştii c-ai fost foarte grav bolnav. Astăzi se întâmplă pentru prima dată să ai temperatura sub treizeci şi opt de grade. Toată lumea s-a îmbolnăvit de gripă, adaugă ea îngândurată şi-i turnă ceaiul în ceaşcă. A fost mare noroc că nu m-am îmbolnăvit şi eu.

— Ai stat tot timpul lângă mine?

— Sigur că da; am stat aici şi am îngrijit de toată casa şi de bolnavii care erau la han. Din cauza epidemiei, teatrele s-au

închis, aşa că tot n-aş avut ce face.

— Cu toate acestea, nu înţeleg cum de ai reuşit să-ţi procuri mijloacele necesare ca să mă ajuţi pe mine.

— Îţi voi destăinui secretul: pentru camera aceasta nu plătesc niciun ban. Dar dacă dumitale nu-ţi convine acesta situaţie, atunci vei putea să rambursezi ce vei crede de cuviinţă, imediat ce guvernul îţi va plăti recompensa.

— Tocmai aici e principala greutate. Eu nu pot fi demobilizat decât pe temeiul hârtiilor pe care mi le va elibera un spital militar.

— Va trebui deci să te faci cât mai curând bine şi sunt convinsă că autorităţile militare nu-ţi vor face nicio greutate.

— Bine, dar nu înţelegi că până atunci… nu se poate să stau ascuns în hanul acesta… sau în altă parte.

— Nu e nevoie să stai ascuns. Am şi vorbit cu Biffer despre dumneata.

— Prin urmare el ştie că sunt aici… şi ştie de unde am venit?

— Ştie tot ce trebuie ştiut, dar situaţia aceasta nu-l supără câtuşi de puţin. El nu se sinchiseşte de aşa ceva şi am bănuit chiar de la început că voi reuşi să te salvez.

— Şi ce-şi închipuie… care este motivul că faci pentru mine astfel de sacrificii?

— Dar dumneata ce-ţi închipui; care ar putea fi motivul? ripostă ea râzând. Pur şi simplu pentru că-mi face plăcere. Şi acum ascultă-mă bine… ideea a venit de la Biffer, nu, de la mine. Spune că după ce te vei mai înzdrăveni, acum când ai scăpat de gripă şi te vei simţi în stare, poate ai putea să lucrezi puţin în grădină, în locul bătrânului Tom. Fireşte, numai dacă vrei. Lucrul acesta uşor, în aer liber, nu se poate decât să-ţi folosească… iar cu oamenii nu prea vei avea ocazie să stai de vorbă. În timpul verii grădina este foarte frumoasă…

Prin minte i se păru că-i tresare o amintire.

— Mi se pare că vorbele acestea mi le-ai mai spus într-un rând.

— Serios?

— Da, în seara când am sosit aici şi am trecut priti grădină. Spuneai: Vara grădina este foarte frumoasă.

— E adevărat că grădina este foarte frumoasă, dar de vorbele astea nu-mi aduc aminte să ţi le fi spus. Cu toate acestea susţii că nu eşti în stare să-ţi aduci aminte de nimic.

— Sigur că nu-mi aduc aminte, şi tocmai de aceea încerc să fac exerciţii, ca să-mi pot aduce aminte de întâmplările pe care le-am uitat.

Afirmaţia că Biffer nu „se sinchiseşte" era un fel de eufemism menit să califice intenţia hangiului de a participa la farsa organizată de Polly. În realitate se simţea entuziasmat să poată da o lovitură indirectă autorităţilor, pe care le considerase întotdeauna drept o parte a puterilor diabolice care în timpul războiului îi impuseseră atâtea restricţii în explorarea întreprinderii sale. Jovial, pântecos şi – probabil datorită loviturilor primite în creştetul capului, în timpul lungii sale cariere de boxeur – puţin cam mărginit, era un fel de om care descifra numai cu mare greutate cuvintele tipărite, dar credea orbeşte în ceea ce reuşea să descifreze; astfel, credea în ceea ce putea descifra mai uşor, cum ar fi de pildă ştirile sportive ale ziarelor, prezicerile „prietenului Moore" sau violenţele de limbaj ale articolelor de fond din ziarele senzaţionale. Tot aşa, nu putea suferi anumite stări de lucruri, cum ar fi de pildă birocraţia, amestecul autorităţilor Statului în afacerile particulare ale cetăţenilor şi afişarea provocatoare a demnităţii burgheze; pe de altă parte se extazia de Horatio Bottomley, de „bătrânul Teddy" (defunctul rege Eduard al VII-lea) şi regele echipei din Oxford. Se mândrea faţă le toată lumea, spunând că „la Londra nu există alt local care să se poată asemăna cu hanul Owl" şi era încântat că în hanul acesta va putea acum

adăposti o victimă a celor pe care el îi detestă din tot sufletul.

— Să poftească adunătura aceasta de coate goale, ţipă el revoltat, când se întâlni el pentru prima dată cu „victima”; pentru a le putea aplica şi lor lovitura lui Gunner.

Lovitura administrată lui Gunner (în ziua de 17 mai 1902 la Shoreditch) fusese o directă în maxilarul sting şi reprezenta culmea carierei sale de luptător pe ring. Faima şi încasările din seara aceea depăşiseră tot ce putea realiza înainte de aceea. Cu banii fusese destul de prudent ca să cumpere hanul Owl, aşa că norocul continuă să rămână de partea lui şi el să-şi păstreze reputaţia până la o depărtare de câţiva kilometri împrejur.

Foarte curând după aceea Smith începu să lucreze în grădina hanului. În timpul acesta Wilson trecu Oceanul şi pe străzile Londrei, ale Parisului şi ale Romei fu sărbătorit ca un nou Messia; trupele americane, engleze şi franceze ocupaseră capetele de pod de pe Rhin; trenurile treceau din nou prin văile Brennero, ca să coboare spre dropiile Italiei şi în marile centre din Europa centrală şi de răsărit, fantoma revoluţiei şi a foametei începuse să-şi arate chipul de hârcă.

Un alt motiv de a se mândri al lui Biffer, era faptul că din grădina hanului său se putea vedea – când cerul era senin – *palatul:* castelul Ducesei Alexandra, situat la depărtare de şapte mile, dincolo de Lea Vally. În cealaltă parte se vedea masivul întunecat din Epping Forestes care la început părea arămiu şi odată cu primele semne ale primăverii deveni verde. În timpul acesta lucrul din grădină se mărginea mai mult la îndreptarea cărărilor şi la curăţitul aleilor, dar imediat după aceea iarba crescu în mai puţin de o săptămână şi în toate părţile apărură florile galbene de păpădie. Ziua nu intra aproape nimeni în această grădină, iar seara când se întâmpla ca lumea să-şi bea berea la mesele de sub copaci, Smithy era de mult culcat şi dormea tihnit. În

zilele de duminică, dacă trupa în care juca Polly era la Londra sau undeva prin apropiere, fata venea la el să-l vadă.

Îşi dădea seama că Polly nu vine numai pentru el, ci mai ales pentru Biffer şi clienţii acestuia, care o primeau întotdeauna cu strigăte de entuziasm. Prin urmare îşi petrecea partea cea mai, mare din vreme cu ei, deoarece nu era tocmai uşor să scape, pentru a sta de vorbă între patru ochi cu un soldat care era în parte invalid. Totuşi reuşea de fiecare dată să se întâlnească cu el pe câte o alee a grădinii şi se plimbau împreună până la marginea pădurii de fagi. Plimbările acestea îi făceau plăcere, deoarece era întuneric şi nu întâlneau pe nimeni în drumul lor, căci străinii îl înspăimântau. În acelaşi timp, îi părea rău că prezenţa lui o determină să renunţe la societatea veselă a consumatorilor de la han, aşa că încercă să-i vorbească despre acest subiect, dar fata îi răspunse:

— N-avea nicio grijă Smithy, căci la ei mă pot întoarce oricând, dacă voi vedea că mă plictisesc cu dumneata.

— Totuşi constat că te distrezi foarte bine în societatea lor.

— Da, e adevărat, mie îmi place să văd oamenii împrejurul meu. Aşa e firea mea, dar acesta nu este un motiv ca să-ţi închipui. Că dumneata nu faci parte dintre cei pe care-mi place să-i văd. Sunt foarte mulţumită să constat că te simţi din ce în ce mai bine, în fiecare săptămână care trece.

— Mie mi se pare că-mi merge mult mai bine decât până acum.

— Ţi se pare numai?

— Încă nu m-am putut decide să stau de vorbă cu oameni străini, răspunse el, încercând să-i explice starea sufletească în care se găsea acum. N-aş putea spune că prezenţa lor mă sperie, dar nu mă simt la îndemână – cam aceeaşi senzaţie, ca atunci când îţi dai seama că nu mai ai ce căuta printre vii şi toată lumea se întreabă, cum de mai trăieşti. Ştiu că toate

acestea sunt nimicuri, dar trebuie să înţelegi, că nu este de ajuns să ţi se pară că eşti mai bine decât înainte de asta, şi mai trebuie să simţi în adâncul fiinţei, că nu ai niciun motiv să-ţi fie fiică de o recădere.

— Va veni şi ziua aceasta, Smithy. Într-o bună zi vei scăpa de senzaţia aceasta de nelinişte şi te vei simţi uşurat.

— Dacă va veni ziua aceasta, atunci voi fi convins că n-a putut să vină decât datorită dumitale. Ţi-ai pierdut foarte mult timp cu mine.

— Pentru numele lui Dumnezeu, să nu începi cu efuziunile de recunoştinţă. Ascultă, vreau să-ţi spun ceva: dacă dumneata n-ai mai fi în viaţă, atunci tot aşa n-ar mai trebui să fiu nici eu, căci faptul că mai sunt şi astăzi în viaţă, se datoreşte unei simple întâmplări. Am locuit într-o casă care a fost lovită de o bombă. În timp ce dormeam în camera mea, doi oameni au fost omorâţi într-o odaie de alături. Nu ţi-am spus de la început această întâmplare, deoarece mi-am închipuit că un astfel de incident ar putea să te impresioneze. Dar astăzi probabil te vei putea simţi mai uşurat, când te vei gândi că amândoi am avut parte să trecem prin aceleaşi întâmplări. Destinul a făcut totul pentru ca noi doi să ne cruţăm, dar am avut puţin noroc şi am scăpat. Prin urmare, trebuie să judeci situaţia din acest punct de vedere, şi să te gândeşti că acum – după ce războiul s-a sfârşit – viaţa va fi mult mai uşoară şi că ne aşteaptă din nou viitorul

— Mi-ar face plăcere să pot judeca situaţia din acest punct de vedere.

— Vei reuşi cu siguranţă. Te vei simţi din ce în ce mai bine, pe măsură ce va trece timpul, şi într-o seară mă voi pomeni cu dumneata că eşti aşezat într-un fotoliu de orchestră, în sala de spectacol şi că urmăreşti piesa jucată de poi.

— Mi-ar face plăcere să te văd jucând.

— Pentru atâta lucru nu face să vii la spectacol. Eu nu sunt

o mare actriţă şi nu joc decât roluri comice.

— Voi merge cu siguranţă să te văd, imediat ce mă voi simţi mai bine.

— Bine, să ştii că mă voi gândi la făgăduiala dumitale.

Dar Smith mai avea şi alte griji, nu numai spaima lui obişnuită, când se vedea faţă în faţă cu oameni străini. Oricine l-ar fi angajat pentru o anumită însărcinare, indiferent de bunăvoinţa ce i-ar fi arătat-o, l-ar fi întrebat. Despre trecutul său, i-ar fi cerut actele de demobilizare şi i-ar fi pus o mulţime de întrebări; dacă ar afla că este evadat dintr-un azil de alienaţi, va anunţa autorităţile care vor veni să-l ridice şi-l vor interna din nou în azil, chiar numai pentru a-l ţine sub observaţie. O astfel. De eventualitate – chiar dacă ar fi fost de scurtă durată – era convins că va provoca o recădere. Tocmai de aceea nu-i rămânea altă alegere, decât să stea aici la han şi să mulţumească lui Dumnezeu c-a putut găsi un colţ unde să se refugieze, fără să fie expus la nicio primejdie. Prin urmare, nu se mişcă de unde era, îşi vedea de treaba ce i se dădea în grijă şi i se părea că încetul cu încetul prinde să se apropie de viaţa oamenilor normali. Astfel, veni ziua când se simţi în stare să deschidă un ziar, fără să se teamă, că o ştire senzaţională din coloanele acestuia ar putea să-l determine să-şi piardă echilibrul, şi ziua când putea citi un roman de senzaţie, fără a se expune primejdiei de a se identifica cu unul dintre personajele acţiunii. Asta era o dovadă că se apropie de vindecare.

Uneori, în timpul rit el lucra în grădină, hangiul se apropia gâfâind şi asudând, îmbrăcat numai în cămaşă şi în mână cu două pahare de bere. Părea că ţine foarte mult la protejatul său, aşa că încerca să stea cu el de vorbă:

— Lucrezi mereu, băiete… Las-o mai încetişor. Ai citit ultimul număr al ziarelor. Pe cei care au provocat războiul nu i-au spânzurat încă, dar mi se pare că lui Landru îi vor face de petrecanie. Se spune c-ar fi asasinat douăzeci de

femei. Ce zici de asta!

Smith n-avea nevoie să se frământe, ca să-i poată răspunde, deoarece Biffer era foarte mulţumit să poată vorbi singur despre subiectele care-l interesau. Între acestea era şi un concurs cu premii al unei reviste, la care de obicei participa şi el, trimiţând mai multe dezlegări dintr-odată.

Condiţia concursului era ca la un proverb cunoscut să se dea o replică hazlie sau cel puţin cu dublu înţeles. Bietul Biffer nu era în stare să înţeleagă aşa ceva şi dădea de fiecare dată răspunsuri banale care rămâneau întotdeauna fără rezultatul dorit. Totuşi seară de seară discuta în faţa barului, împreună cu clienţii săi obişnuiţi, despre această problemă şi era foarte mulţumit că în timpul zilei poate continua această discuţie cu noul său grădinar. În felul acesta Smith avea ocazia să se odihnească în timpul lucrului şi să se gândească la dezlegările posibile ale proverbelor puse la concurs, aşa că din când în când putea oferi fostului boxer câte o soluţie favorabilă şi în cele din urmă Biffer reuşi să câştige marele premiu de o sută de lire al revistei. Din ziua victoriei repurtate asupra lui Gunner, nu mai avusese ocazia să se simtă atât de mulţumit. Fiind convins că la reuşita lui contribuise şi grădinarul, cu ideile pe care i le dăduse, ceea ce era pe deplin adevărat, stărui ca premiul să-l împartă în două cu el şi-i plăti imediat, în bilete de câte cinci lire, jumătate din suma încasată. Dar nu numai atât: în aceeaşi seară, datorită efectelor paharelor de whisky băute şi felicitărilor zgomotoase ale consumatorilor săi, se simţi îndemnat să împartă succesul moral şi cu acest colaborator ocaziţional al său, aşa că-şi dădu drumul, fără să se mai gândească ce face:

— Este un băiat liniştit şi foarte cumsecade. Se bâlbâie puţin, din pricină că în timpul războiului a fost îngropat de o grenadă. Ca să vă spun adevărul, a fost închis bietul de el în Azilul din Melbury, de unde a reuşit să evadeze. Iată înc-o

dovadă de ce sunt în stare să facă autorităţile: stigmatizează un tânăr ca acesta pentru toată viaţa, iar când reuşeşte să scape, prin minte îi trece o idee cu care câştigă un premiu de o sută de lire.

Pe măsură ce se gândea mai îndelung la fericita împrejurare care-i dăduse posibilitatea să câştige premiul, continua să vorbească tot mai nestânjenit în faţa consumatorilor săi, despre felul cum a reuşit să câştige.

La câteva zile după aceea, Smith tocmai reuşise să facă ordine în seră. Lucru prea mult nu avea şi se gândi că Polly va veni să-l vadă ca de obicei, până la sosirea ei mai are de aşteptat; ştia că săptămâna aceasta trupa ei de teatru joacă la Selchester şi distanţa fiind mare, probabil nu va mai veni. Nesiguranţa dacă va veni sau nu, îi făcea să se simtă neliniştit. Dar situaţia aceasta i s-ar fi părut neobişnuită, dacă nu s-ar fi bucurat dinainte de vizitele pe care i le făcea. Evident, acum când el se simţea mult mai bine, n-ar fi trebuit să se aştepte din partea ei să vină tot atât de des, cum venise înainte de asta. În timpul cât fusese bolnav, se purtase foarte atent faţă de el, dar de aici înainte ar trebui să nu mai abuzeze de bunătatea ei. Cu toate acestea, i se părea straniu că-şi aduce aminte şi se gândeşte. Mereu la tot ce s-a întâmplat din seara aceea, când ea îl adusese la han; i se părea că-i aude cuvintele şi-i simte prezenţa reală în apropierea lui, fiecare gest pe care-l făcuse, şi toate aceste proiecte întocmai cu nişte puncte luminoase ce tresăreau prin întunericul din timpul delirului său. Aproape nu-i venea să creadă că ceea ce s-a întâmplat cu el în ziua armistiţiului, ar putea.fi adevărat. Noapte aceea când stătuse lângă el şi-l îngrijise, fusese o noapte unică şi era convins că nu se va repeta nici în timpul existenţei lui de acum, nici al celei viitoare. Aşa ceva nu se mai putea întâmpla şi era cât se poate de firesc ca raporturile: dintre ei – începute în seara aceea de deznădejde şi extaz – să se desfăşoare acum ceva

mai normal.

Dar cu totul pe neaşteptate uşa de la scară se deschise şi o lumină tulbure a soarelui care coborâse în asfinţit, o văzu că apare în faţa lui, respirând cu greutate din pricina emoţiei:

— Smithy, va trebui să pleci de aici numaidecât. Lasă totul aşa cum se găseşte şi haide, căci nu mai poţi întârzia nicio clipită, în timpul acesta eu îţi voi aduce lucrurile şi-ţi voi face geamantanul. Peste jumătate de ceas ne întâlnim în pădure, sub fagi. Dar pleacă. Imediat, nu mai pierde vremea.

— Bine, dar spune-mi ce s-a întâmplat?

— Au sosit doi paznici de la Azilul Melbury şi stau de vorbă în han cu Biffer. Au intenţia să te ridice şi să te ducă din nou la spital.

— Pe mine? întrebă el mirat, dar imediat după aceea se simţi cutremurat de revoltă şi indignat: Pe mine vor să mă ridice, să mă ducă din nou la Azil? Cum se poate aşa ceva?

Fata se repezi la el şi apucându-l de mână, încercă să-l determine să nu strige:

— Nu ţipa şi nu încerca să protestezi, ci fă exact ceea ce ţi-am spus! apoi îl scoase mai mult cu sila din seră şi-l conduse în lungul grădinii, până la portiţa din fund:

— Aşteaptă-mă… acolo unde am mai fost împreună. Vin şi eu numaidecât.

Sub fagii din pădure se întâlniră din nou. Smithy părea mai liniştit, deoarece în timpul cât o aşteptase, fumase ţigară de la ţigară şi avusese vreme să se gândească. Ziua fusese încărcată de zăduf şi palele de căldură mai stăruiau încă prin aer, deşi între copaci se simţea umbra binefăcătoare a înserării. Pădurea era frumoasă şi în sufletul lui se trezi mulţumirea care-i molcomi revolta şi indignarea. Când o văzu că apare cu geamantanul şi pachetele adunate în pripă, se simţi cuprins de emoţie. Câteva clipe rămaseră unul în faţa altuia fără să zică nimic, apoi fata respiră adânc şi reuşi să-i spună:

— Totul este în ordine; nimeni nu te-a văzut plecând. Deocamdată suntem în siguranţă. Cei doi paznici au plecat şi ei. Biffer era furios şi le-a spus că le va da şi lor o lecţie în genul lui Gunner, adăugă ea râzând. Dar firește, această eventualitate nu i-ar folosi la nimic. Legea este de partea lor – legea şi medicii… Lui Biffer nu i-am spus nimic. Este un om cumsecade, dar când începe să bea, vorbeşte întotdeauna mai mult decât trebuie. De fapt, ceea ce spune el, nu prea are importantă, dar de astă dată văd c-a avut. Tocmai de aceea va fi mai bine să nu ştie despre noi încotro am plecat.

— Despre noi?

— Sigur că da. Vom pleca împreună! Sau poate nu eşti de acord?

— Bine, dar cum voi putea… cum crezi că eu…

— Iar începi să vorbeşti ca un gentleman?

— Nu e vorba de asta, dar mă gândesc, oare n-ar fi timpul…

— Smithy, eu nu fac altceva decât încerc să-ţi dau o mână de ajutor.

— Ştiu, dar n-ar fi timpul ca de aici înainte sa încep să mă ajut singur?

— Cred că nu ţii să începi chiar din această clipă?

— Nu trebuie să iei cuvintele mele drept lipsă de recunoştinţă, dar…

— Înţeleg, vrei să fii independent. Sunt de acord, dar unde crezi că vei putea ajunge cu independenţa asta? Deocamdată nu te-ai gândit la acest amănunt şi nu ţi-ai Scut niciun plan. Orice localitate ar putea să-ţi ofere un refugiu trecător, prin urmare de ce să nu vii la Selchester? Eu voi mai întârzia în localitatea aceea timp de o săptămână. Până voi termina eu seria spectacolelor, vei putea să te gândeşti la ceva şi vei proceda cum vei crede de cuviinţă. Ţi-ai luat cele zece bilete de câte cinci lire?

— Da!

— Dă-mi mie jumătate din bani.

Băgă mâna în buzunar şi-i întinse cinci bilete. Gestul lui fu spontan şi cât se poate de firesc. Fata începu să râdă şi luă banii:

— Ei, acum cu siguranţă te vei simţi mai liniştit. Îţi mulţumesc,

Smithy.

După un drum plin de peripeţii, cu diferite trenuri şi autobuze care circulau în regiunile periferice ale Londrei, ajunseră la Selchester în aceeaşi seară, dar destul de târziu. Tot timpul cât durase drumul, presimţea că între cei doi s-a ridicat un zid care-i va despărţi. Astfel, în gara Selchester fata chemă o maşină de piaţă şi nu-l pofti s-o însoţească.

— Aici, Smithy, cred că vei reuşi să te descurci foarte uşor, zise ea. În oraş sunt o mulţime de hanuri şi camere mobilate, aşa că probabil vei găsi ceva care să-ţi convină. Eu locuiesc împreună cu ceilalţi membrii ai trupei. Noapte bună! Aici nu te ameninţă nicio primejdie, dacă vei fi prudent. Prin urmare, fii cu băgare de seamă.

Se plecă repede spre el şi-l sărută pe obraz… primul sărut din ziua când o cunoscuse, dar îşi dădu numaidecât seama că sărutul acesta al ei înseamnă mult mai puţin decât strângerea de mână din ziua primei lor întâlniri:

— Noapte bună, Smithy, îi spuse ea din nou.

— Noapte bună, Polly.

După ce maşina dispăru la colţul străzii şi rămase singur în mijlocul grupului de călători străini, se simţi copleşit de un sentiment de neagră deznădejde şi pustietate. În primul moment se sperie şi nu mai ştiu ce să facă, dar reuşi să alunge acest sentiment, întocmai ca atunci când vezi că ţi s-a urcat pe haine un gândac respingător „pe care îl azvârli şi-l calci sub talpa piciorului. Intră la un han din apropiere şi închirie o cameră ieftină, sub numele de Smith. Era o cameră

la mansardă şi ferestrele dădeau spre triajul unei gări. Toată noapte se zvârcoli şi de fiecare dată când aţipea, era trezit de câte un tren care trecea bubuind în lungul terasamentului liniilor. Dar zgomotul acesta nu-l înspăimânta; adevăratele motive ale spaimei care-i paraliza trupul erau grijile din sufletul său, dar propriu-zis nici acestea în întregime, în clipa când în faţa gării reuşise să-şi stăpânească groaza de a rămâne singur. Îşi dorise această singurătate, deoarece era convins că acesta va fi mijlocul cel mai indicat pentru a-şi pune la încercare puterea de voinţă de care avea nevoie. Cu toate acestea, era convins că va veni şi ziua când va reuşi să ajungă în stăpânirea acestei puteri de voinţă, fără să mai simtă nevoia de a fi singur. În acelaşi timp îşi dădea seama că atitudinea lui faţă de Polly – presupunând că în general relaţiile dintre ei vor mai continua – nu se va putea rezuma numai la dorinţa copilărească de a se supune, ci că de acum înainte va trebui să existe între ei ceva pozitiv, care să se întemeieze pe un fel de egalitate. Dar oare prietenia lor de până acum putea să mai continue? Din bunătate, fata îi salvase viaţa, dar viaţa lui de aici înainte va trebui să se întemeieze cu totul pe altceva, nu numai pe mila şi bunătate ei, pe care nu trebuia să le mai primească. În timpul acestei nopţi de veghe, petrecute în hanul din apropierea gării, luă hotărârea ca săptămâna aceasta să nu facă nicio încercare pentru a o revedea. Fără îndoială Polly va fi ocupată cu repetiţiile şi spectacolele, iar în timpul acesta el îşi va putea căuta de lucru, iar dacă nu va găsi nimic, va putea să se gândească la ce va avea de făcut de aici înainte.

Vreme de cinci zile se plimbă singur prin oraşul Selchester, vizită catedrala şi petrecu ceasuri întregi pe câte o bancă din umbra copacilor parcului; pierdu o după-amiază întreagă vizitând plicticosul muzeu al oraşului; urmări trenurile care intrau şi ieşeau din gară, iar uneori se aşeza în sala bibliotecii şi citea ziarele. În timpul acestor plimbări nu

stătea cu nimeni de vorbă, aşa că afară de chelneriţele sau cameristele de la han, nimeni nu-l auzise vorbind. Dar după ce pleca la plimbare, sta de vorbă cu sine însuşi, nu din pricină că s-ar fi simţit surescitat, ci numai pentru a se convinge că mai păstrează încă facultatea vorbirii. Se apropie şi de câteva fabrici şi ateliere, în nădejdea că va putea să găsească ceva de lucru, dar de fiecare dată se pomeni faţă în faţă cu câte o uşă pe care scria: „N-avem locuri libere".

În realitate se simţea foarte mulţumit, deoarece se temea de fiecare dată că în faţa lui ar putea să apară un om străin care să-i pună tot felul de întrebări.

Într-o după-amiază ploioasă se aşeză la o masă din cafeneaua gării şi tocmai ceruse a treia ceaşcă de ceai – care nu-i făcea nicio plăcere – să răsfoaie o revistă ilustrată, fără ca privirea lui să se oprească asupra rândurilor tipărite. I se părea ciudat că în anumite împrejurări omul este obligat să facă totul pentru a da impresia că este în stare normală, mai ales atunci când această stare normală nu-l interesează câtuşi de puţin şi în special atunci când este preocupat de un gând nemărturisit. Într-o cafenea din centrul oraşului n-ar fi putut întârzia vreme atât de îndelungată, fără să atragă atenţia personalului asupra sa, dar aici, în cafeneaua gării, toţi erau convinşi că aşteaptă sosirea unui tren. Oamenii aşteptau de multe ori ceasuri de-a-rândul sosirea câte unui tren, dar ca să-ţi limpezeşti gândurile, nu e nevoie să stai ceasuri întregi, şi cu toate acestea Smith aştepta tocmai din motivul acesta. Era sâmbătă după-amiază, exact o săptămână de când era în Selchester, şi simţea cum creşte într-însul dorinţa de a merge la teatru, ca să vadă piesa. Dar n-ar fi vrut nici să meargă, înainte de a-şi da pe deplin seama care este motivul acestei dorinţe. Dacă era vorba numai de slăbiciune, de un fel de capitulare, atunci va renunţa, deoarece simţea că i-a mai rămas destulă putere de

rezistenţă, pentru a trăi în singurătate. Dar dorinţa aceasta putea să fie şi o forţă adunată în sufletul său picătură cu picătură, ceva care-i spunea că astăzi va putea îndrăzni să între şi în sala unui teatru, exact ca şi în sala unei biblioteci sau într-un muzeu, pentru a se convinge că nervii săi sunt în stare să înfrunte luminile rampei, mulţimea spectatorilor şi emoţia sălii.

Trecuse în mai multe rânduri prin faţa teatrului, aşa că după afişul de la intrare şi fotografiile expuse, îşi putea da seama ce fel de piesă se joacă. Era convins că piesa nu are nimic senzaţional, dar va fi un spectacol vesel, care-i va da ocazia să vadă ce este Polly în stare să facă. Dorinţa aceasta i se părea cât se poate de firească, aşa că nu merita să se mai frământe din pricina ei. Imediat după aceea se reculese şi rămase convins că dorinţa ce-l preocupă în aceste clipe, se datoreşte energiei şi nu slăbiciunii. Se ridică în picioare şi se opri la casă, unde-şi plăti consumaţia:

— Probabil v-aţi săturat de aşteptare? întrebă casieriţa şi-i zâmbi cu bunăvoinţă. Trenul de Winton are astăzi întârziere.

— Da, răspunse Smithy şi încercă să zâmbească. Vreau să ies puţin la aer.

Plecă de la gară şi se îndreptă cu toată încrederea spre centrul oraşului, gândindu-se la starea lui de acum.

Pierderea memoriei era ceva straniu: deşi nu-şi aducea aminte de anumite amănunte din viaţa sa de până acum, mai păstra încă un fond de experienţă care-i atribuia o anumită maturitate de gândire. Probabil înainte de asta fusese adeseori la teatru, cum tot atât de, probabil era că înainte de accidentul său a frecventat diverse şcoli unde primise o educaţie aleasă. Cunoştinţele ce le mai avea, nu puteau fi extrase decât din cărţile pe care le citise în timpul studiilor şi experienţele sale se datorau acţiunilor uitate din trecut. Era aceeaşi situaţie ca atunci când memoria sa. Ar fi rămas

intactă, dar amintirile pe care le păstra, nu puteau fi decât cele aruncate la suprafaţă de întâmplare şi nu cele pe care le-ar fi căutat el anume. Nu putea să-şi întoarcă privirile spre trecut, ci întindea mâinile spre el, ca unul care şi-a pierdut vederea. În schimb, capacitatea lui de percepţiune pentru prezent era extrem de acută. Privirile îi erau limpezi, naive şi atente, ca cele ale unui copil mic.

În această dispoziţie sufletească se aşează într-un fotoliu din rândul al treilea al teatrului *Hippodrom* din Selchester, ca să vadă piesa *Sus Drapelul* despre care programul spunea că este „o piesă plină de avânt patriotic şi de scene hazlii". În realitate, piesa data din anii războiului şi în 1914 fusese o melodramă plină de tirade patriotice, menite să provoace aplauzele publicului, dar fără nicio scenă comică, în cei patru ani de război însă gustul publicului se schimbase şi tiradele în genul lui Ruper Brooke fuseseră înlocuite cu scene burleşti, după factura lui Horatio Rottomley, aşa că prin 1918 structura dramatică a piesei fusese în întregime schimbată şi luase întorsătura de comedie de bufon, aşa că nu mai putea recunoaşte ce a fost altădată. Nimeni nu cunoştea autorul original şi nici pe cei care contribuiseră la modificarea piesei: diverşi actori intercalaseră pe ici pe colo câte o replică şi dacă se întâmpla ca datorită acestor contribuţii piesa să devină prea lungă, regizorul amputa fără ezitare părţile care nu provocau nici râsul, nici entuziasmul publicului, fără să-i pese dacă aceste părţi sunt esenţiale sau nu pentru desfacerea acţiunii. Dar de procedeele acestea nu se sinchisea nimeni şi cu atât mai puţin publicul, care era foarte mulţumit să poată vedea o piesă cu actori, în schimbul câtorva gologani, la un teatru care fusese încă înlocuit de furia cinematografului. Piesa *Sus Drapel* contribuise, fără îndoială, în oarecare măsură la menţinerea acestor mici trupe de teatru şi la procurarea existenţei unui anumit număr de oameni, şi din punct de vedere financiar succesul

întrecuse cu mult pe cel al celebrelor piese jucate de marile teatre din West End.

Piesa i se păru suportabilă, chiar înainte de apariţia în scenă a tinerei Polly. Juca rolul banal al unei secretare din serviciul unui hotel şi încurca numerele camerelor reţinute de locatari. În afară de asta, după lăsarea cortinei, Polly debita câteva scene pline de haz în care persifla personalităţile cunoscute ale vieţii publice. Smith rămase încântat nu atât pentru reuşita ei din punct de vedere artistic, cât mai mult pentru vitalitatea şi comunicativitatea ce emana din fiecare cuvânt şi fiecare mişcare a ei, pentru a trece dincolo de rampă şi a se comunica în sala plină de spectatori. Publicul părea că apreciază în aceeaşi măsură improvizaţiile ei, deoarece o aplaudau frenetic, deşi ar fi fost greu de admis că recunoaşte personalităţile pe care le imită, între care erau Gerald du Murier, Gladys Cooper şi doamna Pat Campbell. Aplauzele fu atât de furtunoase, încât Polly fu obligată să apară din nou şi să joace ea singură o mică scenă cu o doamnă din înalta societate care în timpul zâmbetelor şi vorbelor pline de dulcegării, pronunţate în receptor, scrâşneşte din dinţi şi-şi invectivează camerista. Scena nu reprezenta nimic deosebit, dar mimica şi intonaţia erau amănunte de esenţială importanţă şi necesitau aptitudini sigure în alegerea mijloacelor de exprimare. Polly nu mai apăru decât în scena finală a piesei, în rolul eroinei – o infirmieră cu drapelul în mână, când sfidează pe un individ deghizat în ofiţer englez: „Nu se poate trage asupra unei femei fără apărare”. Imediat după aceea întreaga trupă năvăleşte în scenă, pentru a-l aresta şi înainte de căderea cortinei, corul intonează un imn patriotic.

Smithy se ridică de pe scaun şi era gata să iasă din sala de spectacol, când unul dintre uşierii teatrului îl opri:

— Mă iertaţi, domnule… una dintre artiste vă roagă să veniţi până la cabine. Spune că dumneavoastră ştiţi cine vă

cheamă.

Ezită o clipă, dar imediat după aceea îi răspunse:

— Da… sigur că ştiu.

— Apucaţi pe aici, vă rog, adăugă omul.

Trebui să treacă pe sub balustrada de alamă care despărţea orhestra de restul sălii de spectacol, să-şi facă loc printre pupitre şi instrumente muzicale, de aici trecu pe sub scenă şi se pomeni într-o încăpere plină de frânghii şi de decoruri, apoi urcă o scară îngustă, ca să ajungă pe un coridor lung. Omul de serviciu bătu la una dintre uşile ce dădeau pe acest coridor:

— Domnul a sosit, domnişoară, strigă el, apoi se întoarse spre Smithy: Vă rog să mă iertaţi; probabil domnişoara se îmbracă. Aşteptaţi puţin. Eu trebuie să mă întorc la treburile mele.

După plecarea uşirului, Smithy se simţea din nou cuprins de spaimă, dar îşi dădu seama că de astă dată poate să şi-o stăpânească. Şi înainte de a putea face un efort sau de a se gândi mai îndelung la spaima aceasta, uşa cabinei se deschise:

— Smithy… Smithy, scumpul meu!… Vasăzică te-ai ţinut de vorbă.

Întinse amândouă mâinile după el şi închise uşa. Interiorul era o cabină modestă, cu o lampă care lumina o măsuţă de toaletă, plină de farduri, cutioare şi sticluţe. Pe pereţi erau afişe de teatru, un calendar vechi şi pe scaune un maldăr de costume. În atmosferă se simţea miros de fard, de păr ars, de fum de ţigară, de parfumuri ieftine şi de dezinfectante. Peste costumul cu care trebuia să apară în scenă pentru a doua reprezentaţie, Polly îmbrăcase un halat pe care n-avusese vreme să şi-l strângă împrejurul trupului.

— Nu te-am văzut decât spre sfârşitul spectacolului. A fost foarte bine aşa, căci vederea dumitale m-ar fi emoţionat atât de mult, încât cu siguranţă aş fi făcut să cadă piesa.

— Spectacolul mi-a plăcut foarte mult, declară el şi zâmbi. Mai ales rolul dumitale.

— O, Smithy, nu e nevoie să-mi faci complimente. Mai bine spune-mi ce mai faci. Văd că te simţi destul de bine. Altfel nici n-ai putea fi aici. Dar ce ai făcut în timpul acestei săptămâni?

— M-am plimbat de colo până colo, adulmecând în toate părţile. După cum ştii, eu sunt obligat să-mi găsesc o ocupaţie.

— Şi ţi-ai găsit?

— Deocamdată nu mi-am găsit. Mi se pare că Selchester nu este localitatea unde eu mi-aş putea găsi o ocupaţie.

— Săptămâna viitoare vom pleca la Rochby; probabil acolo vei avea mai mult noroc.

— Undeva trebuie să se găsească ceva şi pentru mine.

— Spune drept, te simţi mai bine decât până acum?

— Da… mă simt mai bine.

Dincolo de uşă se auzi glasul regizorului:

— Încă cinci minute domnişoară!

— Asta înseamnă că mi-au mai rămas cinci minute ca să stau cu dumneata de vorbă, declară ea şi începu să ridă; ce zici de inteligenţa mea; am priceput numaidecât.

Smith se uită la ea şi începu şi el să ridă:

— În orice caz, văd că aici trebuie să lucrezi, nu glumă… dacă trebuie să joci în fiecare seară în două spectacole consecutive.

— Da, dar din fericire astăzi e sâmbătă şi nici nu bănuieşti ce înseamnă să ai duminica liberă şi să te poţi odihni, chiar dacă eşti obligat să-ţi petreci toată ziua în tren.

— Vasăzică plecaţi mâine dimineaţă?

— Da, la zece.

— Dar drumul nu e prea lung?

Vreo trei ore cu trenul, dar la Bletchsy ne vom opri vreme mai îndelungată. Aşa se întâmplă întotdeauna. N-aş putea să-

ţi spun exact câte zile din viaţă mi le-am petrecut aşteptând în gara Bletchey.

— Cred că eu n-am fost niciodată pe acolo.

— În cazul acesta n-ai pierdut nimic. În afară de gară pe acolo nu există decât o singură cafenea, şi de cele mai multe ori este închisă şi asta. Dar de ce vorbim noi acum despre Bletchey?… Ai la mine nişte bani. Îţi mai aduci aminte? Sau poate ai uitat?

— Nu, de uitat, n-am uitat, dar…

— Având în vedere că eu mâine dimineaţă voi pleca devreme, va fi mai bine să ţi-i dau chiar acum, şi începu să se scotocească în sân: îi port întotdeauna la mine. Biletele de câte cinci lire nu le poţi lăsa, fără să fie păzite.

— Da, dar nu e nevoie să mi-i dai înapoi…

— Cred că nu-ţi închipui c-aş fi în stare să reţin banii?

— Până acum nu m-am gândit la asta, dar eu…

— Spune drept, nu te-ai gândit niciodată, că-i voi reţine?

— Nu ştiu ce să zic… dar în orice caz cred că după ceea ce ai făcut pentru mine, ar fi indicat…

— Ascultă, gentleman incorijibil, ţi-am luat aceşti bani, deoarece m-am gândit că eventual va fi nevoie să te ajut şi de aici înainte şi pentru că mi-am zis că-ţi va fi mult mai uşor să primeşti ajutorul meu, ştiind că cheltuiesc din banii dumitale. Dar slavă Domului, văd că acum te simţi mult mai bine, aşa că nu vei mai avea nevoie de ajutorul nimănui. Poftim, ia banii, şi-i bagă biletele în buzunarul hainei. Peste două minute va trebui să fiu pe scenă, prin urmare te rog să nu mă superi! De banii aceştia s-ar putea să mai ai nevoie, în timpul cât vei fi obligat să alergi pentru a-ţi găsi o slujbă… Ce ai dori să faci?

— Indiferent ce, numai să am ceva de lucru.

— Vrei să intri la o fabrică sau să lucrezi undeva la ţară?

— Mi-e tot una, numai să nu… După cum ştii şi dumneata, sunt anumite dificultăţi.

— Ţi-e teamă să nu ţi se pună întrebări. Probabil ai prefera ca cineva să te oprească în stradă şi să-ţi spună: „Nu ştiu cine eşti dumneata şi nici ce pregătire ai, dar dacă vrei o slujbă, vino cu mine", nu-i aşa?

— Exact aşa mi-am închipuit şi eu că va trebui să se întâmple, răspunse el râzând.

— Prin urmare ţi-ar fi indiferent despre cel fel de slujbă ar fi vorba?

— Cred că aş fi în stare să primesc orice fel de slujbă mi s-ar oferi.

— Să zicem o slujbă cu socoteli, cu lucrări de contabilitate.

— Firește..

— Unde din când în când să mai ai de a face şi cu oameni – fie chiar străini – cărora să le spui obişnuitele cuvinte curtenitoare.

— N-aş putea spune c-aş prefera numaidecât aşa ceva, dar firește…!

— Prin urmare te mai temi şi astăzi să stai de vorbă cu oameni pe care nu-i cunoşti?

Smith păru că ezită, aşa că fata adăugă:

— Ei bine, atunci nu vom mai vorbi de asta. Dar ce ai zice, dacă ai fi obligat să faci puţină dulgherie şi puţină contabilitate?

— Dar de ce dulgherie?

— Şi de ce să nu faci?… Am început din nou să vorbim prostii.

(La uşă se auzi cineva bătând). Acum va trebui să ne despărţim.

Sau te pomeneşti că vrei să mai vezi o dată spectacolul. Cred că nu vei fi atât de prost.

— Nu ne-am putea întâlni după spectacol?

— Sâmbătă seara de obicei toţi membrii trupei iau masa împreună. Aceasta este tradiţia trupelor de teatru. Evident, aş putea să te iau cu mine în calitate de invitat, dar vor fi

foarte mulţi oameni străini. Apoi, ca şi când i-ar fi trecut ceva prin minte, ţipă entuziasmată: Smithy ai fi dispus să vii?

— Ai vrea să vin?

— Nu este vorba de mine, ci de dumneata. Acum eşti liber… aşa cum ai dorit întotdeauna. Colegii mei sunt oameni foarte zgomotoşi, prin urmare vei proceda aşa cum vei crede de cuviinţă… nu vreau să stăruiesc. Dar dacă eşti dispus să vii; atunci va trebui să-mi spui acum imediat, ca să-i pot informa şi pe ceilalţi.

Cu totul pe neaşteptate se simţi îndrăzneţ, plin de curaj şi gata de orice aventură.

— Voi veni şi să ştii că nu mă voi speria de zgomotul pe care-l vor face colegii dumitale.

În timpul cât îşi dezbrăcă halatul şi-şi trecu puful de pudră pe obraz, îi zâmbi mulţumită:

— Ne vom întâlni pe la orele unsprezece-jumătate în Enderby Road Nr. 19; strada aceasta se găseşte în apropierea târgului de vite. Dar să nu m-aştepţi în faţa teatrului, ci să mergi de-a dreptul acolo, imediat ce va fi timpul. E.u voi fi punctuală la întâlnire şi voi sosi înaintea celorlalţi. La. Revedere!

Ploaia încetase. Făcu o lungă plimbare şi respiră cu plăcere aerul umezit de ploaie, apoi se aşeză pe o bancă din parcul catedralei şi începu să fumeze ţigară după ţigară, până la orele unsprezece. Gândul că eh va fi singurul străin în mijlocul acestei adunări de oameni veseli, îl făcu să simtă o uşoară nelinişte. Aproape îi păru rău c-a primit invitaţia, dar se gândi că nimic nu-l obligă să meargă. Evident, în cazul acesta totul s-ar fi terminat Dar oricât de puternică ar fi fost ispita de a ceda neliniştii ce pusese stăpânire pe el, gândul că dacă nu va merge, pe Polly nu o va mai revedea niciodată, fii hotărâtor.

Enderby Road era o fundătură liniştită în care clădirile vechi de pe la începutul secolului trecut fuseseră

transformate în pensiuni ieftine. Casa de la numărul 19 arăta exact ca şi celelalte, doar că în faţa intrării ardea un felinar. Se opri şi se uită împrejurul său, în nădejdea că o va vedea pe Polly. Ceasul din tumul catedralei bătuse de mult unsprezece. Se simţea foarte mulţumit că nu-l cunoaşte nimeni şi putea fi considerat un oarecine care s-a oprit sub felinar. În aceeaşi clipă o văzu că apare de după colţul străzii şi vine în fugă spre el.

— Smithy, exact la timp! strigă ea de departe. Vreau să spun că dumneata ai sosit exact la timp. Şi eu am întârziat. Dar m-am grăbit cât am putut, ca să ajung înainte de sosirea celorlalţi. Nici n-am avut vreme să-mi şterg bine fardul.

ÎI pofti în casă:

— Aşteaptă-mă aici în vestibul, adăugă ea.

, Aşteptă vreo zece minute. În vestibul era întuneric şi mirosea a ceară de parchet, dar mai era un miros pe care încercă să-i definească, de alune sărate. În apropierea lui era un cuier încărcat de pardesie şi pălării; barele de alamă care ţineau covorul scării luceau palid şi se pierdeau în întuneric. Dintr-o cameră de la parter se auzeau glasuri. Se gândi ce să răspundă, dacă se va întâmpla să apară cineva şi să-l întrebe ce caută. Dar când de fapt văzu că apare cineva, constată că nu are nimic de răspuns. Glasurile amuţiseră şi un bărbat în vârstă şi impunător, cu o frunte înaltă, apăru în vestibul, se lovi de el, îşi ceru iertare şi apucă în lungul coridorului. Peste câteva. Clipe se întoarse din nou, se lovi a doua oară de el şi-i ceru iertare, apoi intră în camera din care ieşise, Imediat după aceea glasurile se auziră din nou.

Peste câteva clipe apăru ea, sărind tot câte două trepte, şi-i spuse emoţionată:

— Sunt gata.

Intrară împreună în încăperea unde, abstracţie făcând de glasurile pe care le auzise, nu. Era decât bătrânul cel cu fruntea înaltă. Era aşezat la masă în faţa unui volum uriaş

care sta deschis şi proptit de serviciul de oţet şi undelemn, de sticla cu sos Worcester şi alte câteva sticle. Capul cu fruntea înaltă se ridică din dosul cărţii, întocmai ca din dosul coamei unui şanţ:

— Domnule Lanvin… îţi prezint pe soldatul Smithy, zise Polly.

— Îmi face deosebită plăcere, domnul meu, răspunse Lavin şi zâmbi, dar fără să-i întindă mâna. Apoi închise încet cartea şi Smithy băgă de seamă că este un volum cu litere Braille. Constatarea aceasta îl făcu să se simtă mai uşurat: Lavin nu-l putea vedea ci-l va judeca numai după modulaţia glasului, prin urmare deocamdată nu trebuia să facă altceva, decât să bage de seamă cum vorbeşte.

Lavin aşează cartea exact în locul ei, în raftul de unde o luase. Prin urmare era limpede că în odaia aceasta el se orientează numai după simţul pipăitului.

— Prin urmare, domule Smithy, vei lua şi dumneata parte la agapa noastră săptămânală?

— Dacă-mi daţi voie; sper că prezenţa mea nu vă va supăra câtuşi de puţin.

— Dimpotrivă. Nici eu nu sunt altceva decât un invitat, dar evident, nu pentru prima dată. Te previn că băieţii vor face foarte mult zgomot, deşi cred că nu fac mai mult decât am făcut eu când eram tânăr. Dacă ţi se vor părea supărători, n-ai decât să vii şi să te aşezi pe scaunul de lângă mine.

Îi răspunse că aşa va proceda şi domnul Lanvin începu să vorbească despre Shakespeare. Probabil adineauri citise Neguţătorul din Veneţia, în ediţia Braille şi imitase toate glasurile personagiilor din piesă.

— În tinereţe am jucat rolul lui Shylock, şi-l jucam foarte bine, fără să încerc să mă mândresc acum faţă de dumneata. Pentru un actor rolul acesta este superb şi în scena din faţa tribunalului sunt o mulţime de momente impresionante. Dar dacă încerci să judeci în mod obiectiv, piesa aceasta este

destul de prost scrisă… este o piesă slabă. Care este motivul că această piesă este impusă ca lectură şcolară? Ce înseamnă ocaua de carne – scena aceasta este macabră! Şi evreul acela sinistru… este respingător! Pe urmă femeia avocat… nu este altceva decât feminismul din zilele noastre; O piesă slabă, domnul meu, o piesă proastă. Sper că dumneata nu eşti profesor?

— Nu, domnule Lanvin, nu sunt profesor.

— Căci dacă ai fi… în cazul acesta… dar să nu mai vorbim despre piesă. Din ziua când am fost silit să mă retrag din teatru, mi-am petrecut majoritatea timpului cu cititul. Trebuie să-ţi spun că sistemul Braille m-a determinat să-mi schimb în întregime ideile despre literatură. Nu poţi sări nimic şi fiind obligat să citeşti fiecare cuvânt, să ţii socoteală de virgule şi de puncte, ai timp să judeci, să cântăreşti din punct de vedere critic şi să apreciezi…

În clipa aceasta uşa se. Deschise şi în. Cadrul ei apăru un bărbat voinic, cu obrazul aprins şi cu pungi sub pleoape. Păru că aşteaptă până când cei din cameră vor băga de seamă prezenţa lui, dar imediat după aceea exclamă:

— Polly, îngeraşule, vasăzică acesta este prietenul despre care ne-ai vorbit!

Îi prezentă pe unul altuia; noul sosit era Borley şi imediat după ce se aşeză pe scaun, începu să vorbească:

— Nu ştiu dacă înainte de asta dumneata ai avut ocazia să constaţi că dimensiunile serviciului de oţet din pensiunile englezeşti sunt în raport invers cu calitatea mâncărilor ce se servesc. Cu cât serviciul este mai impunător, cu atât mâncarea este mai proastă. Ce zici de serviciul acesta gigantic?

Şi examinându-l cu priviri sumbre, îşi continuă monologul:

— Arată ca şi când ar trebui să fie numaidecât iluminat sau să cânte. Pare mai curând o estradă într-o capelă a

orașului, decât un receptacol pentru condimentele meselor frugale ale doamnei Gregory.

Exact în clipa când termină această tiradă, apăru proprietara pensiunii, în mână cu o tavă pe care erau înşirate minuscule pateuri cu carne. Domnul Borley prezentă pe Smithy şi adăugă cu amabilitate:

— Doamnă Gregory, mi-am permis adineauri să fac câteva observaţii referitoare la felurile de bucate pe care le serviţi; dar judecând după ispititoarele pateuri pe care ni le-aţi adus, constat că părerile exprimate de mine sunt pe deplin justificate, apoi îşi plimbă privirile întunecate împrejurul mesei.

În timpul acesta doamna Gregory puse tava pe masă, fără să se sinchisească de vorbele cu două înţelesuri ale actorului, aşa că gluma făcută de el era gata să rămână fără efect; cu toate acestea se zborşi la el:

— Fac şi eu ce pot, tocmai de aceea reuşesc să-mi păstrez clienţii.

— Nu ne păstrezi numai dumneata pe noi, doamnă Gregory, te păstrăm şi noi pe dumneata şi ne simţim mândri de acest fapt.

Femeia ieşi târşindu-şi papucii şi-i lăsă lui Borley sarcina de a oferi celor prezenţi pateurile, pe care acesta le ridică de pe masă cu vizibilă silă: – Serveşte-te, Smithy, fără ca eu să-mi asum vreo răspundere, îmi dai voie să-ţi zic şi eu Smithy, cum îţi zice Polly?

Spre mirarea sa, Smith constată că pateurile sunt foarte gustoase şi-şi permise să mai ceară lui Borlay unul, spunând că-i e foame.

— Serveşte-te, Smithy, şi eu îţi voi imita bunul exemplu, răspunse el şi-şi luă un pateu. Apoi continuă să mănânce şi adăugă cu gura plină: Dar dacă ţi-e foame, atunci să te fereşti de mâncarea pregătită de doamna Beagle.

Smith nu prea înţelegea ce legătură poate fi între el şi

mâncările pregătite de doamna Beagle, indiferent de locul unde se găsea aceasta, dar înainte de a putea dezlega misterul, în odaie apăru un al doilea membru al trupei: un tânăr îmbrăcat într-un costum de tweed şi în gură cu o lulea aprinsă, aşa că părea reclama unei reviste, fie pentru stofele tweed, fie pentru marca de tutun. Avea un obraz trandafiriu, lipsit de orice trăsătură caracteristică, afară de bătrâneţea prematură care-l făcea să pară ceva mai interesant. Borley îşi asumă şi de astă dată sarcina de a face prezentările. În timpul acesta apărură alţi doi membri ai trupei: o femeie tânără şi zveltă, cu nasul mare şi obrazul plin de pistrui, şi un domn mai în vârstă, cu părul ca argintul şi pe obraz cu o expresie atât de abătută, încât nu se putea să-l compătimeşti. Borley trebui să se străduiască din toate puterile, pentru a rămâne centrul de interes în faţa acestei noi concurenţe, şi încercă să le atragă atenţia, vorbind cu glas de stentor, în timp ce făcu prezentările.

Bărbatul cu părul ca argintul se înclină şi zâmbi, iar fata se apropie de Smith şi după ce-i strânse mână din toate puterile, se apropie de fereastră, unde rămase îngândurată, apoi se întoarse din nou spre el şi declară încântată:

— O, domnule Smith, ce zi frumoasă am avut astăzi. Sunt convinsă că şi dumitale îţi place ploaia, ca şi mie! Smith se simţi foarte mulţumit, văzând că ceilalţi încearcă să-i dea ajutor, mai ales tânărul îmbrăcat în costumul de tweed, care-i dete un ghiont zdravăn:

— Nu te sinchisi de ea, căci este întotdeauna aşa cum o vezi acum. Nimeni nu poate înţelege cum de Tommy s-a căsătorit cu ea; cred că nici el însuşi nu înţelege, nu-i aşa Tommy?

Cel interpelat, un omuleţ cu nasul ascuţit, cu un obraz de jokeu, cu ochii roşii şi părul de un blond spălăcit, se apropie de masă şi strânse mâna lui Smith, dar nu zise nimic, apoi se uită împrejurul său, fără ca expresia de indiferenţă de pe

obraz să i se schimbe. Imediat după aceea privirile i se opriră din nou asupra lui Smith şi-i spuse în şoaptă:

— De când a început să te intereseze viaţa de boem?

Dar înainte ca Smith să se poată gândi la răspunsul ce ar trebui să i-l dea, străinul continuă:

— Suntem o adunătură josnică şi vulgară de oameni pe care în vremea lui Shakespeare lumea i-ar fi numit netrebnici şi vagabonzi. Nu-i aşa Lanvin? Nu avem un cămin al nostru, ci trăim în cele mai ticăloase pensiuni din micile oraşe ale Angliei, şi ştim dinainte care proprietară are obiceiul să-şi numere cartofii, care dintre teatre este plin de pureci şi care este cu acoperişul spart, aşa că în timpul spectacolului plouă pe scenă. Teatrele mari din West End nu sunt pentru oameni ca noi care ne mulţumim cu gologanii de aramă ai spectatorilor, ne hrănim cu coji de portocale şi cu alune prăjite, iar duminicile ni le petrecem în compartimentele cu atmosfera înecăcioasă ale trenurilor şi mâncăm coji de pâine uscată, unse cu unt.

Doamna Gregory apăru din nou cu un serviciu care fără îndoială reprezenta felul cel mai important de mâncare: peşte prăjit, cartofi şi mazăre verde. Domnul Borley, care dispăruse din cameră, apăru cu un coş plin de sticle de bere. Toţi. Se aşezară împrejurul mesei şi actorul cu înfăţişarea lugubră, care răspundea la numele de Margesson, şi pe care oricine – judecând după felul onctuos de a vorbi – l-ar fi considerat pe bună dreptate un om al bisericii, se ridică în picioare şi începu un discurs, fără nicio nuanţare a glasului, ca şi când ar fi jucat rolul unui portărel:

— Doamnelor şi domnilor, îmi daţi voie să vă aduc aminte, că foarte curând vom fi cu toţii la discreţia doamnei Beagle. (La aceste cuvinte împrejurul mesei se porni un cor de fluierături şi mieunat ca de pisică.). Prin urmare nu voi încerca să vă reţin de la principala preocupări ce ne aşteaptă astă-seară şi care reprezintă ultima mâncare cumsecade ce

ni se va servi vreme de o săptămână de aici înainte. Dar înainte de a ne dedica acestei preocupări, să mi se dea voie, în calitate de senior al acestei trupe – cu excepţia domnului Lanvin, care trăieşte în mod permanent în această pensiune – zic să mi se dea voie să urez bun venit domnului Smith printre noi şi să-l rog să nu mai acorde nicio atenţie acestui înrăit Tommy Belden, care are un creier de pasăre, şi? nici lui Richard Borley, care are un obraz ca o tingire…

Discursul continuă în felul acesta şi pentru fiecare avea câte un epitet special şi câte o invectivă, până când în cadrul uşii apăru o femeie pudrată din gros şi. Începu să se uite zâmbind la toţi cei dimprejurul mesei:

— Ce faci, Miss Donovan, strigă oratorul, ce gropar te-a scos din mormânt şi ţi-a dat drumul printre oameni, ca să le faci ochi dulci? Vino mai aproape şi salută pe invitatul nostru, domnul Smith, căruia toată lumea îi zice Smithy.

Abia la câteva săptămâni după aceea, când Smith reuşi să-i cunoască mai de aproape, înţelese că în seara aceea noii săi prieteni se purtaseră atât de extravagant, anume pentru a-l face să se simtă mai la îndemână între ei şi că insultele şi ironiile cele mai grosolane nu fuseseră altceva decât un fel de glume care-i făceau să se mândrească.

Din ce insulta şi ironia erau mai sângeroase, prietenia dintre ei însemna că este cu atât mai sinceră. La sfârşitul şedinţei, Margesson se ridică a doua oară, pentru a interveni în favoarea unui coleg care se găsea la strâmtoare. Discursul şi-l începu în felul următor:

— Doamnelor şi domnilor, dacă aceste calificative mai pot fi atribuite unei adunături de beţivi şi de detracaţi cum sunteţi dumneavoastră, probabil între cei prezenţi se mai găseşte cineva

— Indiferent de cantitatea de băutură absorbită – care să-şi aducă: aminte de Dickie Mason, cel mai jegos dintre tâmpiţii care au îndrăznit vreodată să apară pe scena Unui

teatru de provincie…

Petrecerea dură până la trei după miezul nopţii şi actorii nu se ridicară de la masă decât după ce doamna Gregory veni să le spună că vecinii au început să protesteze împotriva zgomotului din casa ei. Puţin înainte de plecare actorul Margesson se apropie de Smith şi luându-l de braţ îl întrebă:

— Ei, cum ţi se pare, crezi că ne vei putea suporta?

— Sigur că da, răspunse Smith râzând, M-am distrat foarte bine.

— Trenul nostru pleacă mâine la orele zece.

— Da, mi-a spus Polly.

— Eu ţi-am adus aminte numai ca să te previn, în cazul când ai obiceiul să dormi greu, adăugă Margesson.

Cuvintele acestea i se părură neobişnuite şi nu fu în stare să înţeleagă decât după ce toţi ceilalţi actori îi strânseră mâna şi-l bătură pe umăr, spunându-i:

— Ei, la revedere dragul meu, mâine la orele zece. Polly îl însoţi până la primul colţ de stradă:

— Sunt foarte mulţumit că am venit la această agapă, declară el. Colegii tăi sunt cu toţii băieţi cumsecade şi e foarte amabil din partea lor să-şi închipuie despre mine că ne vom întâlni mâine pe peronul gării.

— Ei îşi închipuie altceva: anume că mâine vei pleca împreună cu noi la Rochby şi te vei opri în toate locurile unde vom juca.

— Bine dar…

— Te rog, să nu pierdem vremea de pomană. Probabil am comis o nouă greşeală, dar va fi deajuns să-mi spui ce părere ai şi eu nu voi mai aduce vorba despre afacerea asta… dar ţi-am găsit o ocupaţie. Mai precis, vei avea o ocupaţie care este formată dintr-o mulţime de obligaţii, nu tocmai greu de îndeplinit. Vei constata şi singur ce este, dacă vei primi să vii cu noi. Dacă nu-ţi va conveni sau mai târziu vei găsi altceva

mai bun de făcut, eşti liber să ne părăseşti când vei vrea.

— Ce le-ai spus despre mine?

— Numai o parte din adevăr; anume c-ai fost bolnav, dar că acum te simţi mai bine, că eşti un bun prieten al meu şi că îţi cauţi o slujbă. Dar toate aceste amănunte nu cred să fi contribuit la obţinerea slujbei solicitate; despre asta poţi fi pe deplin sigur.

— În cazul acesta, ce i-a determinat să mi-o acorde?

Fata începu să râdă nestăpânită:

— Uite ce, cred că ar fi mai bine să-ţi spun întregul adevăr, chiar cu riscul că te vei supăra. Sunt convinsă c-ai obţinut această slujbă numai datorită faptului, că au avut cu toţii ocazia să se. Convingă ce gentleman desăvârşit eşti.

Nu înţelesese decât mai târziu adevăratul rost al acestor cuvine. Ceilalţi membri ai trupei nu erau *gentlemani* şi nici *ladies,* în adevăratul înţeles al cuvântului. Erau totuşi în stare să creeze roluri de *domni* şi *doamne* din înalta societate, şi uneori foarte bine, chiar exagerat de bine. Niciun duce sau baron veritabil nu era în stare să pară atât de impunător, înfăşurat în pelerină, când cobora scara unui castel, îmbrăcat în frac şi învârtind în mână bastonul cu mâner de aur, ca domnul Borley. În realitate este foarte puţin probabil ca un duce sau un baron să aibă pelerină peste frac şi un baston cu mânerul de aur, dar tocmai aici era tot farmecul. Artiştii din Sus *Drapelul* personificau pe omul din înalta societate, aşa cum şi-l imagina spectatorul unui teatru de a doua mână, prin urmare era mai real decât însuşi realitatea. Nimeni nu era în stare să se întoarcă spre un valet şi să-i spună cu atâta superioritate: „Fă ce ţi s-a poruncit, prostule!" ca Polly când juca rolul unei ducese şi părea că i se vede sângele albastru prin vinele care au devenit transparente; tot aşa nimeni nu se putea compara cu Borley, când apostrofa un ofiţer duşman, spunându-i: „Câine ticălos, mizerabilă progenitură a unei aristocraţii degenerate!" Chiar în viaţa lor intimă

(dacă s-ar putea spune că şi actorii unei trupe ambulante de a doua mână, mai pot avea o viaţă intimă), încercau să-şi menţină bunele maniere din rolurile pe care le jucau, completându-le cu veselie zgomotoasă şi glume bine intenţionate. Totuşi erau în stare să-şi dea seama de deosebirea existentă între realitatea simplă şi realitatea exagerată, precum şi de faptul că, exact ca şi ei, îşi dădeau seama şi spectatorii. Tocmai din motivul acesta Smith li se păruse atât de util. În atitudinea lui i se părea ceva autentic – probabil o umbră de mândrie înnăscută sau eventual sfiala, nesiguranţa, lipsa de încredere în sine şi ezitarea, care nu putea să scape nimănui dintre cei cu care vorbea – ceva specific omului din lumea bună. Astfel, cită vreme cuvintele pline de încredere ale lui Borley nu reuşeau să convingă un negustor din aceste orăşele de provincie să-i acorde credit, când le spunea: „Puteţi fi sigur că până la sfârşitul săptămânii factura va fi achitată", Smith putea intra în orice magazin al cărui proprietar nu-l văzuse niciodată, şi mărfurile cumpărate i se trimiteau numaidecât la hotel, fără ca acesta să pomenească despre achitarea facturii. Tot aşa Margesson, când nu reuşea ca datorită ochilor lui trişti să convingă pe directorul unui ziar de provincie să-i publice un articol de reclamă gratuit în coloana spectacolelor, era de ajuns ca Smith să revadă şi să corecteze acest articol, pentru ca redacţiile de ziare să se ia la întrecere pentru a-l publica.

Fără îndoială, tot acestor calităţi ale lui Smith se datora şi faptul că Nicholas Nickleby devenise un membru marcant al trupei de teatru de sub conducerea lui Vincent Crummles, cu singura deosebire că Nicholas era actor, iar Smith nu avea astfel de ambiţii, în schimb îşi asumă foarte curând tot felul de răspunderi, în interesul trupei; era agent de presă, pictor de decoruri, contabil, autor dramatic auxiliar, un fel de factotum: om de serviciu, intermediar, reprezentant oficial şi Consiliu intim. Era mereu ocupat, dar niciodată grăbit,

întotdeauna amabil, dar niciodată expansiv, întotdeauna rezervat, dar niciodată dispreţuitor. Cu un cuvânt, un gentleman desăvârşit.

Ar fi fost foarte greu să găseşti un mijloc mai indicat pentru a-l putea debarasa de gândurile negre ce-l chinuiau. Contactul perpetuu cu oameni necunoscuţi, probleme variate şi mereu noi ce se puneau şi care trebuiau rezolvate pe loc, planul turneelor şi cazarea actorilor, toate acestea erau amănunte care tindeau să înlăture spaima ce i-o inspirau oamenii străini. Totuşi în sufletul său mai persista încă o umbră de sfială: de pildă în timpul zilelor ploioase, când trebuia să aştepte ceasuri întregi pe peronul unei gări şi să urmărească manevra trenurilor de marfă, sau când noapte târziu se pomenea pe străzile câte unui oraş străin şi încerca să descifreze numerele din faţa intrărilor, întrebându-se ce destin misterios sau lipsit de semnificaţie se ascunde între pereţii acestor case. Obligaţiile lui de acum îl puneau în contact cu tot felul de oameni din oraşele de provincie, cu bărbieri, tutungii, şefi de gări şi diverşi negustori care în vitrina magazinelor puteau să expună un afiş al trupei şi în schimb să primească locuri gratuite la spectacol; cu preoţi care uneori ţineau predici împotriva piesei indecente ce se juca (predici care erau cea mai bună reclamă şi asigurau reţeta), sau cu preoţi care veneau la teatru împreună cu soţiile şi copiii; uneori aceştia nu ţineau predici şi nici nu veneau la teatru, iar când vedeau pe stradă câte un individ prea ţipător îmbrăcat, înţelegeau că trupa de „saltimbaci” este din nou în oraş, dar pe aceştia îi considerau drept reprezentanţi din tabăra adversă, aşa că nu porneau atacul împotriva lor. Unul dintre preoţii cu care Smith stase de vorbă, îi spunea că Biserica şi Teatrul ar trebui să fie de fapt doi factori care să meargă mână în mână, deoarece amândoi sunt obligaţi să sufere din pricina indiferenţei publicului: „Fotoliile goale din sala dumneavoastră de

spectacol şi băncile goale din biserica mea sunt tributul pe care noi îl plătim lui Mammon", apoi îi făcu semn spre noul cinematograf de peste drum, în faţa căruia erau întinse două afişe colorate ale unui film pe care admiseră că l-au văzut amândoi şi că le-a făcut plăcere.

În timpul acestei activităţi înfrigurate Smith avea ocazia să stea adeseori de vorbă cu Polly, mai ales în ceasurile dinainte de spectacol, dar relaţiile dintre ei nu deveniseră nici mai cordiale şi nici mai intime decât fuseseră înainte de asta. În aparenţă era în cele mai bune relaţii şi cu ceilalţi membri ai trupei, dar mai ales cu Ponderby, tânărul cel îmbrăcat în haine de tweed, faţă de care nutrea o simpatie sinceră. Ponderby nu era propriu-zis un actor strălucit şi succesul lui scenic se datora în mare măsură faptului că era un *tânăr drăguţ, în* înţelesul obişnuit al cuvântului. În piesa *Sus Drapelul* rolul său n-avea mai mult de câteva cuvinte, când intra în cortul comandantului şi striga: „Se apropie duşmanul, daţi ordin de atac", iar colonelul, care nu era altcineva decât un (spion deghizat, se uita la el încruntat şi în timp ce Ponderby se retrage spre ieşire, adăugă sfios: „Căci altfel, pe cinstea mea, voi fi obligat să-l dau eu". Efectul acestor cuvinte era aşa fel de calculat, încât să provoace o furtună de aplauze în mijlocul spectatorilor.

— Cântărindu-şi cu grijă cuvintele şi fiecare gest pe care-l făcea, Ponderby reuşea întotdeauna să iasă din scenă petrecut de ropotul de aplauze al sălii. Margesson, care era regizorul trupei, avea grijă ca fiecare actor să aibă parte de un ropot de aplauze. În astfel de cazuri se cerea o anumită tehnică: actorul trebuia să fie aproape de uşă, cu mâna pe clanţă şi să pronunţe aceste cuvinte luând o atitudine ameninţătoare şi cu glasul destul de puternic, pentru a fi auzit până de ultimul spectator de la galerie. În cazul când „ropotul" de aplauze nu se producea sau nu era prea stins, actorul trebuia să repete fraza pentru a doua oară, aşa că

aplauzele sălii nu puteau întârzia.

Într-o sâmbătă dimineaţă, la Fulverton, tânărul Ponderby îşi petrecu timpul golind câteva pahare, pentru a-şi alunga mahmureala din ajun. În aceeaşi după-amiază, după ce rămase la hotel împreună cu Smith, constatară amândoi că posibilitatea apariţiei lui pe scenă în seara aceea este mai mult decât îndoielnică. Nu se întâmpla pentru întâia dată că Ponderby să se găsească în stare de ebrietate, aşa că Smith nu mai da crezare pretextelor invocate de el, c-ar fi primit veşti rele de acasă. Dar îi părea rău, deoarece prevedea că abuzul acesta ar putea provoca anularea angajamentului său în calitate de membru al trupei. Ponderby însuşi părea că-şi dă sema de această eventualitate şi pe măsură ce se apropia ceasul primei reprezentaţii, se îndopa tot mai mult cu aspirină şi alte stimulente, care în loc să-i limpezească mintea, îi agravau şi mai mult toropeala. La orele şase îl rugă pe Smith să joace rolul său în piesă, acesta fiind singurul mijloc de a-l putea împăca pe Margesson; la urma urmelor, dacă totul ca ieşi bine, s-ar putea ca Margersson să nu mai zică nimic: rolul este neînsemnat şi costumul i se potriveşte. Smith ezită, căci ştia că el nu se pricepe să joace teatru, nici cel puţin un rol neînsemnat; evident nici Ponderby nu se pricepea, aşa că argumentul acesta nu avea nicio putere de convingere. Pe de altă parte, rolul, deşi foarte mic, era totuşi de o reală importanţă pentru piesă, şi nu l-ar fi putut amputa în ultimul moment. În afară de asta, fiind sâmbătă, directorul putea conta la Fulverton pe săli pline la ambele reprezentaţii. Prin urmare totul colabora pentru obţinerea asentimentului său, cu condiţia ca Margesson să fie de acord. Totuşi însărcinarea aceasta nu i se părea deloc plăcută.

În aceeaşi seară Smith sosi la teatru mai devreme decât de obicei şi-l găsi pe Margesson stând de vorbă cu oamenii care schimbau decorurile. Când îi spuse că Ponderby este bolnav şi că va juca el rolul în piesă, Margersson îi răspunse fără să

mai stea la gânduri:

— Fără îndoială că şi de astă dată a băut mai mult decât a trebuit… Bine, sunt de acord să joci rolul lui. Dar bagă de seamă, nu uita de aplauze.

Nu mai avu vreme să-o informeze şi pe Polly, dar ştirea că va juca în rolul lui Ponderby fu primită de actori în toată liniştea. Smith era atât de multilateral şi de priceput… rolul atât de neînsemnat, încât jucându-l nu făcea nimic senzaţional.

În timpul cât îmbrăcă uniforma unui locotenent din armata engleză, se simţi emoţionat, dar în orice caz nu mai emoţionat decât alte dăţi, când. Nimeni nu bănuia ce se petrece în sufletul său. Emoţia lui de acum era firească. Ştia că foarte mulţi artişti şi oratori se emoţionează când apar în faţa publicului, aşa că ar fi fost anormal dacă la prima lui apariţie în scenă n-ar fi simţit nicio emoţie. Când se examină în oglindă, i se păru că înfăţişarea sa îi trezeşte în minte o amintire tulbure pe care o uitase. Dar cu ce putea să fie în legătură amintirea aceasta? În scenă trebuia să apară pe la mijlocul actului al patrulea, aşa că se aşeză pe un scaun şi după ce-şi aprinse o ţigară, încercă să-şi limpezească gândurile, pentru a prinde amintirea tulbure ce i se trezise în minte. Dar era zadarnic, deoarece din ce se examina mai îndelung în oglindă, gândurile i se tulburau tot mai mult. În aceeaşi clipă se simţi înfiorat de spaimă: care erau cele două fraze pe care Ponderby le pronunţa în faţa publicului? Nu se gândise până acum să le înveţe pe dinafară, deoarece îşi închipuise că le ştie; ar fi fost în stare să recite piesa de la început până la sfârşit, deoarece o învăţase pe dinafară, de mult ce o auzise. Dar acum, când încerca să repete cele două fraze, constată că nu-şi mai aduce aminte de ele. Încercă să-şi imagineze scena: colonelul, aşezat în faţa mesei, îşi răsuceşte mustaţa şi murmură *hein, hein* (ceea ce voia să fie un indiciu că este un spion deghizat), imediat după aceea

Ponderby se repede în scenă şi strigă: „Se apropie duşmanul! Daţi ordin de atac!” Dar cum e posibil ca un locotenent să-i spună colonelului său, ce trebuie să facă? Evident, acesta era unul dintre mijloacele întrebuinţate de autorul piesei. Imediat după aceea Ponderby se îndreptă spre ieşire, fără să se grăbească, pentru ca astfel colonelul să aibă timpul necesar să-şi mai răsucească mustaţa de câteva ori, iar când ajunge la uşă adaugă: „Căci altfel, pe cinstea mea, voi fi obligat să-l dau eu”. Atât era tot rolul şi după aceea trebuia să aştepte ropotul de aplauze… Repetă înc-o dată întreaga scenă: „Se apropie duşmanul! Daţi ordin de atac! Căci altfel, pe cinstea mea, voi fi obligat să-l dau eu!” Optsprezece cuvinte. Cel mai mic rol din întreaga piesă. După ce repetă fraza pentru a treia oară, se auzi o bătaie în uşă şi cineva strigă: „E rândul dumneavoastră!” Ieşi din cabină şi se postă între culise, de unde putea vedea pe colonelul aşezat în faţa biroului său. Colonelul (Tommy, care-şi pusese o mustaţă uriaşă, pomădată) scotocea înfrigurat prin sertare, aruncând hârtiile în toate părţile, în căutarea unui document secret care chiar dacă s-ar fi găsit între hârtiile ce le răscolea, ar fi fost imposibil să-l descopere în graba cu care-l căuta, dar şi scena aceasta făcea parte din mijloacele de efect ale piesei, deoarece altfel spectatorii n-ar fi putut înţelege despre ce este vorba. Sta nemişcat şi aştepta cuvântul *hein,* care era replica pentru a intra în scenă. Se simţi învăluit de o senzaţie necunoscută încă: acum se va aventura într-o întreprindere cu totul nouă pentru el. Va fi îngrozitor dacă nu va reuşi să se achite de obligaţia asumată şi publicul va rămâne indiferent. Singura lui mângâiere era că nici Ponderby nu fusese niciodată strălucit în rolul acesta. Cu totul pe neaşteptate îl auzi pe colonelul din apropierea lui pronunţând cuvântul *hein* şi avu aceeaşi senzaţie ca şi când glasul ar fi pornit chiar din ţeasta sa. Când îşi mişcă picioarele ca să se repeadă în scenă, aşa cum ar fi trebuit, i se

părură grele ca nişte pietre de moară. În primul moment fu întâmpinat de o lumină orbitoare şi i se păru că în sală nu se găseşte nimeni. Dar când încercă să se convingă mai cu dinadinsul, din adâncul sălii întunecate începură să se limpezească chipurile omeneşti, unul după altul, rânduri întregi de figuri care se uitau la el, din fotolii, din loje, de la balcoane şi galerie – mii de ochi care păreau că se uită la el cu duşmănie, apoi cu interes, ca şi când s-ar fi aşteptat ca jocul lui scenic să-l egaleze pe cel al lui Irving, Coquelin sau Forbes-Robertson, dar imediat după aceea privirile îndreptate spre el părură să devină ironice şi pline de răutate, din cauză că el nu era Irving şi nici cel puţin Ponderby. Ştia dinainte că va trebui să-şi înfrângă sentimentul acesta de spaimă pe care îl sugerau privirile spectatorilor, căci altfel ar fi însemnat să fie el însuşi înfrânt, exact cum va trebui să ajungă într-un suflet în faţa colonelului şi să-i spună: „Se apropie duşmanul! Daţi ordin de atac!" Văzu că Thomas se uită cu atenţie la el, aşa cum era prevăzut în piesă, dar de astă dată i se păru că şi Tommy se uită la el cu răutate, ca şi cum l-ar fi condamnat din pricină că şi-a asumat rolul acesta.

În aceeaşi clipă se întâmplă ceva îngrozitor: începu să se bâlbâie. Gura i se strâmbă, chinuită de vechea lui bâlbâială şi muşchii obrazului i se contractau ca a unui pacient aşezat în fotoliul unui dentist. Acum era aici în faţa colonelului, a publicului şi chiar în faţa lui Dumnezeu şi se lupta din toate puterile cu fiecare cuvânt care nu voia să se lase pronunţat, decât cu mare greutate.

Publicul începu să chicotească şi în timpul cât se retrase spre ieşire, luptându-se cu restul cuvintelor ce mai trebuiau spuse, chicotitul acesta discret deveni un râs general:" Că-că-ci aaaltfel, pepe ciiinstea mea, vovovoi fi obligagagat săsăsă-l dadadau eu!" Sala întreagă se tăvălea de râs, în timp ce el se opri în faţa uşii, cu buzele strâmbate grotesc şi cu mâna pe

clanţă; cutremurat de spaimă începu să o scuture şi să tragă de ea, până când clanţa cedă şi căzu din broască, se duse de-a dura până în mijlocul scenei. Spectatorii aplaudau frenetic, iar tineretul de la galerie se ridicase în picioare şi fluiera mulţumit.

Realitatea era că reuşise totuşi să provoace *ropotul* de aplauze ale publicului.

Ieşi din scenă aproape năucit şi trecu pe lângă ceilalţi membri ai trupei, fără să zică nimic. Ceva, mai târziu îşi aduse aminte că o parte dintre ei se uitaseră la el speriaţi, alţii miraţi şi alţii abia-şi mai puteau stăpâni râsul. Cu mare greutate ajunse în cabină, încuie uşa cu cheia şi când îşi închipui că a rămas singur, împrejurul său începură să roiască demonii spaimei, ai umilinţei şi ai deznădejdii care îl torturau în toate chipurile. În mai multe rânduri auzi pe. Cineva că bate la uşă, dar nu se mişcă, ceva mai târziu, după ce furtuna din sufletul său se mai linişti şi putut să-şi dea seama că nu s-a înecat, ci a rămas numai sleit de puteri, îşi adună toată energia, pentru a-şi putea schimba costumul. În timpul acesta piesa ajunsese la sfârşit, când toţi membrii trupei năvăleau în scenă; aşteptă să audă fraza finală: „Nu se poate să tragi asupra unei femei fără apărare”, după care urma învălmăşeala şi aclamaţiile salvatorilor, aşa că în dosul scenei nu putea să mai fie nimeni. Descuie uşa şi trecând în lungul coridorului întunecat; apucă pe o scară îngustă, de unde ajunse în stradă. După ce ajunse la primul colţ, văzu îngrămădeala spectatorilor care aşteptau să-şi ia locurile pentru a doua reprezentaţie. În aceeaşi clipă se gândi că de aici înainte rolul lui Ponderby va trebui să-l joace altul. De asta va avea grijă Margesson. În orice caz, grija aceasta era lipsită de importanţă, în raport cu prăpastia de neagră deznădejde ce se deschisese acum în faţa lui.

Evident, va fi obligat să părăsească trupa, deoarece directorul tot nu l-ar fi menţinut în slujbă, orice explicaţie ce

ar încerca să le-o dea, nu putea decât să amplifice la infinit umilinţa care-l chinuia în aceste, clipe.

În timp cât traversă oraşul Fulverton, învăluit în umbrele nopţii apropiate, şi ajunse în Market Street care era luminată şi plină de lume, iar de aici în străzile laterale, i se păru că este urmărit de cineva: prin umbra copacilor se auzeau paşii grăbiţi ai cuiva care încerca să se ferească de lumina felinarelor străzii. Probabil părerea aceasta era şi ea o amăgire, dar trezi în el amintirea simptomelor bolii de care suferise, aşa că se simţea chinuit nu numai de spectacolul ruşinos pe care-l dăduse pe scena teatrului, ci şi de convingerea că rana lui, care se vindecase, era acoperită de un perete foarte subţire care-l despărţea de haosul în care spiritul său rătăcise ani de-a rândul. Îşi continuă drumul, mânat de intenţia de a-şi face cât mai repede geamantanul şi de a pleca din Fulverton, cât mai departe de personalitatea sa proprie, care începuse din nou să se zbuciume. Fără îndoială între localitatea unde se găseşte cineva şi personalitatea sa, trebuie să fie întotdeauna un fel de asociaţie, de aceea nu era niciodată în stare să se gândească la Melbury, fără să… Gândul acesta îl făcu să se sperie din nou: paznicii încercau să-l ducă înapoi, îl urmărise şi-l observaseră de aproape, în timul celor câteva săptămâni cât el se bucurase de o libertate aparentă; crezându-se în siguranţă, devenise tot mai îndrăzneţ, până în seara aceea când se trădase. La toate acestea se mai adăuga acum nebunească lui încercare de a juca într-o piesă de teatru, şi în faţa unui public atât de numeros, în mijlocul căruia probabil fusese cineva care nu râsese, ci se ridicase liniştit din fotoliul său, pentru a nu atrage atenţia spectatorilor, şi părăsise teatrul, ca să-l aştepte afară în stradă… Cuprins de o spaimă nebănuită, începu să alerge. Nu-l vor putea prinde… Nu-l vor mai prinde niciodată de aici înainte. După o bucată de drum se opri în umbra unui copac; paşii care răsunaseră

pe urma lui, amuţiră şi ei. Apoi începu din nou să alerge şi când coti de după colţul unei străzi, era gată să se lovească piept în piept cu nişte trecători. Era o luptă pe viaţă şi pe moarte… „se apropie duşmanul”, trebuia să alerge şi să scape.

— Coti din nou şi-şi făcu loc printre trecătorii de pe stradă; era aproape de casă şi pentru a-şi scurta drumul, vru să treacă pe sub viaductul liniei ferate. Intrarea însă era barată de o frânghie şi în apropiere era un om care păzea trecerea:

— Îmi pare rău, domnule, dar astă-seară nu veţi putea trece pe aici, zise omul.

— Cum adică? De ce să nu pot trece?

— N-am ce vă face; aşa este prescris de regulament. Într-o singură zi pe an, trecerea este oprită pe sub viaduct, deoarece altfel administraţia căilor ferate îşi pierde dreptul de servitute asupra acestei treceri.

— Eu totuşi va trebui să trec, deoarece sunt foarte grăbit

— Vă rog, domnule, eu am ordin pe care trebuie să-l execut. Nu-mi faceţi neplăceri, şi nu încercaţi să vă puneţi împotrivă.

În clipa aceea înţelese că nu este urmărit de un singur duşman. Paznicul acela din faţa lui era al doilea. Duşman. Împrejurul lui erau mii de duşmani care-l pândeau din toate părţile. Probabil împânziseră întreg cartierul.

— Vă rog, domnule, vedeţi-vă de drum şi fiţi om de înţeles.

— Să fiu om de înţeles? Dar arma asta de ce o porţi cu dumneata?

— Arma? Ce tot vorbeşti domnule! Sau poate vorbeşti de vergeaua aceasta pe care o am în mână?

Dar Smith nu vru să mai ştie de nimic şi nu-l interesau nici drepturile de servitute ale căilor ferate; Dădu paznicul la o parte, sări peste frânghie şi apucă în goană spre partea unde era ieşirea din viaduct. În două minute făcu drumul până la

hanul unde locuia, deşi în împrejurări. Normale i-ar fi trebuit cel puţin zece.

Îşi închipuia că acasă nu va găsi pe nimeni, deoarece proprietăreasa avea obiceiul ca sâmbăta seara să plece de acasă pentru a-şi face târguielile; dar nu se gândise la Ponderby, care imediat ce-l auzi trecând prin faţa uşii salonului, îl strigă:

— Hello, Smithy, totul a mers bine? întrebă el cu limba încleiată. Ştiam eu că vei reuşi. A fost un gest foarte frumos din partea dumitale…

Îl auzi împleticindu-se pe scară, dar era atât de beat încât trebuia să se oprească pe fiecare treaptă.

— Ia spune, Margesson a fost furios? Fără concursul dumitale cu siguranţă că n-ar fi mers atât de uşor. De ce nu coborî, ca să bei un păhărel împreună cu mine, căci meriţi să te cinstesc cei puţin cu atât Dumneata eşti un prieten adevărat… de nevoie… Mi se pare c-am început să le încurc; dar la urma urmei eu n-am prea înţeles niciodată zicătoarea aceasta. Ce faci acolo? Cred că nu ai de gând să te culci? Cât o fi ceasul? Poate ar fi mai bine să mă culc şi eu, căci în felul acesta se vor putea convinge că am fost bolnav cu adevărat… Ce ai spus? N-am înţeles…

— Nu mai urca scara deoarece voi coborî şi eu imediat, repetă Smithy.

— Bine faci, Smithy. Mă întorc în odaie, ca să-ţi prepar un wisky… Va trebui să iei un pahar împreună cu mine, căci ai meritat din plin această cinste.

În timpul acesta Smith îşi adunase lucrurile în geamantan. Era om ordonat din fire şi în săptămânile cât umblase din loc în loc cu trupa de teatru, îşi împachetase şi-şi despachetase geamantanul de atâtea ori, încât astăzi îndeletnicirea aceasta era pentru, el mai mult automată decât conştientă. Când coborî scara, se simţi ceva mai liniştit şi destul de tare, pentru a putea înfrunta puterile duşmane care se aliaseră

împotriva lui. În acelaşi timp se. Simţi cuprins de milă faţă de tânărul acesta, trupeşte sănătos, dar fără voinţă, care în loc să lupte cu greutăţile vieţii, îşi pierdea vremea cu băutura, şi-şi distrugea viaţa cu bună ştiinţă. Intră în salon, unde-l găsi pe Ponderby întins pe canapea şi cu capul îngropat în pernă.

— Dragă prietene, începu actorul, tocmai aveam de gând să-ţi prepar. Un pahar cu whisky, dar m-a apucat din nou această atroce durere de cap. Nu te sinchisi de mine; ia un scaun şi spune-mi ce s-a întâmplat.

Smith nu se aşează pe scaun ci luă paharul, care era plin până la jumătate de whisky şi după ce turnă cea mai mare parte înapoi în sticlă, sorbi restul ce mai rămăsese. De obicei el nu bea decât foarte puţin, dar de astă dată aşa îşi zise că va avea nevoie să-şi întărească nervii, pentru a putea înfrunta în toată liniştea călătoria în care pleca şi despre care însă nu-şi făcuse un plan limpede.

— Începe şi povesteşte-mi tot ce s-a întâmplat, dragă Smith. Nu te sinchisi de mine..? E adevărat că am o cumplită durere de cap, dar te ascult cu toată atenţia.

Smith îi răspunse că nu va avea prea mult de povestit.

— Nu vreau să-mi spui nimic despre teatru… Afacerea asta nu mă interesează. Vreau să-mi povesteşti ştirile publicate de ziar. Mai acum un ceas am auzit un vânzător de ziare strigând pe stradă şi-am ieşit ca să cumpăr unul. Uite-l colo; eu nu sunt în stare să citesc, căci mi s-au împăienjenit ochii. Ce s-a întâmplat în lumea asta largă?

Smith se plecă şi ridică ziarul. În aceeaşi clipă se simţi cuprins de o emoţie nebănuită: era oare posibil ca?… Nu se poate ca ziarele să fi publicat ceva… acum un ceas la teatru nu se întâmplase nimic, abstracţie făcând de faptul că pentru a scrie un articol şi a-l tipări, e nevoie de oarecare timp. Îşi aruncă ochii pe titlurile ziarului:

— Este vorba despre doi aviatori care au reuşit să zboare

peste Atlantic. Alcock şi Brown.

— Cum? Au zburat peste Atlanic? Ce prostie! Dar la urma urmelor tot au reuşit să facă ceva mai cuminte, decât să se apuce de teatru. Să bem acum în sănătatea lor! Cum zici că-i cheamă?

— Alcock şi Brown.

— Alcock şi Brown… Smith şi Ponderby… să bem pentru toţi patru. Parcă ar fi vorba de firma unui birou de avocaţi. Patronii erau oameni cumsecade şi de bunăcredinţă, aşa că nu te puteai apropia de ei cu vreo afacere deochiată. Tocmai de aceea n-au vrut să se apropie nici ei de mine. Un individ sănătos, dar cu obiceiuri ca ale mele, nu are ce căuta într-un astfel de birou… Prezenţa lui ar fi lipsă de tact şi nu poate folosi la altceva, decât cel mult să sperie clienţii. Aşa că într-o bună zi am lăsat inventarul şi anexele fără preaviz. Ştii ce înseamnă asta? Este o expresie juridică pe care ţi-o voi explica…

Smith îi răspunse că el va trebui să plece, aşa că nu mai are nevoie de explicaţii.

— Cum se poate să pleci? Şi tocmai acum? Mai stai până se întorc şi ceilalţi… Nu-mi place să rămân singur în toată casa.

— Îmi pare rău dar eu totuşi va trebui să plec.

Ponderby ridică fruntea de pe pernă şi se uită mirat la mine.

— În cazul acesta vei face cum vei crede de cuviinţă. Dar ce s-a întâmplat cu dumneata, Sfinte Doamne! Nu cumva te-ai bătut cu cineva?

— Orice s-ar fi întâmplat, eu sunt obligat să plec imediat. Noapte bună Ponderby.

— Bună-bună, dragă Smithy. Fii sigur că nu voi uita niciodată ce ai făcut astăzi pentru mine.

Fără îndoială, ceea ce am făcut eu astăzi, se vor găsi foarte mulţi care nu vor uita, zise Smith când ajunse în vestibul şi-şi luă pălăria şi geamantanul. Pe scară nu întâlni pe nimeni.

Noaptea era caldă şi întunecoasă. De ce l-o fi întrebat oare Ponderby dacă s-a bătut cu cineva? Se opri în faţa primei vitrine şi încercă să-şi vadă chipul în tăblia întunecată. Îi veni să zâmbească: părul răvăşit îi atârna de sub pălărie, ca şi când s-ar fi bătut cu cineva şi ar fi fugit. Dar neajunsul ăsta se putea remedia foarte uşor, căci avea un pieptăn în buzunar. Îşi scoase batista şi-şi şterse fruntea. Înainte de a pleca de la teatru, uitase să-şi şteargă fardul de pe obraz. Probabil în timpul cât făcuse drumul pe mijlocul oraşului, înfăţişarea lui trebuie să fi fost foarte ciudată. Dar fără îndoială nimeni, afară de Ponderby, nu se uitase la el mai cu atenţie. Mai vorbise şi cu paznicul acela de la intrarea viaductului, dar acolo fusese întuneric beznă. Îşi şterse fardul de pe obraz şi aruncă batista peste streaşina unui gard.

Era convins că membrii trupei îl vor căuta în gara Fulverston şi că vor fi cu toţii pe peron, înainte de plecarea trenului spre Londra. Dar nu va fi atât de prost, ca să plece dintr-o gară atât de apropiată. La depărtare de vreo cinsprezece kilometri, pe o linie laterală, era gara Crosby Magna. Dacă, va merge toată noaptea, spre ziuă ar putea ajunge în gara aceasta şi de acolo va lua primul tren care va trece. Nu se simţea din cale afară de ostenit, căci paharul de whisky îl mai înviorase. Imediat ce ajunse între casele de la periferia oraşului Fulverston, se simţi mai mulţumit şi după o bucată de drum, constată că a reuşit să facă patru kilometri şi jumătate într-un ceas. Probabil la această oră se va fi terminat şi a doua reprezentaţie, după care actorii vor ieşi la rampă şi se vor înclina în faţa publicului, iar de aici se vor retrage în cabine şi vor sta de vorbă, în aşteptarea obişnuitei agape de fiecare sâmbătă seara când se adunau cu toţii în restaurantul hotelului lor. Fuseseră oameni cumsecade şi se simţise bine în societatea lor. Începu să se gândească în linişte la toată perioada din viaţa lui. Acum totul se

terminase; în orice caz, ar fi trebuit să termine foarte curând, datorită unui motiv la care abia acum începuse să se gândească: ţinea prea mult la fata care-şi făcuse loc în viaţa lui. Sentimentul acesta i se furişase în suflet pe încetul şi crescuse fără să bage de seamă, aşa că viaţa lui de aici înainte nu s-ar fi putut desfăşura decât despărţită de ea, sau aparţinându-i în întregime. Foarte curând întâlnirile lor constante în trenuri, în restaurante şi la teatru ar fi devenit imposibile, deoarece nu-şi mai putea stăpâni nerăbdarea cu care aştepta aceste întâlniri în întrebările, dacă de data asta va fi prezentă sau nu, dacă va avea ocazia să fie în apropierea ei, sau cine a fost bărbatul care după terminarea reprezentaţiei a stat de vorbă cu ea vreme atât de îndelungată. La început întrebările acestea nu-l preocupaseră prea mult, deoarece îşi dăduse seama că el este prea neînsemnat. Cum ar fi putut să se intereseze de el o fată ca aceasta, când el nu-i putea oferi nimic? Ei îi plăcea viaţa, îi plăcea contactul cu oamenii – şi pentru a fi pe deplin sincer cu sine însuşi – îi plăceau bărbaţii. Avusese chiar ocazia să constate, cu o amară mulţumire, cât de mult se bucură de întâlnirile accidentale pe care i le îngăduiau reprezentanţii trupei. De multe ori seara, când se despărţea de ea pentru a se întoarce acasă, privirile lui parcă ar fi vrut să-i spună: „Distrează-te din toată inima, căci pentru mine ai făcut tot ce se putea face, iar ce a mai rămas, va trebui să fac singur. Îţi mulţumesc înc-o dată şi-ţi urez mult noroc!”

Tot aşa se gândi şi de astă dată, când în drumul de la Fulverton spre Crosby Magna auzi ceasornicul unui turn bătând miezul nopţii, înţelegea de asemenea că dacă ar fi rămas împreună cu membrii acestei trupe de teatru n-ar mai fi putut continua vreme îndelungată cu atitudinea de acum, şi astăzi pleacă tocmai la timp, pentru a scăpa de o sclavie care-i devenise insuportabilă.

În zorii zilei ajunse la Crosby Magna, o mică haltă pustie,

pe o linie laterală. Cercetând mersul trenurilor care era afişat pe peretele gheretei, constată că primul tren – un tren vecinal – va trece exact la orele cinci, în direcţia Fellingham. Mai avea deci de aşteptat un ceas întreg, aşa că se opri pe peron şi se aşeză pe geamantan. Se simţea ostenit şi toropit de somn, aşa că era plăcut să se odihnească şi să simtă primele raze ale soarelui bătându-l în obraz. Imediat după aceea băgă de seamă că un bărbat s-a oprit în faţa lui şi se uită cu atenţie la el.

— Aşteptaţi trenul, domnule?

— Da!

— Trebuie să sosească numaidecât. Să vă dau un bilet? Până unde mergeţi?

— Huâhm, numai până la Fellingham.

Se ridică încet în picioare şi intră pe urma omului în gheretă.

— Poftim biletul până la Fellingham. Nu plecaţi împreună cu trupa?

— Cum?

— Eu v-am recunoscut, domnule, căci aseară am fost şi eu la spectacol. Aţi fost extraordinar de caraghios! Cel mai reuşit rol din toată piesa. Iată c-a sosit şi trenul.

Impiegatul stărui ca să-i dea voie ca să-i ducă el geamantanul şi să-i caute un loc mai bun, deşi trenul era aproape gol. În realitate era unul dintre trenurile acelea mici englezeşti care circulă în regiunile rurale, de unde nimeni nu se simte îndemnat să treacă, şi se opreşte în mici staţiuni unde nimeni nu are nevoie să se oprească, mai ales într-o dimineaţă de duminică. Un adevărat tren vecinal care se târăşte ca un melc printre livezi, se opreşte câteva minute, apoi pufăie de câteva ori şi apucă din nou la drum, ca după un scurt popas să pornească iarăşi… de la Crosby Magna până la Fellingham nu erau mai mult de patruzeci de mile, dar în conformitate cu mersul trenului, distanţa aceasta

trebuia s-o facă în două ceasuri. Totuşi lui Smith i se păru plăcut să stea la fereastră în lumina acestei dimineţi şi să se uite la partalurile de semănături, la fermele adormite şi la drumurile pustii care se pierdeau departe în adâncul lăptos al negurii. Din când în când trenul se oprea în câte o haltă, pentru ca mecanicul să predea un pachet sau să facă o manevră, ca să lase vagoanele de marfă goale. În halte se auzeau scârţâind frânele şi ierburile înalte de pe marginea terasamentului susurau în vânt. De fiecare dată când trenul se oprea în câte o haltă şi se uita pe fereastră, la al patrulea vagon apărea şi capul unui tânăr cu părul ca o flacără, aşa că-şi zise că ei sunt singurii călători ai trenului, singurii supravieţuitori sau primii pionieri care se îndreaptă spre necunoscut.

Puţin după aceea în zare se arătă un nor prelung şi jos, care după ce se mai apropiară, deveni un şir de dealuri destul de înalte, deşi ştia că nu se poate să fie adevărat, deoarece în această parte a Angliei nu sunt dealuri care merită să fie amintite.

Luase hotărârea să nu meargă până la Fulingham, deoarece acolo ar putea fi mai uşor urmărit, mai ales că funcţionarul haltei Crosby Magna, spre nenorocul lui, îl recunoscuse. Va coborî la o haltă intermediară şi de acolo va apuca pe jos, încotro îl vor duce ochii.

În halta Worling trenul se opri din nou. Şirul de coline se vedea acum mai limpede. Se gândi c-ar fi bine să coboare şi puse mâna pe geamantan, dar acesta se deschise şi toate lucrurile se împrăştiară pe duşumele. Până să le adune, trenul plecă din nou. Dar nu se supără din pricina asta, deoarece-i era indiferent localitatea unde va coborî.

Trenul alerga acum mai repede, ca un cal când se îndeamnă la drum, presimţind că grajdul şi odihna trebuie să fie pe aproape. Garnitura coti spre şirul de coline şi intră într-o vale strâmtă care se întindea până la poala colinelor

unde acestea erau ceva mai prăpăstioase şi chiar în faţa lor se ridica o înălţime cu două cocoaşe care păreau de aceeaşi mărime. Nu erau mai înalte de două-trei sute de metri şi între cele două cocoaşe părea că ar fi o adâncitură. La poalele acestei înălţimi se vedeau strălucind acoperişurile unui sat, ascuns între pomii grădinilor, dar trenul nu se opri, ci coti împrejurul satului şi frână în faţa unei gherete mici în mijlocul câmpului. Ajunse la Rolyott şi când coborî şi dădu biletul unui paznic din faţa gheretei, acesta îl examină câteva clipe, apoi ridică ochii spre el şi-i spuse că până la Fellingham mai are trei staţii. Smith zâmbi şi-i răspunse că ştie, iar când trenul se puse din nou în mişcare, la fereastra vagonului se arătă iarăşi capul tânărului cu părul roşu care se uită la el şi zâmbi, iar Smith îi zâmbi şi el. Aerul era călduţ şi mirosea a fin cosit şi a flori de câmp; satul ascuns între porni părea că-l ispiteşte, dar era destul de departe, îşi luă geamantanul în mână şi apucă la drum. La câteva sute de metri departe de haltă descoperi un stâlp indicator, ascuns în mijlocul unui hăţiş şi cu inscripţia aproape ştearsă. Trebui să treacă printre urzici ca să se apropie şi să-l descifreze: „Spre Beachings Over, 1 km şi jumătate”.

Îşi continuă drumul, repetând numele acesta de câteva ori la rinei, cum avea obiceiul: „Beachings Over, Beachings Over”, şi puţin după aceea apăru şi satul, un grup de vechi case ţărăneşti de culoare cenuşie, pe marginea unui pârâu în albia căruia din loc în loc erau aşternute lespezi care serveau drept punte. Satul avea şi o biserică, cu un turn în patru colţuri şi un han cu firma *Stockholder Inn,* nume pe care nu şi-l putea explica; în afară de asta, mai era şi un stăvilar peste care apa vâjia în spume şi cădea printre lujere de trestie şi păpuriş verde. Dincolo de sat se vedeau cele două cocoaşe ale dealului scăldat în lumina de soare. Acum vedea limpede că una dintre aceste cocoaşe era ceva mai înaltă, dar foarte puţin, şi că între ele trebuiau să fie o adâncitură

acoperită de ierburi.

Trecu peste una din punţile de lespezi. Dintr-o casă apăru un bărbat care se uită bănuitor la el şi-i ură bună-dimineaţa; în calea lui se legănă o tufă de răsură încărcată de flori şi un câine ciobănesc deschise un ochi, ca să vadă cine l-a trezit din somn. În grădina parohială un moşneag tundea gardul viu de merişori. Smith zâmbi şi-şi zise că e frumos şi plăcut în satul acesta; dacă se va putea opri pentru vreme mai îndelungată, cu siguranţă aici se va simţi bine şi departe de orice grijă. Se abătu din şosea şi apucă în lungul unei poteci care şerpuia în sus printre semănături, aşa că foarte curând ajunse în faţa unei case ţărăneşti, în grădina căreia lucra o femeie bătrână, dar voinică.

— Astăzi veţi avea o vedere frumoasă din vârful dealului, zise bătrâna după ce se mai apropie, şi se uită la el cu bunăvoinţă. Când e vreme frumoasă de acolo de pe greabănul dealului se vede hotarul de cinci ducate, adăugă femeia.

Smith încercă să zâmbească.

— Poţi să-ţi laşi geamantanul aici la mine, până când te vei întoarce, căci este în siguranţă.

— Vă mulţumesc foarte mult, răspunse Smith grăbit. Dar n-aţi putea să-mi daţi şi un pahar de apă?

— Cu plăcere domnule; dar spune drept, n-ai prefera să bei un pahar de cidru?

— Foarte bucuros, dacă nu vă supăr prea mult.

— Nu mă superi câtuşi de puţin. Doar dau o fugă până la vad, s-aduc ulciorul.

— La vad?

— Da, îl păstrez în apă, ca să stea rece; vei vedea cât e de răcoritor.

Femeia se întoarse numaidecât, în mână cu o ulcică de cidru pe care Smith îl bău dintr-o sorbire, apoi îl mulţumi.

— Îmi pare bine că v-a plăcut, domnule, căci îl fac din

merele grădinii mele, şi pe o vreme ca asta este răcoritor.

Smith se gândi că poate ar fi bine să-i plătească ceva, dar. Femeia băgă numaidecât de seamă şi se grăbi să-i spună cu toată prudenţa:

— Lăsaţi, domnule, nu e nevoie să vă faceţi nicio grijă din pricina asta. Sunt mulţumită că v-aţi abătut pe la casa mea. Probabil la întoarcere veţi avea poftă să gustaţi o felie de friptură rece şi câţiva castraveciori, iar după aceea o plăcintă cu zmeură, căci în zilele de duminică servim şi de mâncare celor care vin să viziteze satul.

— Vin mulţi excursionişti?

— Numai rareori se întâmplă să vină cineva, dar noi ne pregătim întotdeauna, ca să putem primi pe cei care vin. Într-un rând mi-a spus un domn care a trecut pe la noi că acesta este cel mai frumos sat din toată Anglia.

— Se poate să fie adevărat. Vă mulţumesc înc-o dată şi la întoarcere probabil voi avea poftă să gust din bunătăţile pe care mi le-aţi oferit.

Îşi continuă drumul în lungul potecii care ducea la deal, dar de astă dată – după ulcica de cidru şi geamantanul pe care-l lăsase în grija femeii. — se simţii mult mai uşurat. În fundul cerului se alungau nori scămoşi şi albi, ca nişte pânze, iar pământul reavăn mirosea a rouă şi a flori de fin. Urcă poteca cu nădejde şi nu se opri decât o singură dată, când auzi dangătul clopotului din tumul bisericii. La picioarele lui văzu aşternut satul Bechings Over, cu acoperişul caselor şi grădinilor care păreau un buchet de flori răsărite din pământ. Foarte curând după aceea ajunse dincolo de ultimele aşezări ţărăneşti şi trecu printre lunci, ca să ajungă în vârful dealului, între cele două cocoaşe, unde în ultima clipă văzu ascuns între ierburi un iezer cu apele albastre în care se oglindeau norii de pe cer. Apa i se păru atât de ispititoare, incit se dezbrăcă numaidecât, ca să se scalde, de faţă cu cele „cinci ducate”. Aducându-şi aminte de vorbele

bătrânei, îi veni să zâmbească. După ce ieşi din apă, se culcă la soare, ca să se zvânte şi simţi cum îi pătrunde dădură binefăcătoare în trup. Într-un târziu se îmbrăcă şi după ce găsi un loc umbrit sub crengile unui copac, se întinse şi închise ochii.

Nu se trezi decât în clipa când simţi bătaia razelor de soare pe obraz. Soarele coborâse în cealaltă parte a zărit şi nu mai era atât de fierbinte. Privirile lui cercetară coastele dealului şi se opriră asupra iezerului a cărui oglindă devenise cenuşie. Constată mirat că pe marginea apei se oprise o fată şi se aşezase pe un colţ de stâncă, unde se bălăcea cu picioarele goale în apă. Se uită la ea liniştit şi-i absorbi imaginea, fără să se mişte din loc, până când o recunoscu. În aceeaşi clipă simţi cum se ridică în el un val de nemulţumire şi înţelese care a fost motivul că fata aceasta îl subjugase: urmărise anume această situaţie şi se ţinuse necontenit de el în toate părţile, fără să-l mai slăbească din prima zi de când se întâlniseră. Da, acesta era adevărul şi ar fi fost zadarnic să se mai prefacă sau să nu recunoască realitatea. Îl urmărise până şi aici la Beachings Over.

Când simţi că se uită la ea, fata coborî de pe colţul de stâncă şi se apropie de el, alergând cu picioarele goale prin iarbă.

— Smithy, vasăzică te-ai trezit? De ce ai fugit de noi? Nu te-ai simţit bine? Ce s-a întâmplat? Ţăranca din vale mi-a spus că te-ai urcat până aici, dar că te vei întoarce în sat, deoarece ţi-ai lăsat geamantanul la ea în păstrare. N-am avut răbdare să te aştept şi am venit până aici, dar am fost obligată să stau ceasuri întregi, cât timp ai dormit.

— Îmi pare foarte rău.

— Din cauză c-a trebuit să aştept atât de mult? Eu singură port vina că te-am aşteptat, deoarece dacă aş fi vrut, te puteam trezi. Dar te-am văzut că arăţi atât de ostenit şi nu eşti nici bărbierit, aşa că mi-am zis că probabil ai fost toată

noaptea pe drum.

— Pe mine nu mă preocupă gândul acesta, ci amintirea celor petrecute aseară la teatru, în timpul spectacolului.

— A… vasăzică acesta este motivul! Firește, n-ar fi trebuit să primești rolul, dar la urma urmelor situația nu este atât de gravă, căci ai avut cel mai mare succes și felul în care l-ai interpretat, a stârnit ilaritatea publicului. Margesson are intenția ca de aici înainte rolul să fie interpretat așa cum l-ai jucat dumneata, dar se gândește că poate Ponderby nu va fi în stare să-l joace. În orice caz, va menține efectul cu clanța care cade din broasca ușii, căci a avut mare succes.

— Prin urmare ceilalți își închipuie că eu am căutat anume să interpretez rolul în felul acesta?

— Ideea le-am sugerat-o eu și le-am spus că totul a fost pus la cale dinainte, între dumneata și Ponderby. Chiar el a afirmat același lucru, căci am reușit să-l conving să nu mă dezmintă. Toți au rămași convinși că ideea este strălucită și că dumneata ești neîntrecut.

— Neîntrecut?

— Da, un fel de revelație supremă. Dumneata faci parte din genul oamenilor timizi care strălucesc ca un astru și după ce ți-ai făcut efectul, devin din nou sfioși. Ce faptă strălucită vei face de aici înainte? Probabil ai de gând să zbori peste Atlantic, cum au făcut cei doi aviatori. Sau poate vrei să asasinezi pe cineva sau să seduci vreo ducesă. Toate aceste eventualități fac parte din apanajul unui gentleman și în calitatea aceasta te bucuri de anumite privilegii.

— Polly, de ce-mi spui astfel de vorbe?

— Pentru că sunt întemeiate, răspunse fata și se plecă spre el: Smithy, dumneata ai în temperament ceva ce nu poate fi definit.

— De ce ai venit după mine până aici?

— Ca să te duc înapoi, cred că e ușor de înțeles.

— Eu nu vreau să mă întorc la trupa de teatru.

— Astăzi este duminică. Viitoarea reprezentaţie se va da mâine seară la orele şapte la Polesby. Prin urmare vei avea timp de ajuns, ca până mâine după-amiază să te hotărăşti.

— Nu vreau să mă întorc şi nici nu pot. Nu înţelegi ce am simţit eu aseară, în timpul spectacolului…

— Ştiu, nu e nevoie să-mi repeţi. Te-am văzut din culise şi am fost singurul om care a înţeles că în clipa aceea dumneata, nu jucai teatru, deoarece te mai văzusem odată în aceeaşi stare, în ziua când ne-am întâlnit în magazinul acela din Melbury. Îţi mai aduci aminte?

— O scenă ca aceea nu poate fi uitată atât de uşor, exact cum nu poate fi uitată nici cea de aseară, răspunse el abătut.

— Bine, dar nu înţelegi că nu e nevoie să te întorci la teatru? Prin urmare, de ce-ţi faci gânduri din pricina asta? La Melbury a fost cu totul altceva; acolo erai faţă de toată lumea, cum ai fost aseară… afară de cazul când vorbeai cu mine…

— Da, afară de cazul când vorbeam cu dumneata.

— Probabil dispun şi eu de o calitate ce nu se poate defini, cel puţin în ceea ce te priveşte pe dumneata…

— Asta a fost atunci, o întrerupse el, dar astăzi între noi s-a ridicat un zid.

— Între noi, Smithy, nu există decât următoarea situaţie: pe vremea aceea eram convinsă că ai nevoie de prezenţa mea, dar poţi fi sigur că nu voi alerga după dumneata, când voi constata că nu mai ai nevoie. Astăzi însă ceva m-a determinat să-mi închipui că ai nevoie de mine şi de aceea mă vezi acum în faţa dumitale.

— Ceea ce cred eu este tocmai dimpotrivă: ai fost atât de generoasă faţă de mine atunci când aveam nevoie de dumneata, încât mi se pare îngrozitor să mă gândesc c-ai putea să te ocupi de mine călăuzită numai de sentimentul milei… cum ai făcut şi astăzi.

— Asta nu înseamnă că sentimentul dumitale nu ar fi

identic cu al meu.

— Acesta este motivul pentru care am încercat să mă îndepărtez de dumneata, ca să trăiesc singur, căci pot trăi şi singur şi sunt obligat să trăiesc singur.

— Uite ce, Smithy, nu încercă să te sugestionezi! La urma urmelor, dacă nu este vorba de altceva, atunci pot trăi şi eu fără dumneata. Sunt de acord să trăim departe unul de altul şi cât mai independenţi. Va pleca fiecare în drumul său, ca după aceea toată viaţa să se întrebe ce l-a determinat să facă un astfel de gest, declară fata şi începu să-şi încalţe ciorapii. Nu ţi-e foame?

— Acum, după ce mi-ai adus aminte, mi se pare şi mie că mi-e foame.

— Atunci să ne întoarcem în sat. Ţăranca îmi spunea că…

— Ştiu ce ţi-a spus, o întrerupse el râzând: O felie de friptură rece cu castraveciori şi o plăcintă cu zmeură.

— I-am spus că vom coborî amândoi la masă.

— Da? Ai făcut foarte bine.

Îl ajută să se ridice în picioare şi se mai uitară o dată la regiunea dimprejurul lor.

— Ia spune, Smithy, cum de ai reuşit să descoperi această regiune încântătoare?

— O simplă întâmplare, ca atâtea lucruri din viaţa omului. Când am vrut să cobor într-o staţiune intermediară mi s-a deschis geamantanul şi lucrurile s-au împrăştiat pe jos. Până să le adun, trenul plecase. Dar cum de ai dat de urma mea?

— A fost foarte uşor. Am întrebat la gara din Fulverton, dar acolo mi-au răspuns că nu te-a văzut nimeni. Imediat după aceea m-am gândit la staţiunea Crosby Magna; era foarte firesc să mă gândesc la aşa ceva.

— Foarte firesc? Cum adică?

— Prevedeam că te-ai gândit că nimeni n-o să te caute acolo. Şeful gării din Crosby Magna însă te-a recunoscut şi paznicul din halta Rolyott te-a văzut că ai plecat cu

geamantanul în mână spre sat, iar ţăranca mi-a spus că te-ai urcat în vârful acestui deal, ca să vezi peisajul cu hotarele celor cinci ducate – mi se pare sunt cinci? — cu un cuvânt toată lumea şi-a adus aminte de dumneata, căci pe semne nimeni nu te poate uita atât de uşor, cum poţi să-ţi închipui.

— În orice caz, cei care au văzut scena jucată de mine aseară, n-o vor putea uita curând.

— Iar ai început să vorbeşti despre afacerea asta? Nu ţi-am spus că toată lumea spune că ai fost strălucit?

— Dar ei ce-au zis, când au constatat că nu mă mai prezint la al doilea spectacol?

Le-am spus că te-ai speriat de propriul dumitale curaj şi ţi-a fost teamă ca nu cumva Margesson să se supere. I-am făcut să înţeleagă că pentru temperamentul dumitale este ceva foarte firesc să inventezi o întorsătură neaşteptată şi pe urmă să te sperii singur de curajul pe care l-ai avut

— După cum văd, te-ai gândit la toate.

Prin lumina tulbure a înserării coborâră poteca spre sat şi mergeau repede şi uşori, de parcă ar fi coborât din cer. Din hornurile caselor împrejurul cărora se împânzea întunericul începuseră să se destrame fumurile vetrelor şi clopotul din tumul bisericii bătea de vecernie. Mergând alături, se simţeau învăluiţi în liniştea câmpurilor văratice şi abia după ce se mai apropiară de casa ţărăncii, fata îndrăzni să-i spună:

— Femeii i-am spus că eşti soţul meu…

— De ce?

— Pentru că i s-ar fi părut ciudat ca eu să urc coasta dealului acestuia, în căutarea unui bărbat care nu este soţul meu.

— Ai mai vorbit şi cu altcineva despre mine?

— Deocamdată n-am vorbit cu nimeni, dragă Smithy. Dar s-ar putea întâmpla şi asta, căci eu sunt gata oricând.

Când întinse mâna să deschidă poarta grădinii, fata îl apucă de braţ şi intrară împreună. Până în faţa casei ducea o

alee de trandafiri. Casa era o clădire de formă pătrată, cu ferestrele pe ambele părţi ale intrării. Pe o tablă atârnată pe perete era scris: Han şi adăpost pentru biciclişti. Bătrâna care-i dăduse ulcica de cidru le ieşi în cale zâmbind şi-i conduse în lungul unui coridor pavat cu lespezi, iar de aici într-o odaie mai mare, plină de mobilă veche, de gravuri şi de fotografii. Pe un perete era un pian vechi de culoare cafenie deschisă, încărcat de sculpturi şi acoperit cu o stofă de mătase ponosită. În mijlocul odăii era o masă ovală de acaju. Singura fereastră era închisă, dar aerul era plăcut şi răcoros. Smith deschise pianul şi îşi trecu degetele în lungul claviaturii îngălbenite, dar coardele scoaseră un sunet stins şi răguşit. Rămaseră ei singuri în încăpere şi nu ştiau Ce să-şi spună, din pricină că femeia venea şi pleca mereu, ca să aştearnă masa. Le spuse că este doamna Deventer şi că soţul ei a fost marinar, dar se întorsese atât de grav rănit din Jutlanda, încât a fost mai bine că l-a luat Dumnezeu.

— Acum războiul s-a terminat, oftă bătrâna, şi nu va mai începe niciodată; cel puţin aşa spune lumea… Nu vreţi să vă dau la friptură şi câteva pătlăgele roşii, frumoase? Ce să vă dau de băut? Am cidru, dar dacă preferaţi altceva, fata mea poate să dea o fugă până la han şi să v-aducă. Până în sat nu e departe, dar de asta nu-ţi dai seama decât atunci când trebuie să mergi până în Cheltenham, căci acesta este orăşelul cel mai apropiat. O dată pe an merg şi eu la oraş, uneori chiar de două ori. E.foarte frumos pe acolo, dar oboseşti repede, din pricina străzilor prea lungi. Noi n-avem decât o singură stradă, dar după ce îmbătrâneşti, chiar atât ţi se pare că e prea mult.

Femeia vorbea fără să se mai oprească şi aducea pe masă toate bunătăţile din cămară: pătlăgele, salată, brânză, o bucată mare de pâine, o cană uriaşă de ceai (pentru orice eventualitate) şi o strachină cu ciorbă acră, care era specialitatea ei. În cele din urmă nu mai avu ce le aduce, aşa

că trebui să-i lase singuri, dar înainte de a ieşi din odaie, le zâmbi cu bunăvoinţă.

— Ei, Polly?

— Da, Smithy?

— Pari îngândurată.

— Tocmai mă întrebam de ce eşti atât de pornit împotriva mea.

Uşa se deschise din nou şi doamna Deventer apăru cu o lampă aprinsă în mână.

— M-am gândit că poate aveţi nevoie de lumină. Acum sunt cele mai lungi zile ale anului, dar cu toate acestea se întunecă destul de repede. Cred că veţi petrece noaptea aici la mine. Trebuie să ştiţi că acum e prea târziu pentru a pleca, deoarece trenul a trecut demult în amândouă direcţiile? Aţi putea găsi loc să dormiţi şi la Stockholder Inn, dar odaia mea este tot atât de bună şi e mult mai ieftină.

Bătrâna plecă din nou şi-i lăsă în lumina galbenă a lămpii.

— Ai băgat de seamă cât de dezvoltat este simţul posesiunii la această femeie? întrebă el. “Cidrul meu, fata mea, ciorba mea, odăile mele.

— A spus odaia mea, căci vorbea de o singură odaie. Ai văzut ce scria pe tabla de afară? Adăpost pentru biciclişti. Cred că nu înseamnă că cei care vin aici trebuie să fie numaidecât biciclişti.

Nu-i răspunse decât ceva mai târziu şi cu totul despre altceva:

— Nu ştiu ce te determină să-ţi faci griji din pricina mea. De ce să-ţi închipui c-aş avea ceva împotriva dumitale? Poate cel mult c-aş dori şi eu să am ceva împotriva dumitale, dar nu sunt în stare să găsesc nimic.

— Dragul meu, cuvintele acestea sunt prea subtile pentru mine. N-ai vrea să fii mai lămurit?

— Te iubesc…

— Smithy, exclamă fata înduioşată, mă iubeşti cu

adevărat? Eu te-am iubit mereu, din prima clipă când te-am văzut în magazinul acela.

Chiar acolo am presimţit că tu trebuie să fii bărbatul cu care mă voi căsători. Trebuie să ştii că şi eu sunt o femeie obsedată de instinctul posesiunii: bărbatul meu, ciorba mea, odăile mele, totul al meu.

Făcu o mişcare şi întinzându-se spre el, îl apucă de mână şi i-o duse la obraz.

— Adineauri, când dormeai atât de tihnit ia umbra copacului, aş fi fost în stare să te ucid! Da, aş fi fost în stare să te ucid… 0, Doamne, cât sunt de mulţumită! Cum se numeşte localitatea aceasta?

— Beachings Over.

— Beachings Over… numele acesta va rămâne pentru totdeauna în amintirea noastră. Îţi mai aduci aminte de jocul acela, în legătură cu diferite nume?

Ceva mai târziu, când intrară într-o cameră care părea consacrată ciclismului (căci pe pereţi erau gravuri care-i reprezentau pe pionierii acestui sport), o întrebă dacă – presupunând că se va face complet bine şi-şi va găsi o slujbă din care să poată trăi amândoi – va fi dispusă să se căsătorească cu el?

— Sigur că da, îi răspunse Polly, dar de ce tocmai atunci şi nu acum imediat. Cred că în conformitate cu prevederile legii, pentru a ne putea căsători, nu trebuie să aşteptăm mai mult de două săptămâni.

Se simţea puţin nemulţumit, văzând că iniţiativa este din nou de partea ei, aşa că încercă să-i spună cu vorbe cât se poate de cumpătate, pe care şi le alese cu grijă:

— Bine, dar eu nu sunt pe deplin sănătos, nici cel puţin atât de sănătos cum mi-am închipuit până acum. Aseară, timp de jumătate de ceas, am trecut prin toate spaimele morţii, deoarece-mi închipuiam că simptomele de altădată se vor manifesta din nou. Deşi astăzi mă simt mult mai bine,

totuşi nu sunt atât de încrezător ca până acum.

Fata îi răspunse că pe ea n-o interesează aşa ceva şi că. Va avea grijă de el ca să se vindece şi să creadă în puterile lui mai mult decât înainte de asta.

— Încă ceva, încercă el s-o oprească.

— Mai este şi vreo altă piedică, Smithy? întrebă ea şi încercă să vorbească pe un ton de glumă.

— Nu crezi că la Ofiţerul Stării Civile ar putea să-mi pună o mulţime de întrebări?

— Te gândeşti la întrebările ce ţi le-ar putea pune în legătură cu viaţa ta anterioară şi la care n-ai putea să răspunzi.

— Evident.

— Ar putea, de pildă, să te întrebe, ceea ce eu nu te-am întrebat niciodată, anume dacă până acuma ai mai fost căsătorit.

— Fireşte că n-am fost.

— Dragul meu, cum poţi face afirmaţii cu atâta certitudine când ştii bine cât de râu te slujeşte memoria?

Stătu şi se gândi… avea dreptate… cum putea el face astfel de afirmaţii? Nu putea da nicio lămurire temeinică în această privinţă, dar era convins că afirmaţia lui este întemeiată pe adevăr. Înainte de asta, când trecuse prin diverse spitale şi primise vizita celor care nădăjduiau să regăsească pe unul de-al lor, împărtăşise şi el aceste nădejdi, dar se gândise mimai, la părinţi, la fraţi, la un cămin, niciodată la o soţie. Gândurile acestea ale lui însă puteau oare să fie considerate drept o dovadă?

Fata văzu îndoiala în trăsăturile obrazului său şi declară râzând:

— Nu-ţi face nicio grijă din pricina asta. Dacă tu mă vrei, îmi voi încerca norocul.

Se înţeleseră ca ziua următoare să plece la Polesby şi să comunice trupei ce au hotărât, apoi să-şi ceară câteva

săptămâni de concediu. Polly era convinsă că Margesson va fi de acord, dacă îi vor spune sincer şi fără niciun înconjur ce au de gând să facă; Margesson îi simpatiza pe amândoi, dar afară de asta sezonul mort era foarte aproape. Dimineaţa următoare ieşiră devreme şi făcură o plimbare pe uliţa satului, discutând despre viitorul lor, în care induseră şi localitatea Beachings Over.

— Smithy, spune drept, nu-i aşa că este un sat încântător? Ieri mi-a făcut cu totul altă impresie, din pricină că eram îngrijorată… dar astăzi îmi dau seama că este localitatea pe care am visat-o toată viaţa» mea. O să spui că sunt sentimentală, dar trebuie să ştii că aşa sunt toţi actorii: toată viaţa visează o căsuţă modestă şi intimă la ţară, dar sunt sigură că nu s-ar simţi deloc bine, dacă ar fi obligaţi să trăiască într-o astfel de căsuţă. Din fericire, asta nu se întâmplă decât rareori, căci sau mor într-un azil sau din banii pe care i-au economisit îşi cumpără câte o crâşmă.

Continuară să vorbească în felul acesta, până când constatară că a sosit vremea să se întoarcă la doamna Deventer, care-i aştepta cu prânzul pregătit. Plătiră ce aveau de plătit şi-i făgăduiră că se vor întoarce curând, pentru a sta vreme mai îndelungată. Bătrâna rămase încântată şi-i petrecu în lungul aleii de trandafiri până la portiţa grădinii.

Când trecură prin faţa Oficiului Poştal, constatară că tocmai au sosit ziarele de dimineaţă. Smith se opri şi cumpără unul, iar în drumul până la gară parcurse prima pagină. Ziarul publica o mulţime de amănunte în legătură cu Alcock şi Brown şi un reportaj despre zborul peste Atlantic. Polly nu se uită la ziar decât după ce se urcară în tren. După câteva minute tresări şi scoase un ţipăt:

— Smithy!

— Ce s-a întâmplat?

— N-aş vrea să te sperii dar ziarul acesta scrie ceva… (ezită o clipă şi încercă să râdă), din tare s-ar putea deduce

că tu eşti mult mai zăpăcit decât cei doi.

— Care doi?

— Decât Alcock şi Brown.

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

— Citeşte şi tu articolul acesta, dar încearcă şi nu-ţi pierde cumpătul, căci situaţia nu este atât de gravă, cum ar vrea s-o prezinte ziarul.

Îi arătă o ştire, publicată la rubrica evenimentelor zilei, sub titlul: Agresiunea de la intrarea unui viaduct din Fulverton, care, spunea:

Aseară la o oră destul de târzie paznicul căilor ferate Thomas Atwill a fost găsit în nesimţire, la intrarea viaductului din Marshall Street. Dus la poliţie, a declarat că în timpul nopţii a fost atacat de un necunoscut. După ce l-au internat la Cottage Hospital, a mai declarat că în seara aceea a fost consemnat să facă de pază, îmbrăcat în haine civile, la intrarea viaductului care trebuie să rămână închis, într-o singură zi pe an, pentru respectarea dreptului de servitute al căilor ferate asupra acestei trecători. Imediat după orele nouă a apărut un bărbat străin care intenţiona să încalce consemnul, iar când Atwill a încercat să-l oprească, Străinul l-a lovit cu ceva în cap. Paznicul spune că agresorul său era un tânăr înalt, cu obrazul ras şi în aparenţă un individ de familie bună, nu un vagabond. Poliţia urmăreşte pe unul dintre membrii trupei ambulante de teatru care în aceeaşi noapte a dispărut, fără să lase nicio urmă.

Scăpă ziarul din mână, se uită la Polly fără să zică nimic şi-şi îngropă obrazul în palme. Când ridică din nou fruntea, era alb la obraz ca varul. Trenul se opri în gara Worling şi pe chei erau o mulţime de călători, în majoritatea lucrători agricoli. Polly se grăbi să-i spună:

— Iubitule, fii cu băgare de seamă, dacă se va întâmpla să între cineva în compartiment nu se poate să te vadă în halul în care eşti acum.

În compartiment nu intră nimeni şi trăsăturile obrazului său se destinseră.

— Spune, Smithy, nu cumva îţi aduci aminte de ce s-a întâmplat?

— Dimpotrivă, îmi aduc aminte foarte bine că am sărit peste frânghie… căci la intrarea viaductului era o frânghie, nu un perete de scânduri. Iar dacă paznicul a primit o lovitură în cap, aceasta se datoreşte probabil unui simplu accident, deoarece eu nu l-am lovit, ci l-am dat numai la o parte din drumul meu. Probabil a căzut şi s-a lovit cu capiul de pavaj. Eu nu m-am oprit să văd ce s-a întâmplat, ci am alergat din toate puterile.

Îşi propti cu mâinile pe genunchi şi aplecându-se spre ea adăugă:

— Te rog să nu-ţi închipui despre mine că aş fi un maniac primejdios care aleargă în lungul străzilor şi comite crime de care nu este în stare să-şi mai aducă aminte. Cum ţi-am spus şi ieri, alaltăseară timp de jumătate de ceas am trecut prin toate chinurile morţii, căci mi s-a părut că recunosc toate simptomele bolii îngrozitoare de care am suferit şi credeam că voi avea o recidivă; în sufletul meu se treziseră aceleaşi spaime care mă chinuiseră înainte de a pleca de la spital şi pe care trebuia să le înlătur; dar aceste spaime se frământau numai în adâncul sufletului meu, fără să se manifeste în afară, aşa că nu mi-am pierdut cumpătul nicio clipă. Dacă eşti dispusă să crezi ce-ţi spun eu acum, nu mă mai interesează ce va crede restul lumii.

— Eu te cred, dragă Smithy, dar cum spui şi tu, s-ar putea să se găsească oameni care nu vor fi dispuşi să te creadă.

— De asta sunt pe deplin încredinţat.

— În orice caz, acum nu ne vom mai putea duce la Polesby.

— Eu nu mă mai pot duce… dar pe tine nimic nu te opreşte. Cită vreme vei fi singură, pe. Tine nu te ameninţă

nicio primejdie. Cred că acum te-ai săturat de mine, sfârşi el cutremurat de amărăciune.

Fata se prefăcu că n-a auzit cuvintele acestea ale lui şi declară:

— Fără îndoială paznicul nu a fost grav rănit, de vreme ce, după accidentul suferit, şi-a venit imediat în fire.

— Cred că nu e nevoie să mă îmbărbătezi.

— Totuşi aceasta este realitatea şi de vreme ce paznicul nu este grav rănit, incidentul va ti foarte curând uitat. Înainte de orice vom fi obligaţi să nu ne oprim la Polesby. Mai bine să mergem la Londra. Dacă vom coborî la Saxham, vom mai putea apuca trenul de Londra. Probabil vom reuşi să ne adăpostim undeva, unde nimeni nu ne cunoaşte. Pentru a te putea ascunde mai bine, Londra este exact locul indicat. Deocamdată avem amândoi bani deajuns ca să putem trăi.

— Dar ce se va întâmpla cu tine şi cariera ta? Astă-seară eşti aşteptată la Polesby. Toţi membrii trupei vor bănui imediat că suntem împreună.

— Ar trebui să fie o adunătură de tâmpiţi, ca să nu-şi dea seama cel puţin de atâta lucru. M-am jurat în faţa lor, că fără tine nu mă voi mai întoarce printre ei. Iubitule, te rog, nu face o mutră atât de speriată. Eu cred tot ce mi-ai spus. Întâmplarea aceasta este un ghinion la care nu trebuie să te mai gândeşti.

Întinse braţele spre el şi apucându-i obrazul între palme, îl legănă uşor ca pe un copil, spunându-i:

— Îmi vine să rid când mă gândesc la ce scrie aici, şi întinzându-se după ziar, începu să citească: „Paznicul spune că agresorul său a fost un tânăr înalt, cu obrazul ras şi în aparenţă un individ de familie bună, nu un vagabond”. Prin urmare vezi, dragă Smithy… tu eşti un gentleman. Aşa cum ţi-am spus eu întotdeauna.

Coborâră în gara Saxham, dar trenul cu care ar fi trebuit

să plece la Londra, trecuse cu câteva minute înainte de sosirea lor. Trebui să aştepte patru ore până să sosească cel următor şi timpul acesta şi-l petrecură plimbându-se pe străzile acestui vechi oraş. Trenul de Londra avea o întârziere şi conductorul le spuse că va trebui să coboare la Santley Junction:

— Cred că întâmplarea aceasta nu poate decât să ne folosească, declară Polly, în cazul când vom fi urmăriţi de cineva.

Când ajunseră la Santley Junction, se făcuse întuneric şi peronul era plin de călătorii care aşteptau să-şi poată continua drumul. Trenul care trebuia să sosească, avu şi el întârziere şi era plin, aşa că numai cu mare greutate îşi putură face loc să urce. În cele din urmă reuşiră să între într-un vagon comun care era plin de copii şi de larma nestăpânită a acestora. Copiii erau sub supravegherea unui preot mai în vârstă, sărăcăcios îmbrăcat, dar foarte inteligent ca înfăţişare. Preotul încercă să-i potolească, dar fără rezultat, aşa că se scuză în faţa celor doi tovarăşi de drum:

— Pentru ei a fost o zi neobişnuită, declară el, apoi le ajută să-şi aşeze geamantanele şi adăugă: Nu sunt copii răi, dar sunt gălăgioşi şi neascultători.

Imediat ce trenul se puse în mişcare, copiii începură să zbiere şi să zburde, cântând din toate puterile tot felul de cântece şi în glasul lor se împleteau glasurile copiilor din compartimentele vecine, aşa că pe măsură ce trenul se apropia de Londra, părea tot mai mult o menajerie cuprinsă de veselie frenetică. Treceam prin suburbiile care se înşirau una după alta, peste viaducte şi prin tuneluri înecate de fum, "pe lângă străzi luminate, printre grădinile în care capii de familie începuseră să-şi stropească straturile şi le făceau semne, prin apropierea parcurilor unde îndrăgostiţii se plimbau perechi-perechi şi nici nu se sinchiseau de vuietul

uriaş din apropierea lor. Dar în imediata apropiere a acestor copii, ar fi fost greu să nu te sinchiseşti. Larma era atât de uriaşă, încât cei trei nu reuşeau decât din când în când să spună câte o vorbă, ducându-şi mâinile pâlnie la gură şi la urechi, ca să se poată auzi unul pe altul.

— Se întorc din excursia pe care o facem în fiecare an, declară preotul, care se străduia şi acum să se scuze în faţa celor doi tineri. Ne dăm toată silinţa să impunem disciplina, dar… şi obrazul lui îmbătrânit se contractă de un zâmbet.

Smith dădu din cap, iar Polly se aplecă peste el şi-i strigă la ureche cât putu de tare, ca s-o poată auzi:

— Dacă te supără zgomotul, la viitoarea staţie am putea coborî, ca să ne căutăm alt compartiment.

— Nu e nevoie să coborâm; putem sta şi aici.

Imediat după aceea preotul se întoarse spre Polly:

— Sper că veselia copiilor nu vă supără din cale-afară?

— Constat că pe ei nu-i supără câtuşi de puţin, răspunse Polly.

— Aveţi dreptate. E de mirare ce sunt în stare să suporte. Nu cred că pe vremea când am fost şi eu copil, să fi fost tot atât de neastâmpărat. E înspăimântător, nici mai mult nici mai puţin, să fii obligat să stai între ei.

— E foarte bine că sunt foarte bine dispuşi.

— Gălăgia lor nu mă supără prea mult, dar tresar de fiecare dată când îi. Văd că se apleacă prea mult pe ferestrele vagonului. Le-am spus de nenumărate ori că n-au voie să se aplece pe fereastră, dar e zadarnic.

— Probabil pe mine mă vor asculta, interveni Smith. S-ar putea ca vorbele unui străin să-şi facă efectul… şi întorcându-se către copii, strigă: Ei, băieţi, ce-ar fi dacă nu v-aţi mai apleca pe ferestrele vagonului; ia veniţi încoace!

Glasul acesta necunoscut îşi făcu numaidecât efectul; grupul de băieţi, gata să protesteze în orice moment, se linişti numaidecât, presimţind o voinţă mai puternică decât a

lor. Străinul care se uita la ei continuă cu glasul ceva mai îmblânzit:

— Vezi, aşa; acum aşezaţi-vă frumos pe bănci, căci se găseşte loc pentru toţi. N-aţi vrea să cântăm ceva?

Din compartimentul de alături se auzi un cântec popular şi copiii se alătură unul câte unul la această melodie, în timp ce trenul trecea în goană din cartier în cartier, până când ajunse în regiunea locuinţelor de lucrători. Polly se aplecă Spre el şi-i spuse la ureche:

— Smithy, eşti un om extraordinar, şi eu tocmai mă gândeam că prezenţa acestor, copii ar putea să te scoată din fire.

Până şi preotul părea încântat:

— Vă sunt foarte recunoscător, domnule.

— N-aveţi pentru ce.

— Rezultatul pe care l-aţi obţinut este neaşteptat.

— Tot atât de surprinzător este şi pentru mine, căci nu mi-am închipuit că voi avea atâta succes în faţa copiilor.

— Acesta este un dar înnăscut, care mie-mi lipseşte cu desăvârşire în contactul cu topii. Mergeţi la Londra?

— Da.

— Şi veţi pleca imediat mai departe?

— Nu suntem atât de grăbiţi, aşa că vom mai întârzia.

— Îmi daţi voie ca în cazul acesta să vă rog, să-mi mai acordaţi cinci minute? Când coborâm într-o gară, am întotdeauna foarte multă bătaie de cap cu copiii aceştia, dar localul Misiunii este foarte aproape de gară. Dacă vreţi să fiţi atât de amabil…

— Cu toată plăcerea… dacă vă pot fi de folos. Dar probabil a doua minune nu voi mai fi în stare s-o săvârşesc.

— Sunt convins că veţi reuşi.

La oprirea trenului peronul gării fu inundat de mulţimea călătorilor. Din toate părţile se auzeau trântindu-se uşile compartimentelor, ţipete, strigăte; copiii săriră unul după

altul din tren şi strigau cât îi ţinea gura, dar imediat după ei coborî Smith şi de faţă cu preotul care se uita mirat la el, începu să facă ordine între ei. Reuşi să-i grupeze în rânduri compacte: cele două sute de copii înţeleseră numaidecât că acum sunt sub supravegherea altui om şi la început se resemnară să-l asculte, apoi deveniră indiferenţi, ca la urmă să se supună cu tot entuziasmul ordinelor date de Smith. Dar până să se aşeze în rânduri, le trebui mai mult de cinci minute, cât îi ceruse preotul şi trecu mai bine de un sfert de ceas până când îi trecu prin piaţa din faţa gării, ca apoi să apuce în lungul unei străzi laterale liniştite, de unde puteau ajunge acasă fără nicio primejdie.

— Vă rog să mă credeţi, nu ştiu cum să vă mulţumesc, declară preotul încântat. Sper că n-am abuzat prea mult de timpul dumneavoastră.

— N-aţi abuzat câtuşi de puţin.

— Asta înseamnă că pentru astă-seară n-aţi proiectat nimic?

— Deocamdată nici nu ne-am gândit la aşa ceva.

— În cazul când nu aveţi altceva mai bun de făcut, mi-aţi face multă plăcere dacă aţi primi să fiţi astă-seară invitaţii mei.

La cuvintele acestea, Polly se grăbi să-i răspundă:

— Primim bucuroşi şi ne va face plăcere.

Obrazul preotului se încreţi din nou de un zâmbet, şi apucând în lungul unei străduţe strâmte care trecea prin faţa Misiunii, intră printr-o grădină părăginită, în fundul căreia era o clădire cu trei etaje, urâtă şi plină de funingine. Deschise uşa de la intrare şi-i pofti pe amândoi într-un vestibul care părea uriaş din pricină că nu avea niciun fel de mobilă.

— Deşi în astfel de împrejurări numele nu poate avea niciun fel de importanţă, zise preotul, deschizându-le uşa unei camere, totuşi vă voi spune că pe mine mă cheamă

Blampied.

— Pe noi ne cheamă Smith, declară Polly.

Îi pofti să se aşeze pe scaune şi se uită la ei cu ironică mulţumire, văzându-i că examinează camera în care s-au oprit.

— Ce zici de casa aceasta? este îngrozitoare. A fost clădită în 1846, pe vremea când se presupunea că un preot trebuie să locuiască în mijlocul unui decor care să corespundă situaţiei sale sociale.

Am aici douăzeci, de camere, dintre care eu nu întrebuinţez decât cinci: bucătăria, camera de baie, dormitorul, camera aceasta în care ne găsim acum şi o altă cameră, pe care o ocupă administratoarea casei. Dintre toate, aceasta este cea mai bună. Viaţa pe care o ducem este foarte simplă; bucatele cu care ne hrănim sunt frugale, dar de cea mai bună calitate, de pildă astăzi vom avea o ciorbă de ceapă. Sper că vă va place şi dumneavoastră, doamnă Smith.

În timpul acesta o femeie în vârstă şi uscăţivă începuse să aştearnă masa; nu păru nici mirată nici impresionată de prezenţa acestor invitaţi şi nici că ar avea nevoie să aştepte instrucţiunile preotului. Imediat după aceea se aşezară toţi trei la masă, în faţa castronului cu ciorbă de ceapă. Le spusese înainte că în afară de ciorbă nu vor mânca altceva decât brânză, dar din ciorbă îşi vor putea scoate cât poftesc. Preotul vorbea foarte animat şi se dovedi că este şi puţin curios:

— De aici faceţi drum lung împreună?

— Nu tocmai lung, răspunse Smith.

— Locuiţi la Londra?

— Da, răspunse Smith, după ce-şi drese glasul.

— Nu vreau să vă reţin, dar aş prefera să nu plecaţi încă din casa mea, dacă nu aveţi nevoie şi dacă vă va face plăcere să mai staţi.

— O, avem timp destul, răspunse Polly, care nu părea deloc dispusă să plece.

— Autobuzele şi tramvaiele circulă până târziu noaptea, şi presupun că pentru a vă întoarce acasă întrebuinţaţi şi dumneavoastră acest mijloc de locomoţie.

— Da, aşa cred.

— Cum? Vasăzică nu e sigur?

— Situaţia este următoarea: noi nu ştim încă unde vom sta. Va trebui ca abia de aici înainte să ne căutăm o locuinţă, răspunse Polly.

Smith se uită la ea speriat, dar fata nu se lăsă impresionată.

— Cred că nu va fi tocmai greu să ne găsim o casă.

De astă dată preotul păru mai puţin curios decât adineauri şi-i răspunse fără niciun înconjur:

— Dacă vă face plăcere, aţi putea petrece noaptea aici. Administratoarea vă va da rufele de pat şi puteţi alege una dintre cele cinsprezece camere libere.

— Este un gest extrem de amabil din partea dumneavoastră, dar…

— Veţi face cum vă trage inima, dar v-am făcut această propunere din cauză că soţul dumneavoastră mi se pare foarte obosit

— Dumnealui nu este soţul meu… cel puţin deocamdată.

Preotul zâmbi şi adăugă:

— Vasăzică aceasta este situaţia… dar cred că n-are nicio importanţă. La urma urmelor, aveţi la dispoziţie exact cincisprezece camere. Cred că atâta vă ajunge.

Polly nu se mai putu stăpâni şi-i dete drumul:

— De vreme ce constat că sunteţi un om atât de înţelegător, probabil veţi fi dispus să ne ajutaţi şi din alt punct de vedere. Am vrea să ne căsătorim, dar cât mai discret posibil. Ca să nu afla nimeni.

— Aţi fugit din casa părintească?

— Da… aceasta este situaţia adevărată. Am plecat de acasă fără ştirea părinţilor. Nu cumva pe aici prin apropiere se găseşte un Oficiu de Stare Civilă?

— Este unul foarte aproape, pe partea cealaltă a străzii. Dar dacă este vorba să vă căsătoriţi în mod discret, n-aţi prefera să vă celebraţi căsătoria în biserica parohiei mele? Aici nu vine aproape nimeni, nici chiar în timpul liturghiei. Cred că ar fi cea mai discreta căsătorie ce s-ar putea imagina.

Astfel se căsătoriseră în biserica St. Clement, Vale Street din Londra, N.W şi după ceremonie, când ieşiră din biserică, vânzătorii de ziare de auzeau strigând în lungul străzilor: "Tratatul de la Versailles a fost semnat!" Era ziua de 28 iunie 1919. În drum spre casă, tânărul căsătorit cumpără un ziar. Locuiau tot în Vale Street, într-o clădire veche în stil Victorian, proprietatea unei temei surde care stătea la parter şi închiria întreg etajul. Bătrâna se învoise să le închirieze două camere mari mobilate, cu baie şi cu bucătărioară, pentru o liră pe săptămână. Mai aveau şi o grădiniţă împrejmuită de un zid înalt, pe care o împărţeau cu ceilalţi chiriaşi, dar de aceasta nu beneficiau niciodată. În timpul celor câteva săptămâni de când locuiau în această casă, nu schimbaseră cu ceilalţi chiriaşi alte cuvinte, afară de "bună dimineaţa" sau "bună seara". Amănuntul cel mai ciudat era că. La etaj, alături de ei, locuia şi un comisar de poliţie.

Erau foarte mulţumiţi, deşi mulţumirea lor părea anacronică, deoarece banii erau acum pe terminate şi nu-şi putuseră găsi încă niciun fel de ocupaţie; afară de asta, tresăreau de fiecare dată, când auzeau pe cineva bătând la uşă, deoarece în fiecare zi citeau zilele în localul Bibliotecii Publice şi constataseră că poliţia continuă ancheta în jurul *Agresiunii de la Fulverton,* care luase o întorsătură senzaţională. Despre *victima agresiunii* se spunea că starea generală a început să se îmbunătăţească; dar ştirea aceasta însăşi era o dovadă că leziunea fusese gravă. Într-o

dimineaţă ştirile publicate de ziare fură şi mai alarmante decât până acum: „Direcţiunea spitalului din Fulverton declară că starea generală a lui Thomas Atwill este staţionară. Victima suferă încă de pe urma. Rănilor cervicale, provocate după cum se ştie, acum trei săptămâni de un necunoscut care l-a atacat în faţa intrării viaductului din Marshall Street".

Agresorul necunoscut simţea o sinceră compătimire pentru inocentul Thomas Atwill, dar nici sentimentul acesta nu era în stare să tulbure fericirea tinerilor căsătoriţi, care în fiecare seară se culcau murmurând o rugăciune mută, pentru siguranţa lor, şi în fiecare dimineaţă se trezeau, gândindu-se că este o adevărată minune să se vadă în libertate. Uneori auzeau pe scară bocancii grei ai poliţistului care cobora şi imediat după aceea se întorcea din nou în apartamentul său. Polly se repezea numaidecât la fereastră, se uita afară şi se întorcea apoi spre Smith:

— Totul este în perfectă ordine, iubitule; sticla este în capul scării. Dormi liniştit, căci nu s-a întâmplat nimic.

Cuvintele acestea erau un fel de glumă pe care o inventaseră ei înşişi, deoarece conveniseră că nimic nu poate fi mai liniştitor decât un comisar de poliţie care la miezul nopţii coboară, numai în cămaşă, ca să aşeze în capul scării o sticlă de lapte goală. Gestul comisarului îl considerau drept un simbol al siguranţei şi ca o dovadă că Dumnezeu veghează asupra poliţiei şi asupra lor.

Amândoi erau convinşi că cea mai mare primejdie ar fi, dacă ar întâlni pe cineva în stradă şi i-ar recunoaşte. Din cauza aceasta evitau cartierele mai populate ale Capitalei, unde ar fi putut întâlni oameni din provincie, veniţi la Londra după cumpărături sau în căutare de distracţii. În timpul zilei stăteau mai mult acasă şi constatau miraţi cât de repede le trece timpul şi cât de puţin îi supără izolarea aceasta benevolă, când pot fi împreună. Cumpărăturile de

care aveau nevoie şi le făceau de obicei, seara. Măsura aceasta era nu numai un act de prudenţă, ci reprezenta şi un fel de economie, deoarece înainte de închidere măcelarul, zarzavagiul şi negustorul de peşte erau dispuşi să-şi vândă restul mărfii la un preţ mai redus. În timp ce Polly făcea târguielile, Smith se oprea de obicei în colţul unei străzi şi asculta cuvântările oratorilor improvizaţi care se adresau trecătorilor, în cea mai mare parte oameni care-şi pierdeau vremea sau lucrători care cu o mână îşi ţineau luleaua înţepenită între dinţi, iar cealaltă mână o ţineau în buzunarul pantalonilor.

— O atitudine tipic englezească, spunea preotul Blampied, calmă îngăduitoare şi sceptică – sceptică atât faţă de adevărurile cât şi faţă de minciunile debitate de orator. Va fi nevoie de foarte multă energie, pentru a-i determina pe aceşti oameni să se mişte. Dar în ziua când se vor mişca, cutremurul va deveni inevitabil.

Relaţiile dintre ei şi preotul Blampied deveneau din ce în ce mai strânse. Omul acesta era un amestec nebănuit de curiozitate şi discreţie. Era în stare să vorbească despre intimităţi pe care nimeni nu le-ar fi putut bănui, cum ar fi de pildă:

— Vă simţiţi astăzi atât de legaţi unul de altul, încât aţi fi în stare să întrebuinţaţi o singură perie de dinţi?

Dar în acelaşi timp nu încercase niciodată să afle ceva despre felul de viaţă pe care l-a dus Smith înainte de asta, până când într-o zi, când tocmai fuseseră invitaţi la el, îi întrebă pe nerăsuflate:

— Ce să răspund dacă se va întâmpla să vine cineva şi să întrebe de dumneavoastră?

Se întoarseră spre el şi-l priviră atât de înspăimântaţi, încât preotul trebui să adauge foarte liniştit:

— Îmi aduc aminte că mi-aţi spus c-aţi plecat de acasă fără ştirea părinţilor.

Îl cunoşteau destul de bine, pentru a nu le părea rău că s-au trădat în faţa lui cu spaima ce le tremurase pe obraz; dimpotrivă, faptul că ultimele lui cuvinte păreau anume indicate pentru a le oferi posibilitatea să inventeze un răspuns plauzibil, îi determină să meargă până la capăt cu mărturisirea. Polly se uită la Smith şi-l văzu că-i face un semn de aprobare, aşa că începu, fără să mai ezite:

— Este adevărat că am fugit împreună, dar probabil nu în felul în care vă închipuiţi dumneavoastră. Nu aveam niciun motiv să ne temem de părinţii noştri care eventual n-ar fi de acord cu alegerea pe care am făcut-o. Părinţii mei sunt morţi amândoi, iar ai lui… şi se uită din nou la Smith.

Blampied dădu din cap, în semn că înţelege, iar Smith adăugă îmbind:

— N-are rost să vă spunem minciuni despre noi.

— Asta depinde de ceea ce aveţi de gând să-mi cereţi. Dacă vreţi ca eu să spun altora minciuni despre dumneavoastră, atunci va trebui ca cel puţin mie să-mi spuneţi întreg adevărul, fără niciun fel de reticenţă.

— Cererea aceasta mi se pare neobişnuită din partea unui preot.

— Probabil sunt şi eu un preot neobişnuit.

— În cazul acesta vă voi spune o întâmplare neobişnuită.

— Foarte bine, începe!

Smith îi povesti pe scurt felul în care a fost rănit în timpul războiului şi ruptura ce s-a produs după aceea în memoria sa:

— Prefer s-o numesc ruptură, nu pierdere, deoarece eu nu-mi pot da seama dacă a fost o pierdere adevărată. Amănuntul acesta nu mă preocupă astăzi şi sunt zile şi nopţi când nici nu-mi aduc aminte de ea… cu toate acestea defecţiunea este prezentă. Probabil despre asta ar fi trebuit să vă vorbesc înainte de căsătoria noastră.

— De ce adică?

— Pentru că numele Smith, cu care sunt trecut în registrul parohiei dumneavoastră, s-ar putea să nu fie numele meu adevărat.

Preotul, care era aşezat la masă între ei doi, se ridică pe jumătate în picioare şi desfăcând braţele, le întinse spre ei:

— Cred că eu v-am căsătorit pe dumneavoastră doi, şi nicidecum numele pe care-l purtaţi.

— Prin urmare amănuntul acesta nu are niciun fel de importanţă?

— Absolut niciuna. Căsătoria este valabilă şi legală. Atât este tot ce ai de spus?

— Nu numai atât, răspunse Smith, care întâlni privirile de îmbărbătare ale lui Polly îndreptate spre el, aşa că începu să-i spună despre nenorocita întâlnire avută cu paznicul Thomson Atwill la intrarea viaductului din Fulverton. Blampied îl asculta cu cel mai mare interes şi din când în când obrazul i se contracta de zâmbet. Se obişnuiseră cu felul lui nebănuit de a privi şi de a judeca lucrurile, aşa că nu se mai mirau de ceea ce spune. Totuşi respirară amândoi uşuraţi, când la sfârşitul mărturisirii îl văzură că începe să râdă cu hohote.

— Ideea cu dreptul de servitute al căilor ferate mi se pare extrem de caraghioasă, declară el. Dumneata ai idee ce vasăzică dreptul de servitute asupra trecătorilor?

Întrebarea aceasta putea fi considerată drept o încercare de a evita problema esenţială, dar preotul Blampied avea obiceiul să răspundă de multe ori prin tangentă.

— Nu.

— Autorităţile au intenţia să suprime pe întreg teritoriul Angliei aceste drepturi de servitute asupra trecătorilor. Va trebui să mă însoţeşti într-una din cruciadele mele de propagandă. Din când în când plec din Londra şi mă opresc în câte un sat, unde mă apropii de ţărani şi încerc să-i lămuresc în privinţa drepturilor istorice pe care le au,

asupra izlazurilor comunale, asupra pădurilor şi a drumurilor de răzoare ce le-au fost zmulse de marii proprietari şi care li se vor smulge şi de aici înainte, de fiecare dată când se va oferi ocazie. Tot în felul aceste unul dintre predecesorii mei, cu numele John Ball, a reuşit să devină un fel de calamnitate pentru semenii săi. Asta s-a întâmplat mai acum şase sute de ani… dar eu cred despre el c-a fost un fel de demagog din epoca medievală, declară Blampied şi imediat după aceea reveni la problema care-i preocupa pe toţi trei: Vasăzică din pricina asta încercaţi să vă ascundeţi, dragii mei? Vă temeţi că dacă s-ar întâmpla ceea ce se poate întâmpla fiecăruia dintre noi, ca Thomas Atwill să…

— Nu i se mai poate întâmpla nimic de aici înainte, căci a început să se simtă mai bine, interveni Polly. Dar chiar în cazul acesta ne-ar fi foarte neplăcut dacă ar da cineva de urma noastră, deoarece… Se opri şi se uită întrebătoare la Smith, apoi continuă cu toată îndrăzneala: Ţi-am spus până acum atât de multe, încât va fi mai bine să-ţi spunem totul. Nu eşti de părere, dragă Smith?

— Despre rana din război şi despre defecţiunea memoriei mele v-am vorbit adineauri, declară Smith. La început rana aceasta a avut şi alte urmări. Am fost trimis la Melbury, spitalul în care se tratau cazurile de comoţiuni cerebrale, şi am fost trecut pe lista celor care erau consideraţi în stare gravă…

— Vrei să spui că stare dumitale era gravă şi că te găseau în primejdie de moarte?

— Dimpotrivă, mă găseam în primejdie de a trăi, dar primejdia era pentru cei dimprejurul meu.

— Aşa., acum înţeleg, declară Blampied şi începu din nou să râdă.

Fură amândoi mulţumiţi că în felul acesta îşi pot ascunde sfiala, aşa că începură şi ei să râdă. Imediat după aceea

preotul se ridică în picioare şi-şi trecu un braţ împrejurul umerilor lui Smith.

— Nu-ţi face nicio grijă, dragul meu. Reputaţia de om sucit pe care mi-am făcut-o, îmi asigură o anumită libertate de acţiune. Prin urmare, dacă va veni cineva să mă întrebe ce ştiu despre unul cu numele Smith, îi voi răspunde că în viaţa mea n-am auzit de numele acesta iar răspunsul meu va adăuga cel mult o ciudăţenie în plus la reputaţia pe care mi-am creat-o…

Pe măsură ce reuşeau să-l cunoască pe Blampied mai de aproape, îşi dădeau seama tot mai mult de personalitatea neobişnuită a preotului acestuia care de fiecare dată li se părea o nouă enigmă. În ziua când îl cunoscuseră în tren, li se păruse un bărbat sfios şi idealist, prototipul preotului din romane şi revistele umoristice, care-şi poartă crucea cu resemnare şi primeşte să plece cu un grup de copii în excursii la ţară, deşi prezenţa şi purtările lor îi pricinuiesc o adevărată oroare. Puţin după aceea avu ocazia să constate că este un ciudat amestec de ascet şi de gurmand care la amiază hu mănâncă altceva decât ciorbă de ceapă, dar aceasta trebuia să fie de cea mai bună calitate. Mai târziu, după ce preotul începu să le povestească aventurile din turneele făcute el la ţară, care uneori se sfârşeau cu încăierări în lege şi într-un rând îl dusese şi la închisoare, constatară despre el că nu este un preot obişnuit ci un propagandist combatant. În afară de asta era un vizionar şi un mistic, dar nici aceste însuşiri nu epuizau multilateralitatea lui. Nu era uşor să defineşti o astfel de personalitate şi să-ţi formezi o părere definitivă despre el, aşa că majoritatea celor cu care era în contact, renunţaseră de mult la această intenţie, deoarece li se păruse zadarnică. Dar oricine ar fi stat de vorbă cu el, chiar numai zece minute, rămânea întotdeauna impresionat de spiritul său caustic, de omenia care-l punea în mişcare şi de sufletul său de elită. Din

pricina asta reuşea să lege (după cum constată şi Smith în timpul cât lucră alături de el) o mulţime de prietenii sincere, dar extrem de variate.

Majoritatea prietenilor săi trăiau în străinătate, aşa că numai rareori aveau ocazie să se întâlnească. Dar întreţinea cu ei în mod regulat o vastă corespondenţă pe care, din pricină că în timpul din urmă vederea îi slăbise foarte mult, nu o putea prididi fără ajutorul cuiva. Însărcinarea aceasta Smith şi-o asumă cu toată plăcerea şi astfel se întâmpla ca cel puţin de două ori pe săptămână preotul Blampied să-i dicteze scrisori pe care el le scria cu obişnuita caligrafie care pe măsură ce trecea timpul, datorită propriilor sale invenţii, deveni un fel de caligrafie prescurtată şi secretă. După ce terminau cu dictatul, Smith transcria aceste scrisori la maşină şi plicurile se îndreptau spre toate colţurile lumii – între adresanţi erau un hotelier din Yokohama, un profesor universitar din Idaho, un conductor al trenului Orient-Express, soldat austriac care se găsea într-un spital din Salzburg, un redactor de ziar de la Liverpool, un plantator de cauciuc din Johore, o agenţie de publicitate din Brisbane – şi toţi aceştia erau oameni pe care Blampied îi întâlnise cel puţin odată în drumul său şi cu care stătuse de vorbă.

— Înainte de asta am călătorit foarte mult, spunea el, dar războiul a pus capăt şi acestei plăceri. Astăzi, exact cum mi-am închipuit la început, nu mai am nici puterea şi nici banii necesari, ca să-mi pot permite o astfel de plăcere. În schimbul a câţiva shillingi am totuşi ocazia să-mi procur în fiecare săptămână câte un simulacru de plăcere. De pildă astăzi va trebui să trimit o scrisoare Monseniorului Gaston Auriac, rue Henri IV. Tananarive, Madagascar. Nu ne-am întâlnit decât o singură dată, pe bordul unui vapor, între Captown şi Durban, dar am stat destul de îndelung de vorbă împreună, pentru a constata în mod reciproc, că reprezentăm ceva unul pentru altul.

Probabil te-ai mirat când acum de curând te-am întrebat dacă dumneata şi Polly vă simţiţi atât de uniţi unul cu altul, încât să puteţi întrebuinţa aceeaşi perie de dinţi. De vreme ce eu n-am fost niciodată căsătorit, nu-mi puteam da seama cât de departe poate merge unirea trupească. Dar ştiu că în domeniul spiritului şi al sufletului o astfel de unire poate să existe şi noţiunea de „al tău" şi „al meu" îşi poate schimba semnificaţia, pentru a deveni al „nostru". Dacă această convingere este împărtăşită de ambele părţi interesate, atunci ea durează veşnic. Sar putea ca în anumite chestiuni, eu şi Gaston să avem păreri diferite, dar de vreme ce procesul nostru de gândire se desfăşoară în cadrul aceluiaşi domeniu spiritual, dintr-un anumit punct de vedere putem utiliza în mod reciproc capacitatea noastră de a gândi. Amândoi suntem imuni faţă de orice sentimentalism şi faţă de optimismul vulgar al mulţimii, aşa ne-am obişnuit – dacă mă pot exprima în felul acesta – să judecăm problemele vieţii cu mândrie calmă. Această constatare am făcut-o acum şapte ani, în timpul unei conversaţii care a durat trei ore, dar deşi de atunci încoace nu ne-am mai văzut, suntem amândoi convinşi că acest sentiment stăruie cu toate răsturnările prin care lumea dimprejurul nostru a trebuit să treacă în timpul din urmă. De astă dată am început să discutăm problema privitoare la felul în care ar trebui trataţi învinşii după terminarea acestui război. Gaston este de părere că, chiar cu riscul de a prelungi războiul cu încă un an, ofensiva n-ar fi trebuit să se oprească ci să procedeze S aplicarea principiului *Carthago delenda est.* Eu însă aş pune condiţii care să dovedească o generozitate nebănuită, cum ar fi de pildă ridicarea blocadei, imediat după semnarea armistiţiului şi evitarea pretenţiilor nesăbuite ale despăgubirilor de război care nu pot fi realizate, invitarea tuturor beligeranţilor la o conferinţă comună, în care toate statele să se bucure de drepturi egale şi să discute

posibilitatea dezarmării generale şi a restaurării Europei. Îţi poţi închipui cât de înfrigurat este schimbul de scrisori dintre noi, evident în măsura în care serviciul poştal Madagascar o permite. Rămâne însă cert că amândoi avem curajul opiniilor, ceea ce este esenţialul. Gaston nu este un temperament sadic, care să distrugă numai pentru plăcerea de a distruge, iar eu nu sunt un sentimental, care. Să se înduioşeze în faţa duşmanului înfrânt, numai pentru că a fost înfrânt şi pentru că a fost duşman. Amândoi avem în. Vedere acelaşi scop: vindecarea bolii de care Europa suferă de peste o mie de ani. Ambele metode au fost încercate în cursul istoriei de mai multe ori la rând şi cu succes, dar trebuie să admit că metoda preconizată de el a fost aplicată mai de multe ori decât a mea. Tot aşa astăzi ele ar putea fi încercate cu aceeaşi posibilitate de reuşită. Ceea ce nu va reuşi însă – şi de asta suntem amândoi convinşi – este procedeul intermediar între acestea două, compromisul între iubirea aproapelui şi setea de răzbunare, o politică de oameni mediocri care nu îndrăznesc să facă nimic, de teamă să nu piardă nimic. Tocmai de aceea, domnule Smith, adăugă el zâmbind, nu m-am speriat în ziua când mi-ai spus ca-i fost trecut pe lista celor periculoşi pentru societate. Toţi prietenii mei, fără excepţie, sunt periculoşi pentru societate.

Pentru Smith era adevărată plăcere să transcrie scrisorile lui Blampied şi uneori îl ajuta şi în activitatea sa parohială sau misionară, mai ales când era vorba despre supravegherea copiilor, la care preotul nu se pricepea tocmai bine. Se dovedi astfel că succesul lor din tren nu fusese ceva accidental, ci se datora mai curând capacităţii sale înnăscute de a trata cu copii. Până şi cei mai recalcitranţi şi mai înrăiţi elevi se supuneau autorităţii lui şi tocmai aceştia erau cei care ţineau mai mult la el, şi pe care el însuşi îi prefera. În clădirea Misiunii începu să facă lecţii cu elevii (evitând cu cea mai mare grijă domeniul religios,

unde el nu era o autoritate) şi încerca să le lămurească diverse probleme în legătură cu obligaţiile şi drepturile cetăţenilor, luând exemple din istoria Londrei şi din datinile şi obiceiurile englezilor. Era foarte mulţumit de această îndeletnicire şi constată abia acum că elevii îi erau simpatici, nu datorită unei porniri sentimentale, ci înclinării fireşti pe care o descoperea în sufletul său.

— Dumneata ai fost un admirabil diriginte de şcoală, îi spuse Blampied într-un rând, iar când Smith îi răspunse că nici el nu ştie dacă ar fi dispus să se dedice copiilor pentru toată viaţa adăugă: Tocmai aceasta este meteahna unui bun învăţător, că nu este dispus să se dedice în întregime elevilor săi. În orice caz, colaborarea dumitale este un fel de compensaţie pentru mine, care sunt un preot atât de necorespunzător.

— Nu cumva dumneavoastră vă consideraţi drept un preot necorespunzător?

— Sigur că mă consider. N-ai decât să-i întrebi pe toţi cei care sunt în contact cu mine. Eu nu dispun de niciuna dintre calităţile magnetice care pot atrage mulţimile. Afară de asta sunt şi leneş, deşi numai din punct de vedere fizic, ori aceasta este singura lenevie pe care o recunosc toţi oamenii fără deosebire.

— Cred că dumneavoastră sunteţi destul de bătrân – dacă-mi pot permite să fac această constatare – ca să vi se treacă cu vederea o anumită moleşeală fizică.

— Se poate, dar cu toate acestea lenevia aceasta nu mi se trece cu vederea, dacă se întâmplă să stau ceasuri întregi şi să urmăresc un campionat de cricket, toată lumea va. Spune despre mine că sunt un preot înaintat în vârstă care merită să aibă şi el o după-amiază liberă, dar de vreme ce lenevia mea mă împiedică să mă bărbieresc în fiecare zi…

Smith începu să râdă, căci prevedea ce vrea să spună preotul. Deşi nu se putea spune despre el că-şi neglijează

obligaţiile de preot, era totuşi cert că nu se străduia câtuşi de puţin pentru a ilustra în calitate. De reprezentant al bisericii, nici în domeniul social şi nici în calitate de tip original, simpatizat de toată lumea – cele două caracteristici ale oamenilor bisericii – care să reuşească să adune împrejurul său un număr impunător de adepţi. Abstracţie făcând de asta, deşi el profesa principiile *High Church,* totuşi nu se asocia cu grupul fanaticilor tagmei, care refuzau să se supună ordinelor date de episcopi. Neascultarea lui era ceva personal, de ordin intim şi lipsită de importanţă, tocmai din pricina aceasta episcopul nu-l putea suferi. Tot aşa i se întâmplă şi cu enoriaşii săi bogaţi, pe care refuza să-i aduleze, iar cei săracă, pe care tot aşa nu-i adula, îl tratau cu indiferenţă.

Când, pe la sfârşitul lunii septembrie, Blampied îşi primi salariul trimestrial, îşi zise că banii aceştia va fi mai bine să-i întrebuinţeze pentru una dintre cruciadele sale rurale, decât pentru plata impozitelor restante. Îi invită pe Smith şi pe Polly şi plecară pentru o săptămână în circumscripţia Oxfordshire, „pentru a provoca dezordini", cum spunea el, deşi expresia aceasta era exagerată. Problema drumurilor de răzoare fu şi de astă dată calul său de bătaie. Fiecare om trebuie să aibă metehnele lui, spunea el, cărora să le acorde o importanţă mai mare decât merită, presupunând că este. Pe deplin conştient de această exagerare. În scopul acesta Blampied studia hărţile topografice pe care le găsea atârnate pe pereţii hanului apoi întreba localnicii, dacă mai poate face drumul în diagonală, de la Planter's End până la Marsh Hollow. La întrebarea aceasta oamenii îi răspundeau că la o astfel de eventualitate nimenea nu s-a gândit, deoarece drumul pe şosea este mult mai scurt „De încercat aţi putea încerca, spuneau ţăranii, totuşi nu va fi plăcut să vă croiţi drumul printre urzici şi mărăcini". Dar după câteva pahare de bere, limba începea să li se dezlege şi mărturiseau

adevărul: “Da, îmi aduc aminte că pe vremea când eram copil, luam drumul acesta, ca să ajung mai repede la şcoală, dar acum n-ar mai avea niciun rost să întrebuinţezi poteca aceasta, deoarece şcoala cea nouă este în altă parte. Cu toate acestea, preotul – care ca şi ei după cele câteva pahare de bere devenea mai îndrăzneţ – potecile acestea au fost întrebuinţate de bunicii lor, care cutreierau cu ajutorul scurtăturilor întreaga regiune, pentru a se feri din calea soldaţilor duşmani care-i pândeau în lungul şoselelor. Evident, în anul 1919 astfel de cuvinte nu-i puteau impresiona pe ţăranii din Oxfordshire, deoarece foarte mulţi dintre ei trecuseră înarmaţi în lungul drumurilor din ţări străine. Se uitau la preot ca la o ciudăţenie, dar în calitate de rurali cumsecade, îşi ziceau că oamenii nu se aseamănă unul cu altul – exact cum nu se aseamănă fermele şi copacii – de aceea tot ce era în realitate ciudat, nu li se părea totuşi atât de ciudat.

În câteva rânduri vorbi oamenilor, adunaţi în mijlocul satului, dar aceştia începură să-şi vadă de drum, imediat ce-l auziră că le spune să iasă în ţărână şi să treacă în lungul potecilor de altădată, de unde să zmulgă toate barierele ridicate în ultimele secole. Într-un sat însă opreliştea unei astfel de poteci, de dată mai recentă şi odioasă pentru cei interesaţi, apelul lui îşi făcu efectul. Cu această ocazie Blampied se dovedi naiv de belicos şi era încântat văzându-se în fruntea unui grup de vreo cincizeci de inşi, în majoritate flăcăi, cu care apucă în lungul câmpului, până la o tăietură ce se vedea într-un gard de mărăcini, acum închisă cu sârmă ghimpată. Smith, care era cu ei, îşi zise că va fi mult mai folositor, dacă va încerca să împiedice copiii să calce griul în picioare şi să-şi sfâşie hainele în mărăcini. Toată afacerea asta i se părea nebunească, dar în acelaşi timp şi romantică. Expediţia se termină într-un fel cu totul neaşteptat proprietarul, care era un general cu numele

Richard Hawkesley Wych Furlough, apăru la faţa locului, însoţit de un grup de servitori şi de paznici. Încăierarea părea inevitabilă, dar se limită la un violent schimb de cuvinte între general şi Blampied, iar la urmă taberele adverse se retraseră de pe teren, iar generalul strigă:

— Ce te interesează pe dumneata astfel de chestiuni? După cât ştiu eu, dumneata nu eşti din partea locului.

— Cuvintele acestea, protestă Blampied după aceea, mi le spune un general care a fost guvernatorul unui grup de insule dintre care putea vizita cel mult o mică parte, dar şi pe acestea numai o dată pe an. Ce ar fi răspuns el oare, dacă unul dintre locuitorii acestor insule i-ar fi spus aşa de la obraz: „Ce te interesează pe dumneata insulele acestea, căci din câte ştim noi, dumneata nu locuieşti în niciuna dintre ele".

„Eu am fost misionar într-o insulă, până în ziua când am intrat în conflict cu autorităţile, adăugă el mulţumit Trebuie să ştii că sunt mereu în conflict cu autorităţile".

Cu timpul, Smith şi Polly reuşiră să-şi facă o imagine limpede despre viaţa pe care o dusese Blampied până acum. Descendent al unei familii bogate, de care se despărţise tot atât de definitiv, cum se despărţise şi ea de el, îmbrăţişase tagma preoţească, la început pentru motivul că aceasta reprezenta o carieră sigură pentru fiii cu porniri excentrice ai familiilor bogate. Mai târziu pornirile lui excentrice deveniră mai accentuate, când în calitate de misionar în arhipelagul mărilor din miazăzi, superiorii săi constataseră despre el că este un eretic, nu numai în convingerile sale ci şi în rapoartele adresate superiorilor săi eclesiastici. Pe vremea aceea edita o revistă religioasă, dar numărul redus al cititorilor acesteia l-a determinat să-i suspende apariţia. Imediat după aceea a început să facă politică şi s-a raliat la gruparea Fabian, dar prăpastia de gândire dintre el şi oamenii aceştia devenea din zi în zi tot mai adâncă.

— Adevărul este, spunea el lui Smith, că eu nu m-am putut împăca niciodată cu rezoluţiile sforăitoare ale acestei grupări. Dacă aş avea un fel de Dumnezeu, aş zice: să se facă lumină. Dar de vreme ce nu sunt Dumnezeu, prefer să-l slujesc în întuneric, decât să-l slujesc la lumina artificială a adunărilor de propagandă.

Se obişnuiseră ca în fiecare seară să stea toţi trei de vorbă, mai ales pe la sfârşitul verii, când în toate casele din Londra se aprinseră focurile. Pentru cei de la mansardă epoca aceasta fu o tranziţie incomodă, totuşi plăcută: ceaţa apelor fluviului, îmbibată cu fum, grămezile de frunze veştede din grădini şi parcuri, aerul umed care era un fel de replică pentru focul ce ardea în vetre, exact ca şi focul din vetre, care era o replică pentru frigul de afară. Londra, cum spunea preotul Blampied, este oraşul cu atmosfera cea mai tomnatică din lume: clădirile de cărămidă roşie se armonizau cu frunza ruginie a copacilor şi cu apusurile de soare, din luna octombrie, iar totalităţile cenuşii ale lunii noiembrie cu luciul pietrelor de calcar pe Portland, ale pavajului. Oraşul era învăluit într-un fel de vrajă şi locuitori lui aşteptau apropierea iernii, cu singurătatea, cu nopţile lungi şi calme care-l învăluiau ca într-o glugă de întuneric. Un fel de „încălzire centrală” a spiritului, caldă, uneori melancolică, dar niciodată deprimantă, o atmosferă din Dickens, fără să degenereze în Proust.

În timpul acestor zile fericite Smith începu să scrie. Scria ca orice scriitor adevărat, pentru că avea ceva de spus, nu din ambiţia de a deveni scriitor. Scrise o mulţime de articole şi schiţe care-i pricinuiau o plăcere nebănuită, deoarece reprezentau mijlocul de a exprima ceva din ceea ce era în sufletul său. Totuşi nu era niciodată pe deplin mulţumit de ce scria şi nu se supăra văzând că redacţiile revistelor refuză să-i publice articolele. Încă nu-şi putea da seama că părerile lui nu interesa pe nimeni, deoarece era cu desăvârşire

necunoscut de cititori. Dar din întâmplare scrise şi o nuvelă a cărei acţiune captivantă îşi făcu efectul, aşa că fu acceptată şi, ceea ce era mult mai important pentru situaţia lui de acuma, i se plăti şi un onorariu.

Lucra în fiecare dimineaţă, iar după amiaza ieşea împreună cu Polly la plimbare şi luau primul autobuz ce le ieşea în cale. Uneori rătăceau împreună ceasuri de-a rândul prin oraş; scotoceau prin magazinele mărunte, luminate cu gaz aerian, în căutarea unei cărţi sau a unei mobile vechi şi se întorceau acasă pe înserate, trecând în lungul străzilor din City. Cartierul acesta le plăcea, mâi ales în timpul amurgului, când ceainăriile erau pline de clienţi – un ciudat amestec de democraţie cu plutocraţie – speculanţi de bursă cu jobene pe cap, îşi consumau ceaiul de doi penny la aceeaşi masă cu funcţionarii care câştigau două lire pe săptămână şi discutau împreună despre telegrafia fără fir, despre automobilism şi despre grădiniţele lor de le periferia oraşului. După ce ieşeau din nou în stradă, Polly îşi lua soţul de braţ şi se lăsau duşi de mulţimea care începând din Old Broad Street devenea un fel de şuvoi ce se scurgea spre răsărit, trecea strada Liverpool, ca apoi să se reverse pe mai multe guri, ca apele unui fluviu, în gara centrală a subteranului.

Lui Smith îi plăceau oamenii aceştia, mereu preocupaţi dar totuşi amabili, expansivi dar totuşi disciplinaţi. Îi vedea cum se grăbesc să între în cutiile cu roţi care-i vor duce spre casele lor din misterioasele cartiere de la periferii – misterioase, deoarece nu se cunoşteau între ele şi când te urcai într-un autobuz care circula între Putney şi Homerton, presimţeai că oamenii aceştia din Homerton n-au văzut niciodată cartierul Putney, şi cei din Putney n-au văzut nici ei cartierul Homerton, care li se părea tot atât de străin, poate chiar mai străin decât New Yorkul de Paris. Migraţiunea aceasta de fiecare seară şi fiecare dimineaţă a locuitorilor Londrei părea fantastică şi era mult. Mai

numeroasă decât hoardele lui Tamerlan. Mai târziu, când va începe descentralizarea urbană, generaţiile din cartierele cu grădini ale metropolei nu vor mai fi în stare să-şi imagineze cât de impunătoare a fost odinioară această migraţiune de fiecare zi. Totuşi nimic nu putea fi mai romantic, decât un drum prin tunelurile din Bishopsgate sau decât înfăţişarea amabil de indiferentă a călătorilor care urmăresc cum ies trenurile unul după altul din gara Waterloo.

Despre astfel de subiecte scrie Smith, prezentându-le aşa cum le vedea în realitate, într-un fel naiv, ca şi când până acum nimeni nu ar fi avut ocazia să le vadă, sau cum ar începe să deseneze un copil obsedat de o imagine pe care este convins că o va putea reda aşa cum i s-a întipărit în minte. La posibilitatea de a scrie în felul acesta, cum spunea şi preotul Blampied, contribuia faptul că uitase atât de multe amănunte în legătură cu el însuşi; încât ceea ce vedea în jurul său, percepea mai mult din punct de vedere vizual, fără să încerce o comparaţie cu imaginile păstrate de memorie. Scria şi despre populaţia rurală, aşa cum o văzuse, despre ţăranii cu obrazul aprins, aplecat asupra halbelor de bere, despre perechile de oameni în vârstă care se aşezau seara pe o laviţă din faţa porţii şi a căror intimitate mută reprezintă cel mai preţios bun de pe pământ; despre câte un negustor ambulant care deschidea sfios poarta de la intrare şi se îndrepta în lungul aleii spre căsuţa din fundul curţii; despre lucrătorii care dorm în popasul de amiază la umbra copacilor; despre potecile şerpuite printre dealuri – imagine după imagine – exact ca un copil când începe să, răsfoiască o carte cu chipuri. Dar dincolo de mirarea şi enigma reprezentate de aceste imagini, mai era ceva care prinsese formă, datorită convorbirilor sale cu Blampied: viziunea unei Anglii noi care-şi avea rădăcinile înfipte adânc în trecut şi a cărei forţă era extrasă dintr-o istorie milenară, nu din evenimentele ultimului secol.

— Urmăreşte această viziune până la capăt, îi spuse Blampied într-un rând. Urmăreşte-o, indiferent de locul unde se va opri şi descri-o! Aş putea eventual să-ţi spun, continuă să *predici,* dacă acest cuvânt n-ar fi fost banalizat de atâţia dintre confraţii mei.

— Cred că n-aş fi în stare să predic. Din ziua gafei pe care am făcut-o la teatru, am renunţat definitiv să mai apar în faţa publicului.

— Pentru a predica, nu trebuie să dispui numaidecât de un amvon sau de o tribună. Nu e nevoie decât de credinţă, ori credinţa o ai.

— Este aceeaşi credinţă ca şi a dumitale?

— Dumneata ai viziunea dumitale despre Anglia, eu am o viziune despre univers şi viziunea dumitale se încadrează în viziunea mea.

Făcu o pauză, apoi adaugă:

— Probabil cuvintele acestea ţi se vor părea pretenţioase. S-ar putea să ai dreptate. Dar omul n-are niciun motiv să se ruşineze de o astfel de vanitate. În fond, noi nu suntem altceva decât cercetaşi ai Domnului care vrem să recâştigăm teritoriile pierdute din ziua când am început să pierdem credinţa.

Îşi duse mâna la gulerul preoţesc pe care-l avea la gât:

— Să nu-ţi închipui că toate acestea ţi le spun din pricina hainei mele. Religia nu este singurul bun care se pierde, datorită lipsei de credinţă, să luăm alt subiect, care nu este în legătură cu profesia mea, ca astfel să mă poţi înţelege mai uşor – să luăm Liga Naţiunilor. Această instituţie e în agonie şi suferă de una din bolile mortale ale epocii noastre: aprobarea generală, dar lipsită de convingere. Va sucomba datorită faptului că a fost înfiinţată pentru a începe o cruciadă şi s-a mulţumit cu o propagandă prin presă; pentru că am strivit-o sub greutatea moţiunilor noastre de încredere şi a indiferenţei faţă de inerţia ei. Ideea ligii ar fi

putut să izbucnească întocmai ca o flacără vie din sufletul unui sfânt, dar va sucomba, fiind avortonul unor paragrafe. S-a vorbit atât de mult despre ea şi a fost atât de mult adulată şi aprobată pentru inerţia ei, incit a început să ne fie lehamite; în loc de asta, ar fi fost mult mai bine să se propage convingerea că această ligă este un organism viu la care publicul să se gândească cu respect şi entuziasm. Uneori mi-am zis că ar trebui să-i dedicăm un anumit cult, cum ar fi de pildă un gest ritual, identic semnului crucii pe care-l fac creştinii, sau ca obiceiul necredincioşilor, care după ce au aprins a doua ţigară cu acelaşi chibrit, suflă în flacără şi o sting.

Cuvintele acestea îi aduseseră aminte de luleaua pe care o scoase din buzunarul sutanei şi după ce şi-o umplu tacticos, continuă:

— Datorită conversaţiei noastre de acum, aş vrea să-ţi spun că mi-aţi face plăcere, dacă aţi primi să rămâneţi şi de aici înainte amândoi în casa mea, dacă sunteţi mulţumiţi.

— Suntem foarte mulţumiţi, dar va trebui să-mi găsesc o posibilitate de existenţă.

— Viaţa prin ea însăşi este mult mai importantă decât posibilitatea de existenţă. Sunt foarte mulţi oameni care şi-au creat o posibilitate de existenţă, dar cu asta nu înseamnă că şi-au asumat felul de viaţă ci şi-au grăbit singuri moartea spirituală. Nu te lua după ei.

Aceştia sunt groparii civilizaţiei noastre, oameni mediocri care vor să se ştie în siguranţă, oameni care trăiesc din compromisuri, cei care adună parale şi profită de orice împrejurare. Politica, finanţele şi biserica sunt pline de astfel de indivizi. Sunt oameni simpatizaţi şi populari, unii dintre ei lucrează din greu, alţii trândăvesc şi se lasă duşi de curentul vieţii, dar cu toţii sunt oameni de societate, în toată istoria lumii nu vei putea întâlni gropari atât de fermecători; partea cea mai importantă a farmecului lor este faptul că ei nu

bănuiesc ce fel de oameni sunt, exact cum nu bănuiesc nici ce fel de oameni suntem noi. Ne consideră drept zăpăciţi, egoişti, excentrici sau maniaci pe care nu-l poate îmblânzi nici banul nici onorurile. Dar va veni şi vremea când noi cei primejdioşi vom fi asasinaţi sau vom fi încoronaţi ca regii – va veni foarte curând şi vremea când nu va fi de ajuns să-ţi iubeşti patria şi să ţii la ea, cum ar ţine un om de afaceri la somnul lui de după-amiază. Probabil atunci vom fi obligaţi să ne iubim patria în felul în care irlandezul iubeşte Irlanda, dedicându-i un cult sălbatic şi sângeros, îmbibat de ură feroce faţă de cei care-şi iubesc ţara mai puţin decât pe ei înşuşi.

Cu ocazia următoarei convorbiri avute împreună, preotul începu să-i vorbească lui Smith despre un prieten al său din Liverpool, care avea un mic ziar de provincie şi se bucura de mare popularitate în cercul cititorilor săi. Probabil trimisese prietenului său, fără ca Smith să fi ştiut dinainte, câteva dintre lucrările lui literare, aşa că acesta ar fi dorit acum, nu numai să-i cunoască toate lucrările ci şi pe autorul lui.

— Te sfătuiesc să-i faci o vizită, deoarece – indiferent de ceea ce urmăreşte, dacă se va întâmpla să-şi fi făcut vreun plan în legătură cu dumneavoastră – eu sunt convins că omul acesta îţi va place.

— Face el parte din oamenii primejdioşi?

Blampied dădu din cap şi zâmbi.

Smith luă hotărârea să-l viziteze cât mai curând posibil, aşa că rămase stabilit ca imediat după serbările Crăciunului să plece la liverpool. Zilele următoare şi le petrecu împreună cu Polly şi cu Blampied – pe care-l invitaseră în locuinţa lor de la mansardă – în mijlocul unei fericiri desăvârşite. Prezenţa preotului în această zi de sărbătoare dădea casei lor o înfăţişare solemnă. Toată casa era împodobită şi Blampied se bucura exact ca un copil. În aceeaşi seară preotul le dăduse un spectacol de prestidigitaţie care

dovedea o îndemânare neobişnuită, iar Polly le debita câteva dintre neîntrecutele ei scene comice, între care şi una în care imita o distinsă doamnă din epoca victoriană care încearcă să-l convingă pe tot atât de distinsul ei soţ, că aştepta să-i nască un moştenitor. Pe la miezul-nopţii, după ce preotul ridică ultimul pahar în sănătatea lor, ca apoi să coboare în locuinţa sa, se aşezară amândoi în apropierea căminului şi începură să vorbească despre evenimentele din timpul acestei zile solemne. Apoi, cu totul pe neaşteptate, Smith se întoarse spre soţia sa şi-i spus că scena cu doamna din epoca victoriană i se pare cu totul nouă, căci nu-şi aduce aminte s-o fi văzut jucată, deşi este convins că ar fi avut mare succes.

— Când eram cu trupa, scena aceasta nu era încă scrisă, răspunse Polly. După cum ştii, eu îmi scriu singură scenele acelea comice şi pe cea de astăzi am scris-o ieri seară, în timp ce tu erai la preotul Blampied. Mă gândeam de mult la ea – vreau să spun la subiectul scenei – deoarece eu mă găsesc acum în aceeaşi situaţie, cu singura deosebire că nu sunt o femeie distinsă.

Fără să zică nimic, întinse braţele după ea şi o cuprinse, simţindu-şi sufletul tresărind de o fericire fără hotar. Ceasul pe care-l petreceau acum împreună era un fel de extaz.

Ca şi cum ştirile de până acum n-ar fi fost destul de favorabile, dimineaţa următoare preotul Blampied le mai aduse una tot atât de bună: în timpul ultimelor săptămâni nu mai aflaseră nimic despre „cazul de la Fulverton", dar deşi faptul acesta îi mulţumea în oarecare măsură, totuşi deschideau ziarele cu un fel de sfială. În dimineaţa acestei zile însă Blampied răsfoise ziarele vechi din camera sa şi din întâmplare dăduse peste o informaţie care-l interesa:

— Se pare că Thomas Atwill a părăsit spitalul de mai bine de o lună. Asta firește nu înseamnă că ancheta judiciară s-a terminat şi că dosarul a fost clasat, dar cred că ştirea va face să vă cadă o piatră de pe inimă..

De fapt se simţiră mai uşuraţi, aşa că hotărâră să sărbătorească evenimentul cu ceva ce plănuiseră mai demult, anume să-şi petreacă seara în oraş. Îl invitaseră şi pe Blampied, dar el se scuză, spunându-le că are de lucru. Înainte de a se despărţi, strânse mâna lui Smith şi-i ură drum bun, căci în aceeaşi noapte el trebuia să plece la Liverpool. Deşi era hotărât să nu întârzie mai mult de câteva zile despărţirea lor da serii o savoare specială. Se duseră de-a dreptul la *Empier Theatre* din Holborri, ca să vadă piesa Little Tich şi luară masa la un restaurant italian din Soho. Când ieşiră din restaurant, constatară că mai.au două ceasuri până la plecarea ultimului tren. O trăsură se apropie încet în lungul străzii Coverty, dar deşi în această noapte friguroasă de decembrie o plimbare cu trăsura părea ne-lalocul-ei, Smith făcu semn vizitiului să oprească. Vântul bătea uşor, dar vitrinele magazinelor erau luminate – ca în noaptea de Crăciun – în timp ce treceau cutreierând străzile Regent Street, Hanover Square, de aici prin faţa clădirii Selfridge Stores, ca să ajungă în Baker Street, unde spectrele Londrei de altădată păreau că le fac semne şi le urează noroc în drumul ce-l vor face de aici înainte. Dar tocmai pentru că aveau şi ei încredere în viitorul ce-l aştepta şi acum erau într-un fel de extaz, porunciră birjarului să-i plimbe împrejurul grilajului din Regent Park, iar în timpul acesta vorbeau şi râdeau, fluierând papagalilor de fiecare dată când treceau pe lângă cuştile lor din grădina zoologică.

Ceva mai târziu, când ajunseră pe peronul gării şi începură să se plimbe prin faţa trenului care aştepta gata de plecare, Polly îi spuse că i-ar fi făcut plăcere să-l însoţească, dar din puţinul pe care-l câştiga acum cu scrisul, ei nu-şi pot permite un astfel de lux.

— Totuşi mi-ar face plăcere să plec cu tine. E de ajuns să-mi spui un singur cuvânt, ca să mă reped într-un suflet la ghişeu şi. Să iau un bilet. Dar te rog, Smithy, să nu pronunţi

acest cuvânt, deoarece ar fi imprudenţă şi nici nu m-am gândit în mod serios – la ceea ce ţi-ara spus. Să ştii că mă simt atât de mult legată de tine, încât în absenţa ta mă voi simţi numai o parte din ceea ce ar trebui să fiu în realitate. Nu aparţinem aceleiaşi lumi, cum spune Bampied despre prietenii săi…

— Ştiu, draga mea, viaţa noastră este atât de completă că suntem atât de strâns legaţi unul de altul! Tocmai de aceea Blampied ar dori să rămânem în casa lui.

— Aş rămâne bucuroasă. Casa aceea veche şi urâtă a început să-mi fie simpatică.

— Tot aşa şi mie. Să-ţi mai spun ceva: acum nici nu încerc să-mi mai aduc aminte de ce a fost înainte de asta şi aş prefera ca trecutul să rămână uitat… Nu cred c-ar mai putea să aibă importanţă, deoarece viaţa mea a început cu tine şi viitorul ni-l vom făuri împreună. Nimic afară de acesta, dragă Polly, nu poate să mai existe.

— 0, ce vorbe frumoase mi-ai spus acum! De altfel şi el este de părere că ar fi mai bine să nu-ţi mai aduci aminte de ce a fost.

— Cine? Blampied?

— Da. El ţine foarte mult la tine.

— Aş fi foarte mândru dacă ar fi adevărat deoarece şi eu ţin la el, răspunse Smith şi o sărută râzând. Dar de ce să petrecem ultimele clipe vorbind despre un străin?

— Bine, dar el nu este străin. Ne aparţine nouă şi fericirii noastre. Tu nu eşti de aceeaşi părere?

— Ba da, Polly, şi să mai ştii că te iubesc.

— Tot aşa te iubesc şi eu pe tine. Pentru totdeauna.

— S-a dat semnul de plecare. La revedere Polly!

— La revedere, bătrâne!

— De săptămâni întregi astăzi îmi spui pentru prima dată „bătrâne”.

— Da, am renunţat să-ţi mai spun în felul acesta. De când

nu mai sunt membră a trupei ambulante, nu se cade să mai vorbesc în felul acesta. Eu pot juca orice rol, chiar rolul de soţie a unui scriitor care pleacă în misiune secretă, pentru a se întâlni cu editorul său la Liverpool. (Trenul se puse în mişcare). Să te întorci curând, iubitule!

— Mă voi întoarce. La revedere.

La Liverpool sos dimineaţa următoare. Începuse să plouă. Când vru să treacă drumul alunecă pe asfaltul aşternut cu polei şi căzu.

PARTEA A CINCEA

Partea cea mai mare din întâmplările acestea Rainier mi le-a povestit în noaptea când ne-am întors de la Melbury; amănunte de mai puţină importanţă le-am aflat de la alţii mult mai târziu şi le-am intercalat în această povestire. Ne-am dus de-a dreptul la Club, deoarece doamna Rainier era la Stourton. După ce-i salută în treacăt pe cei câţiva membri care se găseau în hol, porunci să-i se aducă o sticlă de whisky în apartamentul pe care-l ocupa de obicei, când casa din Kenmore era închisă.

În timpul drumului vorbele lui fuseseră repezite, ca şi când 1 nu le-ar fi putut prididi, dar în mijlocul acestei atmosfere calme, părea că primeşte cu mai multă seninătate stolurile amintirilor ce înviau din trecut. Convins că se simte istovit, l-am rugat să se odihnească puţin înainte de a continua cu ce are să-mi spună, dar el a refuzat categoric şi mi-a spus:

— Va fi mult mai bine să-ţi spun imediat ce ar mai fi de spus, deoarece s-ar putea ca mai târziu să uit tot ce mi-a trecut acum prin minte. Dacă se va întâmpla să uit, atunci va trebui să-mi aduci aminte – înţelegi? *Va trebui!*

I-am făgăduit că aşa voi face şi a continuat:

— Nu-mi vine să cred că voi uita, deoarece în clipa aceasta

văd limpede tot ce s-a întâmplat şi cred că amintirile nu se vor şterge din nou. Dacă aş încerca, probabil nu mi-ar veni greu să regăsesc clădirea aceea veche de la numărul 73 din Vale Street, în care locuia odinioară preotul Blampied, sau poate a fost numărul 75... Amănuntul acesta totuşi l-am uitat; dar la urma urmelor nu se poate să cer memoriei mele să reziste timpului. Sau poate dumneata eşti de altă părere? Probabil tot timpul memoria mea a stat la frigorifer, aşa că amintirile s-au păstrat proaspete şi intacte.

Am început amândoi să râdem, mulţumiţi c-am găsit un pretext de veselie, dar i-am răspuns că în acest domeniu eu nu am experienţă de ajuns, pentru a mă putea pronunţa. Prin urmare Rainier a încercat să fie ceva mai lămurit:

— Ceva mă face să cred că tot ce ţi-am spus acum, s-ar fi întâmplat abia ieri, şi nu acum douăzeci de ani. De pildă casa lui Blampied avea patru ferestre oribile, de fiecare parte a intrării câte două, iar deasupra alte două, la etajul nelocuit; mansarda nu avea ferestre în felul celor de la etaje; mai era şi un subsol lugubru, în care locuia administratoarea casei; n-ar fi trebuit să locuiască în aceste încăperi, dar şi le-a ales tocmai pe acestea. Era o femeie ciudată şi numai Dumnezeu ştie unde a găsit-o Bampied şi cită vreme a trăit în casa lui. A plâns când a murit şi a avut grijă de pisica ei, care era şi ea ciudată; un animal enorm, cu părul tigrat, care-şi petrecea partea cea mai mare în viaţă dormind. Probabil din pricină că era atât de mare, pisica a câştigat un premiu la concursul de pisici organizat dincolo de Thamisa. Apoi adăugă zâmbind: Fără îndoială, acum îţi închipui că toate acestea le-am inventat, şi că pentru pisici nu există niciun fel de concurs cu premii. Totuşi trebuie să ştii că acest concurs a fost organizat de către un ziar, pentru pisicile de dincoace şi de dincolo de Thamisa; aşa dă s-a întâmplat ca pisica administratoarei să câştige concursul.

Sigur că n-ai inventat nimic, mi-am zis eu, dar în faţa

acestor amintiri care învie din trecut, te bucuri ca un copil care a ieşit pentru prima dată pe ţărmul mării şi începe să se joace cu firicelele de nisip. Vedeam destul de limpede ce bucurie şi mulţumire neaşteptată era pentru el, să-şi grupeze amintirile şi să le completeze cu toate amănuntele pe care le descoperea, dar fără să se sinchisească de calificativele „îngrozitor" sau „nesuferit" pe care i le atribuia.

Continuă să-mi înşire în felul acesta amintirile luate din trecut, încercând ca din fragmente să completeze cum va putea mai bine evenimentele şi oamenii pe care i-a întâlnit înainte de asta, dar în timpul acesta parcă încerca anume să eludeze principala chestiune care mă interesa pe mine. La urmă am constatat că ne-am petrecut din nou toată noaptea stând de vorbă: la ferestre tremura lumina palidă a zorilor. Am stins lampa din dormitorul său şi am ridicat perdelele; pe stradă primele vagoane de tramvai începuseră să circule în lungul cheiului. Am stat amândoi câteva clipe şi ne-am uitat pe fereastră, apoi l-am simţit că mă apucă de braţ:

— Restul va trebui să-l amânăm. Ştiu la ce te gândeşti, dar tot la asta mă gândesc şi eu. Problema ce ne preocupă este vastă şi înainte de orice va trebui să grupez toate amănuntele. Îţi mulţumesc că m-ai ascultat cu răbdare până la sfârşit. Ce program avem pentru ziua de luni?

Eram atât de preocupat de propriile mele gânduri, încât nu i-am putut răspunde imediat la întrebare, deşi cunoşteam programul cu toate întâlnirile fixate şi şedinţele la care trebuia să ia parte. L-am văzut că începe să rida.

Cred că nu e cazul să-ţi pierzi memoria, acum după ce mi-am regăsit-o pe-a mea, ce zici?

Fină să pronunţe aceste cuvinte, eu reuşisem să mă reculeg:

— La orele zece-jumătate va trebui să fiţi la Cannon Street Hotel, pentru a participa la adunarea generală a Societăţii *Anglo-American Concrete Ltd.,* i-am răspuns eu.

— O concluzie cum nu se poate mai potrivita pentru conversaţia noastră de astăzi, declară el râzând.

— Credeţi că mâine veţi avea nevoie de mine?

— Nu cred că voi avea, deoarece am de gând să dorm toată ziua. Cel puţin aşa sper. Noapte bună.

Dacă povestea aceasta pare greoaie, singurul pretext pe care l-aş putea invoca este că spiritul omenesc este o entitate greu de explorat şi oscilează între diverse lumi care numai cu mare greutate se armonizează între ele. De fapt armonizarea aceasta mi s-a părut partea cea mai dificilă, când după treizeci şi şase de ore am avut ocazia să văd razele soarelui tremurând pe feţele acţionarilor Societăţii Anglo-Americane de Ciment, întruniţi în adunare generală în sala de la Cannon Street Hotel. Din raportul citit cu această ocazie în faţa acţionarilor, extrag cuvântarea ţinută de Rainier:

„Sunt foarte mulţumit să vă pot informa că cifra noastră de afaceri – deşi la începutul anului se anunţase modestă – a crescut simţitor, şi nădejdile de îmbunătăţire continuă să se menţină.

Pregătirile de înarmare ale guvernului în timpul crizei din septembrie anul trecut, au provocat în toate părţile o mai mare cerere de ciment, ceea ce la preţurile de astăzi ale pieţei, a contribuit la realizarea unui important beneficiu. Anul trecut am înfiinţat o nouă fabrică la Nottingham şi sper că aceasta va mări în măsura corespunzătoare capacitatea noastră de producţie. Conducătorii Societăţii sunt preocupaţi în mod permanent de problema reducerii costului de fabricaţie, care poate fi realizat parte cu ajutorul îmbunătăţirilor tehnice, parte datorită absorbirii întreprinderilor concurente. Ţinând seama de acest fapt, îmi permit să propun Adunării ca anul acesta, în afară de dividendul obişnuit de 10 asupra capitalului, să facem o emisiune de noi acţiuni în valoare de 42 de shillingi şase

pence bucata, şi în proporţie de o acţiune nouă la cinci acţiuni vechi (grupul acţionarilor prezenţi aplaudară îndelung)".

În drumul până la hotel, n-am avut ocazia să continuăm conversaţia din ajun, deoarece secretarul Societăţii era cu noi în maşină. După închiderea adunării generale, în sala restaurantului s-a dat un banchet care nu s-a terminat decât la orele trei după-amiază. În timp ce eu m-am dus la garderobă ca să iau pălăriile, am avut ocazia să aud câteva frânturi de conversaţie privitoare la felul în care Rainier condusese dezbaterile acestei şedinţe: „A fost mai în. Formă ca niciodată şi arată mult mai bine ca până acum. Pentru Societatea noastră anul trecut a fost un succes triumfal. Îţi mai aduci amintire de vremea când acţiunile cotau cinci shillingi? Cei care au cumpărat atunci, cu siguranţă câştigă astăzi sume importante. Probabil Rainier a cumpărat, şi la urma urmelor de ce să nu cumpere? El a avut încredere… încredere în sine, în întreprinderea aceasta şi în destinele ţării. Toţi avem nevoie de această încredere şi credinţă în puterile noastre… Păcat că n-avem mai mulţi care să fie de categoria lui".

Ceva mai târziu când m-am urcat cu Rainier în automobil, i-am repetat cuvintele acestea, convins că-i vor place, dar el a clătinat din cap şi mi-a răspuns abătut:

— Să nu vorbim despre credinţă. De ani întregi nu mai am nici încredere nici credinţă. Cuvintele acestea mi le-a spus artistul acela cu care se logodise Kitty, într-un rând când băuse mai mult decât ar fi trebuit, şi a avut dreptate. Credinţa este un sentiment mult mai adânc, mult mai tenace şi mai serios, un sentiment pe care nimic nu-l poate schimba. Ce legătură ar putea avea această convingere cu impresiile ce se resimt în timpul şedinţei unui Consiliu de Administraţie sau atunci când sunt la birou. Înţelegi acum… acesta este motivul pentru care mă frământ necontenit…

Doamne, cât sunt de obosit!

— De ce nu te întorci acasă să te odihneşti?

S-a întors spre mine şi m-a privit în bătaie de joc.

— Crezi că e atât de simplu? Să te întorci acasă şi să te odihneşti. Ca un copil… sau ca un moşneag, nenorocirea este că eu nu sunt nici copil nici moşneag, sau poate sunt şi una şi alta. Apoi m-a bătut pe umăr şi a adăugat cu glasul împăciuitor: Te rog să nu ţii socoteală de indispoziţia mea.

— Nu cred că dumneata ai fi acum indispus, i-am răspuns eu.

Dam văzut că zâmbeşte.

— Ascultă, în clipa asta mi-a trecut prin minte o împerechere ciudată de gânduri: probabil a fost o simplă întâmplare, dar pe doi dintre cei mai buni prieteni ai mei, pe preotul Blampied şi pe dumneata, v-am cunoscut în tren.

— Este foarte măgulitor pentru mine, să constat că mă plasaţi alături de el.

— De ce nu? Blampied stătea cu mine de vorbă… dumneata asculţi ceea ce-ţi povestesc eu, chiar dacă ar fi să-ţi vorbesc ore întregi. Tocmai din cauza asta cred c-ar trebui să-ţi cer Iertare.

Vă rog, domnule Rainier, dimpotrivă, dacă doriţi să vă limpeziţi amintirile…

— Cred că de aici înainte nu voi mai avea prea multe de spus, doar cel mult dacă se va întâmpla să urmăreşti dumneata elucidarea vreunui amănunt.

Erau o mulţime de întrebări pe care aş fi vrut să i le adresez, dar deocamdată nu mă interesa decât una singură.

— Îmi spuneau că pe vremea aceea ai scris mai multe articole şi că unele dintre ele au fost publicate…

— Da.

— În ce ziare au apărut?

— *Northern Evening Post* a publicat două sau trei, care erau cele mai proaste. Cu restul articolelor mele nu ştiu ce s-

a întâmplat. Probabil mi-au căzut din buzunar în canalul străzii, în ziua aceea când am fost lovit de maşină la Liverpool.

— Le aveai la dumneata?

— Sigur că le aveam, de vreme ce plecasem de acasă ca să mă întâlnesc cu directorul unui ziar.

— Ce păcat că n-aţi păstrat nicio copie.

— De, pe vremea aceea nu mă interesau copiile. De altfel eu nu m-am comportat ca un scriitor în adevăratul înţeles al cuvântului. Întrebuinţam maşina de scris a lui Blampied, pentru simplu motiv că s-a întâmplat să aibă o maşină, dar nu făceam nici fişiere şi nici repertorii, şi încăperea de la mansardă în care lucram nu fusese botezată „birou"; tot aşa, nu-mi petreceam nici nopţile scriind, în majoritatea cazurilor, la orele zece eu eram de obicei în pat şi nu scriam decât atunci când îmi închipuiam că sunt obligat să scriu. Nu m-am gândit niciodată că „inspiraţia" ar putea avea vreo legătură cu ceea ce făceam eu. Scrisul meu nu era altceva decât observarea constantă a vieţii, care era mult mai importantă decât cuvântul tipărit. Iar dacă era vorba ca ceea ce scriu eu, să fie imprimat, atunci preferam să fie imprimat în paginile unui ziar de provincie, decât să rămână pentru totdeauna îmbălsămat în cartoanele de mucava, ale unei cărţi uitate în rafturile unei librării.

— Eu totuşi cred că aceste articole ar fi putut să fie adunate şi publicate într-un volum..

— Această propunere mi-a făcut-o şi Blampied, iar Polly şi cu mine începusem să facem o selecţie a articolelor care ni s-au părut mai bune. Eu însă nu ţineam la ele şi tot aşa nu cred nici că s-ar fi găsit vreun editor care să le aprecieze mai mult decât mine. Îmi aduc aminte de toate acestea,din cauză, că într.o zi Blampied ne-a găsit chirciţi pe duşumele, răscolind într-un maldăr de hârtie. S-a uitat la noi şi ne-a întrebat:

— Ce vreţi să descoperiţi între hârtiile acestea? 0 carte

sau poate viitorul vostru?

— Şi una şi alta, i-a răspuns Polly râzând.

Am trecut cu maşina prin faţa poliţistului care făcea de pază la intrarea în curtea Parlamentului, şi am băgat de seamă că ne-a salutat; pe stradă alergau vânzători de ziare, în mâini cu afişele care purtau titluri referitoare la Führer. Când am coborât din maşină,

Rainier s-a întors spre mine ca să-mi spună:

— Este extraordinar ca să te gândeşti că exact în timpul acela, abia la câteva sute de mile depărtare de noi, mai era cineva – un bărbat de numele căruia nimeni nu auzise încă – un om care plănuia să scrie o carte şi făcea schiţa viitorului nostru.

Am traversat curtea şi am intrat în uriaşul hol gotic. Camera, ca în orice după-amiază de vară, părea calmă şi aproape adormită.

— De aici. N-ai mai scris niciodată astfel de articole? l-am întrebat eu după o scurtă pauză.

— Am fost prea ocupat, Sir Hawk – ca să întrebuinţez şi eu * felul de a se exprima al unguroaicei de zilele trecute – şi probabil în timpul acesta însuşi felul meu de a scrie s-a schimbat. În orice caz am scris o carte cu titlul *Politica Monetară Constructivă, întemeiată pe Sistemul unei convenţii Internaţionale...* dar sper că dumneata n-ai auzit niciodată de această carte.

— Nu numai c-am auzit de ea, dar am şi citit-o, i-am răspuns.

— În cazul acesta sper că n-ai cumpărat-o imediat după apariţie, deoarece mai zilele trecute am trecut prin Farrington Road şi am văzut-o pe tarabele anticarilor, între cărţile care se vând cu patru pence.

Am zâmbit, văzând că apelez din nou la obiceiul său de a face glume, când vrea să scape de o idee care-l obsedează. Am apucat în lungul coridoarelor şi am ieşit pe terasă, unde

am găsit o masă liberă. Ca întotdeauna în largul terasei se simţea o adiere uşoară, cu miros de alge şi miresmele antrepozitelor, o aromă specific londoneză care da o savoare nebănuită ceaiului, feliilor de pâine prăjită, unse cu unt şi numărului proaspăt al ziarului *Evening Standard* Evenimentul zilei era discuţia în jurul Danzigului; Fürerul ţinuse un nou discurs. Câţiva deputaţi trecură prin apropiere şi se opriră în picioare la masa noastră, ca să schimbe câteva cuvinte cu Rainier. Văzând titlul ziarului, unul dintre ei exclamă:

— De ce nu li se cedează coridorul? în felul acesta am putea avea linişte.

— Dragă prietene, protestă al doilea deputat, nu se poate să cedăm şi de data asta. La urma urmelor suntem obligaţi să ne impunerii şi noi voinţa. Ce zici Rainier?

— Trebuie sa asigurăm pacea şi trebuie să ne afirmăm şi noi voinţa… acesta este exact punctul de vedere al guvernului, răspunse Rainier.

Deputaţii plecară fără să ştie exact dacă răspunsul lui Rainier a fost serios sau o simplă ironie. Dar când stau şi mă gândesc bine, îmi dau seama că tocmai această incertitudine a colegilor săi l-a împiedicai să-şi cucerească locul ce i s-ar fi cuvenit în calitate de parlamentar.

Imediat după aceea mi s-a părut aşa de istovit, incit l-am întrebat dacă noaptea trecută şi cea precedentă a reuşit să doarmă sau nu.

— N-am dormit prea mult, doar câteva ceasuri, ieri dimineaţă, după ce dumneata ai plecat. Restul zilei mi l-am petrecut făcând cercetări.

— Făcând cercetări?

— M-am dus în Vale Street, să caut casa aceea veche în care locuia Blampied. Nu mai există; au dărâmat-o ca să facă loc pentru unul dintre blocurile noi. Întreg cartierul acela are astăzi cu totul altă înfăţişare. Evident, nu este nicio

pierdere, decât din punct de vedere sentimental N-am putut descoperi pe nimeni care să-şi mai aducă aminte de preotul Blampied.

— Nu mă miră câtuşi de puţin.

— Cum adică? întrebă Rainier şi se uită cu atenţie la mine. Poate eşti de părere că omul acesta nici n-a existat?

— De existat a existat, dar Blampied a murit de vreme îndelungată.

Când a murit?

— În 1920.

— Sfinte Doamne! Chiar la un an după ce m-am despărţit de el… fără să-mi fi luat rămas bun, cum s-ar fi cuvenit între prieteni.

— Nu la un an şi la o lună după plecarea dumitale: în ianuarie 1920.

— De unde ai aflat a «este amănunte?

— O parte a zilei de ieri mi-am întrebuinţat-o şi eu făcând cercetări. Am răsfoit ziarele vechi şi am citit anunţurile mortuare şi apelurile. Şi am găsit această notiţă.

I-am întins o foaie de hârtie pe care copiasem următoarele rânduri luate din *Daily Gazette,* cu data de 17 ianuarie 1920.

M Ne îndeplinim o tristă datorie, anunţând moartea, la vârsta de şaptezeci şi patru de ani, a Reverenţei Sale Preotului John Sylvester Blampied. Defunctul a fost ani îndelungaţi parohul bisericii St. Clement, din Vale Street, N. Londra. O pneumonie contactată de pe urma unei răceli a pus capăt carierei acestui om al altarului care în nenumărate rânduri a atras atenţia opiniei publice asupra sa, mai ales datorită campaniei sale pentru menţinerea vechilor poteci de răzoare – o cauză al cărui fervent şi uneori chiar violent apărător a fost toată viaţa. A murit la Liverpool. Înmormântarea se face vineri şi cortegiul va porni de la biserica St. Clement."

Rainier ţinu bucata de hârtie în mână vreme îndelungată,

pentru a o putea citi de mai multe ori, apoi mi-o întinse. Obrazul era neobişnuit de palid.

— Liverpool! exclamă el. Ce o fi căutând în oraşul acela?

— În ziar nu scrie nimic altceva.

— Cred că nu e greu de ghicit. Blampied mă căuta pe mine.

— Asta nu se ştie.

— Nu ţi se pare verosimil?

— Ba da. Totuşi dumneata nu l-ai fi putut împiedica să plece la drum. Şi nu puteai nici să faci ceva, ca după accidentul pe care l-ai avut la Liverpool, să nu-ţi aduci aminte cine eşti în realitate.

— Tot aşa nici astăzi nu pot face nimic, pentru a nu mă gândi la deosebirea dintre ceea ce am aflat şi ceea ce am pierdut atunci.

— Pierderea nu poate fi considerată definitiv, de vreme ce ai reuşit s-o refaci.

— Prea târziu! apoi cu totul pe neaşteptate făcu un gest impresionant şi ridică braţele: *Nu cumva este prea târziu? Astăzi* va trebui să fac o interpelare în Cameră, dar nu voi pune această întrebare, deşi este singura care ar merita să fie pusă şi să i se dea chiar astăzi un răspuns. Nu cumva totul este prea târziu? Eu ar fi trebuit să rănim în mansarda aceea din Vale Street. Pe vremea aceea se mai putea face ceva, se puteau realiza fapte, dacă aveai viziunea necesară, dar astăzi nu mai avem nici timp, nici viziune şi din ceea ce este împrejurul nostru se desprinde mirosul putrefacţiei al acestui Prea Târziu. Chiar pe vremea aceea părea că este prea târziu, şi cu toate acestea din norii întunecaţi ce umbriseră universul, se desprinsese pentru ultima dată o rază de lumină, o rază de nădejde cu ajutorul căreia Anglia şi-ar fi putut găsi din nou drumul spre glorie.

— Ca să ne exprimăm într-un fel ceva mai puţin liric, dumneata probabil ai prefera să întorci înapoi pendula care marchează istoria lumii?

— Da, aş prefera s-o întorci înapoi, s-o potrivesc ca să meargă exact şi pe urmă s-o pun în mişcare, deoarece tot timpul cât englezii s-au interesat mai mult de preţurile pieţei mondiale decât de ceea se întâmplă la ei acasă, pendula aceasta a mers greşit.

— Înţeleg, dumneata preconizezi întoarcerea la viaţa rurală.

— Întoarcerea la indiferent ce, numai să putem renunţa la marea greşeală de a considera bărbaţi pe deplin sănătoşi drept o povară naţională, pentru singurul motiv că sunt trecuţi pe listele de şomeri, şi să abandonăm obiceiul de a considera cifrele unui bilanţ bancar, drept bogăţie naţională. Ar trebui să ieşim din sistemul acestei lumi în care oamenii săraci vin la mine şi-mi cer slujbe în întreprinderile Rainier, iar cei bogaţi informaţii de bursă, relative la acţiunile Rainier.

— În orice caz, după cum spuneai şi dumneata, întreprinderile Rainier oferă posibilitatea de existenţă câtorva mii de oameni.

— Toate acestea le ştiu, dar mai ştiu că metoda întrebuinţată de întreprinderile Rainier pentru a ajunge la prosperitate este tocmai contrarul metodei ce ar trebui aplicată pentru a asigura Angliei forţa de care are nevoie.

— Totuşi, presupunând că războiul ar putea să se declare, nu eşti de părere că prosperitatea întreprinderilor Rainier ar putea să fie Angliei de folos? Gândeşte-te numai la oţelăriile înfiinţate de dumneata acum doi ani şi la uzinele pentru fabricare în serie a motoarelor…

— E adevărat, dar adevărul acesta este o sângeroasă ironie, deoarece reprezintă jumătate de adevăr. Forţa se întemeiază numai în proporţie de cincizeci la sută pe tancuri şi motoare… iar cealaltă jumătate se întemeiază pe credinţă şi prevedere.

Un uşier al Parlamentului se apropie de Rainier şi-i spuse

ceva în şoaptă. L-am văzut că-şi scoate ceasornicul din buzunar şi-i răspunse.

— Bine vin imediat.

Apoi s-a întors spre mine.

— A sosit momentul ca să pun colegilor mei întrebarea de care vorbeam adineauri.

Ne-am ridicat în picioare şi după ce-am trecut prin sala de fumat, am ajuns în holul Camerei şi de aici am intrat în incintă: el în sala de şedinţe, eu la galerie, pentru a putea auzi şi vedea ce se întâmplă.

Mi s-a întâmplat exact ca la adunarea generală a Societăţii Anglo-Americane de Ciment: n-am fost în stare să-mi concentrez atenţia, aşa cum s-ar fi cuvenit să facă un secretar conştient de obligaţiile sale. În momentul când s-a ridicat în picioare, am constatat că este palid şi preocupat. În lumina galbenă verzuie a amurgului, împrejurul obrazului lui Rainier părea că tremură un fel de radiaţie, ca şi când ar fi reflectat misterioasa personalitate ce se ascundea în sufletul său. Dar acesta era mai mult efectul luminii artificiale. Sistemul iluminatului din Camera Comunelor împrumutată de multe ori un fel de spiritualitate şi importanţă scenelor care în fond sunt banale. Ce importanţă ar putea avea scenele cu interpelările unor deputaţi setoşi de notorietate, când ei iau cuvântul numai pentru a putea spune mai târziu că „ap adus problema în faţa Camerei", iar în realitate îşi petrec timpul adresând scrisori banale ziarului Times? La această şedinţă în incinta Camerei nu erau decât foarte puţini deputaţi, deoarece nimeni nu se aştepta la o discuţie importantă. Din reportajul parlamentar al ziarelor extrag următoarele rânduri:

„Domnul Charles Rainier (conservator, reprezentant al circumscripţiei Lytamshire-West) interpelează guvernul, dacă este adevărat ca o serie de cataloage trimise de o firmă comercială din circumscripţia şa, ar fi fost confiscate de

către autorităţile vamale ale portului din Balos Blanca şi dacă procedeul acesta al autorităţilor vamale nu este contrar articolului 19 din convenţia comercială încheiată în Amazillo?

Onorabilul Sir George Smith Jordan (conservator, reprezentant al circumscripţiei Houghley) care a răspuns în numele guvernului, declară că a fost informat de Consulul din Balos Blanca şi în raportul trimis, acesta spune că ar fi vorba de o confiscare temporară şi parţială a unor cataloage, din cauza unor greşite interpretări de stil, şi că majoritatea cataloagelor au fost predate destinatarilor. În ceea ce priveşte întrebarea dacă procedeul autorităţilor vamale nu reprezintă încălcarea unui articol din convenţia comercială semnată la Amazillo, nu este în măsură să răspundă, înainte de a primi un raport mai amănunţit.

Domnul Jack Wells, (conservator, reprezentant al circumscripţiei Mawlington) întrebă guvernul M. Sale dacă este de părere ca, datorită acestui penibil incident să elimine oraşul Balos Blanca din lista porturilor pe care în anul 1940 Delegaţia Comercială Britanică ar trebui să le viziteze în timpul călătoriei ce o va face împrejurul lumii.

Onorabilul Sir George Smith Jordan răspunse: Nu, domnul meu?

Puţin după aceea Rainier îşi adună hârtiile de pe pupitru şi ieşi din sală, lăsând Mama Tuturor Parlamentelor să-şi continue dezbaterile, în faţa unui grup foarte redus de deputaţi. Am părăsit şi eu galeria, unde câţiva provinciali şi oameni străini reuşeau numai cu mare greutate să-şi ascundă decepţia pricinuită de banalitatea dezbaterilor. Pe Rainier l-am găsit în hol, stând de vorbă cu un grup de necunoscuţi, dar dincolo de masca omului amabil şi a zâmbetului forţat ce-i tresărea din când în când pe buze, mi-am dat seama de starea în care se găseşte. Când m-a văzut, mi-a făcut semn să-l aştept. Oamenii aceştia sunt alegători,

mi-a spus el după aceea, şi alegătorii trebuie întotdeauna dădăciţi, mai ales când te gândeşti că la ultima alegere ai reuşit să obţii o majoritate de abia douăsprezece voturi.

— Sunt extrem de mulţumit c-am putut fi de faţă când am făcut această interpelare privitoare la cataloagele comerciale şi-şi mai fac şi astăzi impresionanta iluzie, că o interpelare făcută în Cameră are calitatea să pună în mişcare sfori nevăzute şi să acţioneze forţe nebănuite care să săvârşească minuni în lumea întreagă.

Când am trecut prin hol ca să ieşim din nou pe terasă, am văzut numele lui MacAlister trecut pe lista oratorilor. Rainier a zâmbit şi mi-a spus că este mulţumit, deoarece de fiecare dată. Rând vorbeşte MacAlister, poţi pleca liniştit pentru o jumătate de oră, fără să-ţi fie teamă că vei sosi prea târziu pentru a-l mai putea asculta.

— De altfel, astă-seară voi lua masa la Historical Society, aşa că nu cred să mai am nevoie de dumneata.

— Probabil va trebui să ţii un discurs?

— Nu sunt trecut în program, dar probabil mi se va cere să, vorbesc.

— Prin urmare dacă nu-ţi face plăcere, nu vei fi obligat să participi la banchet. Aş putea să invoc ceva, pentru a scuza absenţa dumitale.

— Care este motivul că mă sfătuieşti să refuz invitaţia?

— Mi-am închipuit că te simţi extenuat.

— Nici vorbă de aşa ceva. Astăzi mă simt în stare să fac ceva mai mult decât să ţin un discurs la un banchet. Probabil ai rămâne mirat, dacă ai şti ce am de gând să fac.

Am ieşit afară, în aerul răcoros al serii şi ne-am îndreptat spre Westminster Bridge. În cele din urmă mi se oferi ocazia să-i spun fără niciun înconjur, la ce mă gândisem în timpul zilei.

— Acum, după ce ţi-ai adus aminte de trecutul dumitale, cred că ar fi mai bine să nu te mai frământi şi să te

mulţumeşti cu, atât.

— Să mă mulţumesc? întrebă el şi se întoarse brusc spre mine. Când te aud făcând această afirmaţie, mă întreb oare dumneata eşti în stare să-ţi dai seama ce înseamnă pentru, mine situaţia în – care mă găsesc acum?

— Eu cred că da. Şi situaţia aceasta înseamnă că dacă în viaţa: dumitale a fost până acum ceva anormal, această anormalitate este astăzi pe de-a-ntregul înlăturată.

Ajunseserăm în imediata apropiere a podului şi în calea noastră se repezi lumina orbitoare a liniilor de tramvai. În lumina aceasta am văzut că pe obrazul său se reflectează o durere atât de adâncă, încât m-am grăbit să adaug:

— Da, a fost complet şi definitiv înlăturată, am repetat eu, dar înfăţişarea lui m-a împiedicat să dau acestor cuvinte energia pe care aş fi dorit-o.

— Cred că nu-ţi închipui c-atât ar fi totul? Pentru mine nu poate avea importanţă decât un singur amănunt şi nu mă preocupă o singură problemă.

— Care anume?

— Va trebui să-i regăsesc.

Prin urmare, în clipa aceasta se punea marea problemă care mă preocupase fără întrerupere, deşi mă străduisem din toate puterile să-l fac să nu se gândească la ea, refuzând eu însumi să mă gândesc. Câteva minute ne-am continuat drumul alături, fără să vorbim.

— După atâţia ani, începui eu într-un târziu, cred că posibilitatea de a elucida această problemă este foarte redusă.

— Totuşi va. Trebui să încerc.

— La urma urmelor, ar fi fost datoria lor să încerce să te găsească pe dumneata, dar pesemne Polly n-a făcut nicio încercare.

— Nu ştiu dacă a făcut sau n-a făcut. Dar nici nu mă interesează. Afară de asta, este vorba şi de fiul meu. Când am

plecat de acasă, ea era însărcinată.

— Cu toate că ţi-ai regăsit memoria, cred că ar fi foarte greu să afirmi că acest copil a fost băiat.

— Evident, răspunse el zâmbind, dar. Sper că a fost băiat. Mi-am dorit întotdeauna un băiat. Va trebui să-l regăsesc… atât pe el cât şi pe ea.

— Dar dacă – îţi pun această întrebare numai din punct de vedere principial, nu pentru că aş crede în această eventualitate – să zicem că cercetările dumitale ar ajunge la bun sfârşit… ce se va întâmpla atunci?

— Atunci voi putea fi din nou fericit, îmi răspunse el cu o impresionantă simplitate..

— Se poate, dar abstracţie făcând de propria dumitale fericire… mai gândeşte-te odată la eventualitatea aceasta… nu acum, ci poate mai târziu, când vei fi singur şi te vei putea gândi în toată liniştea.

— În clipa aceasta sunt pe deplin liniştit şi nu cred că ar putea avea vreo importanţă pentru mine, dacă atunci când mă gândesc, sunt singur sau nu. M-am gândit în toate amănuntele la această problemă, adineauri în incinta Camerei, când am făcut interpelarea.

— Da, am constatat numaidecât, după înfăţişarea dumitale. Dar partea esenţială nu este aceasta. Vreau să spun… te-ai gândit la toate complicaţiile pe care le-ar putea provoca o astfel de eventualitate?

— Complicaţii? Cred că nu vrei să afirmi ca voi fi obligat să mă consult cu Truslove?

— Nu m-am gândit încă la complicaţiile juridice, deşi fără îndoială se vor ivi şi acestea. Eu m-am gândit la altceva mult mai grav: articolele senzaţionale din ziare, bârfelile, scandalul. Toate acestea sunt convins că ar însemna sfârşitul carierei, dumitale politice.

— . Cariera mea politică nu mă interesează.

— Nu trebuie să uiţi nici pe. Soţia dumitale. Nu am

intenţia să mă amestec în chestiunile dumitale familiare, dar va trebui să ţii socoteală şi de situaţia ei în societate.

— Tot ceea ce aş vrea să fac sau ce voi face, nu se poate compara cu ceea ce ar fi trebuit să fac de mai demult.

— Întâmplarea aceasta se întinde departe în trecut şi nimic nu se mai poate schimba.

— Ba da, în cazul când ea şi eu… în cazul când ne vom putea regăsi unul pe altul.

— Mi se pare că discuţia noastră de acum se desfăşoară pe alături de problema ce ne preocupă.

— E foarte probabil.

Urmă din nou o pauză chinuitoare. În cele din urmă am întrerupt tăcerea:

— Dumneata nu ştii nici măcar dacă cealaltă femeie trăieşte sau e moartă.

Rainier n-a mai zis nimic.

— Sau poate ai aflat ceva în legătură cu ea? am stăruit eu înc-o dată.

— Nu, n-am aflat nimic şi nu ştiu nimic. Ai dreptate. Dar dacă mai trăieşte, continuă el emoţionat, şi o voi regăsi, nu există nimic în toată lumea aceasta ce să mă poată împiedica, nici scandalul în presă, nici politică, nici… Se opri şi se întoarse repede spre mine, apoi adăugă: Nu vreau să devin melodramatic. Rolul acesta îl voi lăsa în sarcina ziariştilor, care vor face o poveste senzaţională din tragedia mea.

— Probabil nu vor face; probabil vor interveni alte lucruri mai importante, totul depinde de felul în care se vor desfăşura evenimentele internaţionale.

Când am intrat din nou în sala de fumat a Camerei, tabloul luminos arăta că deputatul Macalister continuă să vorbească. La o masă erau câţiva deputaţi care făcură semn lui Rainier să se aşeze lângă ei. Ca şi când s-ar fi simţit mulţumit că nu va mai fi obligat să discute această problemă delicată, mi-a făcut un gest amabil de despărţire şi s-a

apropiat de ei. Atitudinea lui părea desăvârşită, judecând după timbrul glasului şi după mişcări, dar în timpul cât m-am îndreptat spre ieşire, am auzit pe unul dintre ei spunând:

— Ce este cu dumneata, Rainier? Arăţi de parcă acum ai fi ieşit din groapă. Nu cumva politica îţi uzează nervii?

M-am întors în apartamentul meu din Bedford Square şi mi-am petrecut restul serii citind ultimele ştiri publicate de ziare. Dar n-am reuşit să-mi concentrez gândurile asupra crizei din Europa, care începuse să se agraveze. Mă gândeam la Rainier şi la extraordinarul său destin. Am încercat să evoc viaţa pe care o dusese omul acesta, în măsura în care o cunoşteam: copilăria la Stourton, în apropierea unui părinte despotic şi a unei mame pe care o adora; anii de şcoală, apoi războiul, spitalele, scurta idilă de dragoste care-i dispăruse cu totul din minte; la urmă, întoarcerea în mijlocul vieţii de toate zilele şi a luptei pentru existenţă, ascensiunea spre bogăţie, forţă şi notorietate. Întâmplările dramatice din viaţa lui, mă preocupă mult mai intens decât evenimentele mondiale pe care le ascultam la radio şi care ajunseseră şi ele la o întorsătură dramatică, menită să impună un deznădăjduit efort de revizuire a atitudinii.

Spre miezul nopţii am plecat în direcţia Tottenham Court Road, ca să văd publicul ieşind din teatre şi restaurante. Când m-am întors acasă, sub uşă am găsit un plic închis. În el erau două scrisori, dintre care una de la Rainier, cu următorul conţinut:

Ţi-am spus într-un rând, că-ţi voi arăta scrisoarea trimisă de Kitty, în ziua când ne-am despărţit. Iat-o. Nu ştiu ce semnificaţie îi vei atribui dumneata. Dar pentru mine, care am recitit-o adineauri, are o semnificaţie mult mai importantă decât tot ce ai putea dumneata să-ţi închipui.

Al dumitale C.R.

Reproduc scrisoarea expediată de Kitty în ziua de 30 septembrie 1929:

Dragul meu Charles,

Îţi expediez scrisoarea aceasta în cea mai mare grabă, dar ţi-am scris-o după îndelungată şi matură gândire. De fapt m-am gândit enorm, începând din ziua aceea de aprilie când am coborât de pe Jungfraujoch – şi după aceea ceasuri de-a rândul în tren şi pe bordul vaporului îi în toate părţile – până aseară, când am fost împreună la restaurant. Iubitule, aseară nu era vorba de schimbarea de atitudine, nici de căderea valorilor la bursă, ci inimile noastre purtau vina, deoarece refuzau să mai bată ca înainte de asta; încerc să privesc adevărul în faţă, cu tot curajul, deoarece sunt sigură că tu nu vei putea şi nu vei vrea să-l priveşti. Nu pot să mă căsătoresc cu tine, dragă Charles, iată amănuntul care interesează. Am petrecut împreună clipe încântătoare, şi poate am fi continuat în felul acesta, căci noi doi aveam atâtea caracteristici comune; felul de a concepe viaţa, aceeaşi lipsă de cumpăt (deşi lipsa ta de cumpăt reuşeai să ţi-o stăpâneşti mai uşor decât mine). Prezenţa ta ar putea să mă facă pe deplin fericită, în cazul când aş fi destul de proastă ca să nu bag de seamă, sau destul de egoistă ca să nu mă intereseze amănuntul, că dintr-un anumit punct de vedere, tu încerci mereu să scapi din sfera capacităţii mele de posesiune. Iată motivul pentru care am ajuns la această decizie. Mai. Bine nu, iubitule, înainte de a fi prea târziu. Astăzi voi părăsi Londra şi în clipa când tu vei citi această scrisoare, eu voi fi departe. Probabil voi pleca la Jill (cred că este la Luxor), nu în calitate de dezamăgită, ci cu intenţia de a-mi trăi în măsura posibilităţilor, viaţa – ceea ce am reuşit aproape întotdeauna. Îţi trimit această scrisoare cu un curier special, ca s-o primeşti înainte de a pleca la birou şi nu cumva să expediezi invitaţiile de nuntă, ca pe urmă să fii obligat să le retragi. Întrucât priveşte jocul la baissă, nu cred să mă intereseze din cale afară, dar dacă pe tine te interesează, atunci încearcă. Dragă Charles, aş vrea ca tu să

fii fericit, tu să te distrezi şi ca tu să faci numai ce-ţi face ţie plăcere, nu ceea ce stăruiesc şi ce te îndeamnă alţii să faci. Cât ar fi de încântător, dacă s-ar putea realiza tot ceea ce am plănuit noi, doi acolo pe Jungfraujoch. Dar eu nu sunt fata care s-ar potrivi cu tine, deşi greşeala noastră ar putea fi iertată, deoarece eu sunt aproape fata care ţi s-ar potrivi – formulez această pretenţie şi să ştii că mă simt mândră de ea. Dar aproape nu este ceea ce ar putea ajunge pentru o viaţă întreagă – şi pentru a deveni în întregime este o sarcină prea grea şi nu pot să mi-o asum. Afară de asta mai este ceva, ce s-ar putea să ţi se pară pe de-a-ntregul absurd – cu toate acestea trebuie să-ţi spun: uneori, dar mai ales atunci când eram în strânsă intimitate, am încercat strania senzaţie, că eu îţi aduc aminte de altă femeie – de o altă pe care ai întâlnit-o cândva sau o vei întâlni de aici înainte – îţi spun aceste cuvinte deoarece în conştiinţa ta neobişnuită, noţiunea de timp se confundă. Charles, de vreme ce eu sunt aproape femeia indicată şi pentru că te iubesc mai mult decât orice pe lume, chiar decât pe bărbatul cu care s-ar putea să mă căsătoresc – te rog, Charles, să mă ierţi pentru supărarea ce ţi-o pricinuiesc acum şi să rămânem buni prieteni.

K.

Ziua următoare m-am prezentat la biroul City şi am aşteptat până la orele zece (de obicei Rainier sosea la nouă); am telefonat apoi la Club, de unde mi s-a răspuns că a plecat de dimineaţă, fără să-şi lase adresa. În timpul zilei avea întâlniri atât de importante, încât am plecat numaidecât la Club, nădăjduind că voi putea obţine informaţii mai complete decât cele primite prin telefon. Portarul, care mă cunoştea, mi-a spus că a plecat la şase dimineaţa, cu o maşină.

— A plecat şi Hanson, împreună cu el?

— Nu, domnul Rainier a plecat singur. Avea o altă maşină,

nu cea cu care umbla de obicei, un roadster mic, de culoare cafenie, cu două locuri.

— Domnul Rainier nu are nicio maşină cu două locuri.

— Eu nu pot să vă spun altceva, domnule, decât c-a plecat. Cred că a fost o maşină Austin, dar nu sunt sigur.

— N-a lăsat ceva pentru mine?

— N-a lăsat, nici pentru dumneavoastră, nici pentru altcineva. Mi-a spus doar atât: „Când mă vei vedea din nou, înseamnă că m-am întors". Exact acestea au fost cuvintele lui. Părea foarte bine dispus. Mi-am închipuit că poate a primit ştiri favorabile, dar după ce am citit ziarele de astăzi, am constat că nu poate fi vorba de aşa ceva.

— Mulţumesc pentru informaţii. Probabil voi primi şi eu ştiri de la domnul Rainier.

I-am spus aceste cuvinte pentru a nu da ocazie ca cei de la Club să-şi închipuie cine ştie ce. M-am întors apoi la biroul din City şi am spus funcţionarilor că misterul absenţei domnului Rainier a fost limpezit: a trebuit să plece pentru câteva zile, având o misiune politică de mare importanţă. Cu aceeaşi seninătate am contramandat toate întâlnirile din ziua aceea, cu deosebirea că oamenilor politici le-am spus că a plecat în interes de afaceri. În cazul acesta am constatat că e foarte util pentru el să aibă două sfere de activitate. Ceasurile treceau şi eu aşteptam zadarnic o telegramă sau o comunicare telefonică de la el. Târziu după amiază m-am urcat într-o maşină şi am plecat la Stourton. În faţa intrării castelului erau oprite mai multe maşini, dar niciuna dintre ele nu era roadsterul de culoare cafenie. De fapt nici nu mă aşteptam să găsesc maşina la castel. Woburn m-a primit din prag.

— Ce faci pe aici? m-a întrebat el pe un ton, ca şi când ar fi fost proprietarul castelului.

— Probabil îmi vei da voie să-ţi pun şi eu aceeaşi întrebare? Te mai ocupi şi astăzi de cataloage?

— Dimpotrivă, cu asta am terminat şi am terminat şi o serie de alte lucrări. Astăzi sunt simplu invitat.

— În cazul acesta îmi pare foarte bine.

— La castel se va da sâmbătă o serbare.

Am băgat de seamă ca sosiseră foarte mulţi vizitatori şi am rămas mulţumit, căci în felul acesta apariţia mea neaşteptată nu va atrage atenţia nimănui.

— Unde este doamna Rainier?

— Pe terasă, unde cu obişnuita ei volubilitate împarte invitaţilor cocktailuri şi amabilităţi. Nu sunt decât prieteni din împrejurimi, aşa că nu vor întârzia prea mult.

— Haide să ieşim şi noi pe terasă.

Când am văzut-o de departe, mi-am dat seama cât de strâns mă legase soarta de această femeie, a cărei amabilitate şi distincţie îi vor putea folosi extrem de puţin în situaţia care începuse să se agraveze. Când mi-a întins mâna, mi s-a părut că am în faţa mea o dansatoare pe frânghie care evoluează cu toată încrederea în timpul unui spectacol, fără să-şi dea seama că frânghia se va rupe şi ea se va prăbuşi.

Invitaţii erau în majoritate vecini pe care-i văzusem şi înainte de asta, dar între ei am constatat prezenţa unui bărbat pe care nu-l cunoşteam: Sir William Somebody despre care ştiam că este un fost diplomat şi că s-a retras într-o casă rurală pe care o închiriase de la Rainier. Doamna Rainier m-a prezentat, rugându-mă să-i comunic ultimele ştiri pe care le-am aflat la Londra:

— Lui Sir William situaţia i se pare mult mai gravă, decât celorlalţi dintre noi.

I-am spus tot ce ştiam, dar imediat după aceea o domnişoară cu numele Cyinthia, care se găsea în apropierea noastră a strigat:

— Băgaţi de seamă; să nu scăpăm ştirile ce se vor comunica la radio. Mi se pare că astăzi a ţinut din nou un discurs. (Ajunsesem atât de departe, încât de fiecare dată

când venea vorba despre „un discurs”, ne gândeam cu toţii la Führer).

— Vorbe, nimic altceva decât vorbe! declară cineva dintre cei prezenţi.

— În situaţia de acum, tot sunt mai bune vorbele decât faptele.

— Eu nu sunt tocmai sigură, cum aş fi fost înainte de ăsta, răspunse doamna Rainier. Când aştepţi să se întâmple ceva de care să te temi… Se opri imediat, apoi continuă: Nu vi s-a întâmplat niciodată să plecaţi într-o excursie şi să constataţi că aţi apucat pe un drum greşit, iar când le spuneţi şi celorlalţi, nimeni nu vrea să vă asculte? în astfel de împrejurări nu-ţi rămâne altceva de făcut decât să-ţi continui drumul în tăcere, până când intervine altcineva, cu mai multă trecere, ca să declare că drumul este greşit.

— Aceasta este o şaradă, draga mea, sau o parabolă şi te rog să ne-o explici şi nouă.

Mi s-a părut neobişnuit s-o văd că roşeşte, din cauză că atenţia celor prezenţi începuse să se concentreze asupra ei.

— Nu, dragă Cyinthia, cred că astăzi am vorbit de ajuns* răspunse doamna Rainier şi umplu paharele, fără să uite pe al ei.

— Dacă va invada Polonia, atunci va trebui să intervenim şi noi, declară Sir William, şi întinse braţul spre aleea cu ulmii uriaşi de care cei de la Stourton erau atât de mândri: Vedeţi copacii aceia de colo; au fost plantaţi de cineva acum două sute de ani şi acest cineva s-a gândit că generaţiile viitoare îşi vor aduce aminte de el când se vor uita mai târziu la ei. Cine mai procedează astăzi în felul acesta?

Nu-i răspunse nimeni şi după ce puse sâmburele de măslină într-o scrumieră, adăugă:

— Noi nu suntem în stare decât cel mult să îngropăm ceva, pe care civilizaţiile de mai târziu să-l dezgroape dintre ruine şi să încerce să descifreze ce a putut să fie.

Toţi cei de faţă începură să râdă, căci ce altceva ar fi putut face, după o serie de pahare? Puţin după aceea invitaţii se ridicară să plece. Eu am trecut în bibliotecă şi am deschis aparatul de radio. Discursul din ziua aceea reprezenta o nouă ameninţare de invadare a Poloniei, dar nimănui nu-i venea să creadă în această posibilitate. Lumea trecuse prin nenumărate crize care se terminaseră cu tratative de împăcare, aşa că şi de astă dată publicul se mulţumea să zâmbească sceptic, convins că taberele adverse sunt dispuse să stea de vorbă şi că ameninţările de acum nu sunt altceva decât un război de vorbe care în niciun caz nu pot fi considerate drept un preludiu al războiului adevărat. În timpul cât am ascultat ştirile, a apărut Sheldon, că să m-anunţe că se va servi masa imediat şi că doamna Rainier mă roagă să nu-mi mai schimb costumul.

— E foarte bine, fiindcă nu mi-am adus alte haine.

— Doamna Rainier a prevăzut această eventualitate.

— Este un gest extrem de amabil din partea doamnei.

— Domnul Rainier a rămas în City?

— Huâm… eu l-am lăsat la birou.

— Prin urmare mâine dimineaţă vă veţi întoarce în capitală?

— Probabil.

Dădu din cap şi se întoarse să plece, dar în faţa uşii se. Opri din nou şi mă întrebă:

— Ce credeţi că se va întâmpla de aici înainte?

— Ar fi greu de prevăzut ce se va întâmpla, dar situaţia mi se pare gravă.

Sheldon nu se mişcă din faţa uşii:

— Eu întrebam ce se va întâmpla de aici înainte cu domnul Rainier. Văzându-mă că mă uit la el întunecat, adaugă:

Mi-aţi spus adineauri că este în biroul din City.

— Eu n-am afirmat aşa ceva, ci ţi-am spus că m-am

despărţit de el în biroul din City.

— Şi nu ştii unde se găseşte acum?

— Nu.

— Nu vi se pare ciudat?

— Astăzi, Sheldon, sunt multe lucruri ciudate.

— Nu cumva sunteţi îngrijat din pricina lui? Vă rog să mă iertaţi, dar am anumite motive care mă determină să vă pun această întrebare.

— Nu mă îndoiesc câtuşi de puţin, dar probabil am şi eu motive să nu-ţi răspund.

Închise uşa şi se apropie din nou:

— Domnule Harrison, spuneţi-mi, nu cumva a plecat ca să caute pe cineva?

— Cred că nu am dreptul să discut această problemă… am început eu, apoi văzând expresia ochilor lui, am adăugat: Dar să admitem că acesta este adevărul, ce crezi că s-ar putea întâmpla?

— În cazul acesta, răspunse el şi zâmbi mulţumit, nu aveţi motive să vă faceţi vreo grijă din partea lui.

— Eu n-am afirmat că-mi fac vreo grijă. Dar care este motivul că-mi spui să nu-mi fac nicio grijă?

— Deoarece persoana pe care o caută, nu o va putea găsi.

— De unde ştii? ’

— Ştiu, pentru că a căutat-o şi înainte de asta, fără s-o găsească, răspunse Sheldon cu toată convingerea.

După ce pronunţă aceste cuvinte, ieşi din bibliotecă şi peste câteva minute am auzit gongul care ne chema la masă. Am intrat în sufragerie şi l-am găsit pe Sheldon stând în picioare în faţa unei măsuţe; ceva mă făcea să cred că la apariţia mea, el şi doamna Rainier au schimbat o privire cu înţeles, ca şi când înainte de asta ar fi vorbit despre mine. Dar de vreme ce era şi Woburn de faţă, n-am îndrăznit s-o întreb nimic şi nici să-i spun ce mă preocupă. Ca şi când ne-am fi înţeles dinainte, am lăsat conversaţia în grija lui şi

trebuie să recunosc că în timpul mesei s-a achitat în mod strălucit de această sarcină. Era de fapt un tânăr care dispunea de o mare capacitate de adaptare; puteai afirma în toată liniştea că s-a născut şi a crescut în castelul Stourtoh, doar cel mult că cei născuţi la castel nu aveau în aceeaşi măsură calităţile lui. Tocmai mă gândeam cum voi putea scăpa de prezenţa lui, când am auzit pe doamna Rainier spunându-i fără să ezite, că ar avea să discute ceva important cu mine şi-l roagă să ne scuze.

— Nu vrei să aprindem focul? întrebă ea imediat după ce ieşi Woburn.

I-am ajutat să ridice grătarul greu de metal din faţa căminului, spunându-i că nopţile sunt mult mai răcoroase decât în alţi ani în aceeaşi perioadă. „

— Nu din pricina asta, răspunse doamna Rainier şi se aşeză pe covorul din faţa căminului, dar focul îţi dă o senzaţie plăcută, mai ales astăzi când în restul lumii se întâmplă atâtea lucruri neplăcute.

M-am uitat cu atenţie la, ea şi am constatat pentru prima dată că era ceva mai mult decât o femeie drăguţă şi fermecătoare: o lumină interioară părea că-i iradiază pe obraz, aşa că arată foarte frumoasă, în timp ce se căznea să aprindă focul.

— Cu venirea dumitale m-ai scutit de a mai face eu un drum mâine dimineaţă. Până la birou, declară ea. Aveam intenţia să cer câteva informaţii.

— Mai bine c-aţi renunţat, deoarece este foarte probabil ca pe domnul Rainier sa nu-l găsiţi la birou.

— Cum se poate. E plecat?

— Da. (îmi aduceam aminte că Rainier îmi spusese într-un rând, că ea nu se miră niciodată de ceea ce face el, îndemnat de primul impuls al momentului). Ori, de vreme ce nu ştiu exact când se va întoarce, am vrut să mă informez despre dispoziţiile luate pentru weekend.

— Situaţia politică este foarte gravă; prin urmare mi-am zis că ar fi mai bine să amân serbarea… Cred că va fi mai bine s-o contramandăm!

— Exact această propunere aş fi dorit să v-o fac şi eu.

— Eşti foarte amabil. Dar de ce n-ai telefonat? Nu pentru că nu m-aş bucura oricând de prezenţa dumitale, se grăbi ea să adauge, dar în felul acesta te-ai fi scutit de osteneala drumului.

— La asta nici nu mă gândesc. Dar mă bucur şi eu că am ocazia să vă văd pe dumneavoastră, i-am răspuns eu.

— Să lăsăm complimentele, declară ea şi începu să râdă.

Probabil nici ea nu ştia ce ar fi putut să-mi mai spună, aşa că după câteva clipe, am îndrăznit s-o întreb:

— Despre ce voiaţi să vă informaţi la birou?

— Am să-ţi spun fără niciun înconjur. Care a fost motivul că mai zilele trecute ai plecat într-o seară împreună cu Charles la Melbury?

În primul moment am rămas năucit, auzind întrebarea ei neaşteptată, dar înainte de a putea răspunde ceva, a adăugat:

— Nu trebuie să-l condamni pe Hanson, pentru ca mi-a divulgat acest îngrozitor secret, declară ea şi începu să râdă în hohote.

— Cred că nu este un secret atât de îngrozitor.

— În cazul acesta să-i zicem enigmă.

Pentru a mai câştiga timp am întrebat-o:

— Vasăzică voiaţi să veniţi la birou, numai pentru a vă informa despre această chestiune?

— Da, căci din ziua în care am aflat, nu-mi mai pot găsi locul de curioasă ce sunt.

— Îmi daţi voie să vă întreb şi eu acum, de ce nu mi-aţi telefonat?

— Probabil pentru motivul că doream să văd mutrele pe care le veţi face, când veţi auzi întrebarea mea. Când eşti cu cineva faţă în faţă, e mult mai greu să te ascunzi, zise ea şi

începu din nou să râdă: Nu vrei să-mi divulgi şi mie acest secret? Melbury este o destinaţie extrem de neobişnuită pentru o excursie nocturnă.

Mi-am dat imediat seama că doamna Rainier are tot dreptul să fie informată, şi că în clipa aceasta se oferea cea mai bună ocazie pentru a o informa:

— Domnul Rainier a fost odinioară internat în spitalul din Melbury, i-am răspuns eu.

La lumina flăcărilor din cămin, am putut constata că zâmbetul i se şterge imediat de pe buze şi că obrazul îi devine palid. Dar puţin după aceea a început din nou să zâmbească şi s-a întors spre mine.

— Totuşi cred că este un motiv destul de ciudat pentru a pleca la drum în timp de noapte şi pe o ploaie torenţială. Afară de asta, Charles a trecut prin mai multe spitale – cred c-ai aflat şi dumneata că el a fost rănit în timpul războiului trecut. Din cauza rănii acesteia a suferit multă vreme de amnezie. Nu ştiu exact ce ţi-a spus din trecutul său, declară ea, străduindu-se în mod vizibil să-şi păstreze calmul.

— Nu cunosc decât fazele mai importante.

— Ţi le-a povestit chiar el?

— Da, în trăsăturile obrazului ei se mai vedea şi acuma zâmbetul împietrit de adineauri.

— Îmi pare bine, deoarece aceasta îmi dovedeşte cât de strânsă este prietenia dumitale faţă de el. Nu se întâmplă decât rareori ca el să vorbească cu cineva despre astfel de lucruri. Cu mine nu vorbeşte niciodată despre trecutul său.

— Niciodată?

— Da, niciodată. Nu ţi se pare şi dumitale ciudat? dar noi suntem atât de puţin timp împreună, şi de cele mai multe ori discutăm chestiuni de afaceri şi probleme politice. Căsnicia noastră este foarte fericită, dar niciodată… n-a avut momente de intimitate… cred că acesta ar fi calificativul cel mai indicat. N-am avut până acum ocazia nici cel puţin să ne

certăm odată zdravăn, aşa cum se cuvine între doi soţi…

— Totuşi cred că dumneata-l iubeşti?

— Fireşte că-l iubesc. Sau ce ţi-ai închipuit? Pe omul acesta îl ador. Cum fac, altfel, aproape toate femeile. N-ai băgat de seamă până acum? Ar putea întinde mâna după oricare femeie frumoasă din apropierea lui.

— Prin urmare nu e de loc mirare c-a reuşit să câştige dragostea frumoasei femei pe care şi-a dorit-o.

— Iar începi cu complimentele? O, dacă ai fi văzut pe fata aceea cu care a fost logodit pe vremea când eu eram secretara lui. Probabil ştii că eu am fost secretara lui? Era mult mai drăguţă decât mine şi afară de asta era mult mai tânără. O chema Kitty. S-a căsătorit cu altul şi a murit. Nu ştiu de ce. S-a îmbolnăvit de malarie şi cred că motivul acestei boli sunt înţepăturile ţânţarilor. Probabil ar fi fost foarte fericiţi împreună – înţeleg că ea şi Charles, nu ea şi ţânţarii. Dar ea a încercat să-l facă să renunţe la afaceri. Cunosc acest amănunt, pentru că mi l-a spus ea însăşi.

Mi-am dat imediat seama că încearcă să-şi ascundă enervarea cu glumele acestea, aşa c-am întrebat-o cât se poate de indiferent:

— Dumneata ai cunoscut-o bine?

— Numai în trecere; uneori când venea la birou şi-l aştepta pe Charles, stătea cu mine de vorbă.

— Pe vremea aceea eraţi îndrăgostită de el?

— Sigur că da, răspunse ea râzând din toată inima. M-am îndrăgostit de el din prima clipă când l-am văzut. Dar nu eram geloasă pe Kitty din cauza asta; cel mult o pizmuiam puţin. M-am întrebat de multe ori ce ar fi devenit Charles, dacă ar fi renunţat la afaceri şi la politică. Evident, mai târziu a avut ocazia să constate că eu eram singura femeie care putea să-i fie de folos în acest domeniu. În orice caz, m-am străduit din toate puterile să-i fiu de folos şi să-i procur tot ce şi-a dorit: Succes, realizarea ambiţiilor… Cu toate acestea,

uneori mă gândesc… Este ceva exact ca în parabola mea de adineauri.

— Parabola?

— Aşa i-a spus Cyinthia, în timp ce le-am turnat cocktailul. Nu-ţi mai aduci aminte? spuneam că pleci într-o excursie cu cineva şi începi să te îndoieşti c-ai fi apucat pe drumul cel bun; dar nu poţi face nimic, până în clipa când îşi dă seama şi celălalt şi începe să se îndoiască de el. La urmă, când îndrăzneşti să spui că tot timpul te-ai îndoit, probabil celălalt îţi va răspunde revoltat: în cazul acesta, de ce nu mi-ai spus chiar de la început?

— Exact, de ce nu i-ai spus chiar de la început?

— Pentru că probabil nu m-ar fi ascultat Probabil nici nu s-ar fi căsătorit cu mine… şi eu doream atât de mult să devin soţia lui. După moartea lui Kitty s-a apucat de afaceri cu mai multă tragere de inimă decât oricând înainte şi acesta a fost norocul meu. Trebuie să recunosc chiar de la început că eu ştiam ce urmăresc şi tot aşa ştia şi el ce urmăreşte. Recunoştea că-i sunt utilă şi ce comunitate de interese am putea reprezenta noi doi. El a fost întotdeauna adeptul comunităţii de interese.

— Şi cu asta te-ai mulţumit?

— Nu m-am mulţumit, dar speram ca această colaborare a noastră ne va duce la ceva nou: la adevărata intimitate. Dar evident, e foarte greu ca doi oameni să se apropie unul de altul, când în calea lor se ridică atâtea obstacole. Te rog, vrei să-mi dai un foc? şi întinzându-se spre măsuţa de alături, am constatat că-i tremura mâna. În timp ce i-am aprins ţigara a adăugat: Nu vrei un whisky?

— Mulţumesc, ceva mai târziu.

— Mai târziu? Nu cumva vrei să-ţi petreci toată noaptea vorbind în parabole?

Am încercat să mă stăpânesc, apoi mi-am dat drumul:

— Doamnă Rainier, cred că va fi mult mai bine să încep să

vă povestesc în toate amănuntele vizita noastră la Melbury.

— Sigur că da, exclamă doamna Rainier. Te rog să-mi spui tot. Ce s-a întâmplat acolo?

Zâmbetul care-i juca împrejurul buzelor în clipa când am început să-i povestesc, se şterse încet de pe obrazul ei, ca să apară din nou, după ce-am terminat. I-am spus tot ce o putea interesa: despre prima căsătorie a lui Rainier, despre cele câteva luni fericite pe care le-a petrecut în Vale Street, şi sfârşitul neaşteptat al acestei fericiri. N-am încercat să o menajez, vorbindu-i despre aceste probleme cu prudenţă sau atenuând importanţa dificultăţilor ce ar putea urma. Nu m-am ferit să-i vorbesc şi despre atitudinea lui, după ce a reuşit să-şi regăsească memoria – emoţia lui de la început, apoi hotărârea calmă şi deznădejdea pricinuită de anii care trecuseră. La urmă i-am declarat că probabil nu va reuşi ca după două decenii să regăsească femeia şi copilul, de vreme ce nici ei n-au reuşit să-l regăsească pe el, deşi în acelaşi interval de vreme, el ar fi fost mult mai uşor de găsit. Afară de asta, în cei douăzeci de ani care trecuseră, căsătoria ei cu Rainier devenise valabilă şi situaţia nu mai putea fi schimbată. Cu toate acestea va trebui să ţină seama de eventualitatea că va descoperi pe Cealaltă femeie, oricât de vagă ar fi această posibilitate. În acelaşi timp un scandal de presă n-ar putea să fie folositor nici pentru ea şi nici pentru situaţia lui.

— Cred că şi el trebuie să-şi dea seama de realitate.

— Evident, dar în starea lui sufletească, nu va tine socoteală de nimic.

— Vasăzică nu va ţine socoteală? Vorbele acestea le pronunţă cu glasul deosebit de blând şi de stins, iar pe obrazul ei juca din nou zâmbetul de adineauri. Am încercat să-i spun un cuvânt care să exprime părerea de rău, dar n-am fost în stare să fac altceva, decât să mă uit la ea în tăcere. Apoi, cu totul pe neaşteptate, s-a întins spre mine şi mi-a

strâns mâna:

— Îţi mulţumesc că mi-ai spus.

— Liniştea cu care aţi primit ştirile acestea merită toată admiraţia.

— Poate te-ai aşteptat să fac vreo scenă?

— Nu, dar… când încerc să-mi imaginez sentimentele dumneavoastră de acum…

— Deocamdată nu simt nimic, sau în orice caz foarte puţin; dar va trebui să mă gândesc la ceea ce mi-ai spus: că el nu va ţine socoteală de nimeni.

— Pentru dumneavoastră este foarte dureros, dar…

— Da' de unde, eu cred că hotărârea aceasta este o faptă măreaţă! Ar fi gata să renunţe la tot: la viitorul său, la planurile sale îndepărtate, la tot… pentru a o putea regăsi.

— Toate acestea ar fi în stare să le facă în starea lui sufletească de acum.

— Te rog, nu mai repeta fraza „în starea lui sufletească de acum", căci starea lui sufletească de acum ar putea să fie cea adevărată şi cele precedente n-au fost normale… De unde am putea noi şti adevărul?

— Totuşi există un adevăr pe care-l cunoaştem amândoi: în amintirea noastră rămâne neştearsă imaginea oamenilor, aşa cum i-a văzut ultima dată. Şi douăzeci de ani, doamnă, reprezintă o vreme foarte lungă.

Se întoarse spre mine cu ochii strălucitori:

— Cât de tristă şi cât de întemeiată este această afirmaţie!

— Şi cât de favorabilă din punctul dumneavoastră de vedere.

— Te rog, nu spune astfel de vorbe. Aş prefera să fie în realitate aşa cum o vede el şi doresc din tot sufletul să se-ntâmple o astfel de minune. Dacă fiecare dintre noi s-ar putea întoarce cu douăzeci de ani, lumea ni s-ar părea cu totul altfel. Vreau ca el să fie fericit… de fapt aceasta a fost dorinţa mea întotdeauna… Acum vrei un whisky?

— Dacă beţi şi dumneavoastră.

Se apropie de masă şi turnă în pahare. Se vedea cât de colo că se simţea mulţumită să poată face ceva. În timpul cât fu ocupată cu pregătirea băuturii, adăugă:

— Nu cumva ţi-a spus mai mult decât ce mi-ai spus dumneata mie acum?

— Mi-a mai spus unele amănunte.

— Tocmai amănuntele acelea aş vrea să le cunosc. Şi-a adus aminte limpede de tot ce s-a întâmplat?

— Da.

— De oameni şi de locuri?

— Da.

— Spune-mi ceva referitor la amintirile acestea.

Am ezitat un moment, deoarece în glasul ei am simţit că tremură din nou enervarea de adineauri, dar ea a adăugat:

— Cuvintele dumneatale nu mă chinuie nici pe departe atât de mult cât îţi închipui. Adineauri ai afirmat că pe femeia aceea a cunoscut-o la Melbury.

— Da… în ziua armistiţiului.

— Şi s-au căsătorit la Londra?

— Da.

— Şi unde i-a făcut propunerea de căsătorie? Ţi-a vorbit despre amănuntul acesta?

— Undeva la ţară, într-un sat. Mi se pare un sat cu numele de Beachings Over.

— Beachings Over… ce nume caraghios!

— În Anglia sunt foarte multe sate cu nume caraghioase.

— Ştiu, declară ea, întinzându-mi paharul. Şi astăzi războiul se pregăteşte să se repeadă din nou asupra noastră. Crezi că s-ar mai putea evita?

— S-ar putea cel mult amâna.

— Nu… te rog, de amânări suntem sătui.

— Sunt de aceeaşi părere.

— Mi se pare că noi nu suntem suficient pregătiţi. Sau

poate mă înşel?

— Suntem grozavi de nepregătiţi. Am apucat de ani întregi într-o direcţie greşită şi de atunci umblăm ca prin somn, dar din nenorocire bătătorind drumul care nu poate duce nicăieri.

— Charles a fost întotdeauna de aceeaşi părere, dar în calitate de om bogat nu i-a fost uşor, să-şi impună vederile. Bogăţia l-a făcut să stea cu mâinile legate, i-a pecetluit gura şi l-a determinat să-şi piardă timpul. „aşa că anii pierduţi, au fost pierduţi şi pentru el.

— Cred că a început să-şi dea seama de asta.

— Da, astăzi a reuşit să vadă limpede… Mai vrei un pahar?

— Nu, doamnă, mulţumesc.

Urmă o lungă tăcere.

— Deocamdată nu mai putem face nimic, nu-i aşa? întrebă ea.

— Vorbiţi despre politică sau despre…

— Dintr-un anumit punct de vedere, despre ambele chestiuni.

— Neglijenţele pot fi uneori ratate, dar timpul pierdut nu se poate recâştiga. Tocmai din cauza asta încercările lui de acum sunt fără posibilitate de reuşită.

Glasul ei deveni extrem de blând:

— Prin urmare crezi că el a plecat s-o caute?

— Probabil. Dar a plecat să regăsească femeia… aşa cum a fost odinioară; ceea ce va fi cu desăvârşire imposibil.

Începu din nou să vorbească înfrigurată:

— Mai spune-mi ceva, chiar dacă amănuntele pe care le cunoşti ţi s-ar părea fără importanţă. Te rog, continuă.

— Cred că aţi început să vă alarmaţi fără niciun motiv.

— Eu nu mă alarmez câtuşi de puţin; dimpotrivă, cuvintele nu pot decât să-mi folosească.

— Prefer să nu mai încep din nou, deoarece nici pentru mine n-ar fi uşor.

— Mi-ai spus adineauri c-aţi stat de vorbă toată noaptea, dar noi nu suntem aici mai mult de un ceas. Trebuie să mai fie nenumărate amănunte… nume de localităţi, întâmplări desfăşurat în anumite locuri… Cum arăta femeia aceea?

— Cum arăta? Daţi-mi voie să mă, gândesc o clipă…

— Da, cum? A putut să-şi aducă destul de limpede aminte de ea?

— Aşa mi s-a părut, deşi mie nu mi-a descris-o în toate amănuntele. Un moment – mi se pare mi-a spus că în ziua când a văzut-o pentru prima dată, purta o căciuliţă de blană în formă de fes… Sau probabil mă înşel: o astfel de căciuliţă purta Kitty, în ziua când a văzut-o coborând din tren la Interlaken;

— La Interlaken?

— A petrecut câteva săptămâni împreună cu Kitty, în această staţiune.

— Despre asta ştiu. Şi pe vremea aceea a avut o căciuliţă în formă de fes? Sau poate căciuliţă a avut-o cealaltă femeie? Probabil purtau amândouă astfel de căciuliţe? în orice caz amănuntul acesta nu pare verosimil.

— Da, aveţi dreptate, vă rog să mă iertaţi. A fost o imprudenţă din partea mea, să stărui tocmai asupra acestui amănunt de care nici eu nu-mi aduc aminte exact.

Ca să mă liniştească, a întins braţul şi şi-a aşezat mâna, pe nuna mea:

— Nu face nimic. Îţi mulţumesc pentru tot ce mi-ai spus şi-mi pare rău că n-am avut norocul să te cunosc mai demult, aşa cum te cunosc astăzi. Îţi mulţumesc încă o dată din toată inima.

— Vă rog să mă credeţi, aş dori din tot sufletul să vă pot fi de folos, atât dumneavoastră cât şi lui.

— Te cred, dar nu văd nicio posibilitate.

— Totuşi ne rămâne consolarea îndoielnică, să ne gândim cât de importante sunt propriile noastre griji, în raport cu

situaţia de acum.

Se ridică în picioare şi se apropie încet de uşă.

— Da, dar tocmai această consolare îndoielnică, menită să imobilizeze: anumiţi oameni, ne face să credem că nimic nu interesează mai mult decât propriile noastre griji şi interese. Este un sentiment sugerat de presimţirea sfârşitului lumii…

Îmi mai strânse o dată mâna şi adăugă zâmbind:

— Probabil sfârşitul lumii va fi chiar în noaptea aceasta.

Am mai întârziat o vreme în salon, dar la urma urmei mi-am zis că o elementară datorie de politeţe mă obligă să stau puţin de vorbă cu Woburn. L-am găsit în bibliotecă, în faţa aparatului de radio.

— Nu s-a întâmplat încă nimic irevocabil. Dacă se va declara războiul, mă voi înrola în aviaţie.

Am mai băut un whisky şi am stat de vorbă aproape un ceas înainte de a ne duce la culcare.

Îl rugasem pe Sheldon să mă trezească la şapte, aşa că a apărut exact la această oră în camera mea, aducându-mi tava cu ceaiul.

— Fără îndoială vreţi să aflaţi ultimele ştiri. Le-am ascultat adineauri la radio, declară el şi începu să-mi spună.

M-am îmbrăcat în grabă. Era o dimineaţă splendidă, de sfârşit de vară, răcoroasă şi în depărtări cu perdele de ceaţă care se destrămau dincolo de colinele din zare. Wolburn adusese în sufragerie un mic aparat de radio transportabil. N-am mai pierdut vreme cu saluturi inutile, ci ne-am aşezat imediat în faţa aparatului, ca să auzim ştirile. Puţin după aceea a apărat şi doamna Rainier; a rămas câteva clipe nemişcată în cadrai uşii, ne-a salutat în şoaptă şi s-a apropiat de noi. Comunicatul s-a terminat, spunând că peste câteva minute va continua cu buletinul de ştiri, apoi a început programul de muzică. Astfel, în dimineaţa primei zile a celui de al doilea război mondial, am prânzit în acordurile unei orchestre de jazz şi urmărind tremurai razelor de soare care

pătrundeau prin ferestrele înalte ale castelului Stourton.

După prânz, aparatul de radio a repetat buletinul de ştiri, şi tensiunea în care ne găseam, ni se părea insuportabilă. Am ieşit toţi trei să ne plimbăm prin grădină, dar ne-am întors în curând, ca să ne aşezăm iarăşi în faţa aparatului. De astă dată buletinul conţinea câteva amănunte referitoare la felul în care a reacţionat publicul în marile metropole europene faţă de felul în care de desfăşura criza.

Nu mult după aceea au sosit ziarele, dar acestea fuseseră imprimate de mai multe ceasuri şi toate ştirile publicate de ele ni se păreau perimate.

Am telefonat la biroul din City şi a trebuit să aştept douăzeci de minute ca să pot primi legătura.

Woburn, care se plimba enervat de colo până colo, ne-a spus apoi că ar vrea să facă o lungă plimbare. Probabil i-ar fi făcut plăcere dacă unul dintre noi, eventual şi doamna Rainier, ar fi plecat cu el ca să-i ţină tovărăşie, dar doamna mi-a aruncat o privire cu înţeles.

— E un băiat foarte cumsecade, declară doamna Rainier, imediat după ce ieşi Woburn.

— Da, este un tânăr foarte amabil.

— Lui Charles îi este simpatic?

— Cred că da

— Mi-ar face multă plăcere dacă ar fi aşa. Am aproape aceeaşi impresie, ca şi când ar fi un fiu adoptiv.

— Aceeaşi impresie o are şi el uneori..

— Aş fi foarte mulţumită… Am avut şi eu odinioară un copil, un băiat, dar mi-a murit.

— De asta eu n-am ştiut nimic.

— Charles ar fi fost un părinte foarte bun, nu-i aşa?

— Da… cred că moartea băiatului ar fi fost pentru el o lovitură extrem de dureroasă.

— Ce intenţionează să facă Woburn acum?

— Mi-a spus că se va angaja în *Royal Air Force.*

Muzica de jazz se termină pe neaşteptate şi am ascultat din nou buletinul. Armata germană trecuse frontiera poloneză prin mai multe puncte. Maşina războiului intrase din nou în funcţiune şi înainta vertiginos.

— Nu mai sunt în stare să suport. Aproape îmi pare rău că n-am plecat la plimbare împreună cu Woburn. Să nu mă laşi singură în casa asta! Cred că nu va trebui să te întorci la biroul din City?

— Nu; deocamdată n-am ce căuta acolo. Am telefonat adineauri, dar mi-au răspuns că n-au primit încă nicio ştire de la el.

— Uite ce zic eu, haide să plecăm undeva, acasă tot nu vom fi în stare să mai stăm, fără să facem ceva – iar dacă vom fi obligaţi să mai ascultăm şi alte comunicate, cred că ne vom pierde mintea.

Am luat maşina cea mică a doamnei Rainier, un Bentley deschis, cu două locuri. În dimineaţa aceea parcul castelului Stourton mi s-a părut măreţ. Părea că ar vrea să-şi dezvăluie frumuseţea, pentru a îndemna oamenii să-şi vină în fire, sau dacă nu va reuşi, să ofere lumii nerecunoscătoare cel din urmă bun ce i-a rămas. Maşina înainta repede în lungul aleilor prunduite de pe domeniul Rainier, apoi apucarăm spre o ieşire pe care nu o cunoşteam încă şi am intrat pe drumul ce ducea spre Faringdon. Învăluiţi în negura uşoară a dimineţii, înaintam când spre apus, când spre miazănoapte, iar când am trecut prin Lechlade, soarele apăruse pe cer în toată strălucirea. După ce am ajuns la câţiva kilometri dincolo de Burford, regiunea a devenit deluroasă. Ne-am abătut apoi din drumul mare, ca să înaintăm cu mai multă prudenţă prin umbra copacilor ale căror frunze susurau încet în liniştea dimineţii, am trecut câteva pâraie pe care le-am întâlnit în cale, până când am văzut în zare un şir de dealuri mai înalte, profilate pe albastrul cerului.

— Probabil după ce se va termina şi războiul acesta, vom avea parte să trăim într-o Anglie cu obiceiuri mai simple, zise doamna Rainier.

— Aţi început să vă gândiţi de pe acum la epoca de după război?

— Şi de ce să nu mă gândesc?

— Fără îndoială Anglia va fi cu totul altfel: nu va mai fi atât de bogată şi nici atât de pretenţioasă – şi probabil vom putea trăi tot atât de mulţumiţi, în mijlocul unei bogăţii mai reduse şi cu mai puţine pretenţii.

— Cum ar fi de pildă fără castelul Stourton şi fără maşina Bentley, răspunse doamna.

— Şi fără dividende suplimentare.

— Şi fără biografii costisitoare, cum a fost cea scrisă despre tatăl lui Charles.

— Şi fără serbări date pentru a prezenta Excelenţei sale pe campioana de tenis.

— Şi fără risipă de şampanie, mai ales atunci când eşti sătul de băutură, adăugă că râzând.

— Cum se poate ca într-o zi ca aceasta să fim atât de neserioşi!

— Probabil nu suntem deloc neserioşi.

— Unde mă duceţi acum?

— Te duc… „undeva în Anglia”, cum se va spune foarte curând de minute ca să pot primi legătura.

Woburn, care se plimba enervat de colo până colo, ne-a spus apoi că ar vrea să facă o lungă plimbare. Probabil i-ar fi făcut plăcere dacă unul dintre noi, eventual şi doamna Rainier, ar fi plecat cu el ca să-i ţină tovărăşie, dar doamna mi-a aruncat o privire cu înţeles.

— E un băiat foarte cumsecade, declară doamna Rainier, imediat după ce ieşi Woburn.

— Da, este un tânăr foarte amabil.

— Lui Charles îi este simpatic?

— Cred că da.

— Mi-ar face multă plăcere dacă ar fi aşa. Am aproape aceeaşi impresie, ca şi când ar fi un fiu adoptiv.

— Aceeaşi impresie o are şi el uneori..

— Aş fi foarte mulţumită… Am avut şi eu odinioară un copil, un băiat, dar mi-a murit.

— De asta eu n-am ştiut nimic.

— Charles ar fi fost un părinte foarte bun, nu-i aşa?

— Da… cred că moartea băiatului ar fi fost pentru el o lovitură extrem de dureroasă**.**

— Ce intenţionează să facă Woburn acum?

— Mi-a spus că se va angaja în *Royal Air Force.*

Muzica de jazz se termină pe neaşteptate şi am ascultat din nou buletinul. Armata germană trecuse frontiera poloneză prin mai multe puncte. Maşina războiului intrase din nou în funcţiune şi înainta vertiginos.

— Nu mai sunt în stare să suport. Aproape îmi pare rău că n-am plecat la plimbare împreună cu Woburn. Să nu mă laşi singură în casa asta! Cred că nu va trebui să te întorci la biroul din City?

— Nu; deocamdată n-am ce căuta acolo. Am telefonat adineauri, dar mi-au răspuns că n-au primit încă nicio ştire de la el.

— Uite ce zic eu, haide să plecăm undeva, acasă tot nu vom fi în stare să mai stăm, fără să facem ceva – iar dacă vom fi obligaţi să mai ascultăm şi alte comunicate, cred că ne vom pierde mintea.

Am luat maşina cea mică a doamnei Rainier, un Bentley deschis, cu două locuri. În dimineaţa aceea parcul castelului Stourton mi s-a părut măreţ. Părea că ar vrea să-şi dezvăluie frumuseţea, pentru a îndemna oamenii să-şi vină în fire, sau dacă nu va reuşi, să ofere lumii nerecunoscătoare cel din urmă bun ce i-a rămas. Maşina înainta repede în lungul aleilor prunduite de pe domeniul Rainier, apoi apucarăm

spre o ieşire pe care nu o cunoşteam încă şi am intrat pe drumul ce ducea spre Faringdon. Învăluiţi în negura uşoară a dimineţii, înaintam când spre apus, când spre miazănoapte, iar când am trecut prin Lechlade, soarele apăruse pe cer în toată strălucirea. După ce am ajuns la câţiva kilometri dincolo de Burford, regiunea a devenit deluroasă. Ne-am abătut apoi din drumul mare, ca să înaintăm cu mai multă prudenţă prin umbra copacilor ale căror frunze susurau încet în liniştea dimineţii, am trecut câteva pâraie pe care le-am întâlnit în cale, până când am văzut în zare un şir de dealuri mai înalte, profilate pe albastrul cerului.

— Probabil după ce se va termina şi războiul acesta, vom avea parte să trăim într-o Anglie cu obiceiuri mai simple, zise doamna Rainier.

— Aţi început să vă gândiţi de pe acum la epoca de după război?

— Şi de ce să nu mă gândesc?

— Fără îndoială Anglia va fi cu totul altfel: nu va mai fi atât de bogată şi nici atât de pretenţioasă – şi probabil vom putea trăi tot atât de mulţumiţi, în mijlocul unei bogăţii mai reduse şi cu mai puţine pretenţii.

— Cum ar fi de pildă fără castelul Stourton şi fără maşina Bentley, răspunse doamna.

— Şi fără dividende suplimentare.

— Şi fără biografii costisitoare, cum a fost cea scrisă despre tatăl lui Charles.

— Şi fără serbări date pentru a prezenta Excelenţei sale pe campioana de tenis.

— Şi fără risipă de şampanie, mai ales atunci când eşti sătul de băutură, adăugă că râzând.

— Cum se poate ca într-o zi ca aceasta să fim atât de neserioşi!

— Probabil nu suntem deloc neserioşi.

— Unde mă duceţi acum?

— Te duc… "undeva în Anglia", cum se va spune foarte curând în comunicatele de pe câmpul de război.

Maşina zbură în lungul drumului adulmecând depărtările. Am trecut apoi pe după o cotitură şi am constatat că în faţa noastră dealurile se ridică din ce în ce mai prăpăstioase. În aceeaşi clipă pe marginea drumului am văzut un indicator şi privirile mi s-au oprit asupra lui, apoi m-am întors speriat spre doamna Rainier şi cu mare greutate am reuşit s-o întreb:

— Aţi văzut ce scria pe indicatorul acela?

— Sigur c-am văzut. Am plecat de acasă anume, ca s-ajung aici.

— N-ar fi trebuit să veniţi, deoarece în felul acesta, nu faceţi decât să vă agravaţi şi mai mult zbuciumul.

— Nici vorbă de aşa ceva. Îţi făgăduiesc să nu mă emoţionez deloc. Uită-te la mine şi vei constata că sunt pe deplin liniştită.

— Răscolirea în felul acesta a trecutului…

— Probabil viitorul va contribui ca trecutul să învie din nou… cu o Anglie mai simplă, mai bună… Anglia de altădată.

Am ajuns între casele cenuşii, înşirate pe marginea pinului din sat, am trecut prin faţa bisericii cu turnul în patru colţuri şi a stăvilarului pe deasupra căruia apa trecea spumegând. Am lăsat maşina în apropierea bisericii şi am apucat pe jos în lungul uliţei satului. Un factor care ieşea să împartă scrisorile s-a uita mirat şi cu bunăvoinţă la maşina noastră şi ne-a urat bună dimineaţa. O adiere uşoară de vânt înfiora tufele trandafirilor de pe coama unui zid. Un om în vârstă tundea un gard de merişori şi un dulău se învârtea roată, ca să-şi găsească un alt culcuş. Lucruri mărunte pe care le-am înregistrat şi de care-mi voi aduce aminte, chiar după ce alte întâmplări, mult mai importante din viaţa mea, vor fi uitate.

Nimic nu părea să prevestească de războiul care începuse.

Totuşi, după ce-am ajuns în faţa Oficiului Poştal, am văzut ceva ce pentru mine avea o deosebită importanţă… un roadster mic, de culoare cafenie, cu două locuri. M-am apropiat de maşină. Un ţăran din apropiere, văzându-mă că mă uit cu atenţie la tăbliţa maşinii, mi-a spus numaidecât:

— Îl căutaţi pe domnul acela înalt? A apucat în sus pe coasta dealului.

M-am întors spre doamna Rainier şi am privit-o întrebător.

— O fi Charles? îngână ea.

— Probabil. Maşina corespunde descrierii pe care mi-a făcut-o portarul de la Club şi aparţine unei firme din Londra care dă maşini cu chirie.

Am apucat în lungul unei poteci care şerpuia printre lanuri şi am urcat la deal. În timpul urcuşului vântul ne: a adus glasul ceasului din turn care bătea trei sferturi. Coasta era destul de prăpăstioasă, aşa că nu puteam vorbi prea mult, dar după ce am ajuns în vârful dealului, doamna Rainier s-a oprit ca să respire şi s-a uitat în vale.

— Uite satul la picioarele noastre; pare că pe aici nu s-a schimbat nimic.

— Cred că de o mie de ani încoace nu s-a schimbat decât foarte puţin.

— Pentru oamenii de aici, douăzeci de ani nu înseamnă cu nimic mai mult decât o singură zi.

— În cazul când îl vom găsi aici, ce ai de gând să faci?

— Nu ştiu; deocamdată nu pot prevedea ce se va întâmpla… Ca să-mi pot da seama, va trebui mai întâi să-l văd.

— Se va mira văzându-ne că-l căutăm tocmai aici.

— În cazul acesta îl vom întreba şi noi cum de se găseşte tocmai aici. Probabil vom încerca amândoi să ne convingem în mod reciproc, c-am venit numai pentru a vedea hotarul celor cinci ducate.

A început să urce din nou şi puţin după aceea am băgat de seamă că dincolo de muchea dealului se ascundea un deal ceva mai înalt şi că în adâncitura dintre ele era un ochi de apă. Pe marginea iezerului se culcase un bărbat care sta nemişcat şi cu braţele întinse, ca şi când s-ar fi simţit istovit de greul urcuşului. Nu s-a mişcat nici după ce ne-am apropiat de el, dar am băgat de seamă că în aer se destramă şuviţa subţire de fum a unei ţigări pe care probabil o ţinea între degete.

— Nu doarme, am spus eu în şoaptă, întorcându-mă spre doamna Rainier. Se odihneşte numai.

M-am uitat cu atenţie la trăsăturile obrazului ei; buzele începuseră să-i tremure. În aceeaşi clipă prin minte mi-a trecut un gând neaşteptat:

— Spune, doamnă, de unde ştii dumneata că de aici se vede hotarul a cinci ducate?

Nu mi-a răspuns, căci se repezise într-un suflet pe povârnişul dealului. Când a băgat-o de seamă, a sărit în picioare. Ea s-a oprit. Câteva clipe s-au uitat unul la altul, fără să se mişte şi fără să zică nimic. Apoi mi s-a părut că el spune ceva în şoaptă, dar eu nu-l puteam auzi.

În aceeaşi clipă, scurtă ca o părere, am înţeles că umbrele din sufletul lui s-au destrămat şi anii uitaţi s-au integrat într-un tot, care să facă legătura între trecut şi viitor.

Acelaşi gând se trezise şi în mintea doamnei Rainier, căci a scos un ţipăt de triumf şi am văzut-o că se repede spre braţele lui care se întinseră ca s-o primească:

— O, Smithy… Smithy! Poate că nu este prea târziu.

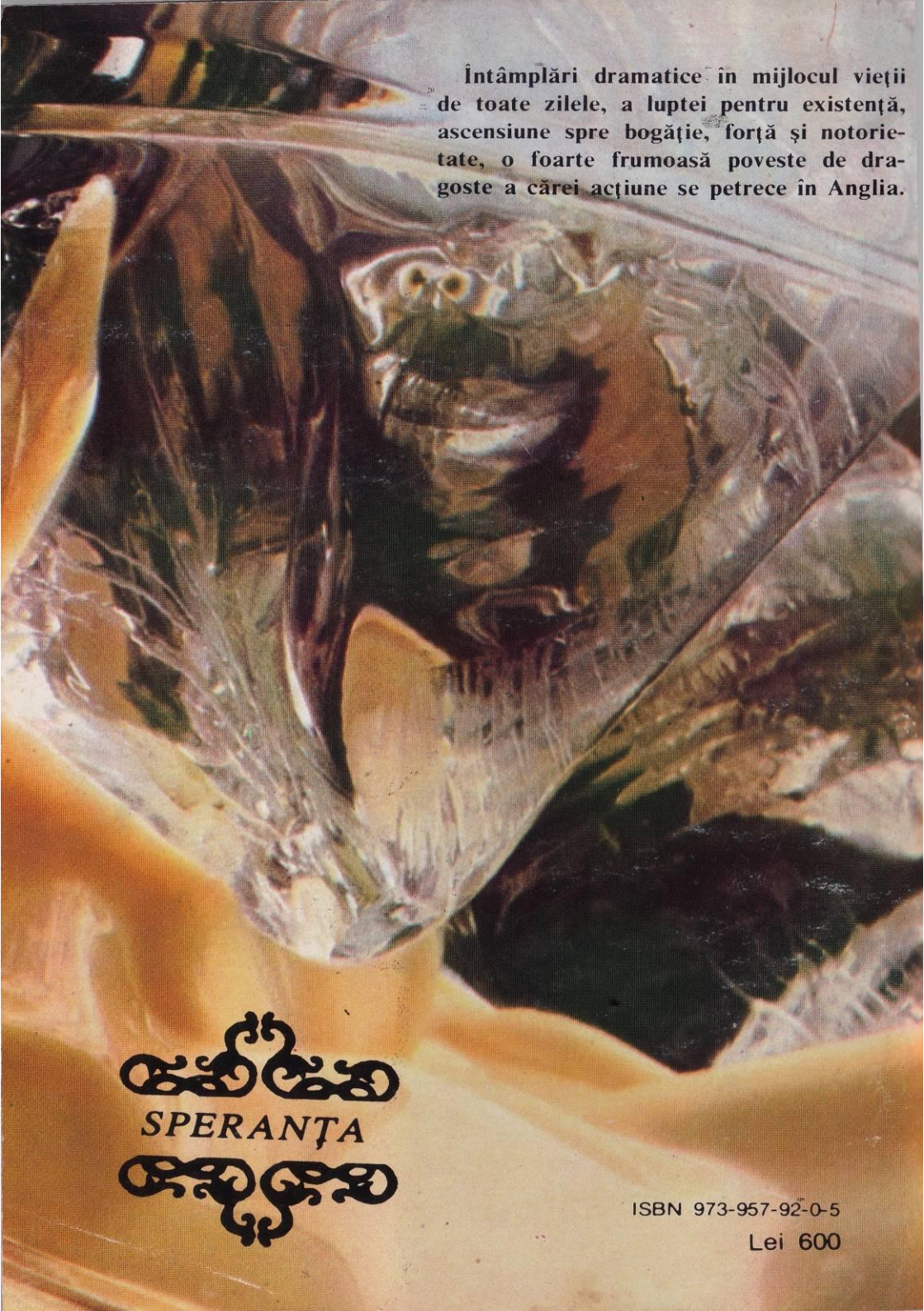

Întâmplări dramatice în mijlocul vieţii de toate zilele, a luptei pentru existenţă, ascensiune spre bogăţie, forţă şi notorietate, o foarte frumoasă poveste de dragoste a cărei acţiune se petrece în Anglia.

SPERANŢA

ISBN 973-957-92-0-5

Lei 600